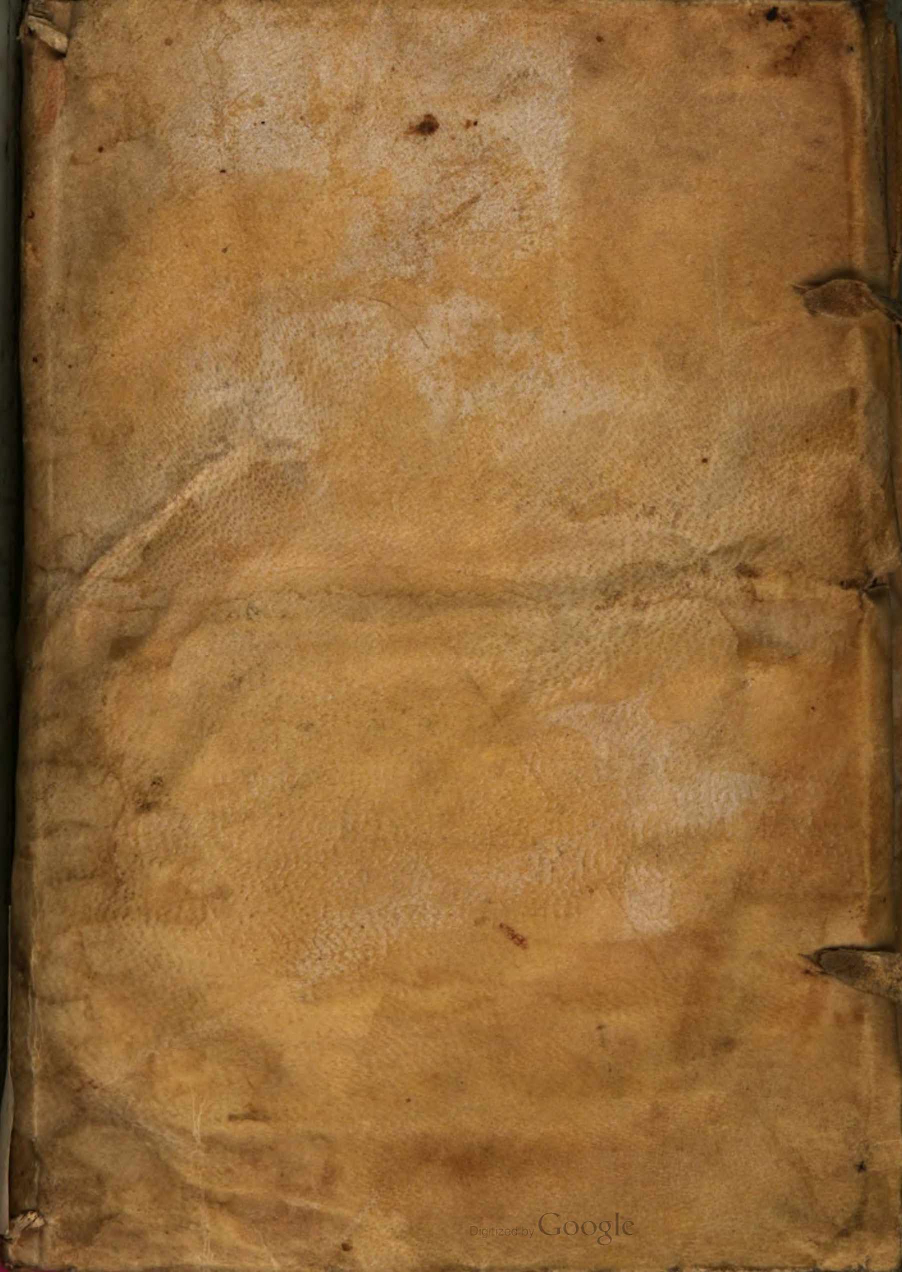
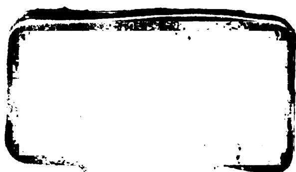

D. FVLBERTI CARNOTENSIS EPISCOPI ANTIQVISSIMI OPERA VARIA.

Ex M. S. Cod. Biblioth. Reg. Colleg. Nauarræ, & Clarissimor. virorum D. Petauij Senat. Reg. & N. Fabri.

Quæ tam ad Refutandas hereses huius temporis, quàm ad Gallorum Hist. pertinent.

Quibus adijcitur Episcop. Carnot. Cathalogus.

Cum Notis & Indice locupletissimo per M. CAROLVM DE VILLIERS *Doct. Th. Parisiensem.*

Ad Reuerendissimum Episcopum Carnotensem PHILIPPVM HVRAVLT.

PARISIIS,

Apud THOMAM BLAZIVM, in monte D. Hilarij è Regione sacelli Collegij Remensis.

M. DC. VIII.

Non sine Priuilegio Regis.

D. FVLBERTI CARNOTENSIS EPISCOPI ANTIQVISSIMI OPERA VARIA.

Ex M. S. Cod. Biblioth. Reg. Colleg. Nauarræ, & Clarissimor. virorum D. Petauij Senat. Reg. & N. Fabri.

Quæ tam ad Refutandas hereses huius temporis, quàm ad Gallorum Hist. pertinent.

Quibus adijcitur Episcop. Carnot. Cathalogus.

Cum Notis & Indice locupletissimo per M. CAROLVM DE VILLIERS *Doct. Th. Parisiensem.*

Ad Reuerendissimum Episcopum Carnotensem PHILIPPVM HVRAVLT.

PARISIIS,

Apud THOMAM BLAZIVM, in monte D. Hilarij è Regione sacelli Collegij Remensis.

M. DC. VIII.

Non sine Priuilegio Regis.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI D. DOMINO Philippo Hurault Episc. Carnotensi, Carolus de Villiers D. Theol. Parisiens. S. P. D.

EN Fulbertus noster (Reuerend. Præsul) tandem è tumulo excitatus in solem prodijt, quem nec Bruma iners, nec vetustas rerum edax, absumere potuit. Non secus ergò vt Plinius C. Ælium Tuberonem functum præfectura, à rogo relatum domi fuisse narrat, sic è puluere & situ extractus, quicquid de eo auctore non exstabat, ad prælum reuocatur. Nactus siquidem ma-

Pli. lib. 7. nat. Hist. ca. 52.

nuscriptũ ex Bibliotheca Collegii Regalis Nauarræ, in quo multa vetustate exæsa fermè videbantur, hæc describenda curauimus, nostroque labore assecuti sumus, vt tam præclarum virtutis lumen sub modio non delitescat. Hoc vnum tamen silẽtio non inuoluam, me à doctissimo Petauio Senatore Regio æquissimo, & Nicolao Fabro viro Clarissimo (quem totius antiquitatis pronum condam verè dixerim) quædam ex ipsorum Bibliothecis desumpta huic auctori inseruisse, quæ in nostro M. Sc. non exstabant. Hæc duobus viris præclarissimis tribuenda laus est, qui vt Fulbertus in lucem prodeat effecerunt. Nec verear ad illorum maiorem commendationem hoc addere, quod de Phidia summo sculptore refertur. Hic vbi Pisæum simulachrũ fabricasset ex ebore, oleum effundi iussit circa pedes, coram ipsa statua, vt illam immortalem redderet. Sic Deum Opt. Max. credo

Epiph. li.2.cõt. hæres. cap. 64.

oleo gratiæ suæ duos illos Clariss. viros inungi voluisse, ut ipsum Episcopum immortalitate donarent. Quod si me ad hanc societatem gloriæ admittere velis, Reuer. Præsul, nullum præmium suspicio, vel in bonis numero, quod ad æs exeat maius. Et sane tanti facio Antiquitatis patres, ut nihil ex ijs deperire velim. Unde quicquid ex antiquo illo Patre repperi, in unum cōgessi. Hunc igitur Reuer. Præs. non quam eleganter quæso, sed quam piè loquatur cogita. Etenim si illum semel audieris tandiu latuisse dolebis. Legisti credo quod cum Pio II. summo Pontifici nuntiatum fuisset, Taruisinum summum Præsulem agere animam, & iam inclusam præcordijs mortem tenere, exclamasse: Moritur ergô Præsul perfectus! Cui reliquos similes esse oportebat. Sic cum tandiu Fulbertum latuisse audies, exclamabis, & tāta temporum serie illius memoriam obrutā fuisse ęgrè

Anth. Picolo. in hist.

feres. Quis enim eo vel morum probitate clarior? quis in Religione Catholica propaganda ardentior? ita vt cultum pietatis cum lacte nutricis exsuxisse videatur. Verum scio magno impendio temporum, magna alienarum aurium molestia laudationem hāc constare. O hominem litteratum! sed noster Fulbertus hoc titulo rusticiore contentus erit, si ô virum bonum dixeris! Effectum est modo vt diligentius sciant loqui homines, quam viuere. At tempore Fulberti vis scire quid liberalia studia conferebant? ad externa nihil, ad virtutem multum. Huius igitur scripta licet in multis obscura videantur, tamen nescio quid in his latentis pietatis deprehendere licebit. Et si cum Yuone Carnotensi hunc authorem cōpares, scio cui palmam pretuleris. In illo siquidem eloquentia, in isto sola pietas viget. Ad extremum duos illos Episcopos, dicam audacter, duas illas Aquilas, ἀεροπο-

Senec. de beata vita.

Claud. in præfatio. Paneg. de Cōs. Manlij.

φῦγας verè esse ab Ioue immissas (vt fabulantur Poetæ) in hanc vrbem Carnotensem tanquam in vmbilicũ Galliæ. Nam in medio Galliæ auctore Cæsare sita est, vt veritatem, quæ in medio consistit veræque Religionis cultum indicarent. Gaudeat nunc & exultet Carnotensis ciuitas tantis Præsulibus illustrata, tot doctoribus aucta & exculta, obmutescat illa garrula meretrix quæ virus hereseos tam latè iaculatur. Iam enim exsurgit Fulbertus & sub tuo nomine apparet Reuer. Præsul, vt maledicorum ora obstruat. Hunc ergo gratiorem tibi fore iudico, quòd Episc. Carnotensis tibi eodem baculo pastorali donato, & Cancellarius quõdam Roberti Regis Gall. tibi è nobilissimis maioribus & Cancellariorum dignitate insignitis oriundo dicatur. Hoc munere fruere Reuerend. Præsul æqui boniq; cõsule, sic enim me tibi obsequẽtissimum si placuerit, deuincies. Vale.

Cõmẽt. Cæs. li. 7. de. bell. Gall.

AD LECTORES BENEVOLOS.

LECTORES admonitos velim, si forte quosdam errores inuenerint, ad errata recurrãt. Etiãsi Argus esses, Lector, in eo munere, tamẽ aliquis error semper irrepit in Tipog. Versus autem licet satis rudes videantur, tamen tum propter auctoritatem tanti Episcopi, & quia in ijs fit mentio de precibus defunctorum & de veneratione reliquiarum, huc apponendos duximus. Valete.

TESTIMONIA EX PROBATISSIMIS AVCTORIBVS excerpta, quibus probatur quis fuerit Fulb. Episc.

Ex Ioanne Tritemio.

FVlbertus Episcopus Carnotensis in scripturis diuinis eruditissimus, & in secularium litterarum disciplinis omnium suo tempore doctorum doctissimus. Poëta clarus, & Dialecticus subtilissimus, multis annis scolæ publicæ præsidens plurimos doctissimos auditores enutriuit, vita quoq; sanctissimus, multis legitur miraculis coruscasse, qui inter cetera scripsisse dicitur.

Epistol. ad diuersos lib. 1.

In laudes sanctæ Mariæ lib. 1.

Hymnos & Orationes varias, & quædam deuota.

Claruit temporibus Henrici Regis primi anno 1000.

Ex veteri Annali Bibliotheca Regalis Collegij Nauarræ, in vita Rob. Regis.

Fulbertus primò fuit Cancellarius Regis Francorum Roberti, & ex Cancellario factus Episcopus Carnot. vita

honestissimus & in sciẽtia clarissimus. Fundamenta sanctæ Ecclesiæ Dei Genitricis Carnot. iecit, & eadem perfecit miro lapideo tabulatu,

& paulo post.

Circa annum milesſ. trigesſ. nonum obijt Fulb. Episcopus Carnot. qui fecit legẽdam de Natiuitate Beatæ Mariæ & historiam, eique successit Theodoricus.

Ex Biblioth. Senensi.

Vmbertus seu Fulbertus Carnot. Episc. scripsit in illud Geneseos 49. Non auferetur sceptrum de Iuda, anno Domini 1000.

Ex Vuillel. Malmesb. lib. 3. de gestis Anglorum.

Berengarius planè quamuis ipse sententiam correxerit, omnes quos ex totis terris deprauauerat, cõuertere nequiuit. Adeo pessimum est alios exemplo vel verbo à bono infirmare, quia fortassis peccatũ te grauabit alienum, cum deletũ fuerit tuum. Quod Episc. Carnotensem Fulbertum (quem Domini Mater olim ægrotum lacte mamillarum suarum visa fuit sanare) prædixisse aiunt. Nam cum in extremis

positum multi visitarent, & ædium capacitas vix confluentibus sufficeret, ille inter oppositas cateruas oculo rimatus Berengarium, nisu quo valuit expellendum censuit, protestatus immanem draconem propè eum consistere, multosq; ad eum sequendum blandiẽte manu & illice anhelitu corrumpere.

Ex veteri Annali Abbatiæ sancti Petri, quæ sita est in Valle Carnotensi.

Fulbertus Doctor sacræ Theologiæ egregius hic fuit tempore Roberti Regis filij Hugonis Capet, qui regnare cœpit anno 987. Hic Doctor & Episcopus gloriosus, speculum Ecclesiæ & fidei Christianæ, multa scripta fecit ad laudem Virginis gloriosæ, & inter cætera illam legendam quæ legitur in natiuitate eiusdem quę incipit. Approbatę cõsuetudinis. Huius tempore anno millessimo & vigessimo in nocte Natiuitatis Beatæ Mariæ, Episcopatus sui anno quarto fuit ciuitas Carnotensis, & tota Ecclesia Beatæ Mariæ combusta. Quam idem Episcopus gloriosus sua industria, labore & sumptu à fundamento reædi-

ficauit, vt in legenda sancti Anniani habetur, &c. Iacet in Ecclesia sancti Petri in valle Carnotensi.

Ex Vuillelmo Malmesber. lib. 2. cap. 11. anno ab Incarn. 1032.

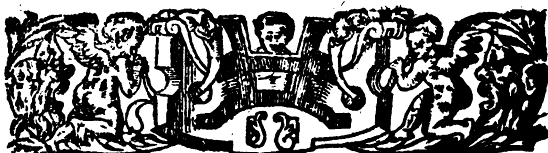
Eiusdem Archipresulis Ethelnothi tempore Rex Cnuto ad transmarinas Ecclesias pecunias mittens, maximè Carnotum ditauit, vbi tunc florebat Fulb. Episc. in sanctitate & Philosophia nominatissimus. Qui inter cætera industriæ suæ documẽta, Ecclesiæ Dominæ nostræ sanctæ Mariæ, cuius fundamenta iecerat, summam manum mirifico effectu imposuit, quam etiam pro posse honorificare studens, musicis modulationibus crebrò extulit. Quanto enim amore in honorem virginis anhelauerit, poterit cõijcere qui audierit cantus cœlestia vota sonãtes. Exstat inter cætera Opuscula eius Epistolarum volumen, in quarum vna gratias agit Cnutoni Magnificentissimo Regi, quod largitatis suæ viscera in expensas Ecclesiæ Carn. effuderit.

EPITAPHIVM FVLBERTI EX M. SC.

ANNO ab Incarnatione Dom. mill. xxviij. iiij. Id April. obijt dilectus Deo & hominibus Pater noster venerandæ memoriæ Fulbertus, suæ tempestatis Pontificum decus, lux præclara mundo à deo data, pauperum sustentator, desolatorum consolator, prædonum & latronum refrænator, vir eloquentissimus, & sapientissimus, tam in diuinis quam in liberalium artium libris. Qui ad restaurationem sancti Templi suæ Diocœsis, quod ipse post incendium à fundamento reędificare cœperat, bonam partem auri sui & argenti reliquit, & disciplinæ ac sapientiæ radijs illum locum illuminauit, & Clericis suis multa bona fecit.

Incipit Epitaphium.

Quem tibi Carnotis concessit fons bonitatis,
Doctrinæ fluuium dupplicis egregium,
Pontificum sydus, Fulbertus fulgidus actu
Vestis pauperibus, victus & assiduus.
Inclausus iacet hic, factus de puluere puluis,
Et præstolatur surgere cum reliquis.
Virtutum cultor, vitiorum mortificator
Auxiliante Deo, præstitit à puero,
Bis denos annos, atque vnum dimidiumque,
Virgo Maria tuæ præfuit Ecclesiæ,
Ingressurus erat Phœbus post limina septem,
Taurum, cum mœstum deseruit populum.

CARNOTENSES EPISCOPI.

ADuetinus à Beato Petro cõsecratus anno Domini 36. sanctorum Potentiani, Sauiniani, Altini, Odaldi Martyrum socius Ecclesiæ præfuit annis 30.

2 Optatus anno Domini 63. successit. rexit annis 40.

3 Valentinius ann. 103. rexit 53. annis.

4 Martinus Candidus ann. 156. & rexit 44 ann. cuius Epitaphium est huiusmodi:

> Te coluit Christe Martinus Candidus iste,
> Quem modo tu recreas, & recreãdo beas.

5 S. Anianus cæpit regere anno 200, & rexit 45 annis.

6 Seuerus cæpit regere ann. 245, rexit 35 an.

7 Castor cæpit anno 286, rexit 43

8 Aufricanus cæpit 324, rexit 44

9 Possessor cæpit 364, rexit 35

10 Polychronius cæpit 387, rexit 23

11 Paladius cæpit 430, rexit 28

12 *Arboastus cæpit* 468, *rexit* 12
13 *Flauius* 481, 14
14 *S. Solennis* 425, 31. *hic in fide regem Clodouaeum instituit.*
15 *S. Eutherius, Etherius* 515 10. *in concilio Aurelianensi secundo, quarto, ecclesiam in honorem sanctorum Prisci & sociorum construxit*
16 *S. Leobinus* 525, 12
17 *S. Caletricus* 537. 14. *in concilio Turonensi secundo, & Parisiensi primo*
18 *Magobertus* 551, 13
19 *Sigoaldus* 564 12
20 *Mainulphus* 572 11
21 *Theobaldus* 588, 10
22 *Lancegisilus* 598 11
23 *Malardus* 610, 14, *in concilio Cabilonensi*
24 *Gaubertus* 734, 10
55 *Godebertus* 624, 10
26 *Deodatus* 644, 4
27 *Dronus* 947, 4
28 *Pronius* 950, 2
29 *Papulus* 652, 3. *in concilio Matisconensi secundo*
30 *S. Betharius* 755 16. *tempore Theodorici regis*
31 *Bethegrannus cæpit* 679, *rexit annis* 7

31 *Haynius* 686, 8
33 *Haigrandus* 694, 4
34 *Agathius* 698 7
35 *Leobertus* 705, 10
36 *Hado* 715, 11
37 *Flauius* 726, 15
38 *Godosaldus* 741, 19
39 *Hieronymus* 769, 10
40 *Helias* 779, 36
41 *Burchardus* 815, 26
42 *Frobodus* 841, 14 *à Paganis captus trucidatur, & ciuitas incenditur.*
43 *Galenerus seu Galterus* 853, 12. *hic Rollonem fugauit tunica virginis Mariæ*
44 *Aymo* 867, 12
45 *Geraldus* 877, 4
46 *Aymericus* 881, 10
47 *Gancelinus* 891, 36. *hic Rollonem, qui ciuitatem obsederat, camisiam deferens beatæ virginis Mariæ, fugauit*
48 *Haganus* 926, 15
49 *Ragenfredus* 941, 14
50 *Hardoynus* 955, 31. *sub hoc ecclesia igne succensa* 963
51 *Vilphardus* 986, 11
52 *Odo* 997, 10
53 *Rodulphus* 1006, 10
54 *Fulbertus* 1017, 15. *hic festum natiuitatis Virgi-*

virginis Mariæ primus in Gallia celebrasse dicitur, qui & legendas has approbatæ consuetudinis, composuit.

55. *Theodoricus* 1031, 7. *sub hoc ecclesia igne consumpta*

56 *Agobertus* 1038, 7

57 *Robertus* 1044, 16

58 *Arraldus* 1090, 6. *calicem aureum ecclesiæ dedit*

59 *Gaufridus* 1066, 3. *tempore Vrbani Papæ secundi depositus*

60 *Iuo sancti Quintini canonicus, cæpit secundum Sigebertum anno* 1092, *& obiit, vt habetur in huius supplemento* 1114, *alij scribunt anno* 1069, *cæpisse, & sedisse* 16 *annis, hic decreta collegit*

61 *Gaufridus cæpit* 1116, *rexit* 22

62 *Geslenus* 1138, 10 *hic perfecit Abbatiam de Iosaphat*

63 *Robertus* 1148, 19

64 *Ioannes* 1164, 16. *beati Thomæ Cantuariensis discipulus*

65 *Petrus abbas sancti Remigij* 1180,

66 *Guilielmus* 1187, 2. *sub hoc ciuitas comburitur*

67 *Reginaldus* 1189, 38. *hic contra Albigesios profectus est, Gaguinus.*

68 *Galterus abbas Pontigniaci* 1217, 16

69 *Hugo* 1223, 13

70. *Albericus* 1246, 10. *construxit ecclesiam de Porreto,*

71 *Henricus* 1256, 6.*iacet in ecclesia Prædicatorum*

72 *Matthæus* 1262, 9

73 *Petrus de Minciaco* 1261, 15.*confirmauit inter comitem & capitulum*

74 *Simon de Perrucheo* 1286, 20

75 *Ioannes de Galerdu* 1306, 8

76 *Robertus de Ioyniaco* 1312, 12,*hic Missam celebrando pluuiam impetrauit*

77 *Petrus de Capis* 1326,2.*prius Attrebatensis episcopus*

78 *Ioannes Paste* 1328 *rexit* 3, *prius Attrebatensis episcopus*

76 *Aymericus de castrolucij* 1331, 10 *prius Rauennas episcopus, tempore Philippi regis*

80 *Guilielmus Amici* 1342, 8 *prius Aquensis episcopus, dein patriarcha Ierosolymitanus*

81 *Ludouicus de Vauce* 1350, 7 *tempore Ioannis regis*

82 *Simon le Maye* 1357, 3 *episcopus Dolensis, & ante abbas monasterij maioris*

83 *Ioannes de Augeronte* 1360, 8 *tempore Caroli regis*

84 *Guilielmus de Chenaco* 1368, 2 *deinde Cardinalis per Gregorium undecimum*

85 *Guarinus de Arceyo* 1370 6

86 *Ebbo de Podio* 1377, 3 *tempore Caroli quinti regis*

87 *Ioannes Fabri* 1379 12

88 *Ioannes de Monte acuto* 1382, 22 *deinde Senonensis archiepiscopus* 1404

89 *Martinus Gouge* 1410 5

90 *Philippus de Boysgiront* 1415 3

91 *Ioannes de Fotiniaco* 1418 13

62 *Robertus Delphinates* 1432 2

93 *Theobaldus le Moyne* 1434 7

94 *Petrus Bechebien cœpit* 1441 9

95 *Millo Dilliers* 1459 13

96 *Regnatus Dilliers* 1495 20

97 *Erardus de Marcha* 1515

98 *Ludouicus Guillard* 1556

99 *Carolus Guilliard Episcop.* 98. *Nepos Ludouici supradicti cœpit ecclesiam regere* 1558. *Tempore Francisci* 2. *Regis*

100 *Nicolaus de Thou Epis.* 99. *incœpit Regere ecclesiam* 1573 *Obiit* 1598 5. *Nouemb.*

101 *Post illum designatus Episcopus Philippus Hurault*

Qui nunc Ecclesiam Carnotensem summa cum prudentia regit.

Extraict du Priuilege du Roy.

PAR grace & Priuilege du Roy, est deffendu à tous Libraires, Imprimeurs & autres qu'il appartiendra, en quelque sorte & maniere que ce soit, d'imprimer, faire imprimer, vendre ou distribuer, vn liure intitulé. *D. Fulberti Carnotensis Episcopi Antiquissimi opera varia. Ex M. S. Cod. Bibl. Coll. Reg. Nauarræ:* Et ce iusques au temps & terme de dix ans entiers consecutifs, apres la premiere impression, qui sera faite dudit liure: Sur peine de confiscation des liures imprimez par autres, que ceux de Thomas Blaize, & d'amande arbitraire: ainsi qu'il est plus amplement contenu audit Priuilege. Outre veut & entend ledit seigneur, que mettant par bref le present Priuilege, au commencement ou à la fin dudit liure: Il soit deuëment tenu pour verifié, comme si particulierement à vn chacun auoit esté signifié. Donné à Paris le quinsiesme iour de Decembre, mil six cens sept.

Par le Conseil.

MARTIN.

Acheué d'imprimer, pour ceste premiere impression, le 4. iour de Feurier 1608.

D. FVLBERTI EPISCOPI CARNOTENSIS AD ADEODATVM, De tribus quæ ſunt maximè neceſſaria ad profectum Chriſtianę Religionis.

Venerabili Patri & Domino ſibi ſemper amando Adeodato Fulbertus exiguus.

EPISTOLA I.

INTER heſterna & ſecreta colloquia, pro ædificandis fratribus adhuc infirmis, atque nouitijs, me ad ſcribendum tua imperioſa coarctauerat authoritas. Ecce habes pauperis quidem ingenij opuſculum, ſed non ignobile fidei monumentum. In quo quæſo non eloquentiæ ornatum, ſed obedientiæ perpendas vota, nec eruditis auribus æſtimes fatua verba reuelanda, ne pro ruſtico ſtilo ſacra vileſcat materia: alio-

quin de talibus præstat siluisse, quàm aliquid inconditum edidisse. Incomprehensibilem enim diuini consilij altitudinem, sapientia humana puro cognitionis intuitu comprehendere non potest, quia dum mens nostra, vltra se precipitanter erigere vsque ad inaccessibilem secretorum Dei visionem appetit: infirmitatis suæ obstaculo reuerberata, & intra ignorantiæ suæ angustias coarctata, nec quod vltra se est, valet comprehendere, nec quod intra se est æstimare: vnde scriptum est, *Altiora te ne quæsieris, & profunda consiliorum eius ne inuestigaueris. Posuit* (inquit Propheta) *tenebras latibulum suum*: has tenebras multi perscrutari incipientes, & alia ex alijs asserentes, in crassas & palpabiles errorum tenebras deuoluti sunt. Porro mundi sapientia exterius eloquentia nitens, intus vacua à virtutis sapientia manet, semper enim quærit, & nunquam inuenit: quia profunda mysteriorum Dei non humanæ disputationi, sed fidei oculis reuelantur, sicut Dominus in Euangelio ait, *Pater gratias tibi ago quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.* Ergo mens

humana cum diuinæ diſpoſitionis cauſas argumentis per ſe diſcutere non valet, ad hoc quod comprehendere non valet, reuerenter erroneæ diſputationis oculos claudat, nec inuiſibilia ex viſibilibus, nec incorruptibilia ex corruptibilibus metiri præſumat, ne dum cæca diſputatione clauſa pulſa, & operta non videt, proprijs definitionibus captiuata, & cœcum ſenſum ſequens in erroris præcipitium cadat. Tria ſi quidem nobis ſunt ad profectum Chriſtianæ Religionis propoſita, ſed ad conſummatam iuſtitiam perinde neceſſaria, vt in his tota humanæ ſalutis ſumma conſiſtat, ſine his iuſtitia nomen habet virtutis, præmium non habet virtutis. Horum primum eſt intelligere, & firmiter tenere myſterium Trinitatis, & vnius veritatem Deïtatis. Secundum ſalutaris Baptiſmi rationem noſſe vel cauſam. Tertium in quo duo vitæ Sacramenta, id eſt Dominici corporis & ſanguinis continentur. In his tribus multi nimis carnaliter intuentes, dum plus carnalẽ ſenſum, quàm fidei arcana myſteria contemplantur, in abruptum pernitioſi erroris pręcipitium deuoluti,

nec rerum veritatem, nec Sacramentorum virtutem percipiunt, & ideo ab vnitate Ecclesię diuisi, dum fieri nolunt discipuli veritatis, magistri fiunt erroris. Prætermissa itaque luce veritatis, tenebrosas proponunt calumnias, & sacras scripturas verbis sacrilegis nituntur adulterare, aut furtiuis rasionibus recidere, sicut hoc quod Dominus ait: *Ego & Pater vnum sumus*, Arius dictum de vnitate substantię intelligere noluit. Sabellius ad personarum proprietatem (sumus) non retulit: & in hoc quod ait, *Pater maior me est*, Arius non humanitati, sed diuinitati adscripsit, & ideo indignam vitam digna morte finiuit. Cuius auditores quoniam Spiritum sanctum Deum esse negabant, de Euangelio eraserunt illud quod Saluator ait. *Spiritus est Deus*, & de Epistola Ioannis eraserũt. *Et omnis Spiritus qui soluit Iesum, ex Deo non est.* Sicut Nestorius qui dicebat Beatam Virginem non Dei, sed hominis tantum genitricem, vt aliam personam hominis, aliam faceret deitatis, neq; vnum Christum in Verbo Dei & carne & anima credens, sed separatim alterum Filium Dei, alterum filium hominis præ-

dicans, & illum Apostoli locũ vbi dicit. *Quod apparuit in carne viuificatum est in spiritu.* Quem locum Macedonius per immutationem scripturæ Apostolicum dictum sic voluit definire, id est vt esset Deus apparuit in carne: & in eo quod ait idem Apostolus. *In similitudinẽ hominum factus, & habitu inuentus vt homo.* Marcion fantasiam corporis & non corpus confessus est, in Christo fuisse. Sed Dominus noster Iesus Christus in vnitate vnius eiusdemque personæ ex duabus, & in duabus substantijs, diuina scilicet & humana subsistens, & mira prætulit vt Deus, & infirma sustinuit vt homo, vt cùm verum Deum sublimia opera loquerentur, verum hominem flebilia demonstrarent. *Deus* (inquit Apostolus) *erat in Christo, mundum reconcilians sibi,* Deus in Christo, Filius Dei in filio hominis, diuinitas operabatur in homine; Demus verba hominis. *Pater maior me est,* Demus Verba Dei. *Ego & Pater vnum sumus*, loquatur in Christo nostra infirmitas & conditio, *Filius*, inquit, *hominis non habet vbi caput suum reclinet.* Intonet vox diuina: *Omnia quæ habet Pater mea sunt.* Quasi homo esurit, quasi Deus

quinque hominum millia pascit, quasi homo dicit, *Tristis est anima mea vsque ad mortem,* quasi Deus confidenter ait, *Nemo tollet à me animam meam,* quasi homo in cruce pendet, quasi dominator latronem alloquitur, *Hodie mecum eris in Paradiso.* Si quis ergo mente captus vnius Christum & Deum dicit esse substātiæ, compugnantibus inter se rebus, aut solum hominem cœlo lapsum, aut solum Deum dicet Crucifixum. Sed non est ita. Nam neque solus Deus mortem sentire, neque solus homo mortem superare potuisset, quam euidētissima ratione & substantiarum distinctione homo suscepit, & Deus vicit. Sed Ariani vtramque formam distinguere nescientes, quæ erant hominis, ad Deum impiè retulerunt. Nullam itaque tenentes inter cœlestia & terrestria rationem, dum dare proprietates suas partibus nesciūt, quantum in ipsis est Dei substantiam diuiserunt, & dum ad sola hominis verba respiciunt, Deum sine intellectus lumine perdiderunt, & cœcum sensum in præcipitia ducem sequentes, maluerunt dicere minorem Deum quam hominem & Deum. Nobis verò hanc sub-

ſtãtiarum diuerſitatem ex hoc perpendere promptum eſt; quod alia eſt illa natiuitas, vel natura, in qua iuxta Apoſtolum, *Factus eſt ex muliere, factus ſub lege*: alia qua erat in principio apud Deum, alia qua creatus ex Virgine Maria, humiliatus in terra, alia qua ſine initio manens creauit Cœlum & terram, alia qua dicitur in mœrore doluiſſe, in laſſitudine dormiſſe, inedia eſuriſſe, fleuiſſe, alia qua dicitur paralyticos curaſſe, per quam neſciens greſſum iubetur incedere, ſolutus in muliere ſanguis venarum ſiſtitur, cœcus à natiuitate illuminatur, imperio tumentes fluctus ſolidantur, mortui ſuſcitantur. Quæ cùm ita ſint Chriſtum in duabus ſubſtantijs conſiſtentem vnum eumdemq; Deum verum, eumdemque hominem verum eſſe fateatur neceſſe eſt, quiſquis Religionis Chriſtianę nõ vult inaniter, imo damnabiliter portare vocabulum, ita vt vtriuſque naturę veritate ſeruata, verum Chriſtum in virtutibus, & paſſionibus nec confundat fides vera nec diuidat, quia perſonalis vnitas, in eo diuiſionem non recipit, & vtriuſque naturę veritas incõfuſa perſiſtit. Non enim alter

Deus, alter homo, sed vnus idemque Christus Deus homo. Profectò idem Deus Christus est, qui mortem carne sua suscepit, & idem homo Christus est, qui mortem sua diuinitate destruxit. Idem quippe Dei filius, qui diuinitate mori non potuit, carne mortuus est, quam mortalem Deus immortalis accepit, & idem Christus Dei filius carne mortuus resurrexit, quia immortalitatem suæ diuinitatis carne mortuus non amisit. Sed de hoc dictum satis pro modulo nostro æstimamus, non quibuslibet, sed quibus in scripturis versatur studiosa deuotio. Nobis planè ea singularis instat intentio, vt quoniam comperimus aliquos nimis carnaliter intuentes, quædam horum in quibus nostræ salutis mysterium cõstat, tanquam inania aut otiosa deputare, hos à tam perniciosæ opinionis vanitate reuocatos permoneremus in rebus Sacramentarijs, non tantum quæ videntur spectare, quantum inuisibilem mysteriorum potentiam fideliter ęstimare. quid enim ad fidem veniẽtes proficere arbitramur, si nihil vltra quàm quod visibilibus motibus agitur, regenerantis gratię præster

effectus? Scimus & verè scimus, nos prima natiuitate pollutos, secunda natiuitate mundatos, prima natiuitate captiuos, secunda natiuitate liberos, prima natiuitate terrenos, secunda natiuitate cœlestes, primæ natiuitatis vitio carnales, secundæ natiuitatis beneficio spirituales, per illam filios iræ, per istam filios gratiæ. Proinde quicquid prauum quisq; concipit aduersus sacri Baptismi reuerentiam, sciat refundi in Dei iniuriam, qui ait, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum Dei.* Salutaris igitur disciplinæ gratia est, baptismi rationem nosse vel causam, sicut Apostolus ait. Si enim mortui sumus cũ Christo, credimus quia simul viuemus cum Christo. Cõmori enim cum Christo, & sepeliri ad hoc tendit, vt cum illo resurgere possimus; & cum illo viuere. Sed dicis mihi, Quomodo hoc quod ad defunctos pertinet, in viuentibus possit impleri? Dominus noster Iesus Christus beneficia nobis sua pro nostra salute commendans, & sollicitè sensibus nostris, memoriam suę mortis & sepulturæ, atq; etiam resurrectionis insculpens, ineffabilia contulit Baptismi munera,

per quæ ſuperueniente primæ originis fine, ei commortui & intra ſacrum gurgitem conſepulti, demerſi reſurgeremus, vita emergente criminibus. Vide quid agit artifex miſericordiæ. Tale tibi inuenit tumuli genus, quo ſciret peccata ſepelire, & peccatorem neſciret obruere, vt deſcendente homine in fontem, tanquam in ſepulchũ delictorum, reus exiret ad portum, & ſola paterentur delicta naufragium. Proinde aqua & Spiritus ſanctus ſociantur cauſis, ſed beneficijs ſeparantur. Requiritur ſane in baptiſmatis ſacramentis aqua propter ſepulturam, Spiritus ſanctus propter vitam æternam. Remoue creatoris nomen, & non habet creatura quod præſtet. Hęc ſimilitudines mortis imitatur, ille veritatem ſalutis operatur. Sed fortaſſe ad credendum propoſitis mens titubat, niſi teſtimoniorum ſequatur auctoritas. Audi igitur Apoſtolum ad Romanos. *An ignoratis quia quicunque baptiſati ſumus in Chriſto, in morte ipſius baptiſati ſumus?* Conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem, vt quomodo Chriſtus reſurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vi-

tæ ambulemus,& cùm dixiſſet, *cōſepulti*, magnificè adiecit, *Si* inquit, *complantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius, ſimul & reſurrectionis erimus*. Sicut ergo Dominus noſter Ieſus Chriſtus tribus diebus, & tribus noctibus corporaliter ſub terræ ſepulchro cōditus fuiſſe deſcribitur, & homo ita ſub cognato terræ elemento trina vice demerſus operitur, ac ſic vitalis imitatione myſterij dum demergitur ſepelitur, dum educitur ſuſcitatur. Inter hæc quid ad hæc aqua,& quid ſpiritus Sāctus operetur aduerte. Aqua velut morientem deducit in tumulum, Spiritus ſanctus velut reſurgentem perducit ad cœlum. Vtrùm vero homo baptiſet, an Deus, ratio ipſa declaret; Nam cum peccatore baptiſante peccata donentur,dum nonnumquam criminoſo baptiſmi myſterium celebrante crimina remittuntur, hic homo qui videtur conferre quod non habet, vtique tanti muneris non author, ſed miniſter intelligitur, vnde etiam Baptiſtà ipſe ſanctiſſimus ait. *Qui me miſit baptiſare ipſe mihi dixit, ſuper quem videris Spiritum ſanctum deſcendentem & manentem ſuper eum, hic eſt qui baptiſat in Spiritu ſancto.*

Quod nimirum ipsa baptisantis verba ministri patenter insinuãt, cum baptismi sacra munera non à se arroganter dari, sed ab ipso Deo authore profitetur, sub verbis huiusmodi, Deus qui te regenerauit ex aqua & spiritu, ipse te linit Chrismate salutis. Non igitur audiendi sunt, qui dicunt ad fidẽ nostrã veniẽtes, specialiter ab homine baptisari, vel christianos primum aut Cathecumenos baptisatos: quod quidem heretici de Baptista Ioanne intelligi volunt. Sed quis eum Cathecumenum dicere audeat? qui adhuc in vtero matris, Spiritu sancto est repletus, qui gratiam antevitam, benedictionem meruit haurire antequam lucem? qui ad baptismum præelectus à Domino, ipso baptismi officio est sãctificatus: quod quidẽ baptismum sub Trinitatis Sacramento factum legitur. Dicente enim Domino, *Hic est filius meus dilectus*, Pater in voce, Spiritus sanctus in specie columbæ, Filius adfuisse probatur in corpore. Postremo de Cathecumeno Baptista, non nos, sed ipsum baptismatis calumniantur authorem. Nostrum vero baptismum cõditor ac redemptor instituit dicens. *Ite, bapti-*

Hic videntur nonnulla deesse.

sate omnes gentes in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. In quo sane mysterio, Spiritus sanctus Patri & Filio inseparabili societate connectitur, & propterea in Christo renati meritò eum vitæ authorem credunt, sine quo omnino celebrari vitæ sacramenta non possunt. Ipse enim cœlestium Charismatum author, ipse spiritualium munerum dispensator, ipse criminum absolutor, & peccatorum remissor. Quem enim vides naturæ debita laxare, authorem cognosce naturæ. Sic enim Spiritus sanctus, ita vnius est cum Patre potentiæ, vt in eius comparatione, nihil amplius paternæ possit adscribi gloriæ vel naturæ. Iam nunc ad illud Dominici corporis & sanguinis trãseamus venerabile Sacramentum, quod quidem tantum formidabile est ad loquendum, quantum non terrenum, sed cœleste est mysterium, non humanæ æstimationi comparabile, sed admirabile, non disputandum, sed metuendum. De quo silere potius æstimaueram, quàm temeraria disputatione indignè aliquid definire, quia cœlestis altitudo mysterij planè non valet officio linguæ corruptibilis exponi. Est

enim mysterium fide non specie æstimandum, non visu corporeo, sed spiritu intuendum. Cui quidem ad vsum profuit, non superstitiosa mortalium cultura, sed cœlestis disciplinę magistra authoritas, non doctrina humana, sed institutio diuina. Cuius potentis mysterij secretum (quando quidem ratio rerum mole victa comprehendere non valet) hoc tantum fides teneat, quia quicquid inter homines Deus egit aut pertulit, causa seruandi humani generis vel reparandi gratia fuit, in quo beneficia sua, quæ ab initio dederat, sic semper dilexit: vt nostris malis licet offensus pronior semper ad indulgentiā foret, quam ad vindictam. Inde est quod damnationis nostræ proscriptionem, quam primi parentis trāsgressio miserabiliter in posteros transfuderat, euacuare disponēs, carnis nostræ morticinium suscepit, per quam immortalis moriendo captiuitatis nostræ causā soluisset. Inde est quod reparatam humanæ originis dignitatem sciens semper diabolum inuidere, & nequitiæ suæ arte quærere, qualiter hominem à sui voluntate conditoris auerteret, & antiquę perditioni, si fas es-

ſet, obnoxium redderet: defectum noſtræ fragilitatis miſeratus, aduerſus quotidianas noſtræ prolapſionis offenſas, ſacrificij placabilis nobis prouidit expiamenta, vt quia corpus ſuum, quod ſemel pro nobis offerebat in pretium, paulo poſt à noſtris viſibus ſublaturus fuerat in cœlũ, ne ſublati corporis fraudaremur præſenti munimine, corporis nihilominus & ſanguinis ſui pignus ſalutare nobis reliquit, non inanis myſterij ſymbolum, ſed compaginante Spiritu ſancto corpus Chriſti verum, quod quotidiana veneratione, ſub viſibili creaturæ forma inuiſibiliter virtus ſecreta in ſacris ſolemnibus operatur. De quo ſub hora paſſionis ſuæ ipſe familiaribus ſuis ait. *Hoc eſt corpus meum*, & paulo poſt, *Hic eſt ſanguis meus, noui Teſtamenti, qui pro vobis fundetur*, & alibi. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet & ego in eo.* Qua veri magiſtri authoritate animati, dum corpori & ſanguini eius communicamus, audenter fatemur, nos in corpus illius transfundi, & ipſum in nobis manere. In nobis ipſum manere dico, non ſolum per concordiam

voluntatis, sed etiam per naturæ vnitæ veritatẽ. Si enim Verbum caro factum est, & nos verè Verbũ carnem cibo dominico sumimus, quomodo non naturaliter Christus in nobis manere existimandus est? qui & naturam carnis nostræ iam inseparabilem, sibi homo natus assumpsit, & naturam carnis suæ, ad naturam æternitatis sub Sacramento nobis communicandæ carnis admiscuit? Ita ergo in Deo sumus: quia & in Christo Pater est, & Christus in nobis est. Cùm vero in re omni sint erga nos inæstimabiles diuitiæ Dei, adeo vt maiestate abscondita corruptibile pro nobis corpus induerit: contumelijs & passionibus subdiderit, quo opem ferret assumpto homini; quid indignum Deo iudicari potest, qui vterum Virginis subijt, si virginibus creaturis infunditur? quæ licet simplicis naturæ paulo ante præferant imaginem, postmodum cœlestis, vbi sanctificatione inspirata maiestas vera diffunditur, & quæ substantia panis & vini apparebat exterius, iam corpus Christi & sanguis fit interius. Gusta igitur & vide quàm suauis cibus, & pergusta quid sapit. Sapit ni fallor

cibum

cibum illum angelicum habentem intra se mystici saporis delectamentum, non quod ore discernas, sed quod affectu interiori degustes. Exere palatum fidei, dilata fauces spei, viscera charitatis extẽde, & sume panem vitę interioris hominis alimẽtum, non arte pistoria fermẽtatum, sed incarnatæ deitatis vitale pulmentum. Sume nihilominus vinum non sordido cultore calcatum, sed de torculari crucis expressum. Gusta inquã cælestis ferculi suauitatem, sed ne nauſees terreni germinis saporem. De fide etenim interioris hominis procedit diuini gustus saporis, dum certè per salutaris Eucharistiæ infusionem influit Christus in viscera animæ sumentis, quem diua mens castis penetralibus in ea videlicet forma sucipit, qua sub ipsa recordatione mysterij reuelante sibi præsentem intuetur, infantem videlicet materno in gremio, aut cunis puerilibus iacentem, aut ara crucis immolatum, aut sepulchro quiescentem, aut certè calcata morte resurgentem, siue supra cœlos euectum in gloria Patris sublimem. Iuxta quas species Christus gra-

tum communicantis intrans habitaculum, tot vt ita dicam suauitatis odoribus mentem reficit, quot formis intimæ reuelationis oculus meditantis eum meruerit intueri. Nec vanum tibi videatur, quod iuxta animæ desiderantis intuitum dicimus Christum formari intra præcordia communicantis, cum non nescias patres nostros veteris eremi solitudinem peragrantes Angelicis pastibus refectos, quibus imber fœcundus cibum vnicolorem, sed diuersi saporis intulit, & iuxta singulorum appetitum infundebat saporis varij oblectamenta, vt quicquid auiditas concupisceret, occulta largitoris dispensatio subinferret, quibus præbebant gustus, quod ignorabat aspectus, quia aliud erat quod videbatur, & aliud sumebatur. Desiste igitur mirari, quod legis manna sub vmbra signabat, hoc Dominici corporis pãdit veritas patefacta, in quo Deifica maiestas miseranter nostræ infirmitati condescendit, vt quo alimenti genere corpora alũtur humana, idem in corpore sensualiter sapiat, sed Deus in pectore proficiat, sicut ipse ait. *Qui*

manducat me, ipse viuet propter me, Hic est panis qui de cœlo descendit. Non sicut manducauerunt patres vestri manna in deserto & mortui sunt, Qui manducat hunc panem viuet in æternum: Et panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Iam iam procul remouendus est totius lubricæ scrupulus dubietatis: cum is qui est author muneris testis est veritatis. Dubitari etenim nefas est, ad cuius nutum cuncta subito ex nihilo substiterunt, si pari potentia in spiritualibus Sacramentis, terrena materies, naturæ & generis sui meritum transcendens in Christi substantiam commutetur, cum ipse dicat. *Hoc est corpus meum*, & paulo post, *Hic est sanguis meus*. Sed hanc Dei possibilitatem æstimatio humana non capit, nisi te ipsum, quicunque es, discutias, qualiter de massa perditionis, factus es in populum acquisitionis, & de vase iræ prodisti vas misericordiæ: vt qui paulo ante fueras alienus à vita, peregrinus à venia, subito initiatus Christi legibus, & salutaribus mysterijs innouatus, in corpus Ecclesiæ, non naturæ priuilegio, sed fidei pretio transisti, nullo molis cor-

poreæ additamento, te ipso maiori factus es, inuisibilis quantitatis augmento, in exterioribus idem es, in interioribus longè aliter es: Sicque de seruo filius effectus, præterita vilitate deposita, nouam subito induisti dignitatem, vt non solum hæres, sed corpus Christi factus, Deum in corpore tuo portares. Quæ res tantæ nouitatis, tantæ dignitatis, tam subitæ mutationis pretium? Vide in omnibus misericordiæ cœlestis artificium, vide regenerantis gratiæ mirabile Sacramentum, & aduerte in istis imperiosum Verbi operantis opificium, cuius nutu rerum elementa, de nihilo in hanc mundi formam mutabili ordine compaginata inexplicabilem eius potentiam, ipsa suæ pulchritudinis specie restantur. Si ergo Deum omnia posse credis, & hoc consequitur, vt credas, nec humanis disputationibus discernere curiosus insistes, si creaturas quas de nihilo potuit creare, has ipsas multo magis valeat in excellentioris naturæ dignitatem conuertere, & in sui corporis substantiam transfundere. Multo magis dico, non quod infirmioris

potentiæ in rebus creandis, quàm immutandis fuisset. Sed humanæ opinioni vsuale, non diuinæ rationi comparabile. Ideo fides præ omnibus bonis summum meritum est, hæc te inducat ad credendum, te consecrantis potentia roboret ad sumendum. Promittit dignè sumentibus beatæ spem immortalitatis: iudicium minatur indignis, vt est illud Apostoli. *Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit.* Quo multi scelerûm suorum conscientiam perhorrentes attentius, se longè faciunt à Sacramento vitæ, non attendentes, quam terribiliter Dominus comminatur dicens. *Nisi manducaueritis carnem filij hominis & biberitis eius sanguinem, nón habebitis vitam in vobis.* Quod alternantium causarum iudicium intuentibus, summa vigilantia est adhibenda, vt emèndatis actibus nec indignè sumant, nec perniciosè refugiant.

EIVSDEM D. FVLBERTI EPISTOLA.

Domino suo Finardo sibi semper venerando Fulbertus exiguus.

EPIST. II.

NOVIT, & verè nouit serenitatis vestræ prudẽtia, quod in Ecclesiasticis officijs plura sunt, in quibus Orientales Ecclesiæ & nostræ communi obseruatione sibi respondent. Sunt verò aliæ in quibus alias ab alijs cultu dispari, & varia obseruatione audiuimus dissonare. Sed nec pauca aut rara sunt, quæ ab alijs necessariò seruanda, ab alijs non adeò curanda æstimantur. Nec tamen nos offendit obseruantiæ diuersitas, vbi fidei non scinditur vnitas. Porrò in multis Græcia ab Hispania, ab illis Romana & Gallicana discrepat Ecclesia. Sed neque in hoc scãdalizamur, si audimus diuersam obseruationem, sed non diuersam fidem in

Christi semper Ecclesijs extitisse. Stet enim regina Ecclesia à dextris regis sui in vestitu deaurato circundata varietate. Nos vero trita & peruulgata patrum via incedentes, patrum memoriam in rationali pectoris nostri, idest præcedentiũ patrum exẽpla prę oculis habeamus, & q̃ rationaliter eos egisse cognouim⁹, teneamus: ea vero quę spirituali cõsilio ab his ordinata sunt etiã si infirmitatis nostrę ignorantiâ ad plenum videre non possimus, temerariæ cauillationis dẽte non rodamus, dum tamen à fide hæc nequaquam exorbitare sentimus. Dicit scriptura, *Audi fili mi disciplinam Patris tui, & ne dimittas legem matris meæ.* Ante hos paucos dies vt meminisse licet, mihi vespertinis horis superuenisti, & repentina inquisitione me permouisti, de Hostia quam paulo ante promotus ad sacerdocium de manu Episcopi suscepisti, quæ ratio sit, videlicet vsque ad quadragesimam diem vsu quotidiano consumere, vel quos huius rei authores haberemus. Cui quidem nisi sacerdotalem in vobis reuerentiam, & in omni genere doctrinæ probatam sapientiam offen-

dere metuissem, respondissem verecundè quidem, non temerariè: humiliter, non procaciter, respondissem inquam, quod infelix capella quondam respondit oui lanicinium quærenti, vel certè videri mihi poteram à planis aruis ligna in siluam vel aquas in mare comportare, aut Mineruam vt aiunt velle docere, si huic homini facerem verba, in quo totius doctrinæ thesaurum reconditum profiteor. Sed esto res alijs vsitata, illis familiarem consuetudinem, istis parit admirationem. Putabam & hoc certè omnibus Ecclesijs eatenus assuetum fore, vt nulli nouum esse videretur aut vanum: hæsitare diutius cœpi, an mihi adhuc codicem illum vnum haberem quem à natali patria inter cæteros deuexeram, in quo eiusmodi exemplaria continebantur: Quem diu quæsitum, quoniam aut alicui præstitum, aut per tot locorum mutationem casu amissum non inuenio, repetita memoria quæ de illo recolo pauca vobis intimare non grauabor, præmonstrata occasione, qua quondam obseruantię huius causas & ego quoq; requisieram.

Nostri enim Episcopi prouinciales in huiusmodi ritum omnes consentiunt. Porrò nostro tempore quidam inter cæteros ad sacerdotalem gradum admissus, hostiam quoque sicut & alij de manu Episcopi suscepit, quam in pergameno, in hos vsus parato inuolutam quotidiana celebratione soluebat, & portiunculam paruam, iuxta instantium dierum numerum computatam sumebat. Accidit vero vt quadam die expletis mysterijs dum vestiméta cum syndone altaris incautius colligeret, immemor Hostiæ sacræ diligentiam nequaquam adhibẽs thesaurũ cœlestem infelix amitteret. Veniens ad diuersorium, quæque necessaria curat, trãsigitur dies in crastinum, repetita celebratione frater ille instante hora communicandi Hostiã Sanctam non inueniens, turbatus nimium & consternatus, sursum deorsum cursitans, nec etiam signum aliquod inuenire potuit. Audiens Episcopus ex negligentia fratris ortum periculum, omnibus in commune fratribus vnius reatum pœnitendum instituit. Ipsum verò fratrem arctioris

dere
cunc
liter,
quam
dam
renti,
planis
in ma
vt aiu
facere,
thesau
esto re
consue
nem.
Eccles
nulli
num:
adhuc
quem
uexera
contin
quonia
tot loc
sum no
quæ de
mare n
occasion
huius ca

pœnitentiæ disciplina corrigendum proposuit. Hac ergo occasione accepta quærendum ab Episcopo æstimaui, si videretur sibi salua ordinis religione sanctificatum panem primo aut secundo sanctificationis die posse totum simul percipere, quem videbat non sine periculo posse tanto tractu temporis minutatim sumere: præsertim cum ipse nosset rarissimos huius ordinis viros esse, qui in hac re peruigilem curam adhiberent. Hic ille increpitans tardioris sensus mei hebetudinem, respondit quidem ita esse quod quærebam, si discipulis quos ad prædicationis officium Dominus missurus in mũdum fuerat, si illis inquiens, adhuc tardis & dubitantibus potuisset sufficere resuscitati corporis speciem semel vidisse, quam semel visam noluit ab eis repente substrahere, sed per quadragenos dies complacitis horis glorificati corporis reuelata specie eos tanquam panis cœlestis suauitate refecit. Nam & Episcopus qui vices Christi tenet, sacerdotales viros in plebem subiectam missurus, sacri corporis Eucharistiam per quadragenos dies

ſumendam diſtribuit, vt dum Verbi gratia quotidie cœleſtis panis alimonia reficiuntur, tempus illud in mentem habeāt, quo per quadraginta dies Dominus diſcipulis apparens, & conueſcens deſideratæ viſionis ſatietate refecit. Ad hoc Epiſcopi reſponſum, cum ego familiaritatis auſu ſtudioſus perquirerem, num idem myſterium ſupplere potuiſſet panis à Preſbytero quotidiana celebratione ſacratus, vti in eo paſſionis Dominicæ & reſuſcitati corporis & manifeſtati diſcipulis ſpeciem, ſatis fuiſſet nobis, Perpende, ait, ſicut fili mi, multæ Eccleſiæ ſunt per vniuerſum orbem terrarum, propter diuerſa loca, & tamen vna ſancta eſt Catholica Eccleſia, propter vnam fidem: ſic & multæ oblatæ propter vota offerentium, vnus panis eſt propter vnitatem corporis Chriſti. Nam panis ab Epiſcopo conſecratus, & panis à Preſbytero ſanctificatus in vnum & idem corpus Chriſti transfunditur, propter ſecretam vnius operantis potentiæ virtutem. Sed quodammodo aliud eſſe dicitur, quod Virginali vtero ſumpta carne crucis iniuriam ſuſti-

nuit, de ſepulchro reſurgens diſcipulis apparuit, cuius memoriam in pane Preſbyteris collato Epiſcopus agere videtur, aliud quid per myſterium agitur, dum Epiſcopi & omnes ſacerdotes in menſa altaris, ſub Sacramento communicatæ carnis panem ſanctum ſecreta oratione quotidie conſecrare videntur, quod ad illud reſpicit, quod conſecrantes nuper ordinati Preſbyteri cum Pontificali oblatione percipiunt. Nam illud Dominicum corpus ex mortuis ſuſcitatum, & in cœlis locatum, iam non moritur iſtud Sacramentorum, quotidie nobis moritur, quotidie nobis reſurgit, apparet & comeditur. Sed nec in hoc mens fidelium ſcandalum dubietatis debet incurrere, quod Chriſtum ſemel guſtata morte iam non vltra moriturum audit, cum carne aſſumpti hominis in paterna gloria ſedentem, & hîc ſanctificatum panem verum Chriſti corpus audit nominari, dum & illud de Virgine aſſumptum, & iſtud de materiali & virginali creatura conſecratum, vnus idemque artifex Spiritus inuiſibili operatione in ſubſtantiam veræ

carnis transfundit: Carnis videlicet non cuiuslibet, sed verè Christi de qua ipse ait, *Nisi manducaueritis carnem meam, non habebitis vitam in vobis.* Quod vtique exponi alio tempore indiget, & fidei oculis intueri. Hoc tantum quod ad præsens negotium spectat soluamus, quodquidẽ nec subitis nec nouis adinuentionibus cõstat expositum. Nosti populo Hæbreorum sub Moyse & manna de cœlo per annos quadraginta subministratum: qui Moses dux populi secundis adiutoribus, septuaginta viris videlicet de eodem populo, sustentabatur, per quos forma Presbyterorũ exprimitur, qui nunc in Ecclesia nouitia, Pontificale onus in se suscipientes regendis populis inuigilant. Porro sumens de spiritu Moysi, illis septuaginta senioribus dedit, per quos populum sibi commissum per quadraginta annos iudicauit, quia dux noster Dominus Iesus Christus discipulis quos ad prædicationis officium missurus fuerat in mundum, Spiritualium dona Charismatum infudit. Illi post immolationem Agni Pascalis manna cœlitùs misso per quadraginta annos

ſuſtentati ſunt. Quem cibum cœleſtem, quam ſuauitatem angelicam non per typicas aut vmbratiles figuras, ſed per indubitatam vnionis veritatem repræſentat ille Dominicus cibus, quem per quadraginta dies ſumendum tanquam ſalutis viaticum, Pontifex nouis Eccleſiæ cultoribus diſtribuit, quos ſuæ Paſtoralis curæ vicarios adiutores ad erudiendam plebem ſibi commiſſam conſtituit, vt dum iſtum præ oculis habentes deguſtant, illum mente pertractent, qui de cruce morte triumphata ad Patrem aſcendit, dumque à ſemel ipſis conſecratum corpus percipiũt, illum fidei guſtu experiãtur, per quem quotidie Chriſtus nobis moritur & reſurgit, per quem vſque ad conſummationem ſeculi manere ſe nobiſcum pollicetur. Hæc pauca de multis, quæ repetita memoria, & multo ex tempore diſſuta licet recitaſſe, ad præſens ſufficiant, dum ego Codicem de eiuſmodi exemplaribus à Romano Scrinio prolatum perlegam. Vobis facile eſt de paucis multa cogitare, aut certè quod irrationabiliter factum videtur, ſanioris conſilij ratione colligere.

DOMINO SVO REGI R. SERENISSIMO FVL. HVMILIS Carnot. Episc. In gratia Regis regum semper manere.

EPIST. III.

GRATIAS referimus benignitati vestræ, quod nuper misistis Legatũ vestrum ad nos, qui & vestram nobis sospitatem nuncians nos lætificaret, & fortunæ nostrę modum sciscitatus à nobis, vestræ maiestati renunciaret. Ac tunc quidem scripsimus vobis de malis quæ irrogat Ecclesię nostrę Gaufridus Vicecomes, qui nec Dominum, nec excellentiam vestram se reuereri satis superque indicat, cum & castellum de Galardone à vobis olim dirutum restituit, de quo dicere possumus, *Ecce ab oriente panditur malum*, Ecclesiæ nostræ. Et rursus alterum ædificare pręsumpsit apud Isleras intra villas sanctæ Mariæ, de quo & reuera dici potest, *en ab occidente malum*. Nunc quoque de ijsdem malis ne-

cessario scribentes conquerimur apud misericordiam vestram, consilium & auxilium petentes ab ea, quoniam à filio vestro H. super hæc mala nihil opis vel consolationis accepimus. Pro quibus tacti dolore cordis intrinsecus, iam in tantum mœrorem nostrum prodidimus, vt signa nostra iocunditatem & lætitiam significare solita, ab intonando desinere, & tristitiam nostram attestari quodammodo iusserimus, officiumque diuinum hactenus in Ecclesia nostra per Dei gratiam, cum magna cordis & oris iubilatione celebrari solitum, depressis modo miserabiliter vocibus & penè silentio proximis fieri. Vnde pietatem vestram cum fletu cordis & mentis genua flexi, precamur, succurrite sanctæ Dei genitricis Ecclesiæ, cui nos fideles vestros quantum possumus, licet indignos, præesse voluistis, quorum à vobis solummodo post Dominum, in his quæ ingeruntur molestijs, consolatio & respiratio funditus pendet. Cogitate ergo qualiter ab his liberemur, & vt mœrorem nostrum conuertatis in gaudiu, mobsecrando Comitem

mitem

mitem Odonem, & ei veſtrâ regali auctoritate viuaciter imperando, vt prædictas diabolici inſtinctus machinas, vero animo deſtrui iubeat, vel ipſe deſtruat, propter Dominum, & fidelitatem veſtram, & ſanctæ Mariæ honorem, & noſtri adhuc ſui fidelis amorem. Quod ſi nec per vos, nec per illum irrita fuerit, hæc quaſi perpetua noſtri loci confuſio, quid reſtat aliud, niſi vt penitus interdicatis agi diuinum officium in toto Epiſcopatu noſtro? ipſi inde, heu inuiti, & maxima neceſſitate coacti, aliquô exulantes, nec oculis noſtris videre diutius ſanctæ Dei Eccleſiæ conculcationem ferentes. Quod ne facere cogamur, veſtram miſericordiam iterum iterumque flebiliter oramus, ne & illud quod abſit, apud extraneum Regem, vel Imperatorem fateri compellamur à vobis exules, noluiſſe vos vel non valuiſſe, ſponſam Chriſti ſanctam Eccleſiam vobis regere commiſſam intueri.

DOMINO SVO ROB. REGI BENIGNISSIMO FVL. DEI ET ſui Gratia Carnot. Epiſc. ſtatum plenæ fœlicitatis.

EPIST. IIII.

POſtquam tranſmiſimus vobis literas per Ra. Geufridum Clericum querimoniæ noſtrę, de oppreſſione quam Eccleſia noſtra patitur, locuti ſumus cum domino Rege H. filio veſtro ſciſcitãtes ab eo, cur nobis in tanta neceſſitate non ſucurrerit. Qui ſe contra nos humiliter purgans reſpondit, quia procul à nobis erat, ideo facultatem ſibi veniendi in auxilium noſtrum non fuiſſe, imo copiam virorum, qui ſe comitarentur non habuiſſe. Cuius nos purgationis cauſam minimè diſcredentes, pro illo veſtram clementiam oramus, ne fiat aliena veſtro genito paternitatis veſtrę gratia, ſi ſanctæ Eccleſiæ non prę ſtitit opem, quæ impoſſibilis erat ei præſtari. Ad vos tandem di-

lectissime domine, nostri adiutorij summa redit, cuius gratuita bonitate Præsulis honore fungimur, & tutela cuius posse eripi à malorum iniurijs omninò confidimus. Sed ab ijs quæ modo nobis incumbunt, sine multo labore vestro speramus erui, dummodo prece & obsecratione, cum Odone Comite obnixè agatis, quatenus idem nos ab illis expediat. Cæterum serenissimam pietatem vestram appellamus pro eodem Rege filio vestro, qui satis superque desolatus incedit. Neque enim in domo vestra cum securitate vel caritate licet ei manere, neq; foris est ei vnde viuat, cum honore Regi competente. Vnde vos oportet aliquid boni consilij reperire, & illi impendere, ne dum ille quasi peregrinus & profugus agit, paterni animi fama vobis depereat.

SANCTO AC VENERABILI ARC. SVO BONIBERTO FVLB. fidelitatis obſequium & ſummi paſtoris benedictionem.

EPIST. V.

PRimum quidem benediximus Dominum Patrem ingenitũ, Filiumq; ſuum vnigenitum Ieſum Chriſtũ Dominum noſtrum, & Spiritum ſanctum Paraclytum vnum verum Dominum, qui cuncta creauit, qui te quoque dilectiſſime Pater, multa ſapientia illuſtrauit, ad docendum populum ſuum, & decore ſanctitatis ad præbendum bonæ vitæ exemplum decenter ornauit. Deinde magnas tibi referimus grates, quod nos licet immeritos, atque ignotos, ſalutationis tuæ pariterque munere gratiæ dignatus es præuenire. Vnde profecto nos in amorem tuum ſic animaſti, vt perennem tui memoriam in intimo cordis noſtri vigêre velimus, vt ſaltem per crebra orationum

suffragia, si aliter facultas non suppetierit, tuæ benignitati vicem repẽdere satagamus. Significauit autem nobis filius noster tuusq; fidelis Hilduinus tuę caritatis erga nos insignia, fideliter afferens vnum de nostris Priscianis te velle, quem & per eundem libenter mittimus, quidquid etiam de nostro petieris hilarissimè tibi si possibile fuerit transmissuri, ipsam quoque præsentiam nostram, si tibi opus esset, ac voluntas, nobisq; potestas, obsequentissimè præstaturi. Ad vltimum saluere te semper optamus, precantes vt illam nouam ac gloriosam adoptionis prolem summi regis Regem videlicet Stephanum intimans excellentiæ seu ex nostra parte, & vniuersarum congregationum quæ sunt in Episcopatu nostro, Canonicorum scilicet & Monachorum orationum fidelia. Vale.

NOTO NOTVS R.
FVLBERTVS.

EPIST VI.

HOC à vobis exigo ſecuritatem de mea vita, & membris, & terra quam habes, vel per veſtrum cõſilium acquiram. De auxilio veſtro contra omnes homines ſalua fidelitate Rotberti, de receptu Vindonici caſtri ad meum vſum & meorum fidelium, qui vobis aſſecurabunt illud. Commendationem veſtrorum militum, qui de noſtro caſamento beneficium tenent, ſalua fidelitate veſtra. Iniuſtitiam de querimonia Sanctionis & Huberti, & de querimonijs Canonicorum Eccleſiæ noſtræ, & de legibus atriorum noſtrorum. Si hæc facere vultis, paratus ſum conuentionem quam vobiſcum inij obſeruare: ſi non vultis, nolite me itinere fatigare. Vale.

GLORIA ET HONORE DIGNO PATRI ET ARC. SVO Leutherico Ful. humilis Episcopus cum venerabili Cenomanensium Episc. Auisgaudo salutem.

EPIST. VII.

SCientes vos habere zelum diuinæ legis, nec minus opitulari velle quàm debere fratribus vestris, sed & plurimum posse fiducialiter à vobis auxiliũ petimus in necessitatibus nostris, in pręcursorem Antichisti Hebertum Comitem Cenom. qui sedem Episcopalem eiusdem ciuitatis euertere nititur. Episcopum enim prædictum videlicet Auisgaudum in ea cum pace manere non sinit: domos eius & terras & fruges & omnia victualia insuper & præbendas canonicas Ecclesiæ peruasit. Hæc itaque vos ad viuum sentire volumus, nisuque indissimulato propellere: & vt facilem modum habeat petitio nestra, precamur vos illi com-

monitoriũ ſcribere, vt iam dicto Epiſcopo ſua reddat, & eum in pace viuere ſinat. Alioquin pro certo nouerit ſe à vobis & ſuffraganeis veſtris excõmunicatum iri, ex illo die quo eum excommunicauerit Auiſgaudus Epiſcopus. Commonitorium autem quod illi ſacrilego veſtra dignatio mittet, nobis tranſcribi volumus, & mitti. Vale in infinitum Angele magni conſilij, te conſule Chriſto ſeruet.

VENERABILI FRATRI ET COEPIS. FVL. F. ſalutem.

EPIST. VIII.

SVperfluum duxi longam fabulam noſtri ſenis tranſcribere, & mittere tibi, cum totam rationem eius, ſi qua eſt, ex mea breui reſponſione facile percipere poſſis, fuitque huiuſmodi. Fratri in domino & conſacerdoti ſuo Auiſgaudo F. Abſit frater, vt credatur verum eſſe quod ſcripſiſti meum Archi-

præſulem, & me tuam confeſſionem publicaſſe, non eſt enim verum. Tumque dum talia ſcribis, benemeritis de te ingratus es, & iniuſtè contumeliam facis. Si qua enim honeſta tua nouimus, aut ſperauimus, fideliter ea publicauimus, ad teſtimonium tuæ probitatis, contra illos maximè qui diſceſſionem tuam ab Epiſcopatu auaritiæ, vel ignauiæ, vel turpitudini aſcribere nitebantur. Si quæ verò occulta, quæ pœnitenda forent noſtræ fidei credidiſti, cautè celata ſunt. At ſi talia confeſſus es, quæ & prius poſtmodum ore vulgi ventilata ſint, ea nos occultare nequimus. Comperi autem ex literis tuis tibi moleſtum eſſe, quod te Monaſticę vitę diximus amatorem, quod quia nocere non intelligo, moleſtum eſſe demiror. Amor namque religionis Epiſcopali gradu quem repetis, dignum te potius, quàm indignum efficeret, ſi nihil aliud impediret. Vtrum autem ſit, vel quid ſit quod impediat, ſagacitatem tuam non arbitror ignorare. Si quædam grauis cauſa quam diſſimulas non obſtaret, ea eſt huiuſmodi. Si de repetendo Epiſ-

copio querimoniam incipere velis, non ſatis apparet, cui eam iure intendere poſſis. Nullus enim te expulit, nullus cathedram tuam te renitente peruaſit, ſed tutemet vltrô cauſa ægritudinis vt aiebas, curam Epiſcopalem ſimul & cathedram reliquiſti vt perhibent. Et ſiue Franconem tunc Decanum Parienſis Eccleſiæ, ſiue quemlibet alium ſubrogari tibi verbis, & ſcriptis à rege petiſti. Quod ſi ita eſt, & ſic tibi conſequenter ſubſtitutus eſt Franco, eligente clero, ſuffragante populo, dono regis, approbatione Rom. Pont. per manum Metropol. Senonenſis, fulcitur vtique ſubſtitutio & conſecratio eius fauore & auctoritate Beati Greg. Papæ, qui ſcriptis ſuis, ſicut nulli Pontificûm non petenti, pro qualibet ægritudine ſuccedendum fore docuit, ita voluntariè renuncianti ſedi ſuæ ſucceſſorem nullomodo denegauit. Sed quid aliud eſt quare te Epiſcopatu carere oporteat, tu te noueris. Sin autem hoc tanti nobis eſſe videtur, ni te facere valeat, recuperationis exortem. Quapropter deſine curioſos inſtigatores audire, de-

ſine Reges & Præſules inefficacis querimoniæ tædioſis ſcriptitationibus fatigare, & Eccleſiæ Pariſienſi te importunè obtrudere velle. Quæ vt fatetur, nec patronum te habuiſſe gauiſa eſt, nec doluit amiſiſſe. Quippe tum neque ex præſentia tua doctrinæ profectum, neque ex abſentia, ſenſerit detrimentum. Vale memor noſtri.

FVL. DEI GRATIA CARN. Epiſc. Domino H. Turonenſium ſubdecano ſibi dilectiſſimo gratiam & benedictionem Dei.

EPIST. IX.

CVM veſtram Charitatem nouerim plurimis in obſequiis libenter mihi paruiſſe, adhuc etiam parêre cupientem, vix ſatietatem cedere, mando vobis obnixè precans vt accingamini ad cauſam quam expono. Apud vos morabatur olim quidam bonorum extortor, legum contortor Girardus nomine, qui

ſuſceptum vnum caballum à famulo noſtro Deodato debuit cõparare triginta duobus ſolidis, pro arrabone datis duodecim nummis, cumque reliquos ſperaret Deodatus ad præfixum terminum ſe recepturum, fefellit eum ille ſubdolus, à nobis Turonem profugiens, nec equum poſtea, nec pretium remittẽs, quamuis eum Deodatus ſæpe vtrumlibet agere per legatos poſtulauerit. Hac de cauſa mitto ad vos vnum ex noſtris hominibus, qui ipſum G. notum vobis faciat, in audientiaque veſtra vice Deodati hanc ipſi querelam intendat, qualibet lege cenſueritis reuicturus eum, ſi forte vt eſt impurus diſſimulauerit, ſe rem iſtam ſcire, aut ſi ita eſt, etiam negauerit. Deinceps talem in eum qualem ius poſcit, date quæſo ſententiam, vt vel Deodato rem ſuam legaliter ſoluat, vel debitas pœnas luat. Vigeat ſemper alacritas veſtra.

PATRI ET CONSACERDOTI SVO FVLB.

EPIST. X.

Rede Pater nullam me compoſitionem vngenti laboraſſe, poſtquam ad ordinē Epiſcopalem acceſſi, quod tamen pauxillum ex dono cuiuſdam medici ſupererat, mihi fraudans tibi largior, rogato ſoſpitatis authore Chriſto, vt tibi illud faciat ſalutare. Vale.

VENERANDO PARISIORVM ANTISTITI F. F. DEI gratia Carnot. Epiſ. totius proſperitatis munus.

EPIST. XI.

Audunenſem illam Sacrilegam, res Eccleſiæ veſtræ diripientem propter has cauſas excommunicare diſtulimus. Primo

quia defuit qui ipſi ferre auderet noſtram excommunicationem, deinde quia parum vobis aut nihil fortaſſis prodeſſet, ſi illa neſciens excommunicaretur in Eccleſia noſtra. Tertio quia expectauimus vt in conuentu noſtrorum Cõprouincialium Epiſcoporum vtilius hoc fieret. Quod etiam adhuc expectandum vobis videtur, ſi animi veſtri ſerenitas acquieſcat. De Liſiardo autem Arch. veſtro, quem ſcripſiſtis in vos ſuperbum ac rebellem eſſe, non opus eſt nos conſulere, cùm optimè nouerit prudentia veſtra quid de huiuſmodi lex diuina ſentiat, neque nos oporteat quemquam abſentem & cauſa indiſcuſſa iudicare. Volumus autem vos ſcire, quod Adeoldus noſter de Nouingento, cui anathematis ſententiam intentatis, propter querelam quam habent contra eum Monachi ſancti Dionyſij, dicit ſe paratum eſſe ad iuſtificandum in audientia veſtra, atq; noſtra, proinde ſi litem hanc cito iuſtóque fine determinare vultis, cõſtituite diem, quo vobis & Monachi ſancti Dionyſij apud ſanctum Arnulphum occurrere valeamus, qui locus

vobis ad conueniendum oportunior esse videtur. Valete.

DOMINO SERVVS, MAGNO PRÆSVLI FVL. H. SVORVM minimus quod potis erit strenuum fidelitatis obsequium.

EPIST. XII.

EX hoc Domine mi reuerendissime, quod te propter mores tuos matura sãctitate suauissime redolentes, erga tibi subditos eo animo esse intelligo, vt bonos sinceri amoris gratia complectaris, malis pij cordis miserationem impendas, vllum verò odisse velut nocentissimam pestem horreas, magnæ reuelationis solatium mihi comparatur, valde metuenti, eo quod nimis sum ad irascendum pronus, gratia tua & si non funditus aliquatenus tamen caruisse, cui enim etiam grauioribus delictis obnoxio, apud tam bonæ moralitatis virum non desperanda sit venia, con-

ſiderato quod delinquẽti potius compatieris quam odis , compatientem vero ad ignoſcendum minimè eſſe difficilem, ipſum quidem, dummodo correctionem exhibeat, maioris abs te vſum fructum dilectionis habiturum. Tanta itaque vi bonitatis animatus ſupplico, vt cum mihi pro meis offenſis miſereſcas, tum etiam eis renunciatum ire conanti, veniamque poſtulanti parcens, amoris ſinum amplius relaxes. Vnde abſit vt te remoretur illa cogitatio, me ſcilicet iræ vitio perennem feciſſe deditionem, quandoquidẽ multis aſtantibus, necnon etiam in præſentia tui, cui plus omnibus cultum reuerentiæ debeo, aliquotiès iraſci non omittam. Certè quanto crebrius huiuſmodi vitium manifeſtatur,& maiore hominum frequentia redarguitur, tanto celerius hinc euaſurum qui verè captiuus eius effici voluerit, autore Abbatis Serapionis collatione crediderim. Quare cum alios mihi ſuccenſêre cupiam, te potiſſimum vt id ſedulo agas oro. Te enim ſuper cunctos mortales quid ſimplicitas adulationis ignara fatetur,
animæ

animæ meæ viſceribus diligendum mandaui. Sum namque diuina procurante gratia diſciplinæ tuæ vernaculus à puero, nec vlli vmquam tanta meæ conſcientiæ ſecreta, nam alijs quædam, tibi omnia detexi. Quæſo ergo te profuſus lachrimis faciẽ mentis, ne mei cura poſthabita, neceſſariam caſtigationis vel admonitionis elemoſinam mihi ſubſtrahas. Nam ſi hoc, auertat autem diuina pietas, egeris, nunquam tanta mole frangar incommodi, quàm cum me videro ſic à te neglectum iri. Rogatus opuſculum meum corrigere. Vale ſumma ſpes conſilij mei, poſt Dominum. Amen.

DOMINO SVO R. REGI BENIGNISSIMO FVL. HVMILIS ſacerdos in perpetuum vigere.

EPIST. XIII.

SAcram maieſtatis veſtræ nuperrimè ſuſcepi monẽtem me VI. Cal. Aug. veſtro & Henrici intereſſe col-

loquio, non ſolum veſtri obſequij, ſed & noſtræ commoditatis cauſa, vnde ſuppliciter vobis pro tanta erga me pietatis affectione gratulans reſcribo, me iam diu infirmatum, ægritudinem hoc tempore maximè reuereri, longum iter aggredi non audere, ſucceſſu verò temporis oportunioris, annuente Deo, libenter vos eô, ſiue alias comitaturum eſſe, quamquam præſens ſi valetudo non obſiſteret, longè tamen ante præmoneri me, tanti itineris oporteret. Valete fœliciter.

VENERANDO NORMANORVM PRINCIPI R. FVL. Dei gratia Carn. Epiſc. ſalutem & orationum ſuffragia.

EPIST. XIIII.

MVlta bona feciſtis Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Dominæ noſtræ. Retribuat vobis Deus per interceſſionem ipſius. Nos quoque pro illis animæ veſtræ corporique veſtro & fideles ſumus &

ſemper eſſe valeamus. Sed nuper ad vos inſperata venit legatio, quod ipſam terram quam nobis dediſtis, Baldricus Miniſter reuocauerit, noſtro Miniſtro quem ibi præfecimus, aliquid diſponendi poteſtatem interdixerit, ſuas etiam res inuaſerit, noſtris hominibus nouam engariam induxerit, banniendo ſcilicet vt irent ad Molendinum ſancti Audoeni, quinq; leucis vt fertur ab eorum auſpicijs remotum. Si hæc, optime Princeps, veſtro iuſſu, quod minimè credimus, facta ſunt, plurimum veſtri cauſa dolemus, & vt corrigantur ſuppliciter poſtulamus. Quinetiam iubeat prudentia veſtra miniſtris veſtris, ne vlterius inquietent noſtros homines, & deinceps terram prædictam ita vos poſſidere ſinant, vt eam à benigniſſima veſtra manu ſuſcepimus. Vigeat diutiſſimè incolumitas & potentia veſtra.

DOMINO SVO REGI FVL. ET ANDEGAVORVM COMES ſalutem & fidele ſeruitium.

EPIST. XV.

GVillelmus Pictauorum Comes herus meus loquutus eſt mihi nuper dicens, quod poſtquam Itali diſceſſerunt à vobis diffiſi, quod vos Regem habere petierit filium ſuum ad Regem, quibus ille inuitus coactuſque reſpondit, tandem acquieſcere voluntati eorum, ſi conſentirent illis cuncti Marchiones Italiæ & Epiſcopi, ac cæteri meliores. Illi promiſerunt, quod recta fide facerent illos conſentire, ſi poſſent. Nunc ergo mandat vobis, poſtulans ſuppliciter gratiam veſtram, vt detineatis homines de Lotharingia, & Fredericum ducem atque alios quos poteritis ne concordẽt cum Rege Cono. Inflectẽdo eos quãtum quieueritis ad auxilium eius, dabit vobis

pro hoc negotio mille libras Den. & C. pallias. Et Dominæ Reginæ Constantiæ quingentas libras nummorum. Orat vos vt ipsi eam salutetis, & filium vestrum Regem ex parte sua, & ego precor significari mihi litteris, aut nuntijs quid animi vobis sit, super hoc, quod ipse vos rogat vt renuntiem illi.

PIISSIMO DVCI AQVITANORVM GVIL. FVLB: humilis Episc.

EPIST. XVI.

NON est mirum, serenissime Princeps, si quid moueris animo cõtra me, de hocquo sapientissimo ac sanctissimo Patri nostro Hilario tibique debita seruitia non rependo. Magnam enim honorificentiam exhibuisti mihi, largosque dedisti munificentiæ fructus, pro quibus nihil pręsentis emolumenti recepisse videris. Sed est quod te reconfortare plurimum potest, hoc vi-

delicet quod tuas gazas in Ecclesiæ beatæ Mariæ restaurationem expensas, non solum integras, verumetiam multiplicatas ab ipsa recipies. Ex parte verò mea, quamuis perexilis portio mercedis æstimari possit, tamen quidquid sum & possum tuum est. Si autem de malitia sæculi ortæ difficultates meum iter impediunt, vt frequentare non possim, & dilationes meas expectare tædet, fac benignissime atque dilectissime Princeps, de illa dignitate quam mihi commiseras, quidquid animæ tuæ beneplacitum fuerit, certo sciens quod ea causa beneuolentiam meam erga te nunquam senties imminutam. Cætera quædam quę scribere nolui, Legato vestro, Domino videlicet Raimone referente cognosces. Vale.

FVL. DEI GRATIA CARN. EPISC. COMITI GABERANO & Comiti Gualterio cęterisque filijs fidelibusq; suis salutem & benedictionem.

EPIST. XVII.

SCiatis fratres quia Rex R. benefacit cùm Christianos adiuuat & Hereticos damnat, ad hoc debent eum confortare & adiuuare mecum omnes sui fideles, quia hoc ministerium eius est, per quod saluus esse debet. Sciatis iterũ quod Arc. Cenom. requisiuit à me consilium, quid deberet facere de Raginardo Heretico, qui persequebatur Ecclesiam Dei. Et ego ei dedi tale consilium, quale ad suum ordinem pertinebat, & ecce mitto vobis vtrumque scriptum, & complanctum suum & consilium meum quod dedi ei secundum ordinem suum. Si quis autem falsarius dicat quod ego alterum ei consilium deinceps vel scripserim vel di-

xerim, vel mandauerim. Rogo vt me ſicut Patrem veſtrum ſpiritualem deffendatis, quia fiducialiter hoc facere poteſtis. Vale.

CARO SVO HEB. FVL. HVMILIS EPISC.

EPIST. XVIII.

SCio te fili, meum deſiderare aduentum, ſed retardant templi reſtauratio, mandata Regis, prædonum inſtantia, Meſſiuæ feriæ, Lemouicenſis Epiſcopi cauſæ pacandæ difficultas, via ſcrupuloſa. Ægrè fero moras meas, ſatiuſque mihi fuiſſet, rem ſancti Patris Hilarij non ſuſcepiſſe curandam, quàm tali modo tractare. Sed hac conſolatione reſpiro, quia quod potes, vice mea facis. Precor ergo vt propoſitum vrgeas ſtrenuè tam in ſpiritualibus, quam in ſingularibus agẽs. Si Ro. præpoſitum indiligenter vilicari noſti, fer cauſam ad notitiam Ducis noſtri, vt eius arbitratu vel corrigatur vel mutetur. Saluta caros no-

ſtros R. Hu. Dur. & alios tam clericos quam laicos. Frater Thedoldus obijt, frater Ebrardus Monachus euaſit ſcolarum ferulam, & Cancellarij tabulas tibi ſeruo, bona parans, meliora deuouens, tu quoque pro nobis ora feliciter. Vale.

FVLBERTVS DEI GRATIA EPISCOP.

EPIST. XIX.

CVntatto Huberto Vicecomiti, Rogerio, Bucardo, Hugoni filio Hugonis, Ottredo, Hamelino, Hugoni filio Herbrandi, & Vxori Guifmandi & omnibus illis qui tenent Caſamentum San. Ma. Car. ec. per donum Reginaldi Epiſcopi.

Voco vos & admoneo, ex parte Dei & ſanctæ Mariæ & noſtra, vt infrà proximum Paſcha veniatis ad nos, aut noſtrum ſeruitium facere, aut de veſtris Caſamentis legitimam rationem reddere. Quod ſi non feceritis excom-

municabo vos, propter contumeliam veſtram, & interdicam vt non audiatis diuinum officium. Nec viui recipiatis communionem, neque mortui ſepulturam. Quinetiam Caſtellum Vindocinium & territorium eius anathematizabo, vt in eis diuinum officium non celebretur, neque mortuus ſepeliatur: poſtea vero ipſa Caſamenta quę tenetis aut vni aut pluribus dabo, vltra etiam vobiſcum de illis non concordabo. Deus vos conuertat filij mei.

VENERABILI VIRO ET CONSACERDOTI SVO F. F. ea quæ ſunt verę pacis.

EPIST. XX.

TV frater dilectiſſime ex abundantia caritatis honore me nimio ac ſapientiæ laude dignaris. Ego verò meam perſonam humilem virtutiſque inopem, ſicut & video & agnoſco. Verum vtcunque ſe habeat puſillitas mea, hoc tamen nefas inhumanitatis admittere

nec velle, nec posse me fateor, vt de ærumnis te sanctæ Ecclesiæ sine compassione zeloque iustitiæ audiam querelantem, at quia compassio vbi corde concepta est, mox cõsolationem edere gliscit, & plagam vltionis infligere zelus, nosq; tamen ad primum quàm ad secundum proniores esse oportet, ego quoque priusquam zelum in tuos hostes exerceam, consolatoria te ratione conuenio. Rogo itaque frater, ne vi molestiarum impulsus indiscretius irascaris. Ne forte ad impatientiam inde ad arma prorumpas, & cùm gladium alienum vsurpaueris, tuum facias non timeri. Rogo iterum ne fias ob multam iniuriam tristis, turbulentus & anxius, sed delectare semper in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Vsum fructum verò altarium quem tui antecessores Laicis tradiderunt, te alendis debilibus publica voce destinare suadeo. Tum ne quis illis inde fraudet aliquid interminari, & si qui in hanc fraudem irruperint, sicut fures sacrorum, & occisores pauperum anathemate condemnari. Ne verearis quęso homines innocẽter offen-

dere propter Dominum vt sis eo dignus. Si Deus pro te quis contra te? est enim pro te semper in sua causa Deus, est etiam tecum vt ait, *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque, ad consummationem sæculi.* Quid ergo times defendere Dei causam, cum ipse tecũ sit ad cooperandum pro te, sit ad tutandum? Confortare itaque frater in Domino, & in potentia virtutis eius: confortare inquam, confide & gaude, exulta, & tripudia, & alacri animo ad certamen eius prolude, cum Propheta dicendo, *Cõgratulamini populi & vincimini, accingimini vos, inite consilium & dissipabitur: loquimini verbum & non fiet, quia vobiscum Dominus.* Et quia certò scio communem Dominum tibi in sua causa esse patrocinaturum, me quoque seruulum eius non defuturũ polliceor, siuè ad coercendum manus persequentium, siuè ad ora contradicentium obstruenda. Ad summam autem securum te requiescere iubeo inter medios cleros, quandiu te audiero persecutoribus Ecclesiæ non cedentem. Galleranum vero vt petisti conueniam. Et causa discussa quid inde sentiam, vel

quid te facere oporteat, aut verbis aut literis innotescam.

PLENO VIRTVTIS ET GRATIA CIRCVMFVSO, charissimo patri Abboni Fulbertus suus.

EPIST. XXI.

QVanam te resalutatione digner ô sacer Abba, & ô magne philosophe? quid rependam muneris sanctæ amicitiæ quam promiserũt signa gemmatæ facundiæ, vix æstimare sufficio. Nam cum illa quæ dicuntur esse victor animo teneas, cum illa quæ non esse forsitan vilipendas, quid ego conferre possim, quod tu aut non habeas, aut non habere contemnas? Sed quoniam philosophicis essentiis magnum quiddam superest, atque ex his quæ non esse dicuntur quædam perpetua fiunt, ideóque sapientibus aliquando grata sunt, recipe quæso quod ab vtroque tibi lectum offero. Denique vt

participando super essentiam deitatis dominus fias, sic te resaluto, ac perennem fidelitatis habitum amicitiæ tuæ rependo, hac scilicet differentia tuam beniuolentiam meamq; distinguens, vt illa pro maiestate personæ gratia vocetur vt domini, ista fidelitas vt alumni. Præceptis itaque tuis modestissimè deseruire cupiens, Mediolano discipulo quod precatus es facio, quęque tibi scribenda petisti, en omnia ferè iuxta fidem exarata transmitto. Abbate sancti Petri grauiter ægrotante, sed adhuc mentis & sermonis compote, Megenardus monachus ante mihi non mediocriter charus, noctu sese de claustro surripuit, & ad Theobaldum Comitem qui Blesis tunc morabatur, Abbatiæ petendæ gratia properauit, Comes illum postridie remisit ad nos cum legatis, qui denunciarent recipiendum magnificè sicut Abbatem monachis & canonicis. At verò nobis fere omnibus ea res æquè noua & horribilis fuit. Respondimus itaque longè nobis aliter videri. Nec enim legitimè fieri Abbatem, nec debere recipi. qui abbatiam alterius, ipso viuente,

per ambitionem quærit, qui à fratribus non eligitur, & super illos nititur dominari. Postremò qui noster neque monachus sit, neque clericus, & plures habeat testes curialiter agitandi quàm monasticè viuendi. Hæc ille non gratanter accipiens ad Comitem redequitat, irámque iuuenis aduersum nos vehementer inflammat. Sed die quinto postquam suum ambitum publicauit, prædictus Abbas ægritudinem suam morte limitat. Conueniunt ad Capitulum monachi nostri, & quidam canonici, quos ratio postulabat admitti. Interrogamus an aliqui fratrum incœpto Megenardi faueant: negant singuli, negant omnes. Decreuimus ergo quosdam eorum esse mittendos ad Comitem, nobis videlicet designatum Episcopum, vt Patris obitum nunciarent, & alterius eligendi regularem precarentur licentiam. Quibus missis ecce alij duo, Viuianus scilicet & Durandus, alter illiteratus, alter literarum male sanus interpres, ambo Præpositi simulantes causa cõmunis commodi ad obedientias suas se velle exire, ac ne aliorsum

pergerẽt sibi interdicẽte Decano monasterij, Megenardũ tamẽ secuti sunt, cui cœptam pręsumptionem occultè persuaserãt, vt Blesis in præsentia Domini Theobaldi ipsum Megenardum à fratribus peti ac eligi per fidem mentiti sunt. Horum suffragio lętus Comes statim eum baculo pastorali publicè donat. Quo audito fratres qui in claustro remanserant, contra hanc fraudulentiam zelo diuinæ legis accincti libellum reprobationis fecerũt: atque subscripserũt huiusmodi. Sciat omnis Ecclesia quia Megenardũ Monachum nostrum, Abbatem fieri non eligimus, non laudamus, non volumus, non consentimus, sed reprobamus, refutamus, & omnino contradicimus. Nos verò de cœnobio sancti Petri quorum nomina scripta sunt, Durandus decanus, Gaudricus, Genesius, Robertus, Isembertus, Marcuinus, Alueus, Guarnerus, Richerus, Vuarinus, Herbertus, Eurardus, Benedictus, Galterus, Beringerus, Herbertus, Bernardus. Isti itaque omnes sua nomina aut subscripserũt, aut subscribi fecerunt me vidente. Die proxima

Comes Theobaldus redit, se in Monasteriũ recipi cum processione pręmandat. Monachi respondent se libenter hoc agere, si præsumptorem illum non adduxerit secum. Ille denuò iratus, ipso die tamen sustinuit, sed insequenti cum strepitu comminantium in sancti Petri Monasterium suum Megenardum obtrusit. Ad cuius violentum ingressum sancti fratres contaminari ipsius communicatione timentes, sanctuario Domini salutato cum lachrimis exierunt; atque refugium aliud nescientes, ad limina principalis Ecclesiæ confugerunt. Ibi quoque non inuento pastore vtrinque desertæ oues mæstis sese vocibus consolantur. Sed recipit sancta Mater Domini solita pietate, recipit Rodulphus tuus dulci benignitate. Inde transierunt ad cœnobium sancti Patris Herberti, cuius diues charitas de paupere censu quæque potest illis necessaria subministrat. Cæterum ille cuius fratres importunitate depulsi sunt, ab Heruiso quodam, vt addunt, Britannicæ regionis Episcopo, IIII. Non. Febr. Abbas simulatus est in suburbio

Carnotensi absente Clero, indignante populo, legato Archipræsulis palam contradicente ne id fieret, reclamantibus etiam quibusdam Monachis, qui in loco remanserant vero vultu, viua voce atque regulari auctoritate. Sed quid inter furentes ratio? Sed & nunc ille primas in Abbatiæ suggestu, seculari potentia fretus, de peracta victoria gloriosus, factores eius Abbates, Episcopos atque ipsum Papam ambiendo, ne quid grauius statuatur in illum modis omnibus elaborant. Iacet interim victa, confusáque fratrum expulsorum humilitas, nec est Præsul in Gallijs cuius viscera tangat affectio pietatis, aut zelus sacræ legis inflammet, vt consurgat ad frangendos impetus errorum, ad releuandas spes dolore tabescentium. Defuncta etenim est Dionysij fortitudo, non comparet pietas Martini. Tu quoque dereliquisti nos sancte Pater Hilari, qui olim vnitatem Ecclesiæ Spiritus sancti gladio tuebaris. O derelicta, ô mœsta, ô desolata Galliarum Ecclesia! quæ iam erit spes salutis vlterior? Vbi àmplius afflicta Christia

ni anima respirabit? Hoc nempe solum vel maximè nos confortare videbatur: quod si contingeret ruinas mœnium tuorum resarciri non posse, liceret saltem ad firmum adhuc Capitolium Monasticæ vitæ confugere. Quod etiam si furibus irreptare aut impunè quibuslibet ambitiosis inuadere licet, proh dolor! funditus cecidisti? Vnde iam ad te reuertens venerande Pater, quem ego credo & video ad nitorem à Domino nobis esse prouisum cum Domino meo, tuóque fideli Rodulpho deprecor & obtestor per ea quæ tibi data sunt sapientiæ sanctæ charismata, per dulcedinem fraternæ charitatis, si quid potes impugna hostes Domini, fratres allisos refoue, nec perire sinas inopia solatij tui, pro quibus credis esse fusum sanguinem Christi. Vale.

DOMINO SANCTO ET VNIVERSALI PAPÆ IOANNI, Fulbertus Carnotensium humilis Episcopus orationum fidelia.

EPIST. XXII.

GRatias omnipotenti Deo, qui more benignitatis suæ tuam Pater, humilitatem respexit, & summo vt decebat dignitatis apice sublimauit. Proinde totus mundus ad te conuertit oculos, téque vnum omnes beatissimum prædicant, contemplantur altitudinem tuam sancti viri, & gaudent quòd eis similitudine omnium virtutum alludis. Respiciũt persecutores Ecclesiæ districtionis tuę baculum formidantes. Suspiciunt ij qui flagellantur ab impiis, & respirant sperantes adhuc restare sibi consolationis remedium. De quorum numero sum ego magnæ & præclaræ Ecclesiæ pusillus Episcopus, qui tibi Pater,

de angustiis meis querimoniam scribens auxilium tuæ pietatis imploro. *Est* enim quidam Comes malefactor *no*mine Rodulphus, nimium vicinus nobis, qui res Ecclesiæ nostræ per iniustam occasionem inuasit, vnum de clericis nostris suis manibus interfecit, duos alios captos sacramentis illigauit. Et de his omnibus appellatus in curia Regis, & coram plena Ecclesia sæpe vocatus, non propter hominem nec propter Deum ad iustitiam venire dignatus, à nobis tandem excommunicatus est. Nunc verò ad limina sancti Petri contendit, tanquam ibi possit accipere de peccatis absolutionem, vnde venire non vult ad emendationem. Vnde rogamus te dilectissime Pater, cui totius Ecclesię cura cōmissa est, vt eum de sanguine atque iniuria filiorum tuorum ita arguere & castigare memineris, sicut meritum esse tua prouidentia nouit. Nec tua sanctitas iniustè in communionem recipiat, quem diuina auctoritas sicut Ethnicum alienat. Vnde bone pastor, euigila super nos, ne per incuriā tuam grex domini detrimentum sustineat.

DILECTISSIMO PATRI ET ARCHIEPISCOPO SVO LEVTHERICO, Fulb. Dei gratia Carn. Episcopus orationis suffragium.

EPIST. XXIII.

MVltum amoris atq; fidelitatis tibi Pater me debere censeo, per cuius manum à Deo benedictionẽ & sacram vnctionem accepi. Vnde animus meus ita pendet ex tuo, vt quicquid te iusta ratione aut contristat aut hilarat, idem me si resiscam, simili modo afficiat. Congratulor itaque tibi super inuentis sacris; & Deo, qui ea tempore tuo reuelare maluit, pronus gratias ago. Deinde verò quod Arnulphum Casatum Ecclesiæ nostræ tibi tuisque scripsisti iniurium, ægrè contra illum & accepi & fero. Vnde mox ad villam Alogiam, vbi tunc esse dicebatur, misi legatum meum, sed in alias partes abierat. Vxor tamen eius mihi reman-

dauit, quòd vbi redierit statim ad me veniet. Quòd si veniens tibi satisfacere voluerit, per meas literas scies. Alioquin vltra terminum qui à te præfixus est, in nostra communione non erit. Simoniacum verò Presbyterum de quo mihi mandasti, in diœcesim Ordinatoris sui repelli suadeo: aut si in tua manserit, ab officio suspendi, ne Ecclesiæ tuæ candor immundæ hæresis contagione sordescat. Vále Pater optime, filij tui memor.

DILECTISSIMO PATRI ET ARCHIEPISCOPO SVO LEVTHERICO, Fulbertus Dei gratia Carnotensium Episcopus suffragium orationis & obsequium fidelitatis.

EPIST. XXIIII.

ARnulphum fidelem meum arguendo conueni de his injurijs vnde mihi querimoniam scripsistis. Sed ille respondit se non diffugere iudicium, sponte venire ad placitum. Vnde per consilium & suasum eius to-

tam hanc causam in vestram dispositionem mittimus: vt cõstituatis diem quo vos & nos, & alij quorum interest conuenire possimus, iuxta castellum Ebre, videlicet super ipsam terram sancti Benedicti, de qua contentio est. Arnulphus enim in expeditionẽ cum Odone Comite proficisci constituit. Vnde vos talem diem præscribere oportet, vt & ille de expeditione possit esse reuersus, & ego meis negotijs exoccupatus possim vobis occurrere. Vale.

SANCTO ET VENER. SVO LEVTHERICO, FVLBERTVS Episcoporum humillimus fidelitatis affectum & obsequium.

EPIST. XXV.

DE Presbytero vestro ab alio Episcopo per pecuniam ordinato, ex auctoritate sanctorum Canonum tale vobis consilium dono. Primùm degradetur. Deinde ab Ecclesia separa-

tus, duobus annis ſeuera pœnitentia mulctetur, vt honoris gradus quos pretio taxauerat, lachrimis conquirere & reparare contendat. Poſtea ſi dignè pœnituerit, reſtauretur. Hæc verò quæ diximus, cùm in alijs locis tum ſatis expreſſè inuenietis in Canone Toletano II. cap. 9. Cæterum rebaptiſationes & reordinationes fieri, Canones vetant. Propterea depoſitum non reordinabitis, ſed reddetis & ſuos gradus per inſtrumenta & per veſtimenta quæ ad ipſos gradus pertinent, ita dicendo: Reddo tibi gradum Oſtiarij, & cætera. In nomine Patris, & Filij & Spiritus ſancti. Nouiſſimè autem benedictione lætificabitis eum ſic concludendo: Benedictio Dei Patris & Filij & Spiritus ſancti ſuper te deſcendat, vt ſis confirmatus in ordine ſacerdotali, & offeras placabiles hoſtias pro peccatis atque offenſionibus populi omnipotenti Deo, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

PLVRIMA SCIENTIA ET SANCTITATE POLLENTI PATRI & Archiepiſcopo Leutherico, vtinam Dei paruulus orationis ſuffragium.

EPIST. XXVI.

QVod aduerſarium noſtrum Gozonem excommunicaſtis, à Domino mercedem, & à nobis fideles gratias habeatis. Hoc enim faciendo, & Domino præbuiſtis obſequium, & veſtro diſcipulo dilectionis indiculum. Quapropter ſi me veſtra dignatio de hac ac de alia cauſa rogauerit, benignam ſe vobis & obſequentem noſtra humilitas exhibebit. Valete.

CHARISSIMO PATRI ET ARCHIEPISCOPO SVO Leutherico, Fulbertus Episcopus.

EPIST. XXVII.

PRoreta nauis Regiæ cautus & circumspectus esto. Terreni Spiritus insolenter assibilant. Fluctus huius seculi intumescũt. Promontoria mundanæ potestatis pericula minantur, & mores more piratarum insidiantur hypocritæ. Inter hæc omnia tendendum ad portum cælestis patriæ. Noli ergo tu te ipse tibi bitalassum dubietatis ac duplicitatis in corde tuo miscere. Simplex est enim via Domini, & qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter. Si de via legis diuinæ qualibet occasione seductus aberraueris, in tartaream Caribdim naufragus demergeris. Rogat te manus valida omnipotentis Domini. Vale.

SENONENSIVM PRESVLI LEVTHERICO FVLBERTVS Carnotus ſacerdos.

EPIST. XXVIII.

QVod me Pater, amicum appellas, gratanter adnuerem ſi te quoque exhiberes amicum. Sed cùm ſine meo conſilio Epiſcopos ordinando dignitatem ſuam Eccleſiæ Carnotenſi derogas, cúmque in eodem negotio legem canonicam multimodè ſoluis, non ſolum me lædis, ſed omnes pariter qui iuſtitiam colunt, & ego quidem mecum adhuc multa patior. Sed lex ipſa diuina ſuam iniuriam bene ex parte vindicat, quæ dum à te reſoluitur, tua opera caſſat. Hoc pridem in T. factum, in G. nuper iteraſti, qui ſic à te paſtor eſt inſtitutus, vt nec gregem ſibi commiſſum nouerit, nec grex ipſum recipere velit: Reprobatus itaque & à finibus Epiſcopatus extorris cùm palam intrare per oſtium non poteſt, vt legitimus paſtor, nec aliun-

desfurtiuus ascendere, per violentiam Regis irrumpere nititur vt tyrannus. Nec miror adeò si iuuenis ille tali potuit ambitione temptari, cui vel ætas illa, vel quæ eius ætatis pedisequa solet esse locum forsitan obtineat excusandi. Sed tu Pater non solum mirandus, sed insuper exhorrẽdus quem nec imprudentia fallit, nec casus turbat, nec vrget vlla necessitas: sed scienter & quasi cum deliberatione quadam vltrò te atque alios perdas. Nec illud sanè tibi tacere debeo, quod ad tuas ordinationes Dominum F. Trecassensem Episcopũ periculosè tibi socium addis, quem certam ob causam esse non dubitas imparatum. In qua re dupliciter te delinquere constat, cùm eum ad tantam præsumptionem animando, de pœnitentia prioris culpæ facis esse securum. De his ergo & huiusmodi te resipiscere iam, & pœnitere oportet, si cum Apostolo horrendum credis incidere in manus Domini viuentis. Sed ego fortassis asperè loqui videar, apud te tamen vt credo non male mereri, si sis de quo dicitur: *Argue sapientem, & diliget te.* Cæterùm

in fine huius ſchedulę exoratum te volo, ne amodo (ſicut ſoles) ſcripta mea publicando mihi inimicos adquiras. Vnde ſi morem tuum immutare nolis, ego tamen idcirco vera vel dicere vel ſcribere non deſiſtam. Vale.

VENERANDO SENONENSIVM PRÆSVLI LEVTHERICO Fulbertus Carnotenſis humilis ſacerdos.

EPIST. XXIX.

Literas ex parte veſtra ſuſcepimus, ſuadentes recipere, quod homicidæ Siluanectenſes offerunt, vt mereantur abſolui. Nos autem in quibus oportet vobis vt Patri ſemper obedire, parati ſumus: ſed in hoc ad præſens ideo non oportet, quia neque iuſtum, neque commodum eſt, & iuſtum non eſſe leges ſcriptæ demonſtrant. Commodum verò non eſt, vt mors ſanctorum, quæ in conſpectu Domini pretioſa eſt, apud homines vili pretio conſtet. quod

ſi quis inſtituerit, omnium ſanctorum qui eadem cauſa perituri ſunt, reus ſanguinis erit. Sanctitas veſtra valeat ſemper & vigeat.

SACRO SENONENSIVM ARCHIPRÆSVLI LEVTHERICO Fulbertus Dei gratia Carnotẽſium Epiſcopus virtutem ſuæ dignitatis excellentiæ competentem.

EPIST. XXX.

AVrelianenſem Odolricũ ego quidem ad Epiſcopatũ non elegi, ſicut vobis dictum eſt, ſed à clero & populo ſuæ ciuitatis electum ſacraui Preſbyterum. Quòd cum Romam ire velle audiſtis, & ibi creari Epiſcopum, diſſuaſi veſtri honoris gratia. Sed & ipſe gratanter diſſuadenti paruit, ſuggerentibus fidelibus ſuis Rodulpho ſcilicet & Herfrido. Multis occupatus pauca reſcribere cogor. Saluto vos quantum poſſum in Domino, paternitati veſtræ deuotus ſuffraganeus.

PATRI AC PRIMATI SVO LEVTHERICO, FVLB. Episcopus.

EPIST. XXXI.

GRatias ago vigilantiæ tuæ, quæ meæ simplicitati præmonitorium facit. Verè enim indigeo præmoneri de multis propter meæ indiscretionis seu negligentiæ morbum. Verum in hac causa qua de nunc ágis, id est ne quibuslibet Episcopandis citò manus imponam, opus non esse arbitror monitore. Nam & si tu in isto negotio consilio meo, vt decuerat, hactenus vti voluisses, & ordo noster & tua res aliter processisset. Sed omitto præterita: de futuris plurimum bonæ spei capio ex eo quod nunc cum sanctis viris ac sapientibus agis, Patrem nostrum Odilonem loquor & asseclas eius. Consilio enim illorum spero te non solum animæ periculum euadere, sed etiam huius vitæ gloriam & honorem posse recuperare. Vale memor mei,

mei tibi in omnibus bonis obedire & opitulari parati.

VENERABILI SENONENSIVM ARCHIEPISCOPO LEVTHERICO, Fulbertus Dei gratia Carnotensium humilis Episcopus orationis suffragium.

EPIST. XXXII.

VIdes Pater & audis quāta bellorum incendia nostris in partibus exardescunt. Vnde periculosum esse timeo, nos ad metas destinatæ Synodi conuenire. Quid autem super hoc tuæ prouidentię videatur, citò mihi remanda.

VENERABILI SENONENSIVM ARCHIEPISCOPO LEVtherico, Fulbertus Carnotensium humilis Episcopus à summo Domino, Euge bone serue.

EPIST. XXXIII.

PLacuit excellentiæ vestrę sciscitari à nobis quid agẽdum sit de quodã viro, qui filium suum tenendo ad confirmationem factus est de patre patrinus, videlicet vtrum ab vxore sua matre eiusdem pueri sit separandus, an non. Nos verò quid sancti patres de tali causa statuerunt, id censemus esse tenendum. Inuenitur ergo statutum in Concilio Leptinensi cap. 7. sub Zacharia Papa sub principe Carlomagno hoc modo: Si quis filiastrum aut filiastram suam ante Episcopum ad confirmationem tenuerit, separetur ab vxore, & alteram non accipiat. Simili modo & mulier alterum non accipiat. Item in eodem: Nullus proprium filium vel fi-

liam de fonte baptiſmatis ſuſcipiat, nec filiolam, nec commatrem ducat vxorem, nec illam cuius filium, vel filiam ad confirmationem tenuerit. Vbi autem factum fuerit, ſeparentur. Credo iſta tibi ſufficere, pauca ſapienti. Vale.

LEVTHERICVS SENONENSIVM ARCHIEPISCOPVS, & Fulbertus Carnotenſium Epiſcopus Clero ſanctæ Pariſienſis Eccleſiæ temperantiam in proſperis, fortitudinem in aduerſis, charitatem vbique.

EPIST. XXXIIII.

AVdiuimus chariſſimi, famam iniuriarũ, quas patitur Epiſcopus veſter, & corde compatimur: vos quoque illas ita ſentire credimus, ſicut, fideles filios, & bono capiti bene cohærentia membra. Sed miramur quare in tanto mœrore conſtituti, nec ad nos petendæ conſolationis cauſa veniſtis, nec ſal-

tem literas direxiſtis. Nam neque plaga veſtra tanta eſt, vt inuenire nequeat conſolationis remedium, neque verus medicus ille dereliquit Eccleſiam, qui ſe nobis omnibus diebus vſque ad cõſummationem ſeculi promiſit adfuturum. Miramur iterum cur impios homines qui diuinis ſanctionibus aduerſantur, & in veſtrum paſtorem contumaces exiſtunt, in communionem recipitis contra canonicam regulam, quam vobis ignorare nefas eſt, & periculoſum ſoluere. Quod ſi putatis eos tandiu vobis in communione habendos, quo vſque Epiſcopo veſtro palam excommunicentur, corrigit hanc æſtimationem Petrus Apoſtolus in ſermone habito ad Romanos de ordinatione Clementis his verbis: Quędã, inquit, fratres ex vobis ipſis intelligere debetis, ſi qua ſunt quæ veſter Epiſcopus propter inſidias malorum hominum non poſſet euidentius & manifeſtius proloqui: verbi gratia, ſi inimicus eſt alicui pro actibus ſuis, vos nolite expectare, vt ipſe vobis dicat, ſed prudenter obſeruare debetis, & voluntati eius abſq; commonitione

obſecundare, & auertere vos ab eo cui ipſum ſentitis aduerſum. Hæc & plura huiuſmodi beatus Petrus in prædicto ſermone. Nos autem fratres dum talia vobis proponimus, nolite æſtimare, abſit enim, vt ſiniſtrum aliquid de vobis ſuſpicemur, ſed officium noſtrum facimus cum aut vos aut alios fratres noſtros ad cautelæ vigilantiam excitamus. Non enim ſine cauſa ſcriptum eſt Propheticum illud de pennatis animalibus, quæ ſe inuicem alarum commotione contingunt. Vnde nos quoque inuicem nobis rependi poſtulantes, agili penna exhortationis vos ad hoc excitare cupimus, vt ſitis in lege Domini ſtudioſi ad obedientiam & ſuffragium veſtri paſtoris pro amore deuoti; ad reſiſtendum verò aduerſarijs eius ſagaciter inſtructi, fideliter animati. Inter quos videlicet aduerſarios vnus eſt nomine Lyſiardus olim quidem Archidiaconus: qui cùm eſſe deberet oculus Epiſcopi ſui, diſpenſator pauperum, catechiſator inſipientium, apoſtatauit ab omnibus his, & factus eſt Epiſcopo ſuo quaſi clauus in oculum, prædo pauperibus, dux er-

roris insipientibus: quia superba & cõtumeliosa maledicta in Episcopum suum iaculans, serenitatem speculationis eius turbat, decimas & oblationes altarium, stipem videlicet pauperum, suo Episcopo inconsulto sęculari militię tradit. Et cùm talia facit, dat insipiẽtibus erroris & perditionis exemplum, quibus impendere debuerat veræ scientiæ catechismum. Quid dicemus de iuramento fidelitatis, quod ita contaminat, vt Episcopo suo non corde, nec verbo, nec opere fidelis existat? Non autem de corde temerè ipsius iudicamus, cùm veraciter in sacro poëmate dictum est, Ex operum specie clarescunt intima cordis, is itaque pro contumacia sua, qua pœna dignus sit, si ruina angeli non sufficit ad exemplum, contumacis Chore manifestat interitus. Pro perfidia verò sua & contumeliosa maledictione, quid meruerit, suspendium Iudæ, & sororis Aaron lepra testatur. O hominem infœlicem nimium, cui tam horrenda tempestas diuinæ vltionis incumbit! Condemnat illum testamentum vetus his verbis: Qui maledixerit Patri, morte mo-

riatur. Condemnat illum lex Christianorum iudicum hac sententia: Si quis Episcopo aliquam iniuriam, aut iniustam dehonorationem fecerit, de vita componat, & omnia quæ habere visus fuerit, Ecclesiæ cui præesse dignoscitur, integerrimè socientur. Excommunicat illum Gangrense concilium cap. 7. & 8. degradat illum Cartaginense concilium cap. 57. sed & alia plura. Quapropter & nos à sanctorum patrum sententia discrepare nolentes, consequenter illum à communione separamus, quantum nostræ potestati conceditur, donec resipiscat, & Episcopo suo dignè humiliatus satisfaciat: & nisi citò resipiscens ad satisfactionem venerit, in plenario Synodo perpetuo anathemate ferietur. Mandamus autem vobis, vt ipsi Lisiardo has literas ostendatis, vt tam horrenda pericula, vel grauiter admonitus exire meminerit. Patet enim adhuc euadendi locus, dicente Domino per Ezechielem: Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit vniuersa præcepta mea, & fecerit iudicium &

iustitiam, vita viuet, & non morietur. Et per Ioannem: Filioli hæc scribo vobis, vt non peccetis, & si quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem Iesum iustum, ipse est exoratio pro peccatis nostris. Et ipse Dominus ait: Gaudium est angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitentia. Certum enim habet Catholica fides, vt verbis beati Fulgentij vtar: quia quocunque tempore homo egerit pœnitentiam, quamlibet annosus, si toto corde renunciauerit peccatis præteritis, & pro eis in conspectu Dei non solùm corporis, sed etiam cordis lachrimas fuderit, & malorum operum maculas bonis operibus diluere curauerit, omnium peccatorum indulgentiam mox habebit. Verùm, vt ait Pater Augustinus, qui veniam pœnitenti promisit, dissimulanti diem crastinum non spopondit. Rogamus etiã fratres, vt domnum F. venerabilem Episcopum vice nostra salutare & cõfortare memineritis; certo scientes sua tristia nostra esse, nostra prospera sua. Valete cum ipso.

DILECTO PATRI ET COEPISCOPO SVO, G. FVLBERTVS viuere, & valere.

EPIST. XXXV.

Vester clericus propinquus noster F. ad nos veniens eo se gratiosiorem exhibuit, quo de vobis bene per omnia nunciauit. Vnde nunc illum salutationis gerulum facientes, & claritati vestræ comparati munusculis exorare volumus, si non est importunum, vt eam gratiam sibi sentiat prodesse, quam apud vos iamdudum nos credimus habuisse. Vale.

CHARO PATRI ET COEPISCOPO SVO GVIDONI Fulbertus.

EPIST. XXXVI.

SI diacono qui se presbyterum simulauit, missámq; celebrare pre-

sumpsit, modum pœnitentiæ in diuinis legibus propriè statutum non inuenimus, per ratiocinationem similium sic æstimare possumus. Chore, Dathan & Abiron iudicio Dei condemnati, & horribili morte mulctati sunt, eo quòd Aaron sacerdoti se comparare, eiúsque officium vsurpare prę. sumpserũt. Hic autem Leuita more illorũ illicitè sibi sacerdotiũ vsurpauit. Quis ergo in isto dubitet esse mortale commissum, qui in illis Deo iudice videt morte punitum? At quia iam Saluator noster, qui venit saluare quod perierat, non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat; clementer agitur vt degradentur huiusmodi, & inter laicos pœnitentiam agant. Sed ne nimis austeritatem veteris legis hæc ratiocinatio sapere videatur, proponamus & nouam. Legitur in quodam capitulo: Statutum sæpissimè & inhibitum est, vt missarum celebrationes in locis incõgruentibus omnino non fiant. Et quibusdam interpositis sequitur: Quia sicut non est concessum, vt alij missam cantent & sacrificia consecrent, quàm illi

qui ad hoc ab Episcopis sunt consecrati: ita non est licitum vt in aliis domibus, vel altaribus, aut locis missas celebrare præsumant, quàm ab Episcopis consecratis, &c. In fine capituli: Si quis ergo post tot prohibitiones hæc decreta apostolica, & synodali auctoritate renouata temerare præsumpserit, gradus sui periculo subiacebit. Videmus ergo capitulum nouæ legis, vetustæ congruere, nec opus est amplius quid de illo diacono faciendum sit dubitare. Est enim procul dubio extra chorum deponendus, pœnitentia plectendus. Quod si de longitudine pœnitentiæ quæstio fiat, meminisse debemus illius sententiæ, quæ ad hanc quæstionem respondet hoc modo: Mensuram temporis in agenda pœnitentia idcirco non satis attentè præfigunt canones pro vnoquoque crimine, sed magis in arbitrio Antistitis statuendum relinquunt: quia apud Dominum non tantùm valet mensura temporis, quàm doloris: nec abstinentia tantùm ciborum, sed mortificatio potius vitiorum. In vestra ergo manu situm est, pœnitentiam eius vel bre-

uiare, vel protelare, iuxta quod eum in pœnitendo diligentem, ſeu negligentem videritis. Valeat ſanctitas veſtra.

DILECTISSIMO PATRI ET COEPISCOPO SVO GVIDONI, Fulb. orationis ſuffragium.

EPIST. XXXVII.

ROgamus charitatem veſtram pro his ſeruis Eccleſiæ noſtræ, qui ſub veſtra poteſtate degunt: vt eis patrocinari dignemini, & vt nobis conſtituatis terminum poſt octauas beati Martini, quando, & vbi noſtri legati poſſint occurrere vobis, ad definiendam cauſam eorum quæ propter obitum anteceſſoris veſtri indefinita remanſit. Rogamus etiam ne nobis ſcripto ſignificare grauemini, cur Siluanectis non fuerit ſacratio veſtra. Vale.

EGREGIE DILECTO
COEPISCOPO SVO
Guidoni, Fulb.

EPIST. XXXVIII.

AMor iuſtitiæ, qui tuam Pater animam imbuit ab natiuitate, fecit eam offenſam, & ab exceſſibus captam: cuius rei fidem cùm ex aliorum dictis, tum ex literis tuis euidenter accepi: ſed ab ordinatione Ebali Remenſis Archiep. non valde tibi metuendum puto eſſe, ſi eſt, vt dicitur, à Chriſtianis ab infantia Chriſtianus, ſano ſenſu ſacris literis eruditus, ſobrius, caſtus, amator pacis, & dilectionis, nullo crimine, nulla infamiæ nota turbatus, tandémque à Clero & populo ſuæ ciuitatis electus. Magni etenim viri vt optimè noſti, Ambroſius Mediolanenſis, & Germanus Antiſſiodorenſis, alijque nonnulli, quia tales in laico habitu extiterunt, ſubitò nobis ſancti Præſules exierunt. Domnus verò Papa, cuius animaduerſionem te

reuereri significasti, non est quod tibi meritò debeat succensere, si te grauiter collapsæ sanctæ Remensis Ecclesiæ aliquam spem resurrectionis audierit prouidisse. Vale in perpetuum memor mei verè fidelis tui: illi quoque valeant, qui tuam memoriam mihi commendauerunt.

VENERABILI BITVRICENSIVM PRÆSVLI G. FVLB. Carnotensium humilis Episcopus incrementa virtutum.

EPIST. XXXIX.

LEgatum vestrum diu detinui, quia Salomon Abbas cum quibusdam Monachis aberat, sine quorum consultu vobis responderi non oportebat. Quos vbi redierunt, commonui vt sese ad audientiam præsentarent contra domnum Tedfridum, ipsi verò responderunt se messiuo tempore occupatos, lites ad præsens agitare non posse: sed idib. Octobris in Aurelia-

nensi concilio quod futurum esse destinauimus, constituent vobis proximum audientię & diem & locum: tantummodo fratrem suum Dodonem, qui est apud vos reddatis eis infrà prędictum terminum. Interea oblatę sunt nobis quædam literę sub vestro nominè conscriptæ ad dõnum Arnulphum Abbatem sancti Petri, significãtes vos excommunicasse Monachos nostros. Sed auctoritatem qua vobis id liceat, me non memini vidisse. At si apud vos habetur, nobis eam debetis ostendere: ne fortè si non ostendatur, aut temerè aut minimè excommunicati esse dicantur. In literis etiam quas mihi nuperrimè direxistis, confictam inueni reprehensionem meam de ordinatione Salomonis Abbatis hoc modo. Miramur qua auctoritate fieri potuit, vt sine audientia subditus prælato præpositus sit. Quod vt puto mirari non debetis, quia non est: sed illud potius attendere, quod est. Non enim hoc sine audientia factum est. Neque subditus Salomon Tedfrido adhuc prælato præpositus est. Dominus namque Tedfridus à suis Monachis crimi-

natus, vt ſcitis, apud me de infamia ſua querimoniam fecit, eorúmque malitiam ſe ferre non poſſe dicens, ſub audientia mea & eorum qui mecum erāt pręlationi ſuæ perpetualiter renuntiauit, aſtruens Abbatem Monachorum Bonæ vallis vlterius ſe non eſſe futurum. Sicque petita à nobis migrandi licentia tranſiuit ad vos. Monachi verò qui in Bona valle remanſerant, hoc ſcientes alium quendam ex fratribus ſuis electum, eo quod irreprehenſibilis eſſe videbatur, obtulerunt Odoni Comiti Abbatia illa donandum, vt mos erat, mihique deinde conſecrandum. Is interim locum paſtoris tenet. Si quis ergo eſt qui me ſuper hoc facto præſumptionis arguat, nouerit me reſpōdere paratum & hoc tam ratione quàm auctoritate approbaturum. Quod ſi quis Abbatum vel animi vel corporis ægritudine moleſtatus, prælationem ſuam in perpetuum renunciando deſerat, Epiſcopus ipſius diocœſis in loco eius alterum debeat ordinare. Valete.

VITÆ PARITER ET DOCTRINÆ MERITIS VENERANDO Abbati, & Archiepiſcopo G. Fulbertus humilis Epiſcopus vtriuſq; officij præmia glorioſa.

EPIST. XL.

SI de mea dilectione confidis Pater, ſicut literæ tuæ ſignificant, ſecurus eſto, quia rem tenes, non te fallit opinio. Proinde quicquid à me competenter expoſcis, facilè impetras, & nunc quidem ſpecialiter de audientia domni T. venerabilis ſacerdotis, nec queratur diutius defraudari oportunitate iudicij. Quod ego ſibi hactenus Deum teſtor, non inſidiando diſtuli, ſed prouidendo diſſuaſi, ſciens quia cauſa eius infimæ turpitudinis eſt, & ſentinæ modo, quo amplius agitatur, eo dirius fœtet. Nec verò turpis tantùm, ſed & periculoſa eſt, adeo, vt ſi venerit ad iudicium aut ipſe aut accuſator eius, cùm magna ſit contumelia degradandus. Hoc itaq; pro-

uidens, & illud euangelicum mente reuoluens, Nolite iudicare, nolite condemnare & cætera, hærebam timoratè suspensus & expectans, vt Dominus tantum dedecus Ecclesiæ suæ publica discussione, vel insultatione piaret. Nunc autem impatientia domni T. non permittit hoc fieri, sed pertinaciter instat, ac piè dissimulantes ad iudicium vehementius vrget; Tantum ergo quamuis inuictus & coactus cedo, diémque & locum vt rogasti constituo, iam non audens relinquere indiscussum, quod Deum puto nolle prætererire inultum. In perpetuum vale.

FRATRI ET COEPISCOPO SVO, F. FVLBERTVS.

EPIST. XLI.

QVod ad pręsens vestrum placitum non adeò de malitia huius temporis ortæ difficultates obsistunt, vobis exponendæ per ocium: sed quod præsens dicerem, per hos apices significare curaui. Defensores legum pau-

cos, impugnatores verò plures esse videtis. Quinetiã Dominus noster Rex, cui summum iustitię caput incumbit, perfidia malorum sic circunuẽtus est, vt ad præsens neque se vindicare, neque nos vt oportet adiuuare præualeat. Non hæc idcirco dixerim, vt fortitudinem animi vestri frãgere velim, sed vt sana discretione causam vestram tractare memineritis. Igitur si Abbas sancti Benedicti de vestro contemptu culpam suam recognouerit, & illam deinceps subiectionem promiserit, quæ vobis Canonicè debetur, hortor & suadeo vt recipiatis: Sacramenta verò, & cætera quæ ad mundanam legem pertinent, propter amorem regis Domini missa faciatis: vt religionem magis quàm secularem ambitionem vos sectari cognoscat. At si Abbas in tantam superbiam intumuerit, vt ipsam quoque subiectionem Canonicam vobis derogare contendat, superbiæ, cui non parcit Deus, Dei seruus quomodo parcat, nescio. Valete.

PATRI ET COEPISCOPO FRANCO FVLB. EPISCOPVS plus boni quàm ſit meritus.

EPIST. XLII.

GAuleranno miſi literas huiuſmodi, Fulbertus Epiſc. Gaul. plus honoris quam ſit meritus. Rogo frater & moneo, vt emendes culpas quas habes contra Dominum, & me & Pariſiorum Epiſcopum qui complanctum facit de te. Quod ſi non feceris ante mediam quadrageſimam, abindè faciemus de te ſicut de homine qui grauiter peccat, & non vult emendari. Si ergo G. ſe non iuſtificauerit vobis ante terminum prę̨ſcriptum, tunc facite de illo miniſteriũ veſtrum. Valete quàm plurimum.

FVLBERTVS DEI GRATIA CARNOT. EPISC.

EPIST. XLIII.

VEnerabilem Patrem, & Coëpiscopum suum F. cum venerit Dominus inuenerit vigilantem. Commonitus à legato vestro à vobis de iustitia prosequenda in diem & locum destinatum à vobis, respondit se esse præmonitum ab Odone Comite sub nomine Sacramenti de facienda expeditione contra Fulconem circa eundem diem. Verùm infrà octo dies ex quo illa expeditio vel facta erit vel omissa, venturum se esse ad iustitiam pollicetur. Sed quando ille promissionis suæ adimplendę terminum fixum non statuit, & multæ causæ protelationis incidere possunt, vel certè quæ nobis conueniendi adimant facultatem, suademus si honestè fieri possit, per vestros necessarios rem accelerare, & vestrum vobis Casatum firmiter alligare. Nescitis enim quid fortuna parturiat. Valete.

SANCTO ET SAPIENTI viro G. Abbati et Archiepiſcopo F. humilis Epiſcopus veræ dilectionis affectum.

EPIST. XLIIII.

NOuerit prudentia veſtra ſancte Pater, quod domnus T. Abbas diſcedens triſtitiam nobis reliquit & lachrimas: non quod innocentiam eius ſi eſſet, nequiremus facere tutam: ſed quia culpam nec purgare nec tegere poteramus. Vnde ſi veſtro ducatu quaſi ad examinationem venire affectat cum periculo ſui gradus, & communi dedecore ſacerdotum, conatus eius inefficaces ſagaci ratione compeſcere vos oportet, ſeruantes illud Apoſtolicum: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, &c. Vale.

DOMINO PATRI ET COEPISCOPO SVO, A. FVLBERTVS omnium expetendorum ſumma.

EPIST. XLV.

GAudeo ſignis officij veſtri curam vos habere monentibus, quòd me alloqui vultis, quòd querimoniæ noſtræ finem facere, quòd inceſta connubia caſtigare. Sunt enim hæc ſtudioſi, iuſti atque caſti animi indicia. Et quia me his gerendis diem, locúmque ſtatuere voluiſtis, ſit dies in X. Kal. Martij locus, Maſingiaci. Quod ſi occurritis Haimonem adducere mementote: alioquin reſignate mihi tempeſtiuè, ne fruſtra viam tanti laboris ingrediar. Valete.

AD ARO LAVDVNENSIVM PRÆSVLI FVLBERTVS CARnotensium sacerdos.

EPIST. XLV.

DE grandi iniuria nobis facta conquerimur apud te magne Pater, quem ex debito charitatis & officij talia curare oportet. Causa verò huiusmodi est. Quodam Ecclesiæ nostræ subdecano defuncto, petijt à nobis R. Siluanectensis Episcopus dari sibi, aut fratri suo ministerium eius. Nos autem respondimus non conuenire sibi, eò quod Episcopus esset, neque fratri ætate adhuc & moribus immaturo. Tunc elegimus de numero sacerdotum nostrorum ad illud officium faciendum quendam scientem ac religiosum virum. Quod factum prædictus R. matérque, fratri ipsius adeo inuiderunt, vt sancto viro coram pluribus qui testes inde sunt, terribilia minarentur: Et dictum facto non caruit. Venerunt enim de ciuitate Siluanectis

ad nostram quidam ex domesticis eorum sic necessarij, vt absentia illorum nec per vnum diem ignorari potuerit, qui interdiu quidem latuerunt, sed profunda nocte egressi, sanctum illum Presbyterum more solito venientem ad Ecclesiam, quasi lupum rapidum lanceis falcastis, & gladijs in ipso atrio principalis Ecclesiæ trucidauerunt. Clerici autem eius qui expeditum Dominum tardè secuti sunt, inuenerunt eum adhuc extrema verba protomartyris Stephani replicantem. Porrò carnifices præsidio noctis incogniti iam diffugerant: & cui crimen hoc intenderetur, erat incertum, cùm quidam propter minas præteritas domum R. quæ erat apud nos suspectam habentes, repererunt in ea vernaculum quendam vestes suas & calciamenta tota siccantem. Ex quo signo cõiectura est incœpta, cum ad causam huius lauacri dicendam homo acrius vrgeretur, se facto de quo agebatur affuisse confessus est, sociósque prodidit, & ordinem rei gestæ exposuit. Nos denique totum hoc altius perscrutantes, pro certo ita esse comperimus.

Comperimus inquam inuidiæ liuorem, fraudem malitiæ, sacrilegij nefas crudele, cruentum, & singulare facinus in occisione sanctissimi sacerdotis. Nunc ergo tanta causa quæ iudicio eius obscura non est, solam vt vides vltionem expostulat: Sed cùm iuris sit ad vtilitatem Reipublicæ cunctos punire maleficos, illos tamen vehementius exturbare necesse est, qui in Deũ & sanctos eius tam impiè, támque crudeliter audent. Quid enim mali vlterius, vel certè æquè magnum excogitari queat? Multo nimirum sæuius illi complices Chore peccasse videntur, quos tamen iudicio Dei terra viuos absorbuit. Nam si illi sanctos Dei contempserant, non vtique trucidarant. Quod si tales socordia, vel iniquitas iudicum reliquerit impunitos, cùm hoc facere conspirare sit in contumeliam Dei, & exponere seruos eius ad cædem: quid restat nisi vt ipsius summi iudicis ira desæuiens & hos & illos inaudita mortis atrocitate disperdat? Proinde nos quibus idem Dominus Ecclesiæ suę Tribunalia commisit, apprimè oscitantes sumus. Quod ego te

facere deprecor magne Pater, cui Deus bene ſuadendi copiam incomparabilem dedit, ſimúlque vt ipſe mecum prædictos maleficos citra legitimam ſatisfactionem excommunices, quos tamen vſque in finem à communione priuandos eſſe non neſcis. Vale.

VIRTVTE MAGIS PRÆDITO QVAM PRÆDICATO PRÆſuli A. Fulbertus.

EPIST. XLVI.

VEſtræ ſoſpitati amicè gratulantes, valetudini quoque veſtri fidelis & amici veſtri Ebali, ſi diuina benignitas allubeſcat, quanta nouimus ope ſubuenire parauimus, mittendo Galleni potiones III. & totidem theriacæ diateſſaron, quæ quid valeant, & modus acceptionis vel ſeruationis earum, in veſtris antidotarijs facilè reperitur. Vulgaginem etiam petitam vobis mittimus, quamuis ætatem veſtram tali iam vomitu fatigari non ſuademus, ſed eo potius

ſi opus ſit alleuari, qui frequenter & ſine periculo fieri poſſit ex oximelle & raphanis valerianę, quod ſeniori magis conducibile eſt morantem aluum laxatiuis pillulis incitari. De quibus vltro vobis ferè nonaginta oblatis, cætera bona noſtra veſtra putate. Vale.

VENERABILI TVRONENSIVM ARCHIPRÆSVLI A. F. humilis Epiſcopus ſemper agere prudenter ac ſimpliciter.

EPIST. XLVII.

ET nunc quidem gratia Dei ſic agitis, cum licet non inconſulti fratrum tamen conſilia captatis. Reſpondemus itaque vobis, quia ſi pallium requiſiſtis à Romano Pontifice, & ipſe vobis illud ſine cauſa legitima denegauit, propter hoc non eſt opus dimittere miniſterium veſtrum: vt ſi veſtra tarditate nondum eſt requiſitum, cautela eſt expectare donec requiratur, ne vos ex improuiſo preſum-

ptionis arguere possit. Continentur enim quædam reuerenda nobis in priuilegijs Romanæ Ecclesiæ, quæ propter negligentiam nostram non facilè inueniuntur in armarijs nostris. Valete.

VENERABILI SILVANECTENSIVM EPISCOPO R, F. Dei gratia Carnotensium sacerdos.

EPIST. XLVIII.

QVIA iudicio contendere magis quàm veniam postulare statuistis, restat vobis conuenire iudices, qui præfixis loco & tempore nos in alterutrum legali ratione iustificent. Non enim vsurpamus officium iudicis in isto negotio, sicut vos velle dicitis, cùm nullus esse possit suæ causæ, & assertor & iudex. Verùm enimuero satis admirari nequimus, quidnam mali est quod tam audacter ad iudicium properatis, nisi fortè quod abhorrere humanum est, publicè damnari eligi-

tis quàm secreta satisfactione purgari. Quid enim aliud in iudicio mereatur manifestæ culpæ odiosa defensio, & vestra quidem culpa sic manifesta est, vt nullo excusationis genere valeat obumbrari. Vox enim sanguinis fratris vestri & sacerdotis Eurardi, postquam ad aures supremi iudicis ascendit, per totã Galliam vehementer infremuit. Qui vt certo scimus non est occisus ob aliam causam, quàm ob vestræ cupiditatis iniustam calumniam. Viderint iudices vtrum effectus referatur ad causam. Vale.

VENERABILI SILVANECTENSIVM EPISCOPO R. FVL. Dei gratia Carnotensium sacerdos.

EPIST. XLIX.

NON oportet nostri ordinis viros in superfluis scriptitationibus occupari, multa enim & magna negotia nobis expedienda, si non dissimulamus incumbunt. Sufficiant nobis su-

per his vnde agimus, literæ nuper à nobis missæ, quarum erat extremitas. Viderint iudices vtrùm effectus referatur ad causam. Quæ enim ibi scripta sunt, aut si ea legitima assertione confirmabimus, aut vos infirmare & pernegare patiemur: Si data fuerit consilij iudicijque occasio: Sin autem contenti erimus ea præmonuisse, quæ vos credimus emendare debuisse. Vale.

FVLBERTVS EPISCOPVS, VENERABILI CONSACERDOTI suò R. boni propositi finem optimum.

EPIST. L.

MVlier illa de cuius causa nostram humilitatem consulere voluistis, impedita est vinculo iuramenti, nec potest inire connubium sine crimine periurij, nisi per consensum, aut post obitum illius, cui se tali iuramento conditionaliter obligauit. Vale.

VENERABILI ROTHOMAGENSIVM ARCHIPRÆSVLI R. Fulbertus humilis Episcopus, si quod valet orationis suffragium.

EPIST. LI.

PRocacitas G. cuius mihi mentionem fecistis, satis supérque fatigauit me de nouis connubijs expetendis: sed ego semper obstiti, dicens non licere ei sua vxore viuẽte alteram vsurpare. Nunc ergo tandem rogauit me seu callidè, siue simpliciter, vt sibi aut vxorem suam fugitiuam redderẽ, aut eam si reniteretur excommunicarem. Alioquin diceret quod ego & illa faceremus eum mœchari. Conuenta igitur de hac causa mulier, respondit mihi nunquam se redituram ad illum: & quia certo nouerat mores suos cum moribus G. conuenire non posse, velle se potius renunciare sæculo & Monacham deuenire, tantum Galerenus sibi vel centum libras nummorum

Carno-

Carnotensium ferendas ad Monasterium daret. Ego autem inter hæc Monacham illam nec fieri prohibeo, nec compello, sed nec vt ad virum odientem peritura redeat, coarctare præsumo. G. autem sæpe mittit ad me licentiam ineundi connubij noui, petens illam se gurpisse, suámque pecuniam recepisse, licet verè protestans. Ego verò interdico ei licentiam istam, donec vxor eius aut Monacha facta sit, aut defuncta. Quorum vtrum prius futurum sit, nescio. Si ergo de hac causa meum consiliū vultis, quod ego facio, idem suos facere suadeo hoc adijciẽs, vt si causam hanc acri censura pertractare velitis, ex mea parte non contradictionem sed suffragium vos habere sciatis. Capitula canonum ad hanc causam pertinentia nobis suscribere non vacauit ad præsens, hostium persecutione turbatis. Scribemus autem & hæc, & alia libenter in obsequium vestrum, si Deus concesserit nobis salutem & pacem. Valete.

CHARO SVO R. FVLB. EPISCOPVS.

EPIST. LII.

OCcupatus erga plurima paucis tibi ſic reſpondere compellor. Eccleſiæ nomen extra quam veri ſacrificij non eſt locus, interpretatione ſua pluralitatem innuit. Sacerdotalis quoque ſalutatio qua Dominus vobiſcum dicitur, non eſt vnum ſolum, ſed ad plures dirigitur. Sed & ille verſiculus de quo mihi quæſtionem feciſti, planè ſibi circumſtantes requirit. Pro his ergo atque alijs huiuſmodi non ex auctoritate quidem canonum quos mihi modo retractare non licuit, ſed meo interim arbitratu tutius eſſe ſuadeo, te à miſſarum celebratione ſuſpendere, quàm eas ſine duarũ ſaltem aut trium fidelium atteſtatione celebrare. Scrupulus autem ille de offerentibus ita ſolui poteſt, quod dum ſacrificamus illi pro quibus agitur, per manus noſtras offertur Deo ſacrificium laudis.

Hæc ad præſens me reſpondiſſe contentus aueto. Quod ſi noua legendo vel retractando verum de his quippiam magis ratum inuenero, tibi charitatiuè reſcribam. At ſi, tu te prior aliquid tale repereris, eandem nobis exhibe charitatem. Vale.

VENERANDO REMORVM ARCHIPRÆSVLI EBALO FVL. Carnotenſium humilis Epiſcopus.

EPIST. LIII.

ANguſtiæ tuæ compatiens Odonem Comitem arguendo conueni: reſpondit tandem quod in te deliquerat emendare ſe velle, & ad tollendam animi tui ægritudinem adiuuare: quod maximè deſideras, vt Remenſis Eccleſia reſpiret ad priſtinam dignitatem. Si hæc tibi facere voluerit, recipere ſuadeo, vt quam primum expeditus redeas ad officium tuum. Deinde ſuggero, etſi non indiges, vt ad pacem pauperum componendam tota

mente ſatagas, quos ſui Reges, & Principes vehementer affligunt. Præterea Beroldo Epiſcopo referēte, audiui ſic te mœrore afflictum, vt curam gregis Domini relinquere velis. Quod ego acriter & amicè redarguo, teſtans te ſi hoc egeris, non fuiſſe paſtorem. Vale memor mei peccatoris in orationibus tuis.

DILIGENDO SEMPER ATQVE VENERANDO REMORVM Archiepiſcopo E. Fulbertus Carn. humilis Epiſcopus, communicare fontem intimæ charitatis.

EPIST. LIIII.

DE veſtra bonitate, non de noſtro merito confidentes, deprecamur optime Pater, vt notum habere dignemini, hunc charum noſtrum nomine Hubertum qui de patria ſua cauſa diſcendę honeſtatis egreſſus, & apud nos aliquandiu demoratus, talem ſe nobis exhibuit, vt non minus quàm frater vterinus amari, & honorari meruerit.

Nunc vero eadem causa permotus, Monasterium beati Remigij, quod vestrum est visitare disposuit: vbi si in aliquo fuerit indigus vestræ opis, sentiat quæsumus viscera pietatis. Vale.

VENERABILI ARCHIEPISCOPO ROTHOMAGENSIVM R. Fulbertus humilis Episc. fideles orationes.

EPIST. LV.

COmpatior tibi sancte Pater super aduersis quæ indignè passus es, præsertim ab eo qui & se, & sua tuæ fidelitati debuerat, super illo quoque debeo vehementer, fratre & Coëpiscopo nostro, dum staret, in tanta nunc flagitiorum, atque facinorum præcipitia lapso. Sed tibi Pater hæc vel magna consolatio est, quia si abstulit interiora non potuit. Habes enim ex Dei gratia charitatem qua ipsum errantem reuoces frenum Canonicæ districtionis, quo detractantem coerceas, virgam, qua ferias, his vtere com-

petenter, donec absolutionem promeritus dicere tibi gaudeat, Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Vale.

VENERABILI LEODICENSIVM EPISC. R. FVLB. CARN. omnia charitatis obsequia.

EPIST. LVI.

CVM dispersas oues sollicitè ac longi itineris labore quæritis, læti perpendimus, Pater, quod pastoris nomen negligentia non cassatis: de illa tamen oue quæ in nostris pascuis obseruatur, fratrem A. subdiaconum loquor, securus esto, quia Dei gratia bene ruminat, & luporum insidias sagaciter cauet. Nec appelletis eum vltra militem fugitiuum, quoniam accuratè se præparat ad debellanda coram Deo, & nobis agmina vitiorum. Veniet autem ad vos quantocius poterit, sed si nostra humilitas inuenire queat gratiam in oculis vestris, simpliciter exoramus vt nobis eum remitte-

re, ac vestris literis cōmendare dignemini, vt prǫsentia eius sit pignus vestrǫ charitatis erga nos, ac nostræ fidelitatis erga vos in perpetuum. Valete.

VENERANDO LEXOVIENSIVM PONTIFICI R. FVLB. Carn. Episc. salutem & fideles orationes.

EPIST. LVII.

PResbyteri Canonicorum nostrorum ex Ecclesijs quas habent in Episcopatu vestro venerunt ad nos, dicentes, quòd vos interdixistis eis ministerium suum, ideò quod de ipsis Ecclesijs non ferunt vobis Synodum, & nos quidem eam vobis iure soluēdam esse non ignoramus: sed Tedoldus prepositus noster, ac vester seruus, non bene rem intellexit hactenus, eo deceptus, quòd nulla Ecclesiarum quas nostri Canonici possident in Episcopatu nostro obligata est huiusmodi debito, remittente videlicet antecessorum meorum pijssima liberalitate. Sed

ea quantalibet charitate fulta, quantalibet laude digna, vestro tamen iuri minimè præiudicat. Nunc itaque serenitati vestræ supplicamus, vt concedatis eis officium suum agendi licentiam, paratis à modo aut vestram synodum vobis reddere, aut in vsus fratrum nostrorum necessarios retinere, si charitati vestrę placuerit, sanctorum Patrum meorum supra memoratum remissionis exemplum obseruare, si non merui, vt causa mei aliquid faciatis, restat spero aliquando meritum iri opitulante gratia Christi. Valete charissime Pater, & mementote mei in orationibus vestris.

VENERABILI PARISIORVM EPISCOPO F. FVLBERTVS humilis sacerdos.

EPIST. LVIII.

DOleo super te charissime, cùm te à pristina virtute apostatare video. Olim apud me conquerebaris de tuo antecessore, qui sacrilega temeritate,

altaria laicis in beneficium dederat: nunc mihi ſuades vt ego ſimiliter faciam. O cœlum! ô terra, quid clamam, aut quid tuis meritis digno modo te obiurgare poſſim? ſed compeſco nunc feruentes animi mei fluctus, donec te præſentialiter exquiſitis increpationum tormentis excruciem. Vale interim.

VENERABILI PATRI ET COEPISCOPO SVO G. Fulbertus.

EPIST. LIX.

AD benedictionem Henrici Regię prolis voto quidem rapior, ſed aduerſa me corporis valetudo retardat. Tentarem tamen vtcunq; moderatis equitationibus eò peruenire, ſi non abſterreret ſęuitia matris eius, cui ſatis creditur cum mala promittit, fidem facientibus geſtis eius. Qua difficultate prohibitus, rogo veſtram charitatem dilectiſſime, vt vice mea ſuadeatis domno Archiepiſcopo Remenſi cæ-

terisque primoribus, ne qua occasione differant benedictionem iuuenis supradicti. Spero enim illum Deo, & bonis hominibus placiturum. Vale.

SANCTO AC VENERABILI ARCHIEPISCOPO LEVTHERICO Fulbertus Episcopus de virtute in virtutem progredi.

EPIST. LX.

DE Guidone excommunicato nostro nos appellas reuerende Pater, dicens quod Episcopali se velit examinari iudicio, & ecclesiastica satisfactione purgari. At nos precem tuam, seu verba minime paruipendẽtes tibi respondemus, nos eius libenter misereri velle, sed examinationem eius vltra non curare. Apud nos enim iam de ipso sicut de manifesto reo optimè factũ est Episcopale, hoc est canonicum ac decretale iudicium, dum illum secundum auctoritatẽ canonum, ac decreta sanctorum patrum excommunicauimus. Dicimus autem illum mani-

festè reũ propter rationes subscriptas. Primóq; quia causa cupiditatis eius fratris ac matris quoque ipsius occisus est immerito noster Subdecanus. Deinde quia sciuit insidias illi prætendẽdas, nec mihi patefecit. Tertio quod insidiatores eius quos disturbare potuit, non disturbauit, sed & præsentia sua domum ex qua sanctę ecclesiæ nostrę seruire debuerat, eis receptandis dolosè vacuam fecit. Quarto quòd malo eius consensit. His itaq; modis nobis apertè reus comprobatur: vnde vocatus & per sex menses expectatus dum confessionis ac pœnitentię remedia à nobis quęrere distulit, iure meritam excõmunicationis sentẽtiam pertulit. Cùm ergo contradictis irrefragabilibus scilicet causis, plures enim earũ verè testes existũt parati quẽlibet resistẽtem conuincere: cũ ille inquã propter has causas indubitabili crimine teneatur obnoxius, quis curet examinationẽ eius? an quia manifesta culpa examinari egeat, an fortè crederetur examinatus si culpam se non habere peierando, culpam accumularet, sed vt scientes aliquem peierare sinant, ab

animo sacerdotum religio prohibet. Iam verò tam euidens peccatum, quæ purgatio maneat, nisi confessio & pœnitentia? Hanc si expeteret, audiens extra ciuitatem sibi infestam me esse propter amorem Dei, cuius misericordiæ me commonefecisti, adhuc apud me locum eius reperiret, atque hæc ei forsitan aliquãdo absolutionem pareret. Quod si hoc noluerit, quando tu consilium statueris de maioribus, & vtilioribus tractaturus cum illis & hęc recensurus adero tecum si mandaueris. Et si quid in illum actum est, benè stat, à stipulatione tua nitatur, sin minus corrigatur. Vale.

FRATRI THEODERICO, FVLB. SACERDOS.

EPIST. LXI.

QVOD te pridem ordinare noluimus, mirantur tecum, vt aiunt, amici tui, insuper & Dominus noster Rex, & cur omissum sit, causam ignorantes omnes ferè id iniustè, ac contu-

meliosè factum clamāt. Nos verò qui non iniustè; nec cōtumeliosè factum esse scimus, non vnam tantū, sed plures veras & autenticas inde reddimus rationes, quæ tibi, & illis finem recti persuadeant, ac à praua suspitione remoueant. Vna igitur causarum hæc fuit, quia die illo quo sacrandus esse videbaris, comprouincialium Episcoporum qui aberant, nec litteras, nec legatos habuimus. Quod solum tantum valet, vt si nullo amplius adminiculo indigeres, tamen sine isto regulariter ordinari non posses. Talem enim ordinationem irritam esse testantur Niceni concilij capitulum quartum, & Antiocheni nonum decimum. Hæc tamen causa datis induciis corrigi potuisset. Altera fuit, quod sub ipso deliberatæ ordinationis articulo propter crimen homicidij, quod audierat, missum à domino Papa vidimus interdictum. Quod si ille non mitteret, esset tamen obseruanda sententia Apostoli dicentis, oportere non solum Episcopum, sed presbyterum quoque, & diaconum sine crimine esse. Nec spernēdum illud quod apertissimè scriptum

est in Rhegiensi concilio his verbis: Qui deinceps non prouehantur ad sacerdotium ex regulis canonum, necessariò credimus inserendum, id est qui in aliquo crimine detecti sunt, & cętera, vsq; subiacebit. At si quis obiiciat aliquem ex Patribus post peractã pœnitentiam, & longam anachoresim propter religionẽ suam raptum fuisse ad Episcopatũ: respondetur quòd legi communi & vniuersali singulares personæ vel causæ non præiudicant. Deinde certè quòd nihil valet exemplorum inductio, vbi neque personarum neque negotiorum similitudo consequitur. Nunc cætera videamus. Tertiam nobis causam tua confessio dedit, quæ nos maximè à tua ordinatione deterruit: Nam pro captu nostræ simplicitatis cæteras quidem graues, sed tertiam hanc magis periculosam esse rati sumus. Proprium capitulum huius causæ noluimus ascribere, sed commune hoc est Concilij Niceni capitulum nonum: Si qui sine examinatione promoti Presbyteri sunt, & postea examinati confessi sunt peccata sua, & cùm confessi non fuissent, con-

tra regulam venientes homines manus eis temerè imposuerunt, hos Ecclesiasticus ordo non recipit. In omnibus enim quod irreprehensibile est defendit Ecclesia. Quartum verò promouit proscriptio refragantium clericorum & extorta timore electio, verùm non electio. Nam cùm sit electio vnius de pluribus maximè complaciti secundum liberam arbitrij voluntatem acceptio, Quomodo electio rectè dici possit, vbi sic à Principe vnus obtruditur, vt nec clero, nec populo nec ipsis summis Sacerdotibus ad aliũ deflectere concedatur. De violentia huiusmodi Constantinus Augustus talem contra se, & contra alios Principes sententiam dedit. Quæcunque, inquit, contra leges fuerint à Principibus obtenta, non valeant. Et Rhegiense concilium: Sed nec ille, inquit, deinceps Episcopus erit, quem nec clerus nec populus propriæ ciuitatis elegerit. Ecce tibi promissas rationes exsoluimus. Quæ si iustæ sunt, displicere non debent. Adiecimus etiam pauca propter breuitatem capitula diuinæ legis. Quam primo qui-

dem condere magni consilij postea violare summæ reuerentiæ, seruare hactenus gloriæ tantæ fuit, vt quisquis secundum illam vixerit, procul dubio inter beatos computatus sit. Propter has itaque rationes non audẽtes tibi manus imponere vt potè deinceps ordinandi potentia cariturí prę-uaricatores legis esse noluimus. ô sacrilegam impietatem! in ipso sinu sanctæ Matris Ecclesiæ à fautoribus tuis penè perempti sumus: & quidem ita carum fuit euasisse viuos, vt subsecutæ predæ leuis esse iactura videatur: sed quia hęc scãdala propter te nobis fiũt, iam vt desistant te apud eos obtinere oportet, apud quos hanc persequendi sacerdotes gratiã inuenisti. Nosti enim quid portẽdatur homini per quẽ scandalum venit. De cætero autem, frater, est quod te celare non debemus, videris enim nobis vehementer errare, qui sine respectu Dei præsulatum violentus inuadis. Nam si sola damnatur ambitio, quid de violentiæ importunitate censebitur? Verùm non solum hoc, sed in ipsa violata nec postea recõciliata Ecclesia, missarum solemnia celebra-

celebrare præsumis: vtrum tamen imprudenter, an consulto facias hæc, habemus incertum. Sed si imprudenter, instruenda simplicitas: si verò consultò, præsumptio est punienda. Nam si te canones scire constat, & tamen imprudenter obsurdescere & contraire contendis, non modò præsulatum fugientem non assequeris, sed nec quid apprehendisse debueras, Presbyterium tenuisti. Vale.

VENERABILI AVRELIANORVM EPISCOPO T. FVLB. Carnot. sacerdos obsequium dilectionis sine fuco dissimulationis.

EPIST. LXII.

GRatulor diligentiæ tuæ. Licet inter multa aduersantia sua strenuè capessenti, me quoque de negotijs ad me pertinentibus amicè commonenti. At ego commonitionem tuam benigne suscipio: in cæteris quidem quæ mihi scripsisti libenter tibi prout de-

cuerit & tempus erit, obtemperaturus. De processione verò Ecclesiæ nostræ ad vestram fieri solita, Clericos nostros conueniẽs audiui ab eis quod optimè noueram, & te ipsum æquo animo cõcredere volo: videlicet quod damnatis incendio, & ad Ecclesiæ restaurationem inhiantibus, alijsq; plurimis miserijs valida necessitate occupatis, processio non sit ad præsens facilis, successu verò prosperæ facultatis cum magno gaudio ac debita deuotione se illam facturos. Vale cum beatissimo Clero tuo, & grege tibi commisso, cohortans eos orare Deum, vt liberet nos ab aduersis nostris.

DILECTISSIMO FRATRI ET COEPISCOPO SVO T. Fulbertus.

EPIST. LXIII.

ILlatam vobis iniuriã verè meam facio, compassionis affectu, in eos qui sacro ordini fecere contumeliam zelo feruens: sed nec vobis vtile

esse video, nec mihi tutum, vt zelus noster ad vindictam excommunicationis erumpat. Expectandum, & commonitorijs vtendum esse reor, donec illos aut pœnitentia corrigat, aut summi iudicis sententia mulctet. Vale.

VENERABILI COEPISCOPO SVO O. FVLBETTVS.

EPIST. LXIIII.

DE causa vnde simplicitatẽ nostram consulere voluistis, in sexto libro capitulorum nonagesimo primo ita scriptum inuenimus. Si vir & mulier coniunxerint se in matrimonio, & postea dixerit mulier de viro non posse nubere cum eo, si poterit probare quod verum sit accipiat alium, eo quod iuxta Apostolum non potuit illi reddere vir suus debitum. De profectione autem nostra ad sanctum Hilarium, præfixum adhuc terminum non habemus. Viuite feliciter in Christo Iesu Domino nostro. Vale.

DILECTISSIMO COEPISCOPO SVO O. FVLBERTVS, ex animo quicquid verus amicus.

EPIST. LXV.

PRimum gratias ago chariſſime, quòd nobis ad concilium & comitatum & obſequium pollicemini. Quod dum facitis, ingenita benignitate veſtra multum nos hilaratis : & nobis quidem deſiderium eſſet memorato concilio intereſſe, ſicut etiam venerabili Archiepiſcopo noſtro Leutherico in audientia veſtra nos dixiſſe meminimus, ſed difficultates ex malitia huius temporis obortę non ſinunt. Quod etiam vos illi notum facere precamur ne ſit noſtra expectatione ſuſpenſus. Cæterùm exoptabilis colloquij veſtri oportunitate ad præſens non habemus, niſi fortè vobis Nouigentum placuerit propinquare. Vale.

DILECTO SVO O. FVLBERTVS.

EPIST. LXVI.

QVod vobis olim chariſſime per veredarium veſtrum literas non remiſi, id cauſæ fuit quia vos quam primum viſere deſtinabam, idque etſi diu diſtuli, deſiderare non deſtiti. Sed interim vos ſcire volo quod vtique velle ſcio: me ſcilicet ad præſens Dei gratia bene valere veſtris obſequijs ſpiritualiter inſtantem corporaliter apparatum, ſicut nemo fidelius excepto illo ſanɖo Monachorũ Archangelo Odilone, cui me in nullo comparare præſumo. Cuius etiam charitas ſi qualiter afficiat animam tuam aggrediar dicere, deficit ne rem inenarrabilem videar velle narrare. Plura me ſcribere prohibuit tam multiplex negotiorum occupatio, quam etiam legatus morarum impatiens. Sed hoc vnum tandem apud veſtram benignitatem deprecor, vt cùm noſtrum Archange-

lum vice nostra salutaueritis, cum simplicitate Monastica hilaritatem Angelicam quæ vobis pręsto est induatis. Valete prosperè in virtute Dei.

VENERABILI PATRI SVO ODILONI FVLB. SACERDOS non meriti confidentia, sed pietatis affectu præsumptum orationis suffragium.

EPIST. LXVII.

MAgnum mihi desiderium fuit, & adhuc quidem est ad vos veniendi, sed obortæ nuper in nostro Episcopatu dissentionum causæ, propositum iter omittere coëgerunt. Quod vobis quam primum his pauculis apicibus significare curaui, ne sublimitas vestra sit ad præsens de meæ pusillitatis expectatione suspensa. Veniam autem aliquando si licuerit ad vos, quos verè inhabitat Spiritus sanctus, consilium diuini oraculi petiturus. Valete in Domino semper, iterum dico valete.

PRVDENTER ET PRÆCLARE MAGNIFICO PATRI O. Fulbertus ſuus.

EPIST. LXVIII.

VT ab alio liberaliter acceptus, ſic nunquam quas opere nequeo, affectu ſaltem gratias recõpenſo. Tali enim apparatu in Epiſtola tua dignatus ſum, qnali non feſtiuior expectetur in ferculo Salomonis inter organa vatum, & ardentes cincendelas virginum, Angelicum mihi manna poſuiſti non ſine myſtica dape columbarum ac turturum. Propinabas interea charitatis nectar. Quo inhianter hauſto & ad cordis interiora tranſmiſſo, ſi non Propheticè vt Dauid verbum bonum, Panegyricè tamen, vt fit, & imprecatoriè ſicut filio refocillatus Iſraël tibi Patri filius eructare gaudebam. Paterna deinde cura ſignificaſti te meæ valetudinis habitum ſagaciter exploraſſe, atque vbi vitalis calor aliquod in me dabat ſoſpitatis indicium gratu-

lari, dolere morbi signum & formidare periculum. Nec verò tandem benignitas tua plagam meam relinquere passa est suæ curationis exortem, quin arte diuina mirabiliter vsus liquorem quendam instar vini Samij prius infudisti, qui indigestum humorem excoqueret, dehinc alterum oliuo persimilem, quo totus omnino tumor atque dolor mitigatus abscederet. Nũc ergo tua curatus industria, tuis epulis recreatus, dignum duco vt omnes meæ vires tuæ voluntatis semper adminiculentur effectui. Nec aliquatenus à tua sententia discrepatum ire statuo: quæ tecum Domino quantum homini datur, idem velle atque nolle confido. Decet itaq; Pater, vt tu quoque vicissim me tuum seruulum de te pendentem, téque non sine magna fiducia respectantem, sacris intercessionibus adiuues. Sum enim valde miserabilis homo, qui cum ad propriam non sufficerem, ad publicam curam nescio qua seu ratione, seu temeritate perductus sum, idq; certè est neq; dissimules, quòd te specialiter mihi facit cõsilij atq; auxilij debitoremq; te suasore non desero hunc laborem. Vale.

SANCTISSIMO ATQVE DILECTISSIMO PATRI O. Fulbertus humilis ſacerdos orationis ſuffragium.

EPIST. LXIX.

VOlebam vobis occurrere Pater, vt mandaui per R. diaconem meum: ſed domeſtici mei nouo quodam rumore permoti, nec me iter ad præſens agere, nec ſe itineris mei fore comites adquieſcunt, donec tutius id fieri poſſe perpendant.

FVLBERTVS INDIGNVS EPISCOPVS INEFFABILITER charo Patri, & Domino ſuo O. cum Cherubin & Seraphin odas loqui.

EPIST. LXX.

QVantas animo concipere poſſum tibi gratias habeo ſancte Pater, qui meo arbitratu tædioſam & vix to-

lerabilē importunitatem meam quasi pro delitiis habes: seruóque & sua tibi debenti omnia versa vice dominus paras obsequia. Verè viuit hic, & fulgurat illa fortis & speciosa charitas, quæ secūdum Apostolum patiens est, benigna est, & cuius vigor nunquam excidit: hac denique præsentialiter fruendi desiderio maceror, sed graui ad præsens difficultate detineor. Malefactor enim ille Gaufridus, quem pro multis facinoribus excommunicaueram, incertò vtrum desperatus, an versus in amentiam, collecta multitudine militum quo ducendi essent ignorantium, villas nostras improuiso incendio concremauit, nobisque quantas protest machinatur insidias. Super his itaque ne tantæ causæ indiscussæ, vel inultæ remaneant, necessariò mihi conueniendus est penitus Odo Comes. Quod si dissimulauerit, restabit Regis & Richardi rogare patrocinia. Quod si isti quoque opitulari neglexerint, quid melius mihi restet non video, quàm hæc missa facere, & Christo secretius deseruire. Valete.

QVEM IVGITER IN SINV MEMORIÆ FOVET DOMNO Abbati G. Fulbertus Carnotensium sacerdos abundantiam charitis.

EPIST. LXXI.

PEregrinus quidam frater nomine Hermengaud nos cõsolationem petiturus adiit vultu, sermone, & habitu pœnitentis. Sentus enim & squalidus, pallentíque macie deformatus, sua culpa de vestri cœnobij paradiso se conquerebatur expulsum: in corpore fesso morientem animam circunferre. Quod verbum interius admittentes compassione carere, vósque pro illo non rogare nequimus. Precamur itaque si vis, si fas est, in nomine eius Domini qui iuxta est his qui tribulato sunt corde, vt paterna pietate recipiatis hunc filium iam tandem serò postliminio reuertẽtem: quo de conuerso peccatore non tantùm angeli Dei, verùm etiã ipsi fratres, quorum propius

intereſt, gratulentur. Valete memores veſtri, noſtri non immemores.

FVLBERTVS DEI GRATIA CARNOTENSIVM EPISCOPVS, Richardo Abbati, & omnibus ſancti Medardi monachis orationis ſuffragium.

EPIST. LXXII.

QVandiu de vobis quæ de bonis & ſapientibus viris audiuimus, gaudentes Domino gratias agebamus. At nunc ſiniſtro rumore læti, veſtrum periculum formidamus. Dicuntur enim veſtri domeſtici atrium & Eccleſiam beati Medardi cruenta cæde violaſſe. Dicitur de vobis quod in eadem violata Eccleſia ſine Epiſcopali reconciliatione Deo ſacrificare præſumitis. Quod ſi verum eſt, profectò præſumptio iſta & noua eſt, & nimia, & bonis omnibus inſectanda. Quid enim mali eſt quod in ſancta Eccleſia machinari incipitis? Vultis dare partes laicorum Preſbyteris, Preſbyterorum lai-

cis? Vbi vobis conceditur Ecclesiam aut nouam dedicare, aut profanatam reconciliare? Sed nec oratorij quidem domum vobis ædificare nisi per Episcopum licet. Positi namque estis omnino sub potestate ipsius, qui, vt ait Hieronymus, potestatem habet peccantem monachum tradere Sathanæ in interitũ carnis. Sed ne parua auctoritate fretus hæc dicere videar, testem mihi allego magnam Synodum Calchedonensem duodetriginta Episcoporum sub Papa Leone sub Martiano principe celebratam, in qua Euthices Abbas Constantinopolitanus condemnatus est. In qua etiam de supradictis causis sancitum est: Placuit neminem aut edificare aut constituere monasteria, aut oratorij domum sine conscientia ipsius ciuitatis Episcopi. Eos verò qui per singulas ciuitates seu possessiones in monasterijs sunt, subiectos esse debere Episcopo, & quieti operam dare, atque obseruare ieiunia & orationes in locis in quibus semel Deo se deuouerũt permanentes: & neque communicare, Ecclesiasticas neque seculares aliquas attrectare actio-

nes, relinquentes propria monasteria, nisi forte iubeantur propter vrgentes necessitates ab ipsius ciuitatis Episcopo. Item in eadē: Iubemus monasteriis aut martyriis constitutis, vt in potestate sint eius, qui in ea est ciuitate Episcopus secundum traditionem sanctorum patrum; ne per præsumptionem recedant à suo Episcopo. Eos verò qui ausi fuerint rescindere huiusmodi institutionem, quocunque modo, vel si noluerint subiacere proprio Episcopo: si quidem fuerint clerici personarum ordinatione subiaceant condemnationibus canonum: si verò laici vel monachi fuerint, communione priuentur. Poteram alia multa de legibus diuinis huic rationi firmamenta subnectere, sed breuem me scribere memini, Et, vt ait Isidorus, sicut militi illa arma sufficiunt, quæ ferre ad tempus congruenter potest: sic nobis de multis sententiis paucæ, prout tempus exegerit. Nunc vobis charitatiuè volo suadere, vt sano consilio præbeatis assensum: ad subiectionem Episcopi vestri simpliciter redeatis. De præterita culpa requiratis veniam: de futura assumatis

cautelam; vt & vobis fiat quies de obedientia, & nobis de vestra quiete lætitia. Alioquin pro certo sciatis, quia si (quod absit) in contumacia contra illum manseritis, in proximo conuentu Episcoporum graue dispendium incurretis. Valete.

FVLBERTVS DEI GRATIA CARNOTENSIVM EPISCOPVS Gauslino Abbati regulariter agere.

EPIST. LXXII.

PRæsul Aurelianorum, qui vos excommunicauit, Coëpiscopos suos idem facere poscit. At ego correctionis vestræ non expers III. Kalen. Octo. ei respectum dedi. Vnde nunc frater commoneo, vt gradus humilitatis interim vel vsque ad tertium relegens Episcopo vestro subiiciamini, sicut decet. Aut si vobis non ita faciendum esse videtur, cur fieri non debeat rationem nobis intimare non pigeat. Ego enim neque legem neque modum ra-

tiocinationis inuenire possum, qui vos ab iugo subiectionis huius absoluat. At si quis alius præter vos inuenisse fateatur, nouum illũ Rhetorem de cœlo magis cecidisse, quàm descendisse crediderim. Viuite. Nequis vos seducat inanibus verbis. Valete.

FVLBERTVS DEI GRATIA CARNOT. EPISCOPVS G. suo Clerico.

EPIST. LXXIIII.

QVicquid boni de te sperare præsumpseram, totum verè in contrarium cedit, non solum enim nullum ex te consilium vel auxilium capio, verùm insuper odiũ pro dilectione reddis, & iniurijs me afficis immerentem. De quibus iam apud te per verba, legati bis querimoniam feci per scripta mea, nunc tertiò queror. Doleo namque quòd temetipsum Ecclesiæ nostræ Ministerio fraudas, profanæ vitæ & armatæ militiæ mancipatum: quòd decimas & oblationes nostras ausu sacrilego

crilego detines, quòd Monachorum nostrorum Ecclesias inuasisti, quòd tui domestici Canonicorum villas, *præda* & incendio vastant, hæc deniq; omnia (vt dictum est) indignè mihi abs te fieri queror, cui nihil vnquam incommodi vel opera mea, vel instinctu memini contigisse. Quod si quid esset vnde me suspectum haberes, pro incerta causa certas offensiones non oporteret inferre. At si quid in te manifestè peccassem, & tu scripturarum consiliis adquiescere velles, tuum tamen Præsulem cum patientia sustineres. Sed dum discretionis oculum ira turbat, cupiditas cæcat, nec causam satis diligenter attendit, nec opem consilij salutaris admittis. Vnde iam tibi satis expectato prænuntio, quòd si ante natale domini resipiscens ad correctionem non veneris, senties me diuinas leges acriter insequentem, quem modò negligis suauiter admonentem. Vale interim.

CHARO SVO D. FVLBERTVS SACERDOS.

EPIST. LXXV.

NE turberis fili mi, nec decidat cor tuum ab amore & fiducia noſtri. Non enim dereliquit te anima mea: ſed quia minus credere ſibi & obediēs eſſe videbaris, paululum diſſimulato vultu ad exemplum domini ire ſe longius finxit. At nunc ad hoſpitalitatem amici pectoris dulciter reuocata, & oblato pane diuinarum ſcripturarum, oblectata in ipſius panis fractione omnem vultus ambiguitatem deponit, & antiqua ſpecie tibi renitens hilareſcit. Precor itaque ſi copia vehiculorum ſuppetit, vt nos corporaliter viſites: ſi non: à nobis tibi mitti iure debitam mandes. Vale.

FVLBERTVS DEI GRATIA CARNOTENSIVM EPIScopus charo ſuo Her.

EPIST. LXXVI.

AVctor ſignatę ſchedulę, quam mihi mittere voluiſti, ſeu fideliter ſiue impurè id agas, conſulit tamen iuſta, leniterque blanditur. Iuſtum eſt enim eccleſiam te in qua ſis ordinatus, quoad in ea tutò degere poſſis, non deſerere, ouéſque tibi cõmiſſas ſtudioſè curare. Blandum etiam eſt appellari filium, deſiderium ſignificare viuendi, corollarium gratiæ polliceri. Vnde ſi hæc fideliter oblata probaueris, fideliter autem dico ſine circunuentione animæ tuæ, pernoxia iuramenta non ſuadeo refutare. Nam quod in ordinatione ipſius erratum eſt, neque tu corrigere potes, nec amodo ſic tua refert, vt ob aliorum culpam tuum debeas officium deuitare. Tamen quicquid huius egeris cum Rogerio Epiſcopo te ante pertractare moneo,

& cum domno Rodulpho cui tecum vna causa est, & par pœna exilij. Vale non dubius amicitiæ meæ.

FVLBERTVS DEI GRATIA SI QVIDEM FIDELIBVS, adhuc vt aiunt R. G. A.

EPIST. LXXVII.

NEC porta iustitiæ nec ianua misericordiæ vobis clausa est apud nos. Neque verò de Brictio Episcopo fecimus ostiariũ, qui vos, vt significatis, à nostris penetralibus arceret: sed vtrũque aditum seruandum rationi commisimus. Si vultis intrare per portam iustitiæ, defendite culpam. Si per ianuam misericordiæ, agite pœnitentiam, aliter enim vos ratio non admittet. Hæc breuiter rescribentis, vobis cum sentire putamus, dum terminos sanctorum Patrum nec ipsi transgredimur, nec vobis transgredi suademus. Valete.

FVLBERTVS DEI GRATIA CARN. EPISCOPVS D. EPISC. designato quicquid sibi

EPIST. LXXVIII.

SIc estis per Dei gratiam in arbitrij vestri libertate positi, & finitimorum Episcoporum copia fulti, vt in manus Episcopi Siluanectensis incidere nulla vos necessitudo cõpellat. Sed ne ciuitati vel Ecclesię Catalaunorum suum derogetis honorem, meminisse vos decet, quod in antiqua descriptione Prouinciæ Belgicæ secundæ ipsa ciuitas à Remẽsi tertium locum habeat. Sapienti pauca. Valete intrando per ostium in ouile ouium.

FVLBERTVS EPISCOPORVM humillimus H. suo salutem.

EPIST. LXXIX.

ABsentia tua sæpe commemorat quàm necessarius eras præsens.

Sed hoc me consolor, quòd obsequia tibi delegauerim qui sis dignus recipere,& vtrunque remunerare paratus. Spero enim vt mihi quoque de tuis bene meritis, si qua Deo dãte fuerint, aliqua tecum mercedis portiuncula cedat. Opitulabor itaque ad bene promerendum ex animo. Sed veniendi ad vos diem statuere dubito quia & ibi victualia mihi puto deesse, & in mea diocœsi multis occupor. Fac tu interim quod te facere opto, & credo, lectioni orationi, & eruditioni, fratrum operam tuam cum alacritate diuide, animę simul & corporis curam gerens, non propter sæculi lassitudinem, præmij vigor euanescat. De re sancti Patris Hilarij, & nostra fideliter disponenda, scio te non indigere monitis, dum modò fures caueas. Vestes & cætera ornamenta Ecclesiæ, quæ lauari volunt, procura vt festa Paschalia suo candore venustent. Lazarus noster & totum pomarium gaudeant suo cultu. Vinitorem quoque & agricolam te esse memineris. De vario numero Psalmorum, qui adijciuntur à quibusdam in tempore ieiunij, per singulas

horas canonicas in fine post orationẽ dominicam, & capitula quæ sequuntur, regulam non inuenio. Psalmi quidem meo arbitratu superflui essent, nisi eos tutaret Psalmistarum deuotio. Finitis autem capitulis post orationem dominicam, vbi dicitur, Domine exaudi orationem meam, statim esset subdenda oratio, quæ ex libro Sacramentario recitatur. Patere tamen Ecclesiam retinere suum vsum ad præsens. De significatione Clericalis ornatus, Amalaricus sic breuiter: Desideramus recapitulare omnem ornatum Clericorum. Caput Clerici in superiore parte discoopertum. Mens est, vbi est Dei imago. In inferiore parte circundatum capillis, quasi aliquibus de præsenti necessitate. Amictus est castigatio vocis. Alba cæterorum inferiorum sensuum Præsidente Magistra ratione, & interius per disciplinam continentiæ constringente, quasi quodam cingulo voluptatem carnis. Calciamenta, prohibitio pedum ad malum festinare. Sandalia ornatus ad iter Prædicatoris, qui cælestia non debet abscondere neq; terrenis inhiare.

Secunda tunica, opera mentis ſunt. Caſula, opera corporis pia. Stola iugum Chriſti, quod eſt Euangelium. Dalmatica diaconi, ideſt miniſtri, cura proximorũ eſt. Sudarium piæ & mundæ cogitationes, quibus detergimus moleſtias animi ex infirmitate corporis. Pallium Archiepiſc. torques deuotiſſimæ prædicationis, & in veteri teſtamento & in nouo. Hactenus Amalarius. Mitto tibi Cyprianum, Porphyrium, & vitas Patrum cum pſalterio, vt petiſti. Moneo etiam vt cùm Donatum conſtruxeris, nihil mandes ineptæ leuitatis, vt ſit cauſa ioci, ſed omnia ſeria. Spectaculum enim factus es: caue, vide etiam ne tuæ aſſetulæ inedialis nuditate laborent. Salutamus fratres noſtros in Domino, & tute vale. Preſbytero benedicendi os nõn alligabis, niſi ex præcepto Epiſc. ſui. Quod oblitus fueram, prohibetur tamẽ Agathenſi Canone.

FVLBERTVS HVMILIS EPISC. FRATRI H.

EPIST. LXXX.

HIc chariſſimo nobis Principi G. perpetuam fœlicitatem cum orationibus, ex parte noſtra, & totius Cleri, ac populi noſtri, propter eleemoſynam quam miſit ad reſtaurationem Eccleſiæ noſtræ. Deinde vero nos prædicaſſe publicè, ſicut ipſe mandauit virtutem Dei per meritũ ſancti Ioannis oſtenſum in diſtrictione Gauſberti cum exultatione & gaudio omnium qui audierunt. Monuiſſe quoque Bituricẽſem Archiepiſcopum per quendam Monachum ſuum, vt ſeſe pacare non negligat cum ipſo Domino Guillelmo & Epiſcopis eius, priuſquam ſibi exinde ſcandalum oriatur. Tibi etiam miſiſſe ſibi exponẽdas ſententias Baccharij, Bedæ & Rabani, de fine Salomonis vnde fecerat quæſtionem. Sed & de præbenda quæ vacat, ſicut & de omni bono voluntati eius

me præbere consensum. Pręterea scias me propter te magistro S. veniam indulsisse. Cæterùm Tigrinus summonebat, vt mitterem vobis aliquem procuratorem ad colligendas fruges: sed ego totum hoc curæ tuæ committo, te exercitans, illum probans. Adiutorem scholarum nolo tibi mittere, qui nondũ assecutus sit maturitatem ætatis, & grauitatem morum. Vtere interim clientelæ tuæ qualicunque subsidio, donec causam communi consilio pertractemus. Vale.

EPIST. LXXXI.

CVM audio te facere quod debes, lætor quamuis trepidem de futuris. Vnde summam bonitatem deprecans, vt te dignetur regere. Te quoque moneo vt habenis pręceptorũ eius obtemperare memineris. Iterum dico vale. Baccharij insertam inuenies sententiam, Bedæ & Rabani, quorum tamen trium sententias hic quoque sub-

notare non piguit. Baccharius ait: Salomon ille mirabilis, qui meruit astrui Domino, sapientiæ copulari, in alienigenarum mulierum incurrit amplexus, & in vinculo libidinis laqueatus, etiam sacrilegij errore se polluit, quando simulachrum Camos Moabitarum idoli fabricauit. Sed quia per Prophetam culpam erroris agnouit, nunquid misericordiæ cœlestis est extorris? At forsitam dicas. Nusquam eum in canone lego pœnituisse, neque misericordiam consecutum. Non ambigo frater de pœnitentia eius, quæ non inscribitur publicis legibus. Et fortasse ideò acceptabilior iudicatur, qua non ad faciem populi, sed in secreto conscientiæ Domino teste pœnituit. Veniam autem ex hoc consecutum esse agnoscimus, quia cùm solutus fuisset à corpore, sepultum illum inter regum Israëlitarum corpora, scriptura commemorat. Quod tamen alibi peccatoribus Regibus abnegatum esse cognoscimus, qui vsque in finem vitæ suæ in propositi peruersitate manserunt, & ideò quia inter Reges iustos meruit sepeliri, non fuit alienus à ve-

nia. Veniam autem ipſam ſine pœnitentia non potuit promereri. Beda in opuſculo ſuper lib. Regum capitulo 39. præmiſſis paucis ait. Vbi hoc quoq; ni fallor palam oſtẽditur, quod vtinam non oſtenderetur: quia videlicet Salomon de commiſſo idolatriæ ſcelere nunquam perfectè pœnituit. Nam ſi fructus pœnitentiæ dignos faceret, ſatageret ante omnia vt idola quæ ædificauerat, de ciuitate ſancta tollerentur: & non in ſcandalum ſtultorum, quæ ipſe cùm fuiſſet ſapiens, erronea fecerat quaſi ſapiẽter ac rectè facta relinqueret. Rabanus ſic ſub perſona Iſidori in expoſitione eiuſdem libri. Iam porrò de alijs operibus Salomonis quid dicam, quem vehementer arguit ſancta ſcriptura & damnat, nihilque de pœnitentia eius vel in eum indulgentiæ Domini omnino commemorat. Nec prorſus occurrit, quod ſaltem in allegoria bene ſignificet, hęc eſt flenda ſubmerſio.

FVLB. HVMILIS EPISC.
H. SVO SALVTEM.

EPIST. LXXXII.

DIu ſuſtinui ſperans te eſſe venturum, vt dixeras. Vnde iam nimia dilatione commotus arguo apud te ſolum. Cur enim te mendacem mihi & ingratum exhibuiſti cum tibi dulce eſſe debuiſſet paratos ſi qui forent de venatione tua cibos te patri inferre, vt aliquam benedictionem mereretis accipere. Noli iam morari diutius, ſi gaudere vis de humili gratia noſtra. Vale & veni, aut reſcribe mihi quid pro certo ſperare debeam de te.

FVLBERTVS CARNOT.
HVMILIS EPISC. R. SANCTÆ
Eccleſiæ Aurelianenſis
œconomo.

EPIST. LXXXIII.

QVid me ſcribere mones vtilia clerico, quódque de ſcientia magni

pendis facis amicè, facis vt Christianæ philosophię cultor, inuidię purus. Ego verò etsi ignarus mei moduli, non præsumo grandia, tamen memor in quo parere possũ exhortationi, sanctæ deesse non volo. Scripsi itaque sicut monusti, quid mihi videatur agendum de Presbytero illo qui missas celebrare, & non communicasse compertus est, in hunc modum. Videtur namque diligenter inquirenda esse causa, qua sacrosanctam communionem subterfugerit: videlicet vtrum hæretica infidelitas sit, an timor ex conscientia planè mortalis criminis, an timor ex conscientia ebriositatis, aut libidinis. Quæ quidẽ miseri sacerdotes mortalia peccata esse aut nesciunt, aut scire dissimulãt, remordente tamen cõscientia mala: an sit tædium ex multa celebratione missarum, an timor indiscretus, quo pusillanimes afficiũtur interdum pro leuibus culpis, an morb9 reumatizãtis & nauseantis stomachi, an passio cerebri mentẽ lædens. Si ergo infidelitas in causa inuẽta fuerit, aut aliud planè mortale crimen, deponẽdus est auctoritate Canonica vsq; ad legitimam

ſatisfactionem. Si autem appetitus ebrioſitatis aut libidinis, quando quidem & ipſæ mortiferæ ſunt, ab officio remouendus eſt: & tandiu abſtinentia caſtigandus eſt, quouſque relicto vitio & per Dei gratiam ſuperato, reuocari videatur idoneus. At ſi ex frequenti miſſarum celebratione tædium, ita corripiendus, & per annum integrum à communione pellendus, ſicut ſcriptum eſt in 13. Concilio Toletano capitulo 5. Si verò indiſcretus timor de leui culpa, caſtigandus eſſe videtur cum pietate, ſicut legitur in capitulario lib. 1. capitulo 6. At ſi prænotata paſſio ſtomachi, vel cerebri fuerit in cauſa, quieſcere debet à Miniſterio, donec recuperet ſoſpitatem. Si autem præter ſupradicta aliud aliquid in cauſa inuentum fuerit, ex ipſorum comparatione per ratiocinationem facilè tractabitur. His breuiter aſſignatis ſalueto in Domino Ieſu Chriſto vir optime, qui me multóſque alios iugiter & interrogatus, & dum prudenter interrogas, bene doces. Valete.

BENIGNISSIMO ATQVE DILECTISSIMO DOMINO SVO Roberto Fulbertus Dei gratia Carnotensium sacerdos.

EPIST. LXXXIIII.

COgnita benigna voluntate vestra consilióque prudẽtiæ vestræ comperto, quia sanum est, vt solet, voluntati assequor, consilio adquiesco, & iter institutum ad præsens omittens, vt tempus à nobis constitutum differo peragendum, si annuerit dominus. Si ergo de iustitia, de pace, de statu regni, de honore ecclesiæ vultis agere, ecce habetis me paruum satelliten pro viribus opitulari paratum. Vale.

IN

IN PERPETVVM DILIGENDO DOMINO SVO REGique R. Fulbertus sacerdos.

EPIST. LXXXV.

QVæso domine mi, ne indignanter accipias quòd tibi proxima Dominica Parisius nõ occurri: Scias enim pro certo quòd nuntii fefellerunt me, dicẽtes te illuc ipso die non affore: sed propter ordinationem cuiusdam Episcopi me vocari, quem omnino non noueram, nec sacratam tuam nec epistolam Archipræsulis mei de ordinatione ipsius acceperam. Vnde si quid delicti penes me est, seductum aliena fallacia, facilis tamen debet esse remissio apud Regiam pietatem, cùm etiam apud forenses iudices status sit huiusmodi venialis. In toto corde meo diligo te, ne repellas me à mandatis tuis. Vale.

REGI SACERDOS R. FVLBERTVS FIDELIS, ET pronus.

EPIST. LXXXVI.

ACcepta legatione veſtra per R. ſanctæ crucis œconomum deſtinatum, peregrinationem iterum intermiſi. Nunc quid me velit ſerenitas tua colloquio magis, ſi fieri poſſit, quàm legatis aut literis cupiam edoceri. Venirem autem ipſe protinus ad vos huius rei gratia, ſi commodè poſſem: ſed venire in armis ſacrum tempus abnuit ac religio noſtri ordinis. Venire inermes, longa via interminatur, ac malitia ſecularis. Eſt enim mihi O. coluber in via, R. ceraſtes in ſemita. Cæterùm ex arbitrio veſtro pendeat, amodo quo pacto voluntatem veſtram mihi placeat indicare, quoniam apud me definitum, voluntati veſtræ, quę vobis non noceat, conuenire. Valete regaliter.

DILECTISSIMO DOMINO SVO REGI FRANCORVM R. Fulbertus humilis Episcopus sanctæ crucis augmentum.

EPIST. LXXXVII.

SI nobis omnes peruagandæ facultates simul cum voluntate suppeterent, interesset vestræ pietatis leuitatem nostram arguere, & ad nostræ Ecclesiæ quę destructa est, restaurationem assiduam reuocare. Nunc verò cùm omnes eiusmodi facultates desint, & nos ad assiduitatem necessitudo magna coerceat, quomodo sapientiæ vestræ dignum videri possit, vt vel nos vel clerum nostrum de qualibet longa processione commoneatur, sustinete potius, Sancte Pater, sustinete imbecillitatem nostram, supplete indigentiam nostram: vt Deus omni bono refocillet charam animam vestram. Valete regaliter.

BENIGNISSIMO DOMINO SVO REGIQVE R. FVLBERTVS humilis sacerdos si qua potest orationis suffragia.

EPIST. LXXXVIII.

EX parte celsitudinis vestrę dictum est nobis, quòd domnum Franconem Parisiensi Ecclesiæ dare vultis Episcopum, & ad hoc peragendum nostræ humilitatis habere fauorem. Nobis autem videtur, quia si Episcopus de quo agitur, aptus est Clericus, est optimè literatus, & ad sermonem faciēdum agilis: in qua re omnes Episcopos decet esse, nòn minus quàm in operatione potentes atq; disertos. Vnde si hoc fieri posse Canonici Domini Archiepiscopi Senonensis & Coëpiscoporum nostrorum probauit sagacitas, nostrum etiam qui de hac discussione appellati non fuimus, habetis assensum. In nullo enim quod bonū sit, corā Domino vestrę voluntati nitimur contraire. Vigeat excellentia vestra.

DILECTISSIMO DOMINO REGIQVE R. FVLBERTVS humilis Episcopus humilitatem in prosperis, fiduciam in aduersis.

EPIST. LXXXIX.

DE Lisiardo Clerico, qui Meldensis Episcopij res odiosa importunitate peruasit, tale consilium damus. Præcipite Archiepiscopo Senonensi, vt vel Episcopium ipse visitet, vestræque & suæ ditioni reuocet, vt dignum est: vel si id facere prohibeatur, mandet prædicto L. per literas ex sua & nostra, suorum videlicet suffraganeorum parte conscriptas, vt cedat loco & rebus stultè peruasis, & de præsumptione sua nobis satisfacere studeat ante proximam festiuitatem sancti Petri Apostolorum Principis. Quod si facere neglexit, ex tunc in antea à nobis omnibus excommunicatus sit. Valete.

DILECTISSIMO DOMINO SVO R. FVLBERTVS EPISCOPORUM humillimus consilium & fortitudinem à Domino.

EPIST. XC.

CVm præsentia meâ nequeo, saltem literis te reuiso domine, sciscitans de fortunis tuis, & exponens aliqua eorum quæ gerantur in partibus nostris. Carnotenses adhuc plerosq; detineo, ne in tuũ nocumentũ erumpant. Sed Hereb. & Gaufr. nullo interdicto refrenare potui. Faciunt tibi mala quæ possunt, minantur quæ non possunt. Virtus Altissimi cõterat & disperdat superbiam illorum. Quidam autem vernaculi tui, qui ab eisdem malefactoribus iniuriam passi sunt, M. scilicet de Villeri mõte & filij eius iram suam retorquent in terrã sanctæ sanctarũ dominæ nostræ, diripiẽtes fruges & cætera bona nostra, quę in vicinia sua sunt. Nos inulta verò hæc patimur propter te, expectantes & deprecan-

tes iustitiam tuam. Sunt hæc & alia multa mi domine, quæ me nimis angustiãt Satis enim oneri esse videbatur aduersa corporis valetudo: sed tamen illud ægrius tolerabam, quod res Ecclesiæ in superfluorum domesticorum victualia sic expendere compellebar ex praua consuetudine prædecessorum meorum: vt officium hospitalitatis & eleemosynæ, sicut mea interest, administrare non possem. Nunc autem res ipsas quantulę erant, passim inimici diripiunt. additur his malis incendium Ecclesiæ nostræ. Quoniam cùm vnde restaurem, sicut decet, non habeo, mihi quoque necessarios sumptus indulgeri detrecto. His itaque & pluribus aliis difficultatibus circumuentus, quas vel pudoris lex vel breuitatis enumerare vetat, multa mecum agito, non vt erumnas in hac vita euadere coner, quod est impossibile, sed vt aliquo labore quamuis arduo valeam restaurare, Ecclesię opem ferre. Huius verò consultationis meæ finem tibi Domino meo reuelatum ire disposui, cùm Deus dederit tui oportunitatem alloqui. Valete perenniter.

SERENISSIMO REGI FRANCORVM R. FVLB. HVMILIS Carnot. Episcopus, quod decet & prodest.

EPIST. XCI.

GRatulor tibi Domine mi, quod fonte bonitatis vt semper irrigans negotium Dei, mandasti mihi tractare, vt expedit. Talia denique te regem præcipere decus est, subditósque tibi capescere tutũ. Sed illud miror, quòd Odonem Comitem in mea deliberatione vel posuisse vel positurum esse dixisti, quid facere debeat de receptione Meldensis Episcopi, cùm abhinc anno ferè dimidio nec ipsum viderim, nec de tali negotio legationem eius acceperim. Attamen si aspirante Deo ad nos venire & consilijs meis adquiescere voluerit, desinet proculdubio rem Ecclesiasticam vsurpare, diuinam vltionem in se prouocare, tuísq; sacris ordinationibus contraire. Vale.

REGI SACERDOS, DOMINO FIDELIS R. FVLB.

EPIST. XCII.

VT vobis proximo Sabbato Turonis occurrerem, quia serò commonitorium accepi, non parui. Si quæ aliæ causæ sunt taceantur ad præsens, quia minus vos tacitæ quàm expositæ lædunt. Vale nunc & semper.

EXCELLENTISSIMO ET CHARO DOMINO SVO R. Fulbertus Carnotensium Episcopus cursum honesti continuum ad beatitudinis finem.

EPIST. CXIII.

INter multas sollicitudines meas cura tui Domine, me non mediocriter afficit. Cùm enim te prudenter agere accipio, lætor: sin autem, tristor & timeo. Audito igitur inter alia quòd

proxima solemnitate Natalis domini consilium habiturus sis cum Principibus regni de pace componenda, gaudeo. Sed audito quòd Aureliana ciuitas videlicet incendio vastata, sacrilegiis profanata, & insuper excommunicatione damnata, nec post reconciliata, miror, & paueo. quanto enim dolore putas afficiendos esse sacerdotes fideles tuos, qui ad honorificentiam Dei & tuam ipso die cõgregandi sunt, si in eo loco fuerint vbi nec ipsis sacrificare liceat, nec tibi sacrosanctam Eucharistiam absolutè percipere? Absit hoc à te charissime domine, vt tu in tanta solemnitate aut diuinis officiis careas, aut illicitè vel indignè te sciente vsurpari permittas? Quod ideò te præmonere curaui, vt vel illum locum facias recõciliari, aut vbi melius sit solemnitatem celebrare memineris. Velim autem suadere tibi, si possim, ne dimittas propter iram quę Dei iustitiam non operatur, quin Episcopo tuo treugam des, polliceare iustitiam, insuper & conductum præbeas, si velit, ad reconciliandas ecclesias suas. Quod si detrectauerit, ipse in periculo, tu na-

uigabis in portu. Cæterum quia tuis obsequiis me tũc affuturum esse mandasti, apud sanctũ Maximinum hospitari postulo, quod nec monachis quidem ipsius loci fore ingratum puto: vt ibi natalitia nocte celebratis vigiliis, sequenti mane in tuum seruitium possim esse paratus. Vale semper & prosperè in Domino.

DILECTISSIMO DOMINO SVO REGI R. FVLBERTVS HVmilis Episcopus, omnia decentia Regem.

EPIST. XCIIII.

SIgnum est scire te negotia regni tui. Nouerit ergo prudentia tua quod Guilielmus de Bellissimo vltus perfidiam filij tui, coniecit eum in carcerem, vnde non egredietur, vt ait, sine consilio nostro. Mandat autem se esse paratũ ad faciẽdaquæ mandasti per H. monachum. Cæterùm vt à tuæ sanctitatis præsentia me rediisse cognouit,

Comes Odo, qui tunc Turonis agebat mandauit, vt post duos dies Blesis sibi occurrerem ad audiendum quid dicerēt legati Romanorum. Sed quoniam id mea parum intererat, valetudine quoque prohibente, non parui, mandat autem & annixe precatur maiestatem tuam ipse Comes, ne te properante ingeras in suum nocumentum, sed mittas ad eum M. de Caprosis, qui tibi referat verba Romanorum, & G. Ducis Aquitanorum, & sua. Vale.

ROBERTVS NVTV DEI FRANCORVM REX GVARLINO præsuli Bituriensium salutem.

EPIST. XCV.

VOLO vos scire animi mei motum qualiter se habet, vt fortè accidere solet, cum mens humana mouetur, si quid mirabile præter solitum insperatè auditur. Dum ergo die Sabbati iam exacto sederem ad cœnam, allata fuit mihi quędam Epist. à Vuillellemo Co-

mite missa de quodam portento mirabili auditu, scilicet tribus diebus ante solemnitatem Ioannis Baptistę in quibusdam partibus regni mei, videlicet in partibus Aquitaniæ iuxta plagam maritimam pluisse de cœlo talis naturæ sanguinem, vt cum fortuitu cadebat super carnem hominis, aut super vestimẽtum, aut super petrã non posset aufferri lauãdo. Si vero cadebat super lignũ, tum bene lauabatur. Si quidem per eandem Epistolam petijt à me idem Guillelmus Comes vt ego requirerem à mei regni sapiẽtibus quid hoc portentum significaret. Ego vero volo & precor vt perquiratis in quibusdam historijs, si nunquam accidisset huius simile, & quod factum sequeretur huius rei portentum, mihique hoc eodem legato rescribite quomodo acciderit, & in qua historia inueniri possit. At tamen deprecor ne differatis ad rescribendum mihi, quia tandiu legatum huius portenti tenebo, donec mihi respondeatis. Valete.

DOMINO REGI FRANCORVM EXCELLENTISSIMO Roberto humilis Guarlinus ęterni Regis consortium.

EPIST. XCVI.

QVod placuit nobis interrogare de prodigio quod accidit, hoc nobis ex historijs aperte patet. Quod sanguis super gladium, aut ciuile bellum aut gentem super gentem exurgere portendit. Valerius Rufus in libro memorabilium, capitulo quarto de prodigijs refert, Caio Volumnio, Seruilio Sulpicio consulibus in vrbe Roma initium motusque bellorum ciuilium hoc prodigium portendere, carnis in modum nimbi dissipatæ partes ceciderunt. Quarum maiorem numerum præpetes diripuerunt aues, reliquum humi per aliquot dies neque odore certo, neque deformi aspectu mutatum iacuit. In Sicilia scuta duo sanguinem sudasse, etiam metentibus cruẽtas spicas in corbem cecidisse, per

oppida cerneres aquas sãguine mixtas fluxisse. Cronica Eusebij de prodigijs hoc refert, Valentiniano Imperante post solis occasum ab aquilone cælum quasi ignis aut sanguis effectum est. Gentis Hunnorũ parte recepta, recuperatio in Gallos sequuta est. Item anno Leonis Imperatoris septimo medio Tolosæ ciuitatis sanguis erupit de terra, & tota die fluxit, significans dominationem Gotthorum sublatã: item Historia Longobardorum libro quarto, cap. sexto. Tẽpore Theodberti Regis Francorum signum sanguineum in cœlo apparuit, & quasi hastæ sanguineæ. Eo tẽpore ipse Theodbertus cum Lottario auunculo suo bellum gerens eius exercitum vehementer afflixit. Item in eadẽ historia temporibus Iustiniani in prouincia præcipuè Liguriæ maxima pestilentia exorta est. Subito enim apparebant quædam signacula per domos, hostia, vasa vel vestimenta. Quæ si quis voluisset abluere magis magisque apparebant: post annum vero expletum cœperunt nasci in inguinibus hominum vel in alijs debilitatioribus locis glandulę in

modum nucis seu dactili quas mox sequebatur febrium intolerabilis æstus, itaut in triduo homo extingueretur, sin vero aliquis triduum transegisset habebat spem viuendi: erat autem vbique pauor, vbique luctus, vbique lachrimæ. Nam vt vulgi rumor habebat fugientis cladem vitæ, relinquebantur domus desertæ habitatoribus solis Catulis domus seruantibus. Peculia sola remanebāt in pascuis nullo astante pastore, cerneres pridem villas seu castra repleta agminibus hominum, postera die vniuersis fugientibus cuncta esse in summo silentio. Fugiebant filij cadauera insepulta parentum relinquentes. Parentes obliti pietatis in viscera natos relinquebant æstuantes. Si quem forte antiqua pietas perstringebat vt vellet sepelire proximum, restabat ipse insepultus. Et dum obsequebatur perimebatur; dum funeri obsequium præbebat ip sius funus sine obsequio manebat. Videres sæculum in antiquum redactum silentium, nulla vox in rure, nullus sibilus, nullæ insidiæ bestiarum in pecudibus, nulla damna in domesticis volucribus. Sata

transgressa metendi tempus intacta expectabant Messorem. Vinea amissis folijs radiantibus vuis illæsa manebat hyeme propinquante. Nocturnis seu diurnis horis personabat tuba bellantiũ, audiebatur à pluribus quasi murmur exercitus. Nulla erant vestigia commeãtium, nullus cernebatur percussor, & tamen visum oculorum superabant cadauera mortuorum. Pastoralia loca versa fuerant in sepulturam hominum, & habitacula humana facta fuerant confugia bestiarum. Hæc de historijs pauca prænotauimus. Quod vero cecidit super petram & ablui non poterat, videtur significare Ecclesiam sanctam quæ super petram, id est Christum, fundata tribulationem passura sit: quod vero super carnem hominis, & vestimentum eius cecidit, ablui poterat. Non incongruè accipitur per carnem populus, per vestimentum substantia, quæ ad adiutorium huius vitæ conceditur. Ligno etiam datur iutelligi vitale lignum sanctæ crucis, & baptismum quo sumus regenerati ad vitam. Lignum ad hũmorem aquæ virescit. Et quando

Iudaicus populus in eremo ſitiuit, & prę amaritudine aquas bibere non potuit: iubente Domino miſit Moſes lignum in aquam, & conuerſa eſt amaritudo in dulcedinem, & refocillatus eſt populus. Arca enim Noe de lignis fabricata quid ſignificet non ignoratis. In quibus omnibus per lignum non niſi miſericordiam ſuam Dominus operatus eſt. Quia igitur de ligno ſanguis lauabatur, creditur quod per pœnitentiam & elemoſinam & cæteros fructus miſericordiæ, qui inter ſinum Matris Eccleſiæ exercentur, ſeueritas & indignatio iuſti iudicis Dei quæ merito peccatoribus debetur, & ad miſericordiam poſſit reflecti: miſericors eſt enim Dominus adeo ſicut Pſalmiſta loquitur, *Vt non ſolum homines ſed etiam iumēta ſaluet.* Omnipotēs Deus dilatet imperium veſtrum, & dextra vos ſemper protegat ad pacem ſanctæ Eccleſiæ, vitam vobis longæuam tribuat, & ſua vos benedictione in omnibus exornet.

PIO REGI R. FVLBERTVS HVMILIS EPISCOPVS OMNIA fidelia.

EPIST. XCV.

SAcra vestra monitus sum inquirere festinanter, & scribere vobis, si qua historia sanguinẽ pluisse referat, & si factum fuit, quid futurum portenderit. Liuium, Valerium, Orosium, & plures alios huius rei relatores inueni, de quibus ad præsens solum Gregorium Turonensem Episcopum testem esse productum sufficiat propter autoritatem religionis suæ. Ait ergo Gregorius idem in sexto lib. historiarum cap. XIIII. Anno sexto regni Childeberti Regis, qui erat Chilperici & Gũtrani XXI. mense Ianuario, pluuiæ, coruscationes, atq; tonitrua grauia fuerunt: flores in arboribus ostensi sunt: stella, quam cometem superius nominaui, apparuit, vt in circuitu eius magna nigredo esset, & illa tanquam si intra foramen aliquod posita,

ita inter tenebras relucebat ſcintillas, ſpargénſq; comas: prodibat autem ex ea radius miræ magnitudinis, qui tanquam fumus magnus incendij apparebat à longè. Viſa eſt ad partem occidentis in hora noctis prima. In die autem ſancto Paſchæ apud Sueſſionis Ciuitatem cœlum ardere viſum eſt, ita vt duo apparerẽt incendia, & vnum erat maius, aliud verò minus. Poſt duarum vero horarum ſpatium coniuncta ſunt ſimul, factáque in farum magnum euanuerunt. In Pariſino verò termino verus ſanguis ex nube defluxit, & ſuper veſtimenta multorum hominum cecidit, & ita tabe maculauit, vt ipſi propria indumenta horrentes abnuerent. Tribus enim locis in termino ciuitatis illius hoc prodigium apparuit. In Siluanectenſi verò territorio hominis cuiuſdam domus cum ille manè ſurgeret, ſanguine reſperſa ab intus apparuit. Magna autem eo anno lues in populo fuit. Valetudines verò variæ, melinæ, cum puſtulis & veſicis, multum populum affecerunt morte. Multi tamen adhibentes ſtudium euaſerunt. Audiuimus autem eo

anno in Narbonensem vrbem inguinarium morbum grauiter desæuisse, ita vt nullum esset spatium vitæ, cùm homo correptus fuisset ab eo. Hactenus Gregorius Turonensis. Liquet igitur ex hac & ex supra historijs memoratis, quod pluuia sanguinis publicam stragem futuram esse portēdat. Quod autem nuper huiusmodi cruorem in quadam parte regni vestri pluisse audistis, & quod ille cruor vbi supra petram, vel super carnem hominis ceciderat, ablui non poterat: vbi autem super lignum ceciderat, facilè abluebatur: per hoc tria hominum genera significata esse videntur, per lapidem impij, per carnem fornicarij, per lignum verò quod neque durum est vt lapis, neque molle vt caro, illi qui neque impij sunt neque fornicarij. Cùm ergo venerit super illam gentem, cui portenditur, gladius siue pestilentia designata per sanguinem. Si antea duri molles fuerint mutati in melius, non morientur perpetualiter in sanguine suo. Medij verò per angustiam mortis vel aliter poterunt liberari pro arbitrio secretissimi atque præstantis-

ſimi iudicis. Vale pijſſime rex.

DOMINO SVO REGI R. COMES ODO.

EPIST. XCVI.

PAuca tibi Domine dicere volo, ſi audire digneris. Comes Richardus tuus fidelis monuit me venire ad iuſtitiam, aut ad concordiam de querelis quas habebat contra me. Ego verò miſi cauſam hanc totam in manu ipſius. Tum ille ex conſenſu tuo conſtituit mihi placitum, quando, & vbi hoc perfici poſſet. Sed inſtante termino cùm ad hoc peragendum paratus eſſem, mandauit mihi nè me fatigarem ad condictum placitum veniendo: quia non erat tibi cordi, aliam iuſtificationem ſiue concordiam recipere, niſi hoc tantum vt faceres mihi defendere quòd non eſſem dignus vllum beneficium tenere de te. Nec ſibi competere dicebat, vt me ad tale iudicium exhiberet ſine conuentu PARIVM ſuorum. Hæc cauſa eſt cur tibi

ad placitum non occurri, ſed de te domine mi valde miror, qui me tam præproperè cauſa indiſcuſſa tuo beneficio iudicabas indignum. Nam ſi reſpiciatur ad conditionem generis, daret Dei gratia quod hæreditabilis ſim. Si ad qualitatem beneficij quod mihi dediſti, conſtat quia non eſt de tuo fiſco, ſed de his quæ mihi per tuam gratiam ex maioribus meis hereditatio iure contingunt. Si ad ſeruitij meritum, ipſe profectò noſti, donec tuam gratiam habui, quomodo tibi ſeruierim domi, & militiæ, & peregrè. At poſtquam tuam gratiam auertiſti à me, & honorem quem dederas mihi tollere niſus es, ſi me & honorem meum defendendo aliqua tibi ingrata commiſi, feci hoc laceſſitus iniurijs, & neceſſitate coactus. Quomodo enim dimittere poſſum & non defendā honorem meum? Deum & animā meam teſtor, quòd magis eligerem honoratus mori, quàm dishonoratus viuere. At ſi me dishonorare velle deſiſtas, nihil in mūdo eſt magis quàm gratiam tuam vel habere vel promereri deſiderem. Diſcordia enim tua mihi quidē moleſtiſſi-

ma est. Sed & tibi mi domine, tollit officij tui radicem, & fructũ, iustitiam loquor & pacem. Vnde suppliciter exoro clementiam illam quæ tibi naturaliter adest, si maligno consilio non tollatur, vt iam tandem à persecutione mea desistas, méq; tibi sine per domesticos tuos seu per manus Principum reconciliari permittas. Vale.

NOBILISSIMO REGI DANOMARCHIÆ CNVTO FVLB. Dei gratia Carnotensium Episcopus cum suis Clericis & Monachis orationis suffragium.

EPIST. XCVII.

QVando munus tuum nobis oblatum vidimus, sagacitatem tuam & religionem pariter admirati sumus. Sagacitatem quidem, quòd homo nostræ linguæ ignarus longóque à nobis terræ marísq; interuallo diuisus, non solùm ea quæ circa te sunt strenuè capessas, sed etiam ea quæ circa nos diligenter inquiras. Religionem verò,

cùm te, quem paganorum principem audieramus, non modò Christianum, verùm etiam erga Ecclesias atque Dei seruos benignissimum largitorem agnoscimus. Vnde gratias agentes Regi regum, ex cuius dispositione talia descendunt, rogamus vt ipse regnum tuum in vobis prosperari faciat, & animam tuam à peccatis absoluat per æternum & consubstãtialem sibi vnigenitum Christum Dominum nostrum in vnitate Spiritus sancti. Amen. Vale memor nostri non immemor tui.

NOBILI COMITI S. FVLB. DEI GRATIA CARNOT. Episcopus, fideles orationes.

EPIST. XCVIII.

SI in eligendo vestræ charitatis Episcopo regulariter ageretis, suffragium nostræ humilitatis non deforet iuxta modum rationis. Nunc autem Palatinus aut publicus rumor est,

quòd ille Clericus quem eligere vultis, fauorem nostrum sit aucupatus promissionum sibillis & pecuniæ visco. Dicunt etiam quod sine iussu Regis & consensu Episcoporum comprouincialium, ædes & rem Episcopalem inuaserit. Quæ si sint vera, non sunt regularia. Nec me vel vobis vel alijs contra ius & fas opitulari oportet. Valete.

FVLBERTVS CARNOT. HVMILIS EPISCOPVS Fulc. Comiti salutem.

EPIST. XCIX.

DOleo super te nobilis homo, cùm te audio errare & periclitari. Errare dico, quòd cùm debeas Deum timere, sanctos honorare, Ecclesiam defendere, contemnis Deum, sanctos inhonoras, res Ecclesiæ inuadis & aufers. Periclitari: quoniam qui talia agunt, non habent partem in regno Dei. Propter hæc peccata monuit Archiepiscopus Turonensis omnes Epis-

copos noſtros, & inter alios me puſillum, vt te excommunicaremus. Sed ego cenſui pium eſſe vt te prius monerem, & deprecor, vt habeas miſericordiam de anima tua, placãs Deum. Iam enim propè eſt tuus finis. Feſtina igitur quæſo, reconciliari Chriſto ſaluatori noſtro: quia non eſt ſalus homini niſi per ipſum. Tene in memoria verbum hoc: Qui confitendo & pœnitendo finem facit peccatis ſuis, antequam moriatur, finem habebit, in altero ſeculo pœna ipſius: & qui peccatis mortalibus pœnitendo non facit finem, pœna ipſius erit ſine fine. Euigila igitur propter temetipſum, ſicut homo in proximo moriturus: & reconciliare Chriſto, ne moriaris Apoſtolica auctoritate damnatus. Vale & remanda mihi velociter atq; veraciter voluntatem tuam.

FVLBERTVS DEI GRATIA CARNOTENSIVM EPISCOPVS Comiti Fulconi commonitorium salutis.

EPIST. C.

IAm horrẽdo facinore præsentiam domini Regis tui dedecorauere satellites, vt mundani iudices asserant capitale te quoque reum maiestatis, qui eis postea patrocinium tuum & receptacula præbuisti. Proinde rogabatur à multis, vt die sacro Pentecostes, & te & illos excommunicaremus. Sed nos tuæ prouidentes saluti, trium hebdomadarum ab ipso die petiuimus inducias, vt literis te conuenire possemus. Talem etiam à Rege cõditionem impetrauimus, si veneris in iudicium, vt non super vitas aut super membra, sed super facultates vltio reflectatur. Vnde te commonemus, vt ante præscriptum terminum auctores tanti sceleris aut in iudicium adducas, aut propter honorem Regis repudies. Te met-

ipsum deinde sicut per Abbatẽ sancti Albini promisisti, expurges, & humili satisfactione Regis animum places. Quod si reos ipsos nec ad iustitiam ducere, nec propter seniorem tuum repudiare volueris, Christianam communionem nobiscum vlterius non habebis. Vigila ergo sicut pro temetipso, & quid habeas animi citò mihi remanda. Optimam partem consilij det tibi Deus eligere.

GLORIOSO DVCI AQVITANORVM GVILIELMO FVLbertus Episcopus orationis suffragium.

EPIST. CI.

De forma fidelitatis aliquid scribere monitus, hæc vobis quæ sequuntur breuiter ex librorum auctoritate notaui. Qui domino suo fidelitatẽ iurat, ista 6. in memoria semper habere debet. Incolume, tutum, honestum, vtile, facile, possibile. Incolume vide-

licet, ne ſit domino in dãnũ de corpore ſuo. Tutũ, ne ſit ei in damnũ de ſecreto ſuo vel de munitionibus per quas tutus eſſe poteſt. Honeſtum, ne ſit ei in damnum de ſua iuſtitia, vel de aliis cauſis quæ ad honeſtatem eius pertinere videntur. Vtile, ne ſit ei in damnum de ſuis poſſeſſionibus. Facile vel poſſibile, ne id bonum quod dominus ſuus leuiter facere poterat, faciat ei difficile: néve id quod poſſibile erat, reddat ei impoſſible. Vt autem fidelis hæc nocumẽta caueat, iuſtum eſt: ſed non ideo ſacramentum meretur. non enim ſufficit abſtinere à malo, niſi fiat quod bonum eſt. Reſtat ergo vt in eiſdem 6. ſupradictis conſiliũ & auxilium domino ſuo fideliter præſtet, ſi beneficio dignus videri vult, & ſaluus eſſe de fidelitate quam inuenit. Dominus quoque fideli ſuo in his omnibus vicem reddere debet. Quod ſi non fecerit, meritò cenſebitur malefidus: ſicut ille, ſi in eorum præuaricatione vel faciendo vel conſentiendo deprehenſus fuerit, perfidus, & periurus. Scripſiſſem vobis latius, ſi occupatus non eſſem cũ aliis multis, tum etiam reſtau-

ratione ciuitatis & ecclesiæ nostrę quę tota nuper horrendo incendio conflagrauit. Quo damno etsi aliquantisper non moueri non possumus, spe tamen diuini atque vestri solatij respiramus.

CLARISSIMO DVCI AQVITANORVM G. FVLBERTVS Episcopus, vtile & honestum.

EPIST. CII.

GAuderem dilectissime Princeps, ad dedicationem vestrã deuotus occurrere, nisi me ecclesiæ nostræ nullo modo negligenda necessitas detineret. Gratia namque Dei cum adiutorio vestro criptas nostras peruoluimus, eásque priusquam hiemalis inclementia lædat, cooperire satagimus. Volo autem vos scire, quòd literæ quas priores Episcopo Azelino misistis, Regi relatæ sunt: qui etiam valde contristatus est de sua vilitate, quam ibi scriptam inuenit. Fecissétque Bituricensis Episcopus iuxta consilium nostrum, vt ait de Lemouicensi Episcopo, nisi cum

regaliter irę formido detineret. Sed quia Rex proximo rugitu, vt dicitur, venire habet in syluam legiũ, quæ vicina est (vt scitis) monasterio sancti Benedicti, ego quoque Deo fauente illuc ire disposui, sciturus quales inueniam erga vos & regem & Archiepiscopum, vel quales reddere possim. Et quod interim effecero, aut ipse vobis referam, aut literis innotescam. Vale fœliciter.

DILECTO SEMPERQVE DILIGENDO DOMINO ET DVCI Aquitanorum G. Fulbertus Carnotensium humilis Episcopus. In hac vita se & sua omnia, in altera gaudia sempiterna.

EPIST. CIII.

DOleo vir optime, quod nuper in conuentu Regis atque nostro loquẽdi tecum oportunitatem non habui, non de seculari negotio, sed de loco sancti patris Hilarij, cuius rectores nos esse bonitas tua voluit. Sed hu-

ius

ius temporis malitia non permittit. Mando itaque tibi, & precor absens id quod tunc presens intimare volebam, videlicet vt secundum beneplacitum cordis tui constituas tibi alium thesaurarium & capitiarium de bonis clericis qui sunt in tua vicinia; quos via longa & periculosa non disturbet ab officio, sicut me & meos hactenus disturbauit. Nec me putes obsecro ita prauum, vt propter hoc tibi videar minus esse fidelis. Agnosco enim me perpetuum debitorem esse fidelitatis animę tuæ & corpori, propter benignitatem quam mihi immeritò exhibuisti. Vnde certo scies quia si tibi aut populo tuo mei ministerii necessitas immineret, & hoc mihi mandare dignum duceres, subuenirem tibi Deo duce, si non possem aliter vel in habitu pauperis peregrini. Precor autem bonitatem tuam, vt Raimoni reuelare digneris damnum quod pertulit in seruitio nostro. Vale nunc & semper piissime atque benignissime: ego verò numquam obliuiscar te.

NOBILISSIMO AC PIISSIMO DVCI AQVITANORVM G. Fulbertus Dei gratia Carnotensium Episcopus, salutem & orationum fidelia.

EPIST. CIIII.

VEstram optime Princeps, erga me beneuolentiã expertus sum cunctis amicorum meorum beneuolentiis affectu mihi dulciorem, effectu quoque vtiliorem. Nam alii quidem amici mei vix parem aliquando meritis meis vicem rependunt. Vobis autem me licet immerentem gratuitis beneficiis accumulare mira charitatis abundãtia placet. Iam ferè tertio anno præterito quod sic agitis, erubescerem munera vestra gratis suscepisse. Incertus essem dum Iesum Christum & sanctam Mariam genitricem eius, in cuius officio expensa sunt, mercedem vobis reddituros. Præterea non defuit mihi animus vos adeundi, & in vestra regione vobis obsequendi. Sed multæ cau-

ſæ difficultatis obſtiterunt. Ob quod gerendum pro certo noueritis cuncta me difficilia poſtpoſiturum, ſi quomodo fuerit poſſibile, hæc dicens reuelare cupio mirabilem affectus veſtri erga me dulcedinem, in cuius literis nuper legi quod gauderetis me ſuperſtitem eſſe in regionibus noſtris, quaſi ſperantes vnquam in veſtris me videre. Vnde auctori totius boni ſupplico, vt & vos in hac vita longum tempus ſupereſſe faciat, & me vobiſcum ſuperſtitem adhuc beato Hilario vobiſque deſeruire concedat. Fratrem Hildegarium veſtrum & noſtrum fidelem rogatis nos vobis remittere, ſed deplorat quaſi iam diu noſtri pectoris mamillas non ſuxerit. Quibus aliquandiu refici ſerenitatem veſtram humiliter poſtulat, vt aſpiratione dulcior vobis ac veſtris poſtmodum complaceat. Valeatis fœliciter cum omnibus veſtris.

DILECTISSIMO DOMINO SVO ROBERTO REGI AC REginæ Constantię verum in Domino constantissimè Fulbertus humilis Carnot. Episcopus fidelitatis obsequium, & orat. suffragia, quantum scit ac potest.

EPIST. CV.

COgnita per nuncium vestrum alacritate vestra, gaudio magno repleti sumus, Deo gratias agentes: vobis enim incolumibus, nos bene valituros per Dei gratiã & vestram speramus. Quoniam autem placuit bonitati vestræ cõsulere nos super habitu nostro, scribimus vobis multis nos ad præsens incommodis vrgeri, quæ nobis infert Gaufridus Vicecomes de Castro Dunensi. Refecit enim ante natale Domini Castellum de Galardone, quod olim destruxistis, & ecce tertia die post Epiphaniam Domini cepit facere alterum castellum apud Ifleras intra villas S. Mariæ. Vnde legatos nostros misimus ad filium vestrum Regem Henricum,

& Odonem Comitem, incerti vtrum illorum assensu tanta mala præsumpserit, aliter enim hæc illum aggredi vix opinabile est. Sed si illi nos in tantis aduersitatibus nõ adiuuerint, ad vos post Dominũ respicimus, vt per vos ab huiusmodi oppressione liberemur. Dolemus autem vos ita nũc in aliis partibus occupatos, vt vestro succursu de præsenti respirare nequeamus. Quòd si cito nobis à filio vestro subuentum non fuerit, cõmuni nostrorum consilio, diuinum officiũ desiturum in toto Episcopatu nostro noueritis. Si Comes Odo apud vos est, monete illum vt subueniat nobis propter Dominum, & fidelitatem vestram.

DILECTISSIMO DOMINO SVO FVLBERTO EPISCOPVS O. cui optat iuxta Domini præceptum serpentinam prudentiam columbina simplicitate præditam.

EPIST. CVI.

QVOD tuo beatissime Pater, aliorumque multorum relatu perce-

ceperam, id ipsum nuper domino Berardo Suessionis Episcopo referente cognoui. Scilicet incurrisse te grauissimum Reginę odium fauentem potius merito suo, de constituendo Rege maiore filio, quem dicunt simulatorem esse, segnem, mollem, in negligendo iure patris futurum, fratri suo minori attribuentes his contraria. Te quamplurimi Episcoporum rodent clanculum. Vnde quantum ex verbis supradicti Præsidis aduerti, ceu tutum coepiscoporum tuorum Francigenarum super hoc agendum negotium, intimare tibi non me piguit: vt si fortè sanior est, ei ne refrageris, & à periculo tibi caueas. Est autem hæc eorum ad componendam vtrinque litem sententia, patre viuente nullum Regem sibi creari. Quod si acrius institerit in vita patris hoc fieri, quem meliorem senserit, ad Regem debere sublimari. Videris pater Prudētissime, ne sis plus æquo iustus, nec à sanctis consacerdotibus tuis perperam diffideas.

EPIST. CVII.

CErtum est & omnibus qui fundamenta Catholicæ puritatis nouerunt, totius Eccesiæ soliditatem in pace consistere, & signum Christi discipulatus in dilectione. Nam sicut in Euangelio Dominum dixisse legimus, *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*, & iterum, *in hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem*, liquet ergo neminẽ fore Christi discipulum, nisi signo dilectionis ac pacis fuerit insignitus. Hoc vero signaculum non adipiscitur, nisi ab ijs in quibus fuerit vnitas voluntatum. Vnitas autem voluntatum inueniri non potest, nisi in his qui suum velle & nolle in vnius propositi iudicio constituunt. Vnde & autor pacis nullum ordinem in Ecclesia sine Prælati regimine relinquens, pro certo insinuat, nulla alia ratione fragilitatem humanæ labilitatis ad vnitatem Spiritus posse redigi, siue in pace conseruari. Quare nos pauci fratres in Cœnobio cui Cel-

la Bononi nomen,&Deo pro posse famulantes, quia vinculum pacis & signaculum Christianæ disciplinæ dilectionem per vnitatem cordis, vel animæ possidere cupimus, post obitum Domni Garini Abbatis viri religiosi elegimus fratrem quemdam morum probitate ornatum Benardum, quem nobis vice Patris præesse voluumus. Et in definitione eius, sententiarum nostrarum vniri diuersitatem, ne diuersa sentientes, à Christi doctrina inueniamur extranei. Facta est autem electio ista consilio, atque autoritate domni Abbatis maioris Monasterij post excessum gloriosi Principis Odonis, à quo huius rei curam susceperat. Qui hoc in conuentu Monachorum ritu celebri peracto, obtulit etiam fratrem prædictum nobilissimæ H. Comitissæ, sub cuius ditione locus ipse cõsistit, & Stephano Comiti eius filio, à quibus donum rerum tẽporalium, ad idem pertinentium Cœnobium suscepit. Dehinc vero statuit eum venerabili Mamardo, Trecasinorum Præsuli, cuius Ecclesiastica auctoritate electionem huiusmodi corroborari opor-

tuit, atque ab ipso animarum curam suscipi, necnon Abbatis benedictionem secundum institutionem Patrum celebrari. Quod ipse benignissimè annuit, & omnia prout mos expostulat Ecclesiasticus, vt pote vir prudentissimus atq; eruditione clarus cõpleuit.

DOMINO ET VENERABILI SANCTOQVE CARISSIMO fratri & compresbytero Fulb. frater Odilo salutem in Domino.

EPIST. CVIII.

Illustrissime vir, quid sibi vult quęstio prolata nobis à quodam vestro fideli Clerico, placuit vt ipse fatetur paternitati vestræ, me licet indignum iudicem fieri vitæ vestræ, mandando mihi vt literatim describerem vobis quid mihi videtur de vestra quãtum dici fas est irreprehensibili conuersatione. Sed oculi caligine cæcitatis obrecti, non valent perspicuè intueri splendorem firmamenti, & globos stellarum cœli. Splendorem firmamẽti voco & stellam, stellam etiam

matutinam te vocabo, Danielis Prophætæ vſus teſtimonio, *qui docti fuerint* inquit, *fulgebunt ſicut ſplendor firmamenti. Et qui ad iuſtitiam erudiunt multos, ſicut ſtellæ in perpetuas æternitates*. Vos enim qui talis ac tantus eſtis, quem nec quidem dignè cogitare valeo, noſtro debetis æſtimari iudicio? Nos enim qui ignorantiæ tenebris preſſi, noſmetipſos non poſſumus dignoſcere, iuſtorum vitam noſtro arbitrio nullomodo debemus æſtimare. Vos omnis homo adeo laude dignum merito iudicat, vt plus de vobis mirari libeat, quã aliquid dicerè liceat. Obruetur intellectus noſtræ paruitatis, pondere veſtræ quæſtionis: niſi eſſet in promptu recordatio diuini ſermonis. Vt enim daret exemplum fidelibus auctor vitę & ſalutis, vt ipſe melius ſcitis, vt pote vir per omnia Euangelicus veniens in partes Cæſareæ Philippi, interrogabat diſcipulos ſuos, *quem dicunt homines eſſe filium hominis?* & poſt pauca, *vos autem quem me eſſe dicitis?* non idcirco interrogat, quẽ nemo nouit, & quem nihil latet, veluti qui neſciat, ſed vt Prælatis Eccleſiæ exemplum de ſe in-

terrogandi præbeat. Et ideo vnusquisque præpositus Ecclesiæ à subditis debet exquirere cuius famæ cuiusve sit opinionis, & si aliquid de se audierit, Deo à quo si quid boni est habeat gratias & referat, vt de virtutibus in virtutem ipso annuente fœlici cursu perueniat, vsquequo Dominum Deorum in Sion videre queat. Si vero sinistrum aliquid de se audierit, pœniteat, & de cœtero sollicitè emendare satagat: sed & si vos mouet exemplo doctorum de vobis interrogandi auctoritas, prædicanda à nobis est vestræ sapientiæ claritas, vestræ fidei puritas, vestræque industriæ probitas, quippe quia caret omnino silentio veritas, sed ab homine idiota & sine litteris non potest prædicari Deo amabilis & in mundo odibilis. Hæc de vobis nunc & alias, & in communi locutione, non aliqua fraude adulationis deceptus, non alicuius muneris laudis vel pecuniæ cupidus retuli, sed quod veraciter credo, & quod vt fiat quàm maximè opto, dicere etiam non recuso, nec recusabo. Si autem me adulatorem iudicaueritis, audite scripturam, *fili mi*

si te lactauerint peccatores ne acquiescas illis. Non est tamen culpabile si illos laudamus quos dignos laude credimus, dicente scriptura, *laudet te alienum & non os tuum.* Si autem aliquis velit opponere quod scriptura dicit, ne laudes hominem in vita sua, & ego assentio, quia mortali vita vos mortuos existimo. Qui ab Apostolo audistis, *Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo, in Deo.* Et cum ipso, & verbis & operibus dicitis. Si enim viuimus, Domino viuimus, si vero morimur, Domino morimur. Siue enim viuimus siue morimur, Domini sumus. De cætero chariss. vt quidam sapiens ait, *Omnia fugere poterit homo præter cor suum.* Non enim potest à se quisquam recedere. Vbicunque enim abierit, cõscientia sua illum non derelinquit, & Apostolus Paulus, *Nemo scit quæ sunt hominis nisi Spiritus hominis qui in ipso est.* Dicerem tamen aliquid exhortandi gratia, sed quomodo debet docere indoctus, quem vnctio Spiritualis docet de omnibus? Sed illud reticem Euangelicũ, adhuc vnum tibi deest, quid illud sit quam optime nosti. Vale, &c.

ALIÆ EPISTOLÆ CANONICORVM CARN. ET GVIL. ET ALIORVM plurimorum Hildeg.

Clarißimo Turonensium Arch. H. A. Decanus & tota congregatio Can. sanctæ Mariæ Carnotensium prona atque deuota fidelitatis obsequium & orat. suffragium.

EPIST. CIX.

NVPER antequam Romanũ iter agere cœpisset beatiss. Pater noster Fulbertus Episc. vestro vt scitis dulci vsus est colloquio. Vnde reuersus dum quadam die in Conuentu nostro resideret, de ipso itinere nobiscum agens, conquerentibus nobis post abscessum eius multa nos à pluribus aduersa pas-

ſuros, & nominatim à Fulcherio eiuſque nepotulo ſuorum quoque manipulis furum, ille conſtanter & confortatoriè vt ſolet in talibus reſpondit. Malorum iniurias boni æquanimiter ferre debẽt. Vt enim ipſi legitis in quadam homilia beati Papæ Gregorij, *bonus non fuit quiſquis malos non tolerauit.* Adiecit præterea ſè vobis inde fuiſſe loquutum, vos etiam illi & nobis prodeſſe, de ipſis malefactoribus adiutorium promiſiſſe. Quod ſi neceſſitas vrgeret, præcepit ſtatim veſtræ paternitatis ſolatium nos adire. Quod nunc facimus potent. Pater, varijs pulſi tribulationibus. Nã vt alias omittamus, illi anathematizati, quorum ſupra meminimus, poſtquam dilectiſſimus Pater noſter viam ſuam tenuit, terras noſtras quæ ſunt in miniſterio, Heruei & Tetoldi, quaſi lupi caulas ouium irrumpentes nobis immerentibus prędati ſunt. Neque etiam rabidis eorum morſibus ouium damna ſuffecerunt: Immo vero ad deuaſtandam quãdam paſtoris ipſius poteſtatem quæ dicitur Ermenulphi villa, ſe conuerterunt. Proinde rogamus vos iuſtiſſime Pa-

ter, vt propter amorem sanctæ sanctarum Dominæ nostræ, cui seruimus licet indigni, ipsius quoque dilectissimi vestri qui in vobis plurimum confidit, & nos abiens vestro patrocinio commisit, prædam suam & nostram reddere faciatis, cum nepote vestro Gaudfrido magnopere satagendo, quatenus ipsi lupi, res Domini præsulis, & nostras deinceps non diripiant, vel donec annuente Deo ipse redeat. Valete & vos suplices vestros, quidquid de ijs egeritis, mandando rescire dignamini.

VENERABILI LEX. PONT.
HERB. CONGREG. CANON.
sanctæ Mariæ Carn. plurimum saluere & orat. suffragia.

EPIST. CX.

SVbes inclite Præsul, nos dare tibi circadas de Ecclesijs nostris quæ sunt in Episcopio tuo. At nos serenitati tuæ verum quiddam intimare vo-

lumus ſcilicet quod Epiſcopi Beatæ Mariæ, in quorum Dioceſi poſſidemus Eccleſias, hunc ſemper amoris & reuerentiæ cultum exhibuerunt ſanctæ ſanctarum Dominæ noſtræ, vt à nobis eius licet indignis famulis nequaquam exigerent id obſequij quod requiris. Vide quæſo ne importuni vocemur, dum rogamus te benigne Pater, vt honeſta ſanctorum Patrum ſequens veſtigia, nos huius penſionis engaria nullatenus obliges; ne in hac parte nobis officiendi primus author ipſe noteris. Optamus etenim potius non paruo tuæ ipſius vtilitatis amore ducti, in albo fœlicis ordinis benefactorum noſtrorum te recēſeri, vt cum pro illis, tum etiā pro te iuge Domino ſacrificium offerentes, ac humanitatis tuæ beneficia coram illo recitantes, dignum te libro quoque vitæ cæleſtis inſeri prædicemus. Præterea non arbitramur notitiæ tuæ amplitudinem præteriſſe Dominum noſtrum Fulbertum Epiſc. cui te valde carum eſſe ſcimus, Romam pergere. Quod ideo memoramus, vt ſi liberalitati tuæ placuerit noſtræ petitioni fauere, nos id

illi

illi cum redierit innotescemus, tibi quidem pro hoc bene ac sapienter facto nimium gratulaturo. Quod si non oramus saltem nos expecta supplices tuos, illum reuersum super hoc consultum ire debentes, à cuius nutu pendent nostra consilia, neque interim vllum interdictum facias Ecclesijs nostris. Bene agendo valeas, de sacrario tui pectoris, quid oraculi super hæc egrediatur, nobis rescribere ne graueris, iterum iterumq; ac semper valeas.

AMICVS AMICO ILDEG. SIGIFRIDO TOTIVS BONI sufficientiam precatur.

EPIST. CXI.

DVM apud nos morareris, inter primos amicorum meorum habitus: quid mihi tuis obsequijs plerumque debito pollicitus sis, memorem te esse puto. Ipse tamen eius rei te commonefaciens, rogo vt secundum promissionem tuam mittas equum Ambulatorium, qualem te dare nos quo-

que recipere deceat, cum illis equidem sentio, qui amicitiam non propter se tantum, sed & propter vtilitatem censent esse expetendam. Diu viuens, & bene agens prœmio æterno potiaris.

HILDEGARVS DOMINI FVLB. DISCIPVLVS SIGEFRIDO Ric. com. Capell. adhuc salutem.

EPIST. CXII.

VErbis tuis fidem minimè seruans diu me fefellisti. Vnde cùm me deceptum esse doleam, tum pro mendacio tuo pudor mihi maximus ingeritur. Non enim deceret tantamq; personam probrosum falsitatis nomen subire. Horrendum etiam esset in sacrilegij crimen incidere, quia sicut legitur, *verba sacerdotis aut vera aut sacrilega*. Obsecro itaque per sanctam amicitiam quæ inter nos esse debet, vt honestæ veritatis famæ te reconcilies, mittendo mihi ad præsens per Gau-

terium Monachum olim meum, meritò mihi promissum abs te Caballum. Quod ni feceris, noueris te funditus ab amore nostro decidisse, teste conscientia mea, dixerim in hoc quod ego te rogo, non magis vtilitatem meam quam tuam, & simul honorem exopto.

QVEM PVRÆ DILECTIONIS AFFECTV COLIT SENIORVM suum E. H. plurimum salutis.

EPIST. CXIII.

POtionem Iera quam Dominus Prȩsul tibi mittit sumes, cũ aqua calida ante crepusculum diei, nocte qua debes eam accipere non cœnabis. Et ipsa nocte positam potionem in quo distemperanda est, asperges salis gemma, vel si hæc non adest delicato sale ad pensum vnius scrupuli. Accepta potione sedeas ante focum, absq; vllo tumultu, cauens tibi pœnitus à frigore, & si paululum cubueris non

nocebit, nolo tamen vt dormias, cum primum senties moueri tibi ventrem, deambula pedetentim, & sic ad secessum vade, si propter solutionem tandem cœperit te sitis, nequaquam bibes, nisi paululum aceti cum aqua calida mixti, propter stomachum diluẽdum seu releuandum. Quod etiam non vrgente siti facere poteris solutione propemodum vacante, prandere differes, quo vsque senties catarticum nihil amplius operari velle. Cum sederis ad mensam vide ne quid nimis. Neque manduces aliquid stipticum vel plus æquo salsum. Plura de obseruationis modo notarẽ, nisi pauca sufficerent sapienti. Hoc tamen scribere me iubet nescia simulare charitas, vt talem potionis huius sẽtias effectum, quatenus semper incolumis perseueres. Vale.

HILDEGARVS G. VERBA TRANSFORMARE IN ACT.

EPIST. CXIIII.

QVÆ mihi Domine caritatiuę promissionis nuntium hactenus sustinẽs laboraui nimium. Sollicitus namque quid tuæ celsitudini meę paruitati placuisset designare, percunctabar vnde sese reciperent viatores quosque pendens, ab vrbis vallo huc respiciente. Nemine vero dante responsum tui de parte, mœstus redibam domũ iam facta nocte. Sed quia in humanis perfectum nil exstat ex toto, humano parcimus ingenio. Peto tamen tali ne proruas in verba talis excusationis, quin quod pollicitus es adimplere studeas, sine fuco dilationis: igitur vt certiorem reddas, mando & deprecor quatenus innuere digneris, quid me agere iubeas. Nolo mi Domine, hesites in calamo, bonum opus habens in animo, quoniam in perfectione erit ex Dei auxilio. Vale.

HILDEGARVS G. BENE OPTATA CONSEQVI.

EPIST. CXV.

TAntam apud me tua prudens simplicitas inuenit gratiam, vt quod à me petisti non magis ipse fieri, quam ego velim. Sed quoniam in præsentiarum facultas non suppetit, animus meus, verens me tibi suspectum esse, quasi verba dare molientem. Quod non esse meum credas per fidem quæ inter nos est, obsecro, rogans te modicum tempus adhuc sustinere, donec grauissimis quibus impedior officijs expeditus, operã tibi dare queam. Quod si fortè morarum impatiens mox ad me adueneris, si votis tuis minus respondero, nequaquam id mihi causam perdoctus iure succensebis. Vale nunc & semper. R. Turonensis.

HAND. PRÆSVLI H. TVRONENSIS ARCHIEP. ſalutem.

EPIST. CXVI.

QVamuis tua nuper ad me directa Epiſtola ſibi condigna mereatur reſcripta, ſatius tamen exiſtimaui reſponſis, interim ſuæ contumaciæ debitis ſuperſedêre, quam tuæ ſaluti quantum ad nos conſulere, & inter conſulendum quibuſdam Epiſtolę locis diſcretè & humiliter non reſpondere. Medicorum enim eſt melancholicis ſiue maniacis, ſeu qualibet alia valetudine laborantibus, licet ingratis & conuicijs artificem laceſſentibus, nihilominus tamen ſuæ artis experimenta impendere, & vt curentur attentius inſiſtere. Vnde & me nec profeſſum quidem, medicum quippe imperitiſſimum, ſi tamen ad hoc iure prælationis vtcunque prouectum, qui te ſi exorbites debeam corrigere, opportetq; ex coemptis ſanctorum Patrum

medelis tibi, licet ingrato medicari, & cureris, velis nolis insistere. Sed priusquam ad hoc veniam, libet, vt dixi quibusdam tuæ Epistolæ locis obuiare. Nam cætera quæ plurimam partem illius occupant prætereunda censeo. Quod ergo me inconsultæ conceptionis fuisse, & temerè ac sine culpa te non vocatum à diuino officio separasse criminaris, certa & inexpugnabili contradictione destruo. Inconsulta namque conceptio non fuit, quæ tibi conditionem quid potius velles eligendum proposuit. Quod si bene aduertisses, inconsultum non dixisses. Inconsultus igitur fecisti, qui te vt post clarius liquebit, in peiorem partem flexisti, non temerè verò ac non sine culpa te & tuos fuisse interdictos, testantur reliquiæ vinearum in quibus vestra fixisti castra. Quod in exemplum datum cæteris quibus acerrimè culparis fidem facit. Te quoque vocatum esse, qui tibi missas à me sciat literas, quis vel non insanus asserat? Te igitur frater rationabiliter pro tua culpa & Canonicè vocatum & à diuino officio separatum recognoscẽdo plan-

ge, & plangendo ad satisfactionem reuertere. Quod si quadragenario vocationis spacio lege Canonum te deffendere niteris, scio quia singulares causæ vel personæ non preiudicāt legi. Nam te in furorem versum, & ex Præsule ducem tot armatorum factum, totam nostram patriam crudeliter vastare cernens, ferrum, ignes, diuersasq; nobis mortes minatum, imminentique plagæ quadragenariæ vocationis spatium vt desisteret nihil videns prodesse, venabulum mox tibi excommunicationis opposui, vt eò saltem viso territus te, & tuos vel ad momentum refrenares, & Præsulem quem amiseras recognosceres. Sed tu maluisti illo excommunicationis venabulo configi, quam à cœpta tyrannide vel ad punctum refrenari. Nam quod dicis te Regis hoc iussu fecisse, nec nego nec affirmo, nec quid hoc leuet intelligo. Cuiuscumque enim hoc iussu feceris, eadem culpa ac si nullus iusserit vrgeris. Nam ad exaggerationem tuæ culpæ, ista satis transgressio sufficit, quod præter mea tui Archiepiscopi consulta: contra Canonicam auctoritatem

tale aliquid incipere præsumpsisti. Quodq; etiam me iubēte non debuisses facere, hoc te ipso cōsultore fecisti. Quod autem, ais, te in malum Odonis agere impulsum, nec etiam ei palmitem destruxisti, sed vineas Canonicorum sancti Mauricij præter cætera quę in tuam matrem Ecclesiam iussu tui Diui Fulconis intulisti, opprobria, radice tenus comminuisti. His de causis excommunicatorias tibi literas, quas contra ius & fas audaciæ notas dicis, misi. Nec te oportuit tuū Magistrum & Dominum tam temerè reprehendere, vt à tuo incœpto resipisceres transmisi, non vt te vellem flecti in eam partem qua corruisti. Quod discretè an indiscretè fecerim, tui iuridicialis libra penset, qui consultorem quærere mones. At si indiscretè ac sine causa temerariam in te, quod absit, excommunicationem intorsissem, sustinere tamen iudicium tui pastoris, & à sacra celebratione cessare debuisti. Quod quia non fecisti, & consultrice superbia tui Magistri interdicta parui pendisti, prudens in voraginem te excommunicationis pręcipitasti. Accipe

ſuper hoc quid Beatus Gregorius dicat. Vtrum inquit iuſtè an iniuſte obliget Paſtor, Paſtoris tamen ſententia gregi timenda eſt, ne is qui ſubiectus eſt, & cum iniuſtè forſitan ligatur, ipſam obligationis ſuæ ſententiam ex alia culpa mereatur. Paſtor ergo vel abſoluere indiſcretè timeat, vel ligare. Is autem qui ſub manu Paſtoris eſt ligari metuat vel iniuſte, nec Paſtoris ſui iudicium temerè reprehendat, ne & ſi iniuſtè ligatus eſt, ex ipſa tumidæ reprehẽſionis ſuperbia culpa quæ non erat fiat. Hactenus Beatus Gregorius. Hac igitur frater argumẽtatione conuictus cum ſis, excommunicatum te recognoſcendo iterum plãge, & plangendo ad ſatisfactionem reuertere. Atque his tuę Epiſtolæ locis tantum nos reſpondiſſe ſufficiat, cæteris aliquis otioſus reſpondeat. Nam ego illa quæ magis ſunt neceſſaria & pollicitus ſum H. fratri proſequar. Contemplor ex motibus tui corporis diuerſa genera paſſionum tuam germinare animam: quibus ſi aliquo medicamine priuſquam in vires prodeant, non occurritur, mirabilem tuæ animæ gene-

rabunt mortem. Sed congrua cuique passioni ignorabitur medicina, nisi origines, & vt ita dicam radices earum, intentissima discretione fuerint exploratæ. Omnium itaque passionum animæ, vnus fons atque principium est. Secundum qualitatem vero partis quę in anima vitiata fuerit, vna quæque passio vocabulum sortitur. Quod & corporalium morborũ docetur exemplo. Si enim vis noxij humoris obsederit caput, Cephalargica passio nuncupatur, si pedes Podagrica, si manus Chyragrica nominatur. Totque vocabula vnius humoris sortitur incommoditas, quot membrorum obsederit portiones. De visibilibus ergo ad inuisibilia transeuntes, vniuscuiusque animæ partibus vnum quodque vitium inesse credimus. Quam sapientissimi quique tripartitæ definierunt esse virtutis. Nam & rationabilis est, & irascibilis, & concupiscibilis. Secundũ ergo qualitatem vitiatæ partis, infectio cuiusque pestis nominatur, nam si rationabilem partem infecerit, Cenodoxiæ, elationis, inuidiæ, superbiæ, præsumptionis, hęreseos vicia procreabit.

Si irascibilem vulnerauerit, furorem, impatientiam, tristitiam, accediam, pusillanimitatem, crudelitatemque parturiet. Si cōcupiscibilem infecerit portionem, Gastrimargiā, fornicationem, Philargirian, & desideria noxia terrenaque generabit. Animaduerto igitur frater, ex motibus tui vt dixi corporis, tuam animam suam generare mortem. Nam cum tu tantam in me tuum præsertim Magistrum, superbiam, contemptionem, & præsumptionem demonstrares, apparet rationabilis tuæ animæ partem, miserabiliter esse corruptam. Certis enim iudicijs hæc tria in te notantur, superbia videlicet, quod tam superbè Arch. respondes. Contemptio quod sua interdicta paruipendis, quę licet iniusta, quod absit, essent: tamen sicut superius probaui, timenda tibi esse debuissent. Præsumptio quoque, quod iustè an iniustè interdictus ad sacram celebrationem accedis. Quorum trium iudicia rationabilem, vt dixi, animæ tuæ partem prædicant esse vitiatam. Reliqua autem si qua in te germinant tute ipse videris. Nam huic egò parti

quam tam horribiliter corruptã cerno, quiddam ex sanctorum Patrum coemptis, sicut pollicitus sum medelis, quo reuoceris ad salutem procurabo. Sed hæc procuratio nil tibi proderit, si prius vulneri quo ad mortem infixus es, satisfactionis medela non subuenerit. Quo, vt dico, per satisfactionem sanato, tumores illico superbiæ, contemptionis & præsumptionis quos in tuam animam induruisse suspicor, falce discretionis amputabis. Deinde amputationis illius vulnera recentia, ne aliquam aliam passionem generẽt, pœnalis cauterio timoris vstulabis, quam vsturam nè frigus impietatis tangat, caritatis ardore & oleo fouebis misericordiæ. Quod si ita feceris, & superbia illa, qua instigante respõsa in me tam torua iaculatus es, & cõtemptio, qua meum interdictum parui pendis, & præsumptio, qua excommunicatus ad sacram celebrationem accedis, peribunt. Et rationalis pars tuæ animæ magna ex parte ad incorruptionem reuertetur. Post hæc autem has virtutis species, humilitatem, patientam, & obedientiam in

vnum melle diuinorum eloquiorum conficies, & in buxula tuæ mentis hoc antidotum diligenter recondes, vnde quotidianam tua anima diætam sumens, non solum has pestes in perpetuum non germinabit, sed etiam à cæteris omnibus incorrupta fulgebit. His te frater monens, non fastu doctoris efferor, sed officium meæ prælationis trepidus exequor, quibus si annueris, tuæ vt arbitror saluti prouidebis. Si autem, quod absit, aliter pariter neglexeris, quod meis repugnent factis, ab hoc te errore dominica voce reprimo, qua ait, *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi: quæcunque ergo dixerint vobis seruate & facite, secundum vero opera illorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt.* Scribis enim & Pharisæis, vt tu ipse melius nosti, commissa erat doctrina legis vt eam exponerent auditoribus suis. Ideo Dominus dixit, *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi*, id est super doctrinam legis, quorum dictis posthabitis factis, auditores obtemperare iussit, cum ait, Quæcunque ergo dixerint vobis seruate & facite, secundum vero ope-

ra illorum nolite facere. Pharisæi enim quod docebant malis operibus destruebant, quod Dominus subsequenter adiunxit, Dicunt enim & non faciunt. Tales sunt modò in Ecclesia Episcopi, Presbyteri & Abbates, qui benè docent & malè viuunt, de quorum numero & me esse confiteor. Sed tamen quia super cathedram doctrinę & prælationis, licet indignus & imperitus, nec dicta factis compensans, sedeo, si quid boni à me in illa cathedra sedente præceptum tibi fuerit, dominica vt audis, admonitione obseruare debebis. quod si neglexeris, dominicis pręceptis apertissimè contraibis. Vale.

DOMINO ARIB. SANCTO ET VENERABILI ABBATI G. Dei gratia Dux Aquitaniæ prospera cuncta.

EPIST. CXVII.

CAritatem vestram iam secundo interpellaui, vt mitteretis ad Carroficum Monasterium quosdam ex Monachis vestris, qui essent feruentes in obser-

in obseruanda regula sancti Benedicti, quorum sancta conuersatio fratribus ipsius loci bonum præbere exemplum, & eorum Abbatem fasce regiminis leuaret. Quoniam verò petitioni meæ nondum acquieuistis, nunc quoque tertio ad ostium vestræ caritatis pulso, instar illius Euangelici petitoris amicum obnixè rogantis, vt si non propter amicitiam, saltem propter improbitatem meam accomodetis mihi quotquot habeo necessarios. Obsecro igitur vos in nomine sanctæ Trinitatis, quæ Deus vnus est, vt decem fratres ex Collegio vestri angelici Ordinis mihi transmittatis, memores tandem illius Apostolici dicti, *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Valete, cum omnibus vestris.

SANCTO ET VENERABILI ANDEGAVENSIVM EPISCOPO H. humilis Pictauorum ſacerdos ſuffragium orationis & fidelitatis obſequium.

EPIST. CXVIII.

CVM mihi conſtans dilectionis veſtræ ſit habitus, eo magis gauderem Præſul optime, quo vobis ſæpius placitura facerem. Nouerit ergo ſerenitas veſtra, quod libentiſſime venirem ad precioſiſſimam Dedicationis templi veſtri ſolemnitatem, niſi detineret me cauſa huiuſmodi. Dominus noſter Guillelmus Comes habito conſilio cum Italis præcepit mihi, & Dominis meis Iſloni atque Rohoos coepiſcopis ſua quædam ſeria procurare, quę nullatenus ſunt nobis poſtponenda. Hac de cauſa quia caritatem veſtram inuitatus adire nequeo, non parum animum meum occupauit ęgritudinis affectus: ſed hoc conſolor, quia ſpero me per Dei gratiam alias

officijs vestris alacriter affuturum. Valete.

G. DEI GRATIA DVX AQVITANIÆ DOMINO Leoni Verzellensium Episc. salutem.

EPIST, CXIX.

ITali suaserunt mihi & filio meo intromittere de regno Italiæ. Facientes nobis Sacramentum & ipsius regni & Romani Imperij acquirendi, per rectam fidem, quantum potuerunt. Vnde mando vobis & precor vestram gratiam, vt adiunetis nos de hac causa sicut melius scitis & potestis. Modo appareat si verum est, quod semper mihi dixistis, vos amicũ meum esse, & rerum mearum curam habiturum, si opus esset. Hoc scitote, quia si nostris partibus faueritis numquam vidistis tam bonos dies, quam illos, quibus nos in illum honorem mittetis, nam omnia nostra proculdubio vestra erunt. Remandate mihi quam

benè possum confidere in amore vestro, & adiutorio. Valete.

DOMINO SVO CARISS.
FVLBERTVS PRÆSVLI H.
omnium expetendorum
summam optat.

EPIST. CXX.

QVOD ante vindemias non reuiso vos, Pater dilectiss. fratris B. morbus me detinet, cum oportunum fuerit, annuẽte Deo, libentissimè id acturum. Scripto vestro interim quæso mihi innotescere, quomodo vos agatis, & qualiter condiscipuli mei se gerant in scolis, & an melius solitò celebrent Canonicas horas. Mitto vobis vnum ex duobus libellis, quos amicus noster Comes G. rogauit transcribi. Immissum cuidã hunc librum in arca mea celabat obliuio, putante me illum vobis esse delatum. Si vos vel vestros in quærendo laborare feci, mea culpa. Salutare precor vice mea Dominum meũ Sigonem & Hiduinum,

Priorem animum meum, & alterum animæ meæ dimidium. Cæteri vestri omnes salui sunt in Christo, summa omnium salute vos protegẽte. Amen.

FRATRI E. H. OMNE BONVM OPTAT.

EPIST. CXXI.

VOlo scribas mihi carissime, quam benè tibi procedat scolasticum officium à Domino meo Præsule, rogatu meo nuper tibi commissum, quantum eius gratiam inieris, qui te demulceant, qui mordeant, quam incolumis tu te consistis. Prosperitas tua salus mihi est, aduersitas ægritudo. Valeas semper in Christo.

ARCH. I. HVMILIS EPISC. ÆTERNAM SALVTEM.

EPIST. CXXII.

MAgnas gratias referimus vestræ caritati, petitionem nostram ex-

plere sub rationabili conditione promittenti. Cui conditioni velle nos alacriter deseruire, sed minimè posse magnitudini vestræ notum facimus. Ductores enim itineris ipsi multis occupati mittere vobis non possumus. Nec ab ipso Comite Vu. quærere valemus, quoniam abest in expeditionem profectus, vt aiunt, non rediturus vsque ad decimum septimum Calendas Nouemb. cum sequenti die simus dedicaturi Ecclesiam nostram. Nolumus ergo excellentiam vestram fatigatum iri, ne fortè cum volumus pręsentia vestra gaudere, aliquo vestri incommodo, obiter vobis illato turbemur, quod si accideret, lætitia vestræ solemnitatis in maximum verteretur moerorem. Valete fœliciter.

QVEM IVGITER IN PRÆCORDIIS ANIMÆ SVÆ FOVET D. & Patri suo F. Her. perpetuo vigere.

EPIST. CXXIII.

DVx noster G. vobis amicissimus profecturus est in Italiam die Io-

uis proximè venturo ſcicitari de cauſa filij ſui, ſi cum honore & incolumitate ſua fieri queat, Itali enim elegerunt eum ſibi ad Regem, facientes ei Sacramentum, & Italiæ regnum concedendi, & Romanum Inperium acquirendi, per rectam fidem quãtum poſſunt. Hac de cauſa præceſſurus eſt prudens Pater filium, quem ſupra dixi, cum ipſis deliberaturus. Nunc ergo prudentiæ veſtræ eſt decernere, vtrum ad nos illo abſente veniatis iuxta condictum. Si veneritis, victualia vobis Deo largiente non deerunt. Vnde quodlibet vobis placuerit literis mihi rogo ſignificari. Interea & ſemper cum omnibus veſtris beneualeatis. ſanctiſſ. Pater vitæ nobis dulcedo pariter & gloria. Si tranſieritis Bituricas cum Odone de dolis amicè loquimini. Inueni illum in Romano itinere prudẽtem virum, & ſpero vobis obſequentiſſimum fore, ſi quid obſequij vultis ab eo, eſt etiam Comiti noſtro G. ſatelles fideliſſimus & familiariſſimus. Fulco Comes apellatus à Comite Guill. ne vobis inter vias tecnam moliatur, reſpondit in vera fide, ſicut vobis viſum

est nullam se molliturum, velle etiam sibi præmandari vestrum aduentum, vt conducat vos per sua. Prosperum iter faciat vobis Deus salutarium nostrorum.

MARCHIONI CLARISS. ET VXORI SVÆ B. PRVDENTISSIMÆ G. Dei gratia Dux Aquitaniæ in perpetuum vigere.

EPIST. CXXIIII.

QVOD cœptum est de filio meo, non videtur mihi ratum fore, nec vtile, nec honestum. Gens enim vestra infida est, insidiæ graues contra nos orientur: si eas vel cauere vel superare non possumus, regnum nobis minimè proderit, fama nostra periclitabitur. In nostris etiam partibus diuersi diuersa iam incœptant, nouis rebus animati, quibus nos ad præsens intentos vident, & in futuro arctius occupari putant, quæ nec posse reprimi vobis alias intentis, vos ipsi etiam turpe & inu-

tile decernitis. Quo circa per fidem & amicitiam quæ inter nos est obsecramus, vos operam dare qualiter absque nostro & vestro dedecore, ab incœpto desistatur, cauentes ne filius meus vel quilibet alius hoc rescifcat, donec inuicem secretò loquamur. Quod si Deo disponente non dimittitur quin fiat, curate vt cõsensu Arch. Mediol. & Episc. Verselensis & aliorum quorum interest effectum obtineat. Vale.

DOMINO G. DVCI FRATER LEO SERVITIVM.

EPIST. CXXV.

NE tristeris amice carissime, si Longobardi te deceperunt, ego certe optimum tibi dabo consilium, si mihi credere volueris. Esto vir fortis, & de præteritis ne cures, & de futuris caueas. Per tuum fidelissimum hominem mihi manda, quid velis facere, & ego optimum tibi dabo consilium, mitte mihi Mulam mirabilem &

frænum preciosum & tapetum mirabile, pro quo te rogaui ante sex annos, amen dico tibi non perdes mercedem tuam, & quidquid volueris dabo tibi. Vale.

DOMINO LEONI VERZELENSIVM EPISCOPO GVILlelmus Pictauiensis amicus eius carissimus salutem & seruitium.

EPIST. CXXVI.

MInime tristor carissime, super Longobardorũ deceptione, non enim deceperunt me, qui nequaquam habuissem fidem promissis eorum, de præteritis eorum fallacijs ego non curo, de futuris per Dei gratiam mihi cauebo. Non parum autem miror de te qui & multam præteritorum habes memoriam, & non minus futurorum iactaris habere prouidentiam, quod illius C. partibus consensisti, qui nec in sua terra aliquid tibi vmquam donauit, neque posse donare fertur, nec

aliquid aufferre in regno Italiæ. Sed quamuis in hac causa non bene tibimet consuluisse videaris, & mihi amicos meos probanti suffragium nullum præbueris, expectabo tamen illud optimum consilium, quod mihi te daturum promittis, si tibi credere voluero. Manda mihi per litteras, quomodo vis vt tibi credam, & quæ beneficia mihi prouenient per tuum consilium, ex dono illius C. si regnum Italiæ quod mihi promittitur, & quod adipisci possem, Deo volente, si multum curarem quærere desiero. Mulam quam rogasti non possum ad præsens tibi mittere, quia non habeo talem qualem ad opus tuum vellem, nec reperitur in nostris partibus mula cornuta, vel quæ tres caudas habeat vel quinque pedes, vel alia huiusmodi, vt congruè possis dicere eam mirabilem, mittam verò tibi quam citius potero, vnam optimam ex melioribus quas reperire possim in nostra patria, cum fræno pretioso. Cæterum tapetum tibi possem mittere nisi fuissem oblitus quantæ longitudinis & latitudinis iam dudum requisisti. Reme-

mora ergo precor quam longum & latum esse velis, & mittetur tibi, si inuenire potuero. Sin autem iubeo tibi fieri quale volueris, si consuetudo fuerit illud texi apud nostrates. Nec pro his quęro mercedem illam quam polliceris, vt dones mihi quæcunque voluero, quod fieri non potest. Peto autem vt etiã si nihil tibi dedero, memor sis mei in orationibus tuis, & ores pro me vt *inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ, vt videam voluntatem Domini & protegar à templo sancto eius*. Et illud optimum consilium quod mihi spondes ne differas. Promissiones tuæ excitant me habere in te multam fiduciam, quia meum est amico credere, & de promissis eius non diffidere. Et meum est aut numquam promittere aut promissa adimplere. Superius Sermone nostro lusimus tecum, Domine Leo frater carissime, nunc seria verba dicemus. Longobardos non arguo deceptionis, quam in me exercere vellent. Quantum enim in ipsis fuit partum erat mihi regnum Italiæ, si vnum facere voluissem quod nefas iudicaui, scilicet vt ex voluntate eorum Episc.

qui essent Italiæ deponerem, & alios rursum illorũ arbitrio eleuarem. Sed absit à me rem huiusmodi facere, vt Pastores Ecclesiæ, quibus mei Patres semper honorem exhibuerunt, quos ipse quantum valui semper exaltaui sine crimine inhonorem. Sub hac conditione vellent quidam primôrum Italiæ me seu filium meum Regem facere. Non laudauit mihi hanc vituperabilem conditionem prudens Marchio Magnifridus, nec frater eius Alricus bonus Episcopus, quorum me sanissimo plerumque vti consilio nunquam pœnituit, quos sapientia omnes Italos præstãtioris ingenij, fidei & bonitatis esse censeo. Si quid rerum mearum tibi pro certo placuerit, quod mittere possim aut debeam, non te frustrabitur spes tua. Æquam mihi quæso repende vicem, vt & ipse votis meis imparem te non efficias. In proxima ventura festiuitate sanctæ Dei Genitricis Mariæ litteras tuas opto videre, quibus animi tui secreta animo meo fidissimè pandantur. In Christo viuas & valeas.

DOMINO SVO F. H. FIDELIS EIVS AD VOTVM omnia bene contingere.

EPIST. CXXVII.

PRiorem tuæ pœnitentiæ causam, super Honore Beati Hilarij susċepto, iustam esse noui Pater. Obsequens igitur mandatis tuis cum sim tuorum minimus, vixque necessarij nomine dignus, illud competenter dixerim quod tui præsentia carere multum mihi sit incõmodum, vt poте rudi quotidie tuis eruditionibus egenti, necnon ab obsequio Almæ Dei Parentis iam diu vacanti; ferre tamen hoc, & tuas licet graues ad nos veniendi protelationes, quia sic iubes vtcumque satagerem, dum certus essem Ecclesiam sancti Hil. à te in proximo frequen tendam aliquatenus ex altari. Tãti mihi aliquatenus prouentura, coram Deo & hominibus gratia, cuius spe vehementer captus mirum in modum tamen à Clientela tua

tandiu abesse & à supradictæ Dominæ seruitio quasi emancipari antea pertulerim. Cum ergo te plus bienniò detinuerit hęc sollicitudo pastoralis, hinc Principum discordia, nec scio quando nisi illis abeuntibus componenda, orturis forsitan alijs pluribus causis, te itidem remoraturis, vix ausim sperare, te vel semel Pictauorum fines reuisere, & prout te geris animo illi egregio confessori Christi deseruire. Sperabo tamen etiam adhuc sicut promittis, vice tua quod potero seruiens, interim lætum rei exitum mihi tibique annuere, Dominum assiduis vocibus & anhelis precibus orans. Dic quæso Pater quis vnquam tiro sine duce militauit? quis alto mari sine remige credere se voluit? G. Comes amicus tuus & Canonici nostri te resalutant, adhuc fideliter. Iordanus etiam Lemouicensis Episc. cui olim suffragium præstitisti, apud Archiepiscopum Bituricensem, plurima te salute impertiens rogat suppliciter, vt mittas ei vitam sancti Leonardi, in Episcopatu suo quiescentis, vt aiunt, sic vbi reperire poteris, pulchrè dicas hoc fœneratum esse. Ex

mea quoque parte non vos pœniteat, te dico Dominum meum, carissimum tuum quoque Sigonem, probis moribus & artibus magnum, centenas milenas excipere salutes, ne te quæso scripti mei tędeat & Ineptiarum. Quędam legatis dicere iussi quæ audire poteris cum volueris. Vale charissime Pater.

DOMINO FVLB. VENERABILI CARNOT. EPISC. GVILlelmus Dei gratia Dux Aquitaniæ salutem & caras amicitias.

EPIST. CXXVIII.

CVM primum ad nos Pictauum, Præsul optime, venire dignatus es, & nostræ petitioni vt curam loci sancti Hilarij gereres acquiescere, gaudium magnum fuit nobis. Sed huic gaudio intercedit ægritudo, quod ad nos redire dissimulas. Vnde tuam precamur gratiam, noli dimittere quin venias; si fieri potest in Octauis Pentecostes.

costes. Sin autem vel octo diebus ante natiuitatem sancti Ioannis Baptistæ tutumiter nanciſceris, & apud nos ſatis militum habebis: ſin manſeris nobiſcum plus quatriduô, in ipſius temporis articulo plurimum nos recreabis. O ſi veniſſes proximis præteritis Rogationibus, quantam nobis & Epiſcopis noſtris lætitiam feciſſes, tempeſtiuè ſi velles Carnotum ad diem feſtum reuerſurus Pentecoſtem, vel ſi te ſubducere velles, ne ires ad Curiam Domini Regis, ſatis honeſtam cauſam habiturus! Quem in præſenti adire dimitto, minores inimicitias me ſuſcepturum putans, ob meam abſentiam, quam ſi eſſem cum Domino Rege vel Regina, non conſenſurus in ordinando Rege abſque meo fratre Odone Comite. Quem enim ipſe Regem fieri voluerit, ipſum & me velle pro certo noueritis. De eius cum Domino Rege concordia quidquid audieris & vbi ſit, ſi noſti peto reſcribere, an noui Regis erit ſacratio, aut non, aut cuius. Vale.

Q

DOMINO SVO F. EPISC. H. SERVVLVS EIVS GAVDIVM perpetuæ salutis.

EPIST. CXXIX.

IN literis amici tui G. Comitis, multam deprehendere potes erga te benignitatem, familiaritatem, amicitiam, sustinentiam, quæ non opus est mihi exponere, tibi optime scienti. Vita tua ac illius Comite, non amittes susceptum honorem si tenere volueris. Suadeo ergo ne facias vel scribas ei repudium, si intelligis fore tibi vtile, & Ecclesiæ tuæ restaurationi, & si est tibi animus, & facultas ad ipsum veniendi vt rogat, & mihi Vicarium subrogandi vel socium addendi. Nullatenus enim ferre possum nisi iussione tua coactus, vel absentari penitus me, vel abesse diutius obsequijs Almæ Dei Genitricis & tuis, desiderans vt ceruus ad fontes aquarum tuis plenius instrui documentis, omni auro & argento, ipsa etiam vita mihi cariori-

bus. Volo interim mandes mihi bonè Pater, quid mercedis erit labori meo, tantulo scilicet, vtrum iubeas ad præsens non obturari os bouis triturantis. An velut Isaac Iacob filium suum benedicens, caligantibus oculis Prophetans, in presentique filium non videns, multa mihi bona in posterum prouideas. Feria secunda post Octauas Pentecostes proficiscar ad te, si potero, resciturus vtrum venias ad Comitem in Natali sancti Ioannis. Vale.

DOMINO R. VENERANDO ATQVE AMABILI DECANO sancti Hilarij H. æternam salutem.

EPIST. CXXX.

MVltæ vobis gratiæ referantur, ex parte Dei & Domini mei Episcopi, & mea sicut dicitis rem sancti Hilarij bene custodistis. Hinc profecto vos eius fidelem esse amicũ nostrum, quorum vicem exequi studueritis, certissimè probatis. Quia vero vobis in

præſenti vos adire non licet, de quibus nos interrogaſtis, ſignificare curauimus, vt triginta quinque libras, & alias quas vobis dimiſi, in opus ſancti Hilarij per conſilium boni ducis G. expendatis, nullam mihi partem reſeruantes. Non enim poſſum me intromittere amplius de officio ſancti Hilarij, cum etiam via ſit mihi dominoque meo Epiſcopo difficilis propter ſæculi malitiam quam noſtis, & ita ſanctæ Mariæ ſeruitio tenear aſtrictus, vt ab hoc ſine damno vel culpa dimoueri nequeam. Sed & ipſius Dei Genitricis eminentiam apud ſanctum Hilarium ſi qua ex me eſt, huius rei deprecari poſſe reor offenſam, nec enim illum honorem cuilibet inferiorum poſtpoſuerim, ſed clientelæ Matris Domini, quæ etiam Archangelorum omnium dignitati prælata eſt, iure vt puta eius alumnus quantuluſcumq; me reddiderim. Dicetis ergo illi prudentiſſimo Duci ex parte Domini mei Epiſcopi, vt tali rectori committat locum ſancti Hilarij, quem nec difficultas itineris, nec imperitia Eccleſiaſtici Ordinis ab eius obſequio detineat. Et hæ ſunt rationes de quibus Raginal-

dus Vice-Dominus ad seniorẽ meum Episcopum loquutus est, & vnde talem vobis finem mandamus. Nunc vestram caritatem, quæ semper mihi fuit præstantissima, rogo dilectissime, vt omnes Clericos Domini nostri dulcissimi ac Beatissimi Patris Hilarij à paruo vsq; ad maiorem, ex meo nomine salutetis, & omnibus orationum fidelia dicatis. Ipsi etiam Comiti centenas millenas salutes ex mea parte conferatis, quem præ omnibus Laicis diligo, memoriam eius in orationibus meis ad Dominum faciẽs, qualescunque ei pro amore, & beneficijs, quæ mihi exhibuit indesinenter gratias agens. Similiter autem Dominum meum Isambertũ Episc. salutate obsecro, cuius in me benignitatis, ac hilaritatis, quanta fuerit gratia nullatenus dicere, nec quanta eius probitatis sit magnitudo. Sed & filium Comitis & Dominam Comitissam, necnon & alias benè, quorum beneuolentia etsi immeritus gauderem, eodem salutis munere cunctos impertiri ne pigeat. Ad summam vos ipsum bene valere optans finem orationis facio.

SACRO CEN. ARCHIP. L. CANONICI SANCTÆ MARIÆ Carnotensis in Christo salutem & adhuc fidelitatis obsequium.

EPIST. CXXXI.

MVltum miramur venerãde Pater, quod bonis initiis, tam malos exitus habuisti, videlicet quòd nobis Pastore carentibus, in altero substituendo primum benè fauisti, & postremò sententiam tuam deprauisti, alium quem nos elegeramus ordinando. Ne autem dicas ignorasse te electionem nostram, mandauimus tibi per Diaconos nostros, Odelerium & Fortimundum: elegisse nos A. Decanum cum litteris nostris, idipsum continentibus, qui talis nobis videbatur, qualem Episcopum ordinari debere dicit Consilium Carthaginense quartum. Quod si posthæc alium tibi obtulerunt vel Rex vel aliqui ex nostris minus sapientibus, oportuisset te cauſ-

ſam diligenter attendere, & inter nos ipſos diiudicare, quorum ſanior habetur electio, ſicut in decretis Leonis Papæ ſignificari optimè noſti his verbis. *Ille omnibus præponetur quem cleri plebiſque conſenſus concorditer poſtularint, ita vt ſi in aliam forte perſonam partium ſe vota diuiſerint, Metropolitani iudicio is ſaltem alteri præponatur qui maioribus & ſtudijs iuuatur, & meritis.* Volumus autem ſcire te quod ipſam electionem noſtram mandauimus Domino Regi per ſuos Monachos Hernaldum Priorem & Reſtaldum præpoſitum ſancti Dionyſij, quibus obijcientibus nobis de Theodorico ordinãdo, regiam voluntatẽ iniunximus, vt dicerent Reginam id temerè fieri iubere. Vocaret autem nos antea ſi ſibi placeret, ad curiam ſuam, vel ſuæ voluntati concenſuros, vel cum diſſentiremus oſtenſuros. His vero dictis noſtris ipſe Dominus Rex contemptis, qualem ſibi libuit perſonam abſque noſtra petitione ordinari violenter voluit. Immemor fortaſſe illius dicti Conſtantini Chriſt. Imperatoris. De violentia Principum contra ſe & contra alios principes ita ſe

habentis. *Quæcunque inquit contra leges fuerint à Principibus obtenta non valeant.* Sed vt ad præsens de ipso taceamus, qui sane viderit vtrum omnia recte agat, ne post factum pœniteat. Ad te Pater querimoniæ nostræ flectimus articulum, quem Ecclesiæ nostræ curam neglexisse, imo authoritati tuæ derogare vehementer dolemus, posthabito supradicto Leonis Papæ decreto. Quod si obseruasses rationabiliter vtique egisses, & benè nobis, vt filijs Pater cõsuluisses. At ipso violato quam multa alia sanctorum Patrum violaueris tu te considera. Nos tamen pauca tibi de multis scribimus. Legitur in decretis Celestini Papæ. *Nullus inuitis detur Episcopus, Cleri, plebis & ordinis consensus & desiderium requiratur,* & post pauca, *sit facultas Clericis renitendi, si se viderint prægrauari, & quos sibi ingeri ex transuerso nouerint, non timeant refutare: quod si non debitum primum est, vel liberum de eo, qui eos recturus est, debent habere iudicium.* Item ex Concilio Carthaginensi tertio: *Et illud est statuendum, vt quando ad eligendum Episcopum conuenerimus, si qua contradictio fuerit oborta, quia*

talia facta sunt apud nos, non præsumant ad purgandum eum qui ordinandus est. Sed postulentur ad numerum supradictorum duo vel tres, & in eadem plebe qui ordinandus est, discutiantur primo personæ contradicentium. Postremo illa etiam quæ obijciuntur pertractentur, & cum purgatus fuerit, sub conspectu publico ita demum ordinetur. Ecce quomodo Patrum sententiæ violentur. Nobis enim inuitis obtrudere vultis Episcopum, nec conceditur liberum de eo nobis, qui nos recturus sit habere iudicium, & quum huic qui ordinandus erat contradiceretur, minime purgata sunt, quę obijciebantur, nec personæ vel rationes contradicentium discussæ. Quæ cum ita sint, cumque legem Canonicam in hoc negotio multis modis solueris, monemus te non increpando, neque diiudicando, sed affectu filiorum obsecrando, ipsi legi quam offenderis reconciliatum iri, pœnitendo, aut culpam confitendo. Nec pudeat te, dicere necessarijs tuis secretò Dominum timentibus, & in lege ipsius bene eruditis, iam tandem te animaduertisse ea quę fiunt contra statuta Canonum,

non debere ſtare, ſed & facientes pœnitere oportere. Quod ſi forte Rex autoritate tua deinceps corroborari voluerit, quod ſine ſolutione Canonum ſtare non poſſit, videris Pater, ne adijcias peccatum ſuper peccatum, ſed aut quantum poteris id corroborare diſſimula, aut manifeſtè ſalua legum autoritate, id te exequi non valere proclama. Poſtremo ſuppliciter oramus, hæc ſcripta noſtra minime publicari, quæ apud tui cari pectoris ſecretum promere audemus. Reſcribe vero nobis ſi quid tibi videtur contra hæc rationabiliter opponendum. Augeat tibi Deus Spiritum conſilij & fortitudinis, ſapientiæ & intellectus.

CANONICI CARNOT.

SANCTIS PRÆSVLIBVS G. Beluacenſi O. Aurelianenſi A. Turonenſi, famuli eorum & fratres in Domino ſalutem.

EPIST. CXXXII.

CONquerimur apud vos Patres de Archiepiſcopo noſtro, & Rege

qui nobis inuitis Episcopum donare volunt, quendam idiotam, vt scitis, & eiusmodi officio indignū & ignarum, precantes auxilium vestrum, vt vigiletis sicut boni Ecclesię pastores, ad portas eius, ne introeat in illam ille talis, qui non quæsiuerit *intrare per ostium, sed aliunde ascendere, sicut fur & latro.* Vobis tribus portas custodientibus sciatis, pro certo quartum custodem addi, Odonem Comitem, & nunquam recepturū illum in ciuitatem suam, nisi prius vestro iudicio examinatū, vtrum recipi debeat an non. Vigilate igitur attentius & diligenter inquirite caussam cum vestris sapientibus clericis, & nobis famulis vestris, si dignemini, nec propter Regis reuerentiam hoc agere pigritemini, quasi hoc pertineat ad fidelitatem eius. Verè etenim illi fideliores eritis, si quæ sunt corrigenda in regno eius correxeritis, & animū eius ad eandem correctionem compuleritis. Volumus autem scire vos Decanum quem elegeramus factū esse Monachum, nihilominus tamen nos eum optare nobis fieri Episcopum: cum reprobatus fuerit ille lupus, quem pro-

bare poteſtis indignum. Quod vos inuicem cautè & diligẽter & ſecretè deliberare petimus, vtrum fieri poſſit an non, & nobis ſeruis veſtris, ac fratribus deliberationis veſtræ finem innoteſcere, ſiue literis, ſiue legato fideli, hæc autem verba noſtra videte interim nè publicentur. Valete.

QVEM SVPER OMNES ABBATES DILIGVNT SANCTISSIMO Patri O. Canonici ſanctæ Mariæ omnium virtutum gratia præfulgere.

EPIST. CXXXIII.

OBſecramus vos in nomine ſanctæ Trinitatis, ne faueatis contra ius & fas Theodorico ſimulato Epiſcopo, neque ſuadeatis Odoni Comiti facere cum eo concordiam, contra ſanctorum Canonum auctoritatem. Clariſſimum ſpeculum poſuit vos Deus in mundo, videte ne qualibet nigredine obſcuremini, qua offuſcantur alij, ſed ſemper vero lumine reſplẽdeatis, quo & alij poſſint illuſtrari. Valete beatiſſi-

mè Pater & rescribite nobis, quid melius, de hac causa vobis videtur.

IN CHRISTO SIBI DILECTO SEMPERQVE DILIGENDO Domino R. H. seruus eius fidelis, quæ retro sunt obliuisci, & iugiter in anteriora tendere.

EPIST. CXXXIIII.

Causa Charitatis pollicitus sum conuersari me cum Hereberto nepote tuo, vsquequo fruges nouæ colligantur, amicè illum habiturus, interim quasi præsentiæ tuæ Vicarium. Scripta quæ tibi mitti poscis partim mittimus, partim minimè, quia non sunt missu facilia: quę vero mittuntur, & difficilia sunt cognitu, & pernecessaria, dę Sacramēto videlicet corporis & sanguinis Domini, quæ si non dignè ac fideliter percipimus, viuere non habemus. De cogitationibus autem, quæ se nolentibus nobis ingerunt, ita sentiebat carissimus pater noster Fulb. nil eas nocère si tandem menti mi-

nimè placuerint. Signo Crucis abigendas esse ab animo, velut muscas ab oculis importunas, rationem ponendam esse mentis custodem, rerum vtilium receptricem, quibus dum occupata fuerit, ab inutilibus impeti vel penetrari non possit, cui sentẽtiæ multas alias in vitis Patrum consentientes reperire potes, quæ tuum animum optimè reuelabunt, opitulante Christi gratia, sine qua nihil valemus, vel sumus. Cætera verò quæ ad præsens non mittuntur, quia nec adeo scriptu facilia, nec satis idoneum gerulum habere modo videntur, Deo volente, spero me tibi missurum vel delaturum, cum oportunum tempus & latorem inuenerim. Valeas animo meo carissime, mortuus huic mundo Christum tibi viuere noris, virtuti viuas, sit tibi mors vitium, ora pro me famulo tuo Pater.

SERMONES
FVLBERTI EPISCOPI CARNOTENSIS AD POPVLVM.

PATRES venerabiles, cari fratres filij Dei, aliquid vobis volumus memorare de ijs, quę numquam vos obliuisci oportet, videlicet quomodo credere debeatis, & viuere, & si quis peccauerit quomodo possit recuperare. Tria sunt hæc: fides Catholica hæc est vt vnum Dominum in Trinitate, & Trinitatem in vnitate veneremur. Multi sunt autem qui non possunt hoc intelligere, nisi per quasdam quasi similitudines inducantur. Quapropter dicamus & nos aliquid tale. In sole sunt tres naturaliter, sphera, claritas, calor. Sphera solis naturaliter est splendens & calens. Summus Pater naturaliter

eſt ſapiens, & amans, ſphera ſolis, & ſplendor, & calor, non ſunt tres ſoles, ſed vnus ſol, ſummus Pater & ſapientia eius, & Amor eius non ſunt tres Dij, ſed vnus eſt Deus, ſapientia Filius Dei eſt, Spiritus Sanctus amor eſt, Pater itaq; & Filius, & Spiritus Sanctus vnus Deus eſt, hic Deus ante ſæcula & nũc, & ſemper fecit omnia viſibilia & inuiſibilia. Quæritur autem cur Deus Pater filium ſuum, idem ſapientiam hominem fieri voluit? reſpondeamus quam breuiſſimè poſſumus, propter hominem vtiq; redimendum, qui culpa ſua perierat, & per ſe non poterat reparari. Nam antequam peccaret homo, erat prudens & immortalis, & arbitrio liber, fuit tamen tanta caliditas diaboli, vt ſeduceret eum & redderet inſipientem, mortalem & fragilem: quomodo ergo poſſet ſtultus, & fragilis, & mortalis effectus, diabolum reuincere & recuperare per ſe, quod perdiderat, quæque ſibi adhuc validus non defendit, nullomodo erat tamen impoſſibile non impleri quod volebat Omnipotens.

SERMO

SERMO FVLBERTI EPISC. AD POPVLVM.

FRatres, credo quod omnes, qui præſenti Baſilica continemur, per fidem Chriſtiani ſumus. Reddamus ergo in primis Deo gratias, qui nos ad fidem ſuam vocare dignatus eſt, & per Baptiſmi gratiam à peccato mundare, & à diabolo liberare. Dicite Deo gratias fratres, ſi permanſiſſemus in illa munditia, quæ nobis per Baptiſmum data eſt, verè fœlices eſſemus. Sed non permanſimus, cecidimus enim per noſtram culpam, non ſolum in peccata, ſed etiam in crimina, propter quę peccatores ab Eccleſia ſeparantur, qualia ſunt homicidia, adulteria, fornicationes, ſacrilegia, rapinæ, furta, falſa teſtimonia, ſuperbia, inuidia, auaritia, diutina iracundia, ebrietas aſſidua. Sic ergo Deo gratias egimus pro bonitate ſua, ſic nos culpabiles confiteamur pro malitia noſtra, & dicamus ſinguli, peccatores ſumus. Fratres verè tales ſumus coram Deo, & Sanctis eius, ſed

misericordia eius magna est, qui nobis adhuc donat locum siuè tempus emendationis. Emendemus ergò in melius iuxta scripturam quæ ignorando peccauimus, quod si nescitis qualiter emendare debeatis, dicendum est vobis. In primis peccare desistite, quandiu enim quis Dominum offendere non cessat, nec eius pœnitentia fructuosa est, & qui in hac vita criminali peccato finem non imposuerit, veniam in altera non habebit. Quapropter vt dixi necessarium est in primis crimini finem dare, deinde vero commissa delere, per pœnitentiam, per elemosinam, per orationem. Modum pœnitentiæ vobis constituent sacerdotes. Modus elemosinæ est, secundum facultatem & bonam voluntatem vestram. Modum Orationis constituit nobis Christus diuersa sub conditione, quam nostis, videlicet vt dimittat sicut & nos, &c. Hortamur itaque fratres vt crimina fugiatis, iniunctam vobis pœnitentiam alacriter suscipiatis, strenuè peragatis. Non sunt enim cōdignæ passiones huius tēporis ad futuram gloriam quæ reuelatur in

nobis. Elemosinam quoque pro posse faciatis, quia sicut aqua extinguit ignem, ita elemosina extinguit peccatum. Oremus tam pro inuicẽ quam pro nobis, dicente Apostolo, *confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem vt saluemini.* Nouimus autem per pœnitentiam multos euasisse periculum mortis, alios per orationem. Enitamur etiam fratres inter tales inueniri, *quia regnum cælorum vim patitur, & violenti diripiunt illud.* Præstet vires imbecillitati nostræ ille qui dixit, *confidite, ego vici mundum,* Dominus noster Iesus Christus qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus per infinita seculorum secula. Amen.

SERMO FVLBERTI EPISC. AD POPVLVM, DE PVRIFIcatione Beatæ Mariæ.

VOlumus vobis breuiter exponere fratres, vnde cœpit solemnitas Purificationis, quam hodie celebratis, & quid Cerei significent quos offertis. Solemnitas ergo ista processit ex lege,

Præcepit enim Deus in lege vt mulier quæ de viri sui conceptu primogenitum pareret, quadragesimo die natiuitatis præsentaret eum Domino in templo, cum hostijs: & hic dies Purificationis vocatur, quod præceptum Purificationis & oblationis impleuerunt aliæ matres ex necessitate, quia pollutæ & peccatrices erant. Quando vero Christus natus est de beatissima Virgine Maria, ipsa non indigebat legali purificatione, quia munda erat & sancta. Humilitatis tamen & obedientiæ causa legi se subdens, obedire legi quamuis non indigeret, obtulit in templo Dei, filium suum cum hostijs quadragesimo die natiuitatis, sicut est hodie. Sed præsentatio illa insignis & gloriosa fuit: mouente enim Spiritu sancto, occurrerunt ei sanctus Propheta Simeõ & Anna sancta vidua & Prophetissa, laudantes & benedicentes Dominum, de aduentu Christi, sicut legitur in Euangelio miracula præbentes. Christus namque in carne veniens, fratres, ostendebat pariter & humilitatis exemplum, & diuinæ pietatis indicia. Sicut in natiuitate sua,

cum iaceret humiliter in præsepio, noua stella, & laudibus Angelicis celebrabantur in cœlo: sic & modo cum paruulus infantulus præsentaretur in templo, ad declarandam diuinitatem suam in carne latitantem, corda Prophetarum illuminabat Spiritu sancto. Nos ergo qui illum verum Dominum & hominem adoramus, in memoriam Præsentationis eius in templo, celebramus hunc diem cum oblatione Cereorum. Per lumen cerei, diuinitatem, per ceram significantes carnem ipsius virginalem. Apis enim & mellis, & ceræ opifex sine coitu maris, & fœminæ procreatur. Patet ergo quia Præsentatio Christi in templo processit ex obedientia legis, & nostra significatiua oblatio est, ex dulci & venerabili memoria suæ præsentationis. Nunc ergo scientes, quam ex bonis principijs solemnitas ista prodijt, & quam piam sanctamque significationem nostra oblatio gerit, solemnitatem diuinis laudibus & operibus exornemus, & oblationem pio celebremus affectu. Rogantes pijssimam Dei matrem vt ipsa nos, & munera nostra, filio suo

gratificare dignetur, & ad similitudinem oblationis nostræ, quæ munda, clara & feruida esse videtur, deposcat nobis ab ipso mundiciam cordis & corporis, lumen scientiæ, feruorem fidei & caritatis, quatenus suæ gratiæ dono accensi, per Spiritum sanctum illuminati, purificatis mentibus in templo sancto gloriæ suæ valeamus apparere, per eundem Dominum nostrum Iesum Christum.

SERMO DOMINI FVLBERTI CARNOT. EPISC. DE NATIVITATE Beatissimæ Mariæ Virginis.

APprobatæ consuetudinis est apud Christianos Sanctorum patrum dies natalitios obseruare diligenter, & præcipuè virtutes eorum assignatas litteris in Ecclesia recitare ad laudem Dei, ex cuius munere sunt, & ad instrumenta minorum. Inter omnes sanctos, memoria beatissimæ Virginis eò frequentius agitur atque festiuius, quo maiorem gratiam apud Dominũ cre-

ditur inueniſſe. Vnde poſt alia quædam ipſius antiquiora ſolemnia, non fuit contenta deuotio fidelium, quin natiuitatis ſolemne ſuper-adderet hodiernum. Hac itaque die peculariter in Eccleſia recitandus eſſe videtur ille liber, qui de ortu eius, & vita ſcriptus inueniebatur, ſi non iudicaſſent eum Patres inter Apocripha numerãdum. At quoniam magnis ac ſapientibus viris ita viſum eſt, nos alia quædam, ſed non aliena legentes, Eccleſiaſticum morem debitis officiis exequamur. Beata ergo Domini mater & perpetua virgo Maria, priuſquam naſceretur oraculis enunciata eſt, & deſignata miraculis, nata vero progenie diuinitus ordinata, priuilegio virtutum inſignis enituit; Saluatorem edidit à quo glorificata in cœlo, nunquam terrigenis patrocinari deſiſtit. Propoſitionem ſequatur ordine ſua narratio. Iamque referamus vnum de prætaxatis oraculis, ac deinde paucis expediamus. Dixit æternus ad veterem, Deus ad ſerpentem, *inimicitias ponam inter te & mulierem, & ſemen tuum, & ſemen illius.* Quid eſt fratres in hoc loco ſerpentis caput

conterere, nisi principalem diaboli suggestionem, id est concupiscentiam resistendo superare? Si ergo quæratur, quę nam mulier huiusmodi victoriam operata sit? profecto non reperitur in linea generationis humanæ, donec perueniatur ad illam de qua agimus sanctarum sanctam. At si interrogetur, in quo serpentis caput vel ipsa contriuerit? nimirum in eo quod virginitatem simul & humilitatem Deo sacrificauit. Virginitate namque seruata probatur extinxisse concupiscentiam carnis: humilitate, quæ facit pauperem spiritu, concupiscentiam mentis. Sicque principali suggestione diaboli victa, vitiosum caput virtutis pede cõtriuit. Non tamen hoc solo, sed eo quam maxime triumphauit, quod de sua mundissima carne, corporata sapientia, vicit vsquequaque malitiam attingens à fine vsque ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter. Hæc est ergo mulier ad quam diuinum illud intendebat oraculum, hanc quandoque nasciturum innuebat, hanc singulariter intimabat. Expedito quam paucis oraculo, vnum quodque de

miraculis absoluatur. Acceptæ sunt à sancto Moyse, singulæ virgæ de singulis tribubus Israël, nominibus earum inscriptæ, iubente Domino, & positæ in tabernaculo eius: inter quas vna quę fuerat Aaroni inuenta est sequenti die germinasse, floruisse, fronduisse, & peperisse amygdala. Sciẽs ergo Dominus hoc opus suum magni esse mysterij, iussit seruari Virgam ad monimentum. Monebantur enim filij Israël præsentia virgæ, quærere sollicitè, quid significaret tam mirabile factum, quod lõgo post aperiens diuinus Esaïas, *egredietur*, inquit, *virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum Spiritus Domini.* Ad hæc verba tanquam auditores eius dicerent, ô Pater Esaya obscure loqueris, dic nobis quæso ipsam rem manifestè, adiecit claritatem & ait, *Ecce virgo concipiet & pariet filium, & vocabitis nomen eius Emanuel.* Filium quoque virginis, id est Emanuelem pręclare describens, *puer* (inquit) *natus est nobis, filius datus est nobis & vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius, Deus fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis, multiplicabitur eius imperium & regni eius non erit finis.* Quod

ergo Deus designauit miraculo, hoc à secreto, Esaïas, prodidit vaticinio, Et quod vates cecinit, consequenter rei exitus approbauit. Nam sicut illa virga sine radice, sine quolibet naturę vel artis adminiculo fructificauit, ita virgo Maria sine coniugali opere filium procreauit, filium sane flore designatum & fructu, flore propter speciem, fructu, propter vtilitatem. *Est enim speciosus forma præ filijs hominum*, & vitalis refectio non solũ hominum, sed etiam Angelorum. Hinc breuiter asserta propositionis particula prima, quod sequitur attingamus. Nata est igitur beatissima virgo sicut legimus, patre Nazareno, matre Bethleemita quas vrbes Christi natiuitati vel conuersationi destinatas esse Prophetæ non tacuerant. Descendit autem ab radice illius fide præclari Abrahæ, cui superne promissa fuerat benedictio omnium gentium in semine suo, & ab stirpe Dauid, quẽ Deus propter notam sibi probitatem egregia laude sublimauit, dicens, *Inueni virum secundum cor meum*. De regali nempe Tribu simul & Sacerdotali duxit originem, quæ summum regem

atque Pontificem erat paritura. Non tamen hæc idcirco dixerimus, quod Dominus qui peccatores vocare venit dedignatus sit, matrem suam peccatores habere cognatos, inter quos speciosa velut inter spinas lilium appareret. Hæc itaque electa & insignis inter filias, non fortuitu quidem, aut solo placito parentum vt plerique, sed diuina dispensatione nomen accepit, itaut ipsa quoque vocabuli sui figura magnum quiddam innueret, interpretatur enim maris stella. Quid ergo mysticum hæc interpretatio gerat, per similitudinem ostendamus. Nautis quippe mare transeuntibus, notare opus est stellam hanc, longe à summo cœli cardine coruscantem, & ex respectu illius æstimare atque dirigere cursum suum, vt portum destinatum apprehendere possint. Simili modo fratres oportet vniuersos Christicolas, inter fluctus huius sæculi remigantes attendere maris stellam hanc, id est Mariam quæ supremo rerum cardini Deo proxima est, & respectu exempli eius cursum vitæ dirigere. Quod qui fecerit, non iactabitur vanę glorię ven-

to, nec frãgetur ſcopulis aduerſorum, nec abſorbebitur Scylea voragine voluptatum, ſed proſpere veniet ad portum quietis æternæ. Hic ſi quis interroget dicens, quid ergo putas qualis olim in anima fuerit, vel nunc ſit, hæc perſona, quæ ſic omnibus ſanctis ſpectanda atque imitanda proponitur? veraciter reſpondemus, quia longe perfectior quam noſtra oratione demonſtrari poſſit. Tamen ne ibi nihil dicere arguamur, vbi maior affluit copia dicendorum, referuantes multa atq; magna facundis, ſaltem pauca dicamus ſuper hoc, & quæ facile probẽtur audita. Hoc igitur in primis aſtruere fas eſt, quod anima ipſius & caro quam elegit, habitaculum ſibi fecit ſapientia Dei Patris ab omni malitia & immunditia puriſſima fuerunt affirmante ſcriptura, *quoniam in maleuolam animã non introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis.* Item è contra confidenter aſſerimus, quia nullo virtutum genere vacabat, cui plenitudinem gratiæ Dei nuntius aſſerebat ineſſe. Quod atteſtante Archangelo, quamuis nemo ſana mente diſcredat,

tamen si quis adhuc pio desiderio quę-
rat argumenta virtutum ex verbis &
factis eius quæ scriptura commemo-
rat, tanto sibi facilius occurrent, quan-
tò ipse in quærendo fidelior erit. Sunt
autem ex eis quædam omni ferè
Christiano perspicua. Quis enim est
qui cum iocunda admiratione non
speculetur ipsius maturæ adolescen-
tis fortitudinem, & prudentiam, & fi-
dem in colloquio Angelico, vbi tā cō-
stanter eloquitur, tam prudēter inter-
rogat, tam facile credit? Quis enim
non videat ac videndo miretur iusti-
tiam eius, qua sic vniuersa præcepta
diuinæ legis satagebat implere, vt nec
ad se pertinentia inexpleta relinque-
ret? Verbigratia; post partum enim pu-
rificatione legali quā agebat, non ege-
bat, quia virum in concipiendo non
nouerat. De temperantia quoq; ipsius
superius dictū est, quę Deo Virginita-
tis Liliū in humilitatis valle produxit.
Cum ergo virtutibus supradictis facta
eius plena sunt, atque dicta, manife-
stum est non solum attestatione An-
gelica, sed etiam rerum argumēto nul-
lum virtutis Beatissimæ Virgini defuis-

ſe. Depromebant itaque virtutes in cogitatione & affectu cordis eius ineffabilem harmoniam , quam ipſa creatrix & inhabitatrix eius Dei ſapientia delectabatur audire, coruſcabant foris in ſuperficie ſermonis & actus, vnde merito poſſent homines glorificare Deum , & exempla ſalutis accipere. Tali ergo tantæque perſonæ, quid tandem ad honoris cumulum potuit accedere maius , eoquod Dei filium Virgo concepit , Virgo mater edidit , hac nempè dignitate venerabilis , facta eſt ipſis quoq; ſanctorum Ordinibus Angelorum. Quod opere manifeſto declarauit ille magnus atque fortis Archãgelus Gabriel, qui eam antequam Dei mater fieret , quia futuram nouerat , tanta veneratione ſalutando præuenit , hac eadem dignitate facta eſt etiam imperioſa, ſecundum caritatem erga ſuperos , ac ſuper inferos per diſcretionem. Vnde plurima ſcripta ſunt exemplorum argumenta , de quibus ad pręſens quædam ſufficiat memorare. Illa igitur olim in auxilium magni patris Baſilij miſit ſanctum Angelum, & mortuum ſuſcitauit , qui male vi-

uentem pessumdedit persecutorē eius Iulianum Apostatam, & hæc historia notissima est. Illa etiam te, ô peccator quondam Theophile pœnitentem & suppliciter inuocantem ab ipsis diaboli faucibus potenter eripuit. Sed quid grauemur huius lapsi reparationem paucis effari, cum audire sit operę pretium? Is ergo Thophilus incedēs olim in patria cuiusdā Episcopi Ciliciorum vt scriptura quædam testatur, propter infortunia sua in tristitiam cecidit, vnde contulit sese ad quemdam Iudęum maleficum eius consilium & auxilium petens, hoc mediatore locutus cum diabolo Christianitatem abnegauit, diabolum adorauit, eique de sua mancipatione chyrographum tradidit annulo suo signatum. Postea vero facti pœnitens, multumquę se animo angens quid faceret, quo se verteret, tandem collectis fidei & spei viribus, confugit ad Ecclesiam quandam beatæ Mariæ matris Domini memoriæ dedicatam, vbi quadraginta dierum afflictione mactatus animo contrito nomen eius inuocabat iugiter, ac patrocinium implorabat, quid multa? Res-

pexit hunc propitia misericordiæ mater, & per visionem illi apparens de impietate coarguit ad Christi confessionem excitans. Consolata est dolentem pollicendo veniam, & ne dubitaret de promisso supradictũ Chyrographum diabolo potenter ereptum, captiuo reddidit in pignus libertatis. Quod cum euigilans supra pectus suum positum inueniret, quam lætus extiterit, quam pio affectu voces exultationis & confessionis ediderit, non est facile dictu. Noctem vero illam consecuta est Dominica dies, qua Theophilus, quasi cum Domino à mortuis resurgens Episcopo se coram populo præsentauit. Et rem sicut erat exposuit. Videres populum modo ex auditu tam horrendi sceleris expauêre, modo considerata macie vultuque pœnitentis collachrimari. Sed audito quantam & quam celerem misericordiam fuerat consecutus, omnes qui mala cõscientia territi pœnè defecerant, ad spem veniæ cum gaudio respirabant. Iam vero vt rem breui fine concludamus, Episcopo iubente male cautum Chyrographum Theophilus igne cremauit.

mauit. Deinde suffragante Clero & populo ductus ad altare, cum sacrosanctam cõmunionem de manu Episcopi ore susciperet, facies refulsit vt sol. Peractoque deinceps triduo, cum laudibus in Ecclesia piæ matris Domini, per quam reconciliatus fuerat, à laboribus suis beato fine quieuit. Talibus ergo factis approbatur, quia Domini Mater vbique imperiosa est, vbique magnifica, certe cui pronum est sanctos Angelos in ministerium mittere, & ad beneplacitum suum inferorum pacta cassare; his quoque & alijs infiniti numeri beneficijs quæ vel scripta sunt, vel passim iugi sentiuntur effectu, quod & iustis & peccatoribus fideliter inuocantibus se præsto est, & nunquam eis opitulari desistit. Veniant igitur ad eam iusti cum Basilio laudantes ac benedicentes, effectumque celerem suis sanctis desiderijs postulantes sine dubio precepturi. Veniant peccatores cum Theophilo tundentes rea pectora cum interno fletu, ipsi quoque si verè pœniteant desideratam veniam adepturi, de quorum numero tibi assistentibus nobis vt sub-

uenire iam & auxiliari digneris implo-ramus. O praelecta! ô sancta! ô venerabilis & imperiosa! ô clemens & propitia Domina nostra quô possimus recuperare & habere perpetuam gratiam filij tui Iesu Christi Domini nostri, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit, & regnat vnus Deus in ęternum. Amen.

SERMO DE EIVSDEM NATIVITATE MARIÆ Virginis.

FRatres carissimi, in hac die celebramus natale gloriosæ Dominæ nostræ Mariæ videlicet Redemptoris nostri Matris. Volumus vobis aliquid referre breuiter de natalibus eius, & vita & fine, & adiutorijs quæ ipsa Christianis & iustis & peccatoribus impendere solet. Hæc itaque nata est de stirpe Abrahæ atque Dauid Regis, quibus adeo promissio facta est, quod in semine ipsorum, id est in Christo benedicendæ forent omnes tribus terræ. Nata est autem iuxta relationem & scripturas sanctorum Patrum, in ci-

uitate Nazareth, Patre nomine Ioachim ex eadem vrbe oriundo, matre vero Anna nomine oriunda ex ciuitate Betheleem. Vita quorum simplex & recta ante Dominum, apud homines irreprehensibilis & pia erat. Nam omnem substantiam suam trifariè diuidebant, vnam partem templo, & templi seruitoribus impendebant, aliam peregrinis & pauperibus erogabant. Tertiam sibi & suæ familiolæ vsibus reseruabant. Ita iusti Deo, & hominibus pauperes, annos circiter viginti, castum Domini coniugium, sine liberorum procreatione exercebant. Vouerunt tamen si forte Deus donaret eis sobolem, eam se Domini seruitio mancipaturos. Euolutis ergo tot annorum curriculis missus est Angelus Domini prius ad Ioachim, demum ad Annam, nuncians eis nascituram filiam nomine Mariam, cui simili sanctitate, nec antea nata fuerit nec postea nasceretur. Factum est itaque iuxta verbum Angeli, nata est in ciuitate Nazareth sanctissima virgo Maria, & mansit ibi tribus annis in paterna domo, postea vero sicut parẽtes

illam Deo vouerant, ducta Hierosolimis in templo Domini conuersata est vsque ad quartum decimum annum, ieiunijs & orationibus seruiens die ac nocte, & virginitatem suam vouens, quod ante virgo vlla non fecerat, Angelicis colloquijs frequenter vtens: deinde cum esset reuersa ad domum parentum suorum in ciuitatem Nazareth, missus est ad eam Angelus Gabriel à Deo nuncians ei Conceptionem filij Dei: fuit ergo conceptus Dei filius in Nazareth, natus in Bethleem. Post natiuitatem vero Christi mansit cum filio vsque ad Passionem crucis, vbi Christus virginem Matrem virgini discipulo Ioanni Apostolo cõmendauit. Hic ministrauit ei post Passionem & Resurrectionẽ & Ascensionem Domini in finem. Fuit autem sepulta sanctissima in valle Iosaphat, vbi est ædificata Ecclesia in honorem eius, & sanctus Ioannes sepultus est Epheso. Post vero cum religiosi Christiani, reliquias matris eius videlicet Domini respicere vellẽt, sepulchrum vacuum inuenerunt: sed & in sepulchro Beati Ioannis respicientes, non

inuenerunt nisi manna. Credit itaque Christiana pietas quia Christus Deus Dei filius matrem suam gloriosè resuscitauerit, & exaltauerit super cœlos & quod Beatus Ioãnes Virgo & Euangelista, qui ei ministrauit in terra, gloriam eius participare mereatur in cœlo. Est autem ineffabile quam gratiam & gloriam dederit Dominus Matri suæ, hoc tamen certo scimus quia iusti quidquid ab eo postulant, per intercessionem matris celerius impetrant, peccatores quoque sæpius misericordiam sunt consecuti: habemus plura exempla de vtrisque, sed ad præsens hæc sufficiant.

SERMO DOMINI FVLB. CARN. EPISC. IN ORTV ALMÆ Virginis Mariæ inuiolatæ, *ex M.S. Bibl. sancti Victoris Paris.*

MVtuæ dilectionis amore & sedulæ adhortationis nutu à quibusdam Deo sacratissimis & dilectis cogimur de sanctissima, & vltra quam dici

possit dilecta Virgine, sponsa scilicet & matre Domini Maria aliquam alloquutionem facere, de ortu videlicet eius, non historialiter texere, sed mysticis exornare laudibus, & beneficijs congratulari, ad cuius tanti mysterij materiam, nec omnis potest sufficere mundus, si in vnum etiam coeat ordinem. Erit autem eis inceptum, & executio meritum, quorum obtentu peruenerit ad portum sine naufragio remigium. Igitur nimis amabilem, ac salutiferam omnibus sæculis, & terricolis Matris veri æternique Regis ac Domini nostri natiuitatem cernua humilitate recensentes, & annua orbita recolentes solertia, primo ratum duximus, vtrorumque sexuum collegia, etiam diuinam & gloriosam festiuitatem quibusdam adhortationibus inuitare. Vt dum vtrarumque partium deuotio his sacris festis nefas duxerit interesse, vna omnium vota capacius eiusdem sacræ Virginis circa se, persentiant adesse iuuamina. Est enim ista susceptа festiuitas, non modicis nec paucis præfulgens mysterijs, aut reliquorum sanctorum festiuitatibus

coæquanda, ſed tantum eſt excellentior, quantum conſtat eam omnibus hominibus præferendam, cuius hodie prælucida recitantur natiuitatis initia. Ad cuius ergo magnificentiam collaudandam, & gloriam perferendam, tanta valeant exuberare præconia, quantum illi congruit, quæ cunctas ſuper excellit in præeminendo creaturas, & Angelicam dignitatẽ. Et vbi vſquam inueniri poterat locus, qui infra ſe cõcluderet maieſtatem coæqualem Patri, auctorem omnium rerum, niſi vterus Mariæ ante ſæcula præſcitus? in hunc ſiquidem tota diuinitas cum humanitate verſata eſt. Et qui in coæqualitate cũcta diſponebat celeſtia, & terreſtria, in virginea peranguſta ſepta venturam & promiſſam præparabat carnis ſuæ redemptionem. Felix talis partus & ortus, de cuius ſubſtantia aſſumpta eſt talis virgo, quæ tolleret veternas parentum offenſas, & releuaret concuſſum orbem qui ſub ſæuo duri erat hoſtis dominio. Cuius itaque partus, vt cenſemus ad nihil extitit, niſi vt fieret eius ſancta pudicitia domus & ſuſceptio filij Altiſſimi. Ad quid enim

aliud? ergo ne huius castitas aut ante partum, vel post dignum pignus genitum, fœdata est aliquo contagio? Hanc enim nulla grauitas aut effœta successio filiorum fregit, vt solet eis contingere quæ humanam sobolem maternis egerunt visceribus. Fœlix enim culpa, sed sancta Coniugalis societas, quę tale ac tantum specialeque vel singulare decus profudit in Orbe, de cõcesso nuptiali contubernio. Denique in huius conceptione necessaria haud dubium est quin vtrumque parentem viuificus & ardens Spiritus singulari munere repleuerit, quod quæ ab eis sanctorum Angelorum custodia seu visitatio numquam abfuerit. Merito si quidem huius sanctæ Virginis, multum adeo laudandi sunt & extollendi sanctissimi procreatores, qui in cunctis institutionibus tantos ac tales se præstiterunt, vt non immeritò de eorum stirpe prodiret talis successio, quæ fieret & priscis ætatibus & subsequentibus exemplum totius bonitatis. Fœlix, & præ cæteris patribus fœlicior, qui tantæ prolis meruit vocitari patrator. Fœlix & iam qui non plures

sed vnam promeruit suscipere natam, quę vnicum cōciperet & proferret Dei filium. Nec enim decebat vt huius singularis virginis sanctissimi progenitores fœdarentur plurimorum propagatione filiorum, qui erant futuri vnicæ Matris Domini prouisores & educatores egregij. Vere beata & omni veneratione habenda, & quodam priuilegio sacro prædicanda, mater huius sanctæ, quę omnium antecessit matres in concipiendo & generādo eam, quæ suum & omnium generaret Creatorem. Gaude & lætare, ô fœlix, pro tali filia, quoniam tali dote donata es, qua nulla ante te vel postea meruit antecelli. Quanta putamus prouisio fuerit sanctorum Angelorum, circa tam Deo gratissimos parentes, ab initio suæ procreationis, & excubatio super tam ingentem sobolem? Nunquid abfuisse credendus est Spritus sanctus, ab ista eximia puella, quam sua obumbrare disponebat virtute? Nulli enim fidelium dubium est, quod circa eam omnis frequentia cœlestium agminum inuigilabat. Vt pote quam supra se exaltandam minimè ambiebant. O ni-

mis ſuperque Beata Virgo, quæ nulli comparãda eſt merito, nec coæquanda caſtitatis titulo? Verè etenim beata illa ſæcula, quę ex ſacrato vtero te meruerint excipere ſuo in tempore. Sanè ſi qui ſollicita mente & ſtudioſa inueſtigatione perquirant, cur ſanctorum præcedentium memoriæ huius præfatæ Virginis temporanea initia ſuis fidelibus ſequacibus enucleatim non exornauerũt, vt ad omnium notitiam vulgarent; nouerint non ignaros eos extitiſſe hæreſeos, quæ pro inſigni & admirando huius ſacræ puellæ præconio exortura erat, & ob id ſi quid ex eius ortu protulerunt, ſagaci induſtria cælandum æmulis & infidelibus decreuerunt, ne inueniret cæca garrulitas perfidorum vndè maternum ſinum Eccleſiæ verberaret, ſua multiplici fallacia. Nam & hoc quod leui & ſubtili relatione, aut forſitan conſcriptione de Matris Domini Natiuitate & infantia eiuſdem Domini percæperunt, ita verſuta & argumentoſa fallacia deturparunt, vt nec vera deinceps à quibuſdam Eccleſiaſticis doctoribus recitentur, quamuis minimè

repudiantur. Exſtat vero quędam non vſitata relatio, quæ clariſſimi interpretis Hieronimi prænotatur nomine, referens Beatum Mathæum poſt editum Euangelium ortum præfatæ Virginis atque initiamenta puerilia Ieſu Chriſti, ita obſcuris manu propria obſignaſſe literis Hæbraicis, vt nullis infidelium illud vellet patêre ſuperfluis & mordacibus rictibus, quæ tunc à prælibato interprete feruntur tranſportata quibuſdam obnixè petentibus ad Latinę linguę notitiam. Et quia hæc relatio inter ſacræ ſcripturæ Canones non habetur inſerta, ideo vnanimis Eccleſiæ conuentus in recitando apertè nec omnino eligit, nec in non recipiendo reijcit: cum nonnulla reperiantur dicta vel facta, quæ in prędicta ſerie impoſſibilia videantur, quæ tamen volentibus & amantibus legere, non denegat fidelium induſtriâ. Nobis autem & omnibus Eccleſiæ filijs, ſatis ſuperque ſit fides & deuota credulitas, qua vere eam confitemur Virginem, & in ortu & in omni ſua operatione. Huius namque pater & mater carnales fuiſſe feruntur, Ioa-

chim & Anna, quæ benè sibi de nominis interpretatione competũt, Ioachim quippè præparatio Domini dicitur, Anna vero gratia Dei interpretatur. In horum duorum nominum interpretatione quid innuitur, nisi gratia quam simul adepti sunt? vbi namque poterit esse gratia nisi vbi famulatur præparatio conscientiæ? & vbi locum habebit præparatio operationis, nisi vbi ante præcesserit Dei largita gratia? Sic ergo in vnum duæ compactæ gratiæ disponente Dei nutu proferunt ex se gratiam non paruam, profuturam valdè cunctis hominibus: Hæc paucis dicta de sanctorum parẽtum digna commemoratione satis sint. Nunc ad euoluenda ea quæ Christus dederit veniamus. Propterea honorificentissimè summi authoris & creatoris genitricem cum mentis iubilatione recipientes, omni conatu elaborate, vt tanta hodierni diei iocunditas, dum mundanis excolitur & honoratur obsequijs, hanc interior & pura conscientia iustis & consequentibus prosequatur seruitijs. Namque qui piorum venerantur sacra merita,

quique omnimodis interesse peroptant supernorum agminum festis, sic in præsentibus exerceantur Sanctorum natalitijs, vt non contingat illic eis abesse deinceps, de quorum hic congratulantur triumphis. Quapropter præsenti celebratione, omnium prudentium Virginum Reginam sedulis exposcite precibus, quæ principatum obtinet inter choros sanctarum Virginum, suo interuentu efficiat possibile quo sanctæ Ecclesiæ concentus, cum eam humili qua valet operatione, percolit in terris, demum in lętitia perenni, de eius vtraque congaudeat, sublimatione & gloria. Ista est enim præcipua festiuitas, in quá omnis Angelorum militia exultat, in qua Prophetarum panduntur vaticinia, in qua & iam gentilium referantur prænuntia scripta, in qua oritur sponsa sine exemplo, Deo coniuncta, de cuius casta corporis materia, oritur lumen in tenebris, ad exturbandas veterum piaculorum nebulas. Hæc est inquam dies, in qua prælucida stella, imo lumen inseparabile maris, hoc est huius mundi, velut Eoüs cum de-

coris amœnitate, ex mortali genitura cunctis qui ſaluandi ſunt illuxit. Hæc eſt honoranda dies lætitiæ, in qua iuxta mundi qualitates, præparatur *vas* virgineum, diuinis Cariſmatibus vt margaritis ineffabiliter ornatũ, in quo qualitas Dei mixta homini compaginaretur corporaliter, non ſecundum propagationem, ſed ſecundum Spiritus ſancti operationem. Quis quæſo vnquam aut ante hanc Virginem, aut poſt hanc, in omni terrarum ſpacio audire valuit; vt factor omnium rerum, poſſeſſor cœli & terræ, Rex Regum & Dominus Dominorum, ſol iuſtitiæ, lumen inſuperabile, intra virginis ſe arcta concluderet ſepta. O magna & admirabilis ipſius Dei diſtributio, imo miſeratio! vt enim Protoplaſtum parentem & ſucceſſionem filiorum eius innouaret, quem conſtat ob hoc editum; vt ſuperbientium Angelorum ſuppleret numerum & ordinem, non indigne pertulit, intra virginis aluum cœlitus ſe corporari, vt conſocialem formam non ſecundum diuinæ ſubſtantiæ quantitatem vel qualitatem, ſed iuxta corporeum incrementum

abſque macula peccati ſibi compa-ctum eo erigeret vnde & ſuaſor, & ille ſuccubuit, perfida fraudatione præcepti vterque eiectus eſt. Ecce itaque cuncti qui ad ſacram conuenitis virginis natiuitatem, omnes corporeos vobiſcum affertis ſenſus, fortaſſis & iam non deſunt vobis interiores cordis intellectus. Haud dubium enim, cum diſpertitor ſuarum virtutum vnumquemque veſtrûm ſuo donauerit dono, qui ſcit in ſingulis ita diſpertire ſua dona & munera prout quiſque laborat, vt efficiatur eius habitaculum. Operatur autem hæc, vt ait Apoſtolus, vnus atque idem Spiritus, qui in cunctis ſecundum gratiarum rationem ſpargitur, & in ſingulis vnice inuenitur. Erigite ergò mentes veſtras, ad præſentis matris feſtiuitatem, vt nullum mentis vel corporis domicilium ſeu iubilatio inueniatur, quæ non tota concrepet in tam præclara procreatione. Cõgaudeat in hac celebritate q vterq; ſexus & conditiõ dominorum ſeu ſubiectorum, quia per hãc virginem vtrorumque venit redemptio, ſcilicet immaculatus Dominus

carnaliter prodiens de illius vtero. Gaudeant senes Deo placentes, quoniam ab aula cœli descendit ille in eius puellæ viscera, qui nouit non modo animas tantum, verumetiam corpora, ad meliorem iuuentutem referre à veteri ruina, iuxta sententiam Dauidicam, *renouabitur vt aquila iuuentus tua.* Imitentur etiam fidem Antiquorum Patrum, ex qua constat illos placuisse Deo, nec à memoria illorum refugiat, quoniam per huius Virginis partum & iam in extrema eorum sorte, conceditur illis repetitio veræ salutis. Lætentur iuuenes fortes in hac die, quoniam hodie prodijt in hanc lucem Virgo, ex cuius secretis natus est iuuenis, speciosus præ natis hominum, de cuius labijs diffusa est omnis gratia perlata per quadripartita mundi climata. Virtutem quoque corporis in animi vigorem transmutent, & per huius sacræ Virginis obtentum suam Christo commendent iuuentutem. Congratulentur etiam pueri & infantes in huius maximè puellæ initio, sua Christo & Mariæ dicantes crescentia membra, quoniam habent puerum

rum castitatis, & puritatis ministrum, & Mariam singularis pudicitiæ, ex cuius vtero sancto Christi infantia est suscepta. Psallent spirituali lætitia in hac die, & illi qui forte exercuerunt dominatum super sęculi negotia, quoniam per Virginem venit Dominus omnium Potestatum & Virtutum & Dominationum. Gaudeant subditi, & si quos premit alternum iugum, quoniam quandoque exsoluet filius Virginis, imo Dei, si ei placuerint, iniqua iuga à ceruicibus illorum depellere, ac superiores efficiet eos Dominus suis & per suæ matris suffragium. Cum ergo ad omnium virorum ætates nostra collocutio atque exhortatio peruenerit, rectum videtur vt ad illum sexum nostra denuò dirigatur oratio, ex quo scimus Dominum carnalia initia sumsisse. Ille enim maledictionis notam primæ Virginis, in benedictionem secundæ transmutauit Virginis, qui ante rerum formam præsciuerat ex eodem sexu suum in fine temporum procreandum fore filium, qui vniuersis omne afferret gaudium. Vere beata collaudanda Dei beneficia, quæ per

illum ſexum decreuerunt prouenire noſtra in tempora, à quo primo terrigenæ propinatum eſt iniquæ ſuaſionis medicamentum. O Eua tunc infelix! non ſolum pro inobedientiæ piaculo, verumetiam pro maledictionis titulo, nunc vero fœlix pro immutationis largifluo dono. Lætare tu mater omnium, non ſolum quia euaſiſti proſcriptionis excidium, ſed etiam quia de tua conſimili prole profudiſti eum in ſæculum, qui te tuamque progeniem mortis de compede miſericorditer eruit. Inſultas denique ei modo qui te dudum ſuo venefico ſuaſu infecerat, quia habes tuum plaſtem ſiue parentem propitium, qui ſuo triumpho nobili, procacem exturbauit tui hoſtis dominatum. Exi nunc ô fallax & inuentor antiqui criminis, à ſecundo noxio ſexu, quia ipſe qui ſine carnali onere, ab eodem pullulauit ordine, ſuam hodie genitricem, iſtam fecit prodire in lucem. Terreat te procul ſecundæ Virginis de cœlo collapſa benedictio, qui lætatus es in primæ virginis opprobrio. Namque qui gaudebas in articulo conditionis

humanæ, primos à suo fœlici incolatu exturbasse colonos, nunc à secundo homine filio Virginis æterna exultatione nexus es. Quocirca habentes ob oculos sacratissimæ Virginis sanctissimam diei venerationem, non in mundanis lætitijs exercete corda vestra, sed totum mentis ingenium figite in præclaræ virginis superna illa festa, in quibus diutina laude ab Angelis festiuis honoratur seruitijs. Procurate Principem vestram festiuis vt valetis laudibus, & benignis operibus prosequi, vt possitis cum ea absque coruscãtium defectione lãpadarum, *Agnum sequi quocunque ierit.* Hodie primiceria & ductrix Virginum à sanctis Prophetis vaticinata oritur, congratulentur ei cunctæ virgines, quia nascitur pudica puella, quæ amatorem peperit integræ castitatis. Fœlices illæ, quæ sine cognitionis ludibrio, tam mirificam Dei Genitricem quantum in ipsis est, prosecutæ fuerint puritatis commercio. Ergo quia gaudenter suscipitis eius ortum, ad cuius vos non hæsitatis pertinere colloquium, satagite vos ita exercêre in cœlestibus negotijs, vt

post exuperatos caducæ pestis labores, dum ventum fuerit ad præoptatum diuinæ portæ spectaculum, pulsantes non repudiemini, seu de ineptis virginibus dicitur, quæ à sponso reprobatæ sunt propter suam inertiam, dum in vasis suis habere oleum, hoc est, bona opera neglexêre: sed potius cum ipso ad cœlestia palatia simul, & cum beata genitrice eius progredi valeatis. Cum igitur ista solēnitas omnibus fidelibus congrua ab omniū conuenticulis Catholicorum debito honore prosequatur, præcipue tunc à sacris virginibus valde prosequenda est, & percolenda, quia hodie decus prudentum virginum, flos campi, idem sanctæ Ecclesiæ, quæ preciosissimis impletur margaritis, ex lilio conuallium, idem humilium hominum processit ad ortum. Gaudete per omnem modum omnes virgines, quæ vos tam sancto & prælucido dono Dei ditatas fore cognoscitis, sperate in ea, quæ huius doni compos effecta est, & ante partum & post parturitionem. Magnificate eam indefessa morum exhibitione, quoniam pro perseuerantia vir-

ginis, cum tympanis exultationis & lætitiæ, coram præsentia matris Domini, quia in sidereis cubilibus habebitis cum ea gratulari, si cœptam animi corporisque integritatem sincera probitate seruaueritis. Hilares estote & vos puellæ æuo teneræ, quia habetis & vos puellam Angelorum Dominam quasi primis auspicijs nunc pubescentem. Aduocate Angelos ad custodiam puritatis vestræ, quia ipsa in tenera sorte mundialiter posita, cum regina ipsorum etiam futura secum eorum suffragia, sedula oratione contrahebat. Lætamini etiam vos iam maturæ virgines, & quæ forte iam ad aniles metas peruenistis, quia pro longæua perseuerantia vestra, non solum pollicita præmia, verum laudē egregiam cum præsenti captabitis apud cœlestem auctorem. Ne subtrahatis vos à præfatæ matris iubilatione coniugatæ, & coniugali iugo subnexæ, quoniam qui suæ matri, & omnibus pijs virginibus contribuit integritatis palmam, ipse vos naturali fœdere mutua copulatione iunxit, quo decentem & genuinum seruantes modum

castitatis filios procreetis. Nec enim multum longè à castitatis munere aberitis, si filios non pro appetitione libidinis, sed pro amore successionis educatis. Ne desperetis, ô viri vel fœminæ, quocumque modo carnaliter corrupti, quoniam illa cœlestis mansio, non de virgineo tantùm ordine, sed & de quibusdam non solum iustis, sed & publicanis,& ante peccatoribus impletur. Quantoque vos conspicitis apud maiestatem Domini noxios existere, eo amplius respirate ad genitricem Domini plenam misericordiæ, habetis apud Patrem aduocatum ipsum filium virginis, & ipse propitiabitur peccatis vestris tantum, vt veniam de ipso ac matre eius speretis, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus. Per omnia secula seculorum. Amen.

In natale tuo nobis pia mater adesto,
Virtutes augens, culparum pondera delens.

FVLBERTI EPISC. CARNOTENSIS SERMO contra Iudæos.

Filij Iudæorum dicunt, non eſt mirum ſi modo captiui ſumus, ſi Hieruſalem non tenẽtes regem proprium non habemus: fuimus enim ſimiliter pro peccatis noſtris in Babylone captiui, regem proprium non habentes, & poſtea reuerſi in patriam habuimus reges, & principes. Hæc eſt ergo ſpes noſtra, vt adhuc nobis ſimiliter eueniat cum placuerit Deo. Alij dicunt, forſitan in aliqua parte mundi nobis incognita poteſt eſſe congregata multitudo Iudæorum, quæ habeat proprium regem, ideoque non ablatum adhuc eſt ſceptrum de Iuda. Alij dicunt eſſe in regionibus Iudęos prudentes atque potentes, qui virga directionis optimè gubernãt domos & familias ſuas, ideoque non eſſe ablatum ſceptrum de Iuda. Quibus nos primo reſpondemus, quoniam ſi ita accipienda eſt prophetia illa, ſicut illi dicunt, neque venit

Messias neque venturus est, donec omnes Iudæi patres familias vel mortui sint, vel ita impotentes, vt nullus eorum sit in mundo, qui sciat vel possit regere domum suam, quod quia futurum non est, vsque ad illum diem qui est finis omnium mortalium, nec Messias ante veniet: quod si ita est, ad quid putamus Messias vltimo die vt veniat, quam vt eos omnes sepeliat mortuos, quos sanaturus sperabatur infirmos? Hæccine erat expectatio gentiũ: quod non debent sceptrum Iuda, tam commune facere, nec tot reges quot patres familias in sua gente numerare, nusquam ante factũ, neque Patriarcham suum, ita delirum fingere, vt grandeuus senex mox moriturus magnas nugas cum magno conatu prolaturus diceret. Congregamini filij, & cætera. Item si Prophetia illa sic intelligenda est, quid prophetauit ille Patriarcha suis Hebræis, quod prophetare non posset quilibet Gentilis cæteris Paganis? neque enim defuturi erant eis patres familias vsque ad finem. Item qui sic exponit, regni maiestatem minuit, Prophetiæ derogat, certum de

aduentu Christi signum mandat, nisi bonorum omnium interitum. Aliter nos primo respondemus, quia malè interpretantur Prophetiam hanc, singulariter enim enunciatum sceptrũ regni, pluraliter exponendo, in baculos priuatorum dissipant. Sicque adultera sceptra sanctum & plenum Deo Prophetam, vt fatuum & delirum senem reputari compellunt. Quid enim Israël prophetasse videretur suis Hæbræis, quod prophetare non posset quilibet Græcus, Latinus, aut Barbarus Genti suæ? Sequens profectò sicut primus planè satagit, vt salutem perpetualiter aduentus Christi effugere possit. Si sciret vspiam esse regem ex Iudæis, negabit venisse Christum quia non putabit ablatum esse sceptrum de Iuda, si nescierit tantumdem valebit, quia licet nesciat, vbi tamen credet esse alicubi, ideo Christum non venisse credet. Nos vero ita respondere volumus vt demõstremus quòd ei nil prosit, ad negandum aduentum Christi, siue vnum regem, siue plures ostendat de genere Iudæorum qui non sunt reges Iuda. Quod cum demonstratum

fuerit, de his qui alicubi sunt si forte monstrentur, superuacaneum videbitur agere. Tria ergo sunt, sine quibus regnum esse non potest, terra videlicet, in qua regnum sit: populus, qui terram ipsam inhabitet: & persona regis electi, qui terram vindicet, & populum regat. Terra autem regni de quo agimus est prouincia Hierosolimitana, quę dicitur terra Iuda. Populus huius terræ fuit tribus Iuda. Reges eius vsque ad Christum omnes de tribu Iuda. Sicut ergo domus constat partibus suis, id est terra Iuda, & rege de tribu Iuda, & sicut non est domus si desit fundamẽtum, aut parietes, aut tectum, ita non est regnũ si desit terra, aut populus, aut Rex. Vbi enim pars deest, totum esse nõ potest. Et vbi totũ est, partes quoq; omnes esse necesse est. Si ergo perdita vna parte, totũ non est, quãtò magis omnibus perditis, quod ad nihilum redactũ est. Regnum autem Iuda terra sua caruit, ex quo ipsa terra in manus alienigenarũ venit. Populo caruit, postquam tribus Iuda in omnes nationes dispersa est. Rege vero diu ante caruerat. Sic regnum Iuda omni-

bus partibus suis dimissis regnum esse desiit. Est igitur ex tunc ablatum plane sceptrum de Iuda, & declaratum quia Christus venit. Si ergo cõstituas, vel mendosè fingas, vnum Iudæum, verbi gratia Mardocheum in Babylonia regem vel certè in Samaria, vbi decem tribus Iudæorum habitabant, habentes proprium regem, qui dicebatur rex Israël, non erit tamen rex Iuda, sed rex Israël, vel Babyloniæ, ad quos nullum respectum habet Prophetia, quę dicit, *non auferetur sceptrum de Iuda*. Rursus regum Iuda causa effectiua, erant sacerdotes qui vngebant eos in reges. Populus autem Iudæorum sacerdotes cum loco sacrificandi perdidit: regnum igitur ac sceptrum indubitanter amisit. Vbi enim effectiua causa non est, effectus qui ex ea nascatur, esse nullatenus potest.

IDEM SERMO CONTRA IVDÆOS.

Contra errores infidelium aliqua necessaria dicere volentes, mox à

Iudæis incipimus. Ipsi ergo nobis Catholicis in eo se consentire dicunt, quod vnum Dominum colimus omnium Creatorem. Dissentiunt autem in his, quod Trinitatem personarum in vnitate Deitatis non agnoscunt, & quod Christum negant Deum esse, & quod eum nondum venisse dicunt. Nos autem ab hac vltima parte contradicere inchoantes gradatim veniamus ad summam. Christum venisse probant innumerabilia. De quibus vnum est vaticinium Patriarchæ Iacob & legislatoris Moysi, qui certum signum aduentus ostenderunt in sceptro regni Iuda, dicentes. *Non auferetur sceptum de Iuda & dux de fæmore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium.* Hanc autem Prophetiam idcirco ducibus viris simul ascribimus, quia vnus illorum protulit, eam alter retulit, ac scribendo corroborauit. At ille qui protulit eam, id est sanctus Patriarcha Iacob, erat tunc aduena & peregrinus in Ægipto, cum filijs suis, nihilque de regia dignitate pertinere videbatur ad eos, nisi promissio tantum perficienda poste-

ris ipsorum ad nos. Præuidebat tamen ille vir spiritalis, tale quoddam regnum esse futurũ de genere suo, quale in Exodo legimus dicente Domino ad filios ipsius. *Si audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis. Mea est enim omnis terra, & vos mihi eritis in regnum Sacerdotale.* Sacerdotale igitur regnum præuidebat, in quo solo sacrificaretur Deo, & tale quod sine sacerdotio subsistere non posset. Cuius regni locum commendat Moses in Deuteronomio dicens, *caue ne offeras hostiam tuam in omni loco quem videris, sed in eo quem elegerit Dominus in vna tribuum tuarum*, & de iam facta electione tribus & loci, canit Rex Dei Psaltes dicens. *Repulit tabernaculum Ioseph & tribum Efrain non elegit, sed elegit tribum Iuda, montem Sion quem dilexit.* De hoc itaque vaticinans Patriarcha, & pro fine eius aduentum Messiæ significans, breuiter loquebatur dicens. *Non auferetur sceptrum de Iuda & dux de fæmore eius, donec veniat qui mittẽdus est, & ipse erit expectatio gentium*, sed sensus istius Prophetæ sic accipiendus est, ac si paulo pluribus verbis explicare-

tur hoc modo. Domus Iuda quę nunc modica est & peregrina, crescet olim in populum magnum, & habebit in terra promissionis Dominicæ Patriam suam & reges siue duces ex genere suo. Nec tolletur postea regimen siue ducamen ipsius populi, de manu sui generis. Ita ut transmutetur in manum alieni Rectoris donec veniat Christus. Cum ergo videritis, ô Iudæi, sceptrum Iuda in manu Regis alienigenæ transmutatum, hoc certo signo Christum venisse cognoscite. Nec expectetis vlterius temporale regnum quod transijt, sed gaudete perpetualiter conregnare Christo qui venit. Huius itaque Prophetiæ veritatem effectus rerum euidenter est consecutus. Postquam enim Deus in terra promissionis, elegit sibi locum regni sacerdotalis, sicut præscripserat Moyses, & sic Dauid postea factum esse cecinit, non fuit in sorte tribus Iuda rector, nisi de genere legitimo vsque ad tempus Herodis alienigenæ, qui post Hircanum regnauit Hierosolimis sub Cæsare Augusto. Quo tempore natus est Dominus Iesus in Bethleem Iudæ.

Sed ex illo tempore ablatum est sceptrum de Iuda temporale, & dux de fœmore eius. Ex tunc igitur Prophetica veritate constat, venisse Christum qui regnaturus erat in æternum. Christum etiam demonstrat venisse cessatio veteris sacrificij facta in aduentu eius, sicut Prophetauerat Malachias his verbis. *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens, & sacrificium non accipiam de manibus vestris, quia ab Oriente sole, vsque ad Occidentem, nomen meum clarum factum est in gentibus, in omni loco offertur nomini meo sacrificium mundum, quoniam magnum nomen meum in gentibus, dicit Dominus Omnipotens.* Huic Prophetiæ aliorum abundè presagia consonabãt. Sed cum Iudęi nullatenus eis adquiescere vellent, sed semper inhiarent iugulare victimas, & comedere carnes, compescuit Dominus superstitionem ipsorum magna vi, extrudens eos de loco regni, in quo solo, & numquam alibi sacrificare concesserat eis lex. Sicque tandem persenserunt inuiti, verum esse presagium defuncti sacerdotij sui, cum neque extra haberent sacrificandi licentiam, nec intra sua

quondam mœnia facultatem. Transacto itaque veteri sacerdotio, quod ad tempus fuerat institutum, successit nouum atque sempiternum Christi sacerdotium, de quo Psalmista prædixerat. *Iurauit Dominus & non pœnitebit eum, tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedec.* Mutatio quoque legis Christum venisse demonstrat, quæ facta est ipso veniente, sicut supra dixerat diuinus Esaïas his verbis. *Erit in nouissimis diebus manifestus mons Domini, præparatus in cacumine montium, & exaltabitur super colles: & venient ad eum vniuersæ gentes & dicent, venite ascendamus ad montem Domini & ad domum Dei Iacob, & annunciabit vobis viam salutis, & ingrediemur in ea. Ex Syon enim prodiet lex, & verbum Domini de Hierusalem.* Quis autem adeo rudis, vt non intelligat in his verbis montem eleuatum super montes, Christum esse regem super Principes? In huius ergo regis aduentu videbat Propheta legem exituram esse, non de monte Sina, ad erudiendam vnam gentem sicut prius, sed de monte Syon ad docendas gentes sicut nunc factum esse videmus. Vetus autem lex

tem lex quinquagesimo die post immolationem Pascalis Agni data est Moysi, noua lex quinquagesimo die post occisionem & resurrectionem veri Agni, sanctis Apostolis inspirata est, de qua lege dicit etiam sanctus Hieremias. *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & confirmabo super domum Iacob Testamentum nouum, non secundum Testamẽtum quod constitui patribus, in die qua apprehendi manum eorum vt educerem eos de terra Ægypti, & cætera.* Quoniam igitur in aduentum Christi nouam legem ab ipso ferendam esse Prophetæ prædixerant, & ipsa iamdudum prolata est, legislatorem quoque Christum prius venisse manifestum est. Sanctissimus quoque Daniel non solum venisse Christum, verumetiam tempus vnctionis & passionis eius, & finem sacerdotij perpetuamque desolationem Iudæorum computando, demonstrat in persona Gabrielis Archangeli, ad se loquentis his verbis, *Septuaginta Hebdomadæ abbreuiatæ sunt super populum meum & super vrbem sanctam tuam, vt consumatur præuaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempi-*

terna, & impleatur visio & Prophetia, & vngatur sanctus sanctorum. Et paulo post, *occidetur*, inquit, *Christus, & non erit eius populus qui eum negaturus est*, item paulo post, *& in dimidio Hebdomadis deficiet hostia & sacrificium, & in templo erit abominatio desolationis, & vsque ad consummationem & finem perseuerabit desolatio.* Huius ergo Prophetiæ compendium est, quantum ad præsentem rationem pertinet, quod in Hebdomada septuagesima vngendus & occidendus esset Christus, & vetus sacerdotium defecturum. Hæc autem Hebdomada euoluebatur, perpetuaque desolatio secutura erat, Imperante Tiberio successore Aug. quando baptisatus & fuerit crucifixus Iesus Dominus. Ex tunc igitur Prophetica veritate non solum venisse Christum, sed etiam vnctum esse constat, & passum, vetusque sacrificiũ defecisse desolatione secuta. Item Christum venisse, & quis esset Christus indicauit olim forma humilitatis eius ac passionis à multis vatibus particulatim descripta, & in solo Iesu Domino nostro tota simul inuenta. Nos autem verbi gratia partem descriptio-

nis illius subijcimus, sicut est quod in Bethleem nasci dignatus est, iuxta Prophetiam Micheæ. Quod super asinum sedens venit Hierosolimam, & in tempore passionis veste rubea indutus est. *Et sicut ouis, ad occisionem ductus est, & cũ iniquis reputatus est,* sicut deplorauerat Isaïas. *Quod triginta argenteis venũdatus est ac spinis coronatus & lapide occlusus est,* vt lamẽtatus fuerat Ieremias, *quod trãsfixis palmis ac pedibus, felle & aceto potatus est, & diuisa sunt vestimenta eius, & super tunicam eius missa est sors, & ipse collocatus in obscuris, sicut mortui sæculi,* deflente Dauid, *quod cæsus est & consputatus, & lancea vulneratus,* dolente Iob. Talis itaque descriptio Prophetarum de humilitate & Passione Christi, quoniam in solo Iesu Christo Domino nostro tota inuenta est, nõ solum venisse Christum, sed ipsum solum verè esse Christum ostendit. Item Christum venisse, & quis esset Christus olim præsens indicatio contemporalium sibi vatũ ostendit, velut Zachariæ & Elisabeth, Simeonis & Annæ, quorum gesta seu vaticinia nota sunt, & Ioannis Baptistæ dicentis, *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata*

mundi. Quando enim isti Dominum Iesum personaliter indicarunt, non modo venisse Christum, sed quis esset Christus sine dubio ostenderunt. Item signa vel miracula, quæ in natiuitate & Baptismo & Passione Domini nostri Iesu quasi extrinsecus, sed tamen diuinitus facta sunt, non modo venisse Christum, sed ipsum verè esse declarauerunt, sicut visiones Angelorum lætantium in natiuitate eius, sicut stella noua rutilans, ad iudicium eius, sicut Magi cum muneribus venientes ad cunabula eius, quæ miracula sic turbauerunt Regem abusiuum, vt in æmulationem Christi nati coæuorum eius infantium crudelissimã stragem ederet. Præterea sicut tonitruum paternæ vocis, & Spiritus sancti columbina species in Baptismo eius, & sicut quando sol obscuratus est, & terra tremuit, & velum templi scisum est in occisione eius. Super hæc omnia Christum venisse demonstrant opera & sermones eius, de quibus ipse confutabat olim incredulitatem Iudæorum dicens. *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent*. Et de

quibus corroborabat inter alios fidem discipulorum Ioannis Baptistę dicens. *Hæc dicite Ioanni quid audistis & vidistis. Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.* Hæc enim & alia multa facturũ esse Christum Prophetæ prædixerant. Quæ omnia quoniam à Domino nostro Iesu Christo fieri videbantur, ipsum verè Christum esse probabant. Cætera verò Christi aduentus argumenta sicut est, *quod in omnem terram exiuit sonus Apostolorum, & quod in ipso benedici videntur omnes tribus terræ,* & alia innumerabilia sponte præterimus, quia satis copiose quod propositum fuerat demonstrauimus, id est Christum tempore suo venisse. Nec habet Iudæus quid hiscere contra. Nam si dixerit sceptrum de Iuda esse ablatum, perspicuè falsus est, quia circiter annos mille dispersa est tribus Iuda in omnes ventos, & locum regni Sacerdotalis alieni possident. Quod si dixerit sacerdotium eius non esse defunctum, mentitur planè, quia nec extra Hierusalem habet sacrifi-

candi licentiam, nec intra facultatem. At si dixerit testamentum non esse finitum, & hoc præcipue falsum est, quia sine sanguine sacrificij non stat ius veteris testamenti. Si dixerit numerum sancti Danielis, in tempore supradicto non fuisse completum, hoc quoque falsum esse rationes Chronicarum facile probant. Si dixerit illum non esse Christum, cui superius relata descriptio conuenit, cum testimonio Prophetarum, tum etiam eo falsus esse probatur, quod nullus est alius cui conuenire possit. Si nouis & iudicibus Prophetis obganire tentauerit, refellunt eum veteres & circumfulgentia signorum miracula. Si autem miracula Natiuitatis, & cætera facta fuisse non credit, arguit eum innocentium cædes, & historiæ multæ. Magnifica vero Christi opera obumbrare non valet, quia literarum, ędificiorum & alijs signis impressa, vel expressa sunt vt sine ruina mundi disparere non possint. Tanta igitur ratione conuictus, tantisque sanctorum testimonijs confutatus Iudæus, si legali & Propheticæ autoritati non acquiescit, extra syna-

gogam eijciendus eſt. Hactenus expedito, quia venit Chriſtus & quando & quis ſit, ab hinc quia verus Deus eſt ingrediamur oſtendere. Hoc ergo primum ponimus, Chriſtum ſuper omnes homines alios excellere, ſua quædam glorioſa propria manifeſtãt, à Prophetis expoſita, velut hoc quia eſt homo de virgine natus Eſaïa teſte, *Et Chriſtus eſt homo ſine adiutorio inter mortuos liber*, teſte Dauid. Nec enim aliud, hominem Virgo mater peperit, nec alius virtute ſua liber à mortuis reſurrexit. Deinde vero ſunt alia Chriſti propria, quibus omnem ſupereminet creaturam, ſicut illud ab Eſaïa cum admiratione prolatum. *Domine quis credidit auditui noſtro & brachium Domini cui reuelatum eſt?* & illud Dauidicum, *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Neque enim Angelus, neque alia creatura Dei brachium eſt, aut in æterno die naturalis Dei filius eſt. De qua filiatione vel generatione diuina ſatis extat copioſa Theologorum authoritas, vnde Rex mirè ſapiens ſubtiliſſimam quæſtionem proponebat dicens, *quis aſcendit in cælum atque deſcendit?*

quis continuit spiritum in manibus suis? quis colligauit aquas quasi in vestimento? quis suscitauit omnes terminos terræ? quod nomen filij eius si nosti? Ex his ergo proprijs supradictis quæ Christum à creatura separant, sit pro ratione demonstratio diuinitatis eius hoc modo. Quidquid est, aut creator, aut creatura: proinde quod est, si creatura non est, creator est. Cum ergo Christus sit Dei brachium, quod creatura non est, sine dubio creator est. Item filius naturalis, etsi numero differt à patre suo quoniam alter est, naturali tamen definitione patri suo vnum idemque est. At Christus Dei filius naturalis est. Christus igitur idem quod Pater, idest Deus est. Liquet igitur Christum quia Dei brachium est Dominum esse, & quia Dei filius est esse Deum. Præter hæc denique sunt vaticinia quædam de Christi diuinitate sic aperta, vt in eorum tractatu non sit opus vti ratiocinatione. Quoniam euidenter illum ipso nomine Dominum clamant cum laudibus Deo dignis, quamuis non sine commemoratione humanitatis eius, qua fit vt Deus verus, & homo simul esse

credatur. De quibus illud Dauidicum. *Sedes tua Deus in sæculum sæculi, & cætera.* Et illud Esaïæ, *paruulus natus est nobis, filius datus est nobis, & vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis, multiplicabitur eius imperium & pacis non erit finis.* Vbi in his verbis Esaïæ cauenda est falsa Iudęorum interpretatio, qua vaticinium istud ad Esechiæ nomen inflectere laborant, quando cum Christianis simplicibus altercantur: falsa certè, quia non habetur scriptum in Hebraïco, & vocabitur nomen eius Esechias, quod interpretatur fortis Domini, sed vocabitur nomẽ eius El giber, quod interpretatur Deus fortis, quod nomen id est, El, soli Deo conuenit, & non Esechiæ, cui nec cætera quæ sequuntur conuenire possunt. Cæterum in vaticinio Dauid, simul cum diuinitate Christi, diligenter attendenda est distinctio Patris, Filij & Spiritus sancti. Cum enim dicitur, *sedes tua Deus in sæculum sæculi, virga directionis virga regni tui, dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem,* ad filium Domini loquitur. Cum dicit *propterea vnxit te Deus, Deus tuus*, de Deo

Patre loquitur. Cum vero subiungit, *oleo lætitiæ*, Spiritum sanctum significat, nilhominus Deum vt loco suo demonstrabitur.

SERMO CONTRA IVDÆOS.

MAgna dissensio est inter filios hominum cum de multis alijs, tum etiam de confessione fidei. Quod videns Apostolus dicebat, *nos prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam, ipsis autem vocatis Iudæis atque Græcis Dei virtutem & Dei sapientiam.* Non solum autem Gentiles & Iudæi, sed & ipsi quidem qui se Christianos appellari volunt, nimiam habent inter se differentiam. Cum alij eorum Catholici sint, alij heretici multis modis. Ego vero Fulbertus qui pono talia, licet peccator & indignus Episcopus, tamen quia vel fide Catholicum me esse desidero, atque profiteor, gratia Dei volo, alijs quibus potero de mea fide & suo errore aliquam portiunculam redde-

re rationis eius, quæ in me satis est & copiosè. Et primum quidem Iudæis. Hi ergo nobis consentire dicunt. In hoc vnum Deum cõfitemur omnium creatorem. Dissentiunt autem de multis, sed periculosius ferè de his quod Trinitatem personarum in vnitate diuinitatis non agnoscũt, & quod Christum Deum esse negant, vel quod nondum venisse dicunt. Qui tamen de hoc vltimo siue tertio, eos rationabiliter conuincere puto, quod non habeat postea multum laborare de cęteris. Probato enim quia venit Christus, ipse poterit deinceps intimare quærenti Iudæo, quid sentire de cæteris vel quid facere debeat. Iam ergo incipiamus. Christum venisse probat impleta Prophetia, quam scripserat Moyses in hæc verba. *Non auferetur sceptrum de Iuda & dux de fæmore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium.* Non est enim ablatum regimen tribus Iuda de manu sui generis, & transpositum in manus regum alienigenarum vsq; ad aduentum Domini nostri Iesu Christi, quem nos Catholici Christiani suscepimus, est au-

tem ex tunc reuera ablatum ſceptrum de Iuda, & tranſpoſitum in manus extraneas, eiuſdem Domini noſtri *Ieſu* Chriſti. Ex tunc igitur authoritate Prophetica patet, veniſſe illum qui mittendus erat, ideſt Chriſtum. Ecce propoſitionem noſtram ſuccinctè cõcluſimus, nunc ad approbationem ipſius hiſtoricam veritatem breuiter attingamus. Demonſtrantes quales Iudæorum populus de genere ſuo rectores habuerit, quando amiſerit, & quomodo ſibi oblatio regiminis & aduentus Meſſiæ concurrerint in diebus Herodis. Igitur poſt Moyſem, qui Prophetiam hanc potulit & Ieſum ſucceſſorem eius, Rectores habuit populus Iudaïcus de genere ſuo, qui Iudices appellati ſunt, vſque ad tempus Samuelis Prophetæ. Deinde qui reges appellati ſunt, ſimiliter de genere ſuo, Saülem, Dauid & plures alios vſque ad tranſmigrationem Babilonis. In ipſa quoque tranſmigratione non defuerunt illi de genere ſuo rectores & conſolatores Deo pleni, & ipſis regibus excellentiores, ſicut Ieremias & Daniel Prophetæ. Poſt reditum de

Babilone fuerunt illi similiter de genere suo bene disciplinata regimina Pontificum vsque ad Aristobuli tempus, qui Pontifex Iudaïci populi similiter de genere suo, & rex vltimus fuit. Hunc autem Aristobulum expugnata Hierosolima vinctum cum liberis Romam misit Pompeïus Romanorum Dux, Hircano fratri eius Pontificatum relinquens. Omnem vero Iudęorum gentem ex tunc Romano Imperio tributariam fecit, nec multo post Hircano à Parthis capto, qui Iudæorum vltimus Pontifex per legitimam successionem generis fuit, Herodes primus ex alieno genere Rex Iudæorum factus est per Senatus Consultum Imperante Augusto. Quo tempore Christus secundum Prophetiæ fidem in Bethleem natus est. Hactenus ergo, id est vsque ad regnum Herodis, & non postea rectores habuit legitimè populus Iudaïcus de genere suo: regno namq; Iudæorum disrupto atque mutato, Sacerdotium quoq; disruptum atque mutatum est. Herodes enim postquam regnum Iudæorum à Romanis accepit, antiquo iure, hoc est

per legitimam ſucceſſionem generis non conſtituebat Pontifices, ſed promiſcuè quibuſque ignobilibus ſacerdotia promittebat ad tempus. Sacra quoque veſte ſummi Pontificis ſub ſignaculo clauſa, nuſquam vſum eius Pontificibus permittebat. Hunc ergo peruerſum morem tenuit poſt ipſum Archelaüs ſucceſſor eius. Hunc deinceps tenuere Romani præpoſiti, donec tandem poſt Paſſionem Chriſti deſtructa Hieroſolima & diſperſa gente Iudæorum, neque ciuitas illis, neque Rex, neque Pontifex, neque populus fuit. Et iſta deſolatio iugis facta eſt vſque in hodiernum diem. Si ergo hæc ita ſunt, imo quia ita ſunt, quod ex Prophetia concluſeramus, per hiſtoriam conſequenter approbauimus, ideſt ex tempore quo regimen de Iuda ablatum eſt, & princeps de fœmore eius, veniſſe Meſſiam. Nunc ſi habent Iudæi quid contra murmurent, audiatur. Hic ſolent autem trifariam verba dare, contra rationem iſtam, quidam ex eis Iudęi. Primum non credimus inquiunt, veniſſe Chriſtũ, quia virgam regiminis Iuda non putamus

ablatam. Sunt enim in multis regionibus Iudæi locupletes & ingeniosi qui regant strenuè familias suas, & quia tales rectores adhuc esse videmus, dicimus nōdum esse ablatum sceptrum de Iuda, neque venisse Christum adhuc. Potest eos quiuis iocosa vrbanitate deludere, simulque ratione confutare hoc modo. O Iudæi fœlices infortunio! si est verum quod dicitis, numquid non ille vos copiose mireuè beauit, qui vos pessundedit atque dissipauit, si cum in patria vnum regem amiseritis, nunc in exilio tam multa regum milia vel inuenistis, vel recuperastis? Sed nullus eorum chrismate legali vel spirituali vnctus est, nullum populus sequitur, nec ipse populo prę-est, quapropter nullus eorum neque Rex, neque Pontifex, Propheta, neque Dux tribus Iudæ vel est, vel certè appellari potest. Vnde enim causæ effectiuæ desunt, ibi effectus illarum esse minime possunt. O igitur dolor vel risus, contra stultam atque infœlicem sortem partis Iudæorum, qui cum insolenter & inconfesse regimen suũ putant in turbam mittere, & applaudere

ſibi de multitudine regũm, nullum rectorem penitus cõprobantur habere. Sufficere poſſit iſta ratio quã diximus, ad cõfutationẽ primæ partis. Sed quia bonæ cauſæ ſatis nobis rationes abundant, non pigeat illos iteratò per impoſſibile oppugnare, hoc modo. Prophetia de qua nunc agimus, aut reſpicit ad tales reges, ideſt ruſticos, ſiue priuatos, aut minimè. At ſi reſpicit, & propter illorum præſentem exiſtentiam in hac vita, conſtat inter vos nondum veniſſe Chriſtũ, propterea idem conſtabit numquam eſſe venturum donec omnes ita deleti ſint, vt nullus eorum ſit in mundo qui regat familiam ſuam, hoc autem quando erit? niſi in conſummatione ſeculi, cum defunctis omnibus nullus erit iam neque pœnitentiæ neque veniæ locus: & quid putabimus, vt tunc veniat Meſſias niſi mortuos ſepelire? Hæccine ergo erit expectatio gentium? itane promiſſa Prophetia redigetur ad nihilum? Abſit: impoſſibile eſt enim mentiri Deum qui repromiſit certo termino ante finem ſæculi, Chriſtum ſuum ad ſaluandum genus humanum mittere.

mittere. Falsi sunt igitur illi, qui dicunt Prophetiam hanc ad finem talium rectorum respicere, quales certum est, vsque in finem sæculi perdurare. His ita refutatis de hac obiectione refutati Iudæi transeunt ad alteram dicentes: Non credimus venisse Christum, quia sceptrum de Iuda non putamus ablatũ. Qui scit enim vtrum in aliqua parte mundi, sit congregata multitudo Iudæorum, quæ regem vnctum atque sacratum habeat, super se de genere suo? Ad hoc respondemus, quod nullus vtrinque nostrum scit, nec audiuit in diebus nostris Iudæum regem in vlla regione mundi regnare, sed tamen si aliquis Iudæus regnaret in Iudæa, nunc nihilominus ablatum esset sceptrum de Iuda. Per se enim regnum Iuda diuisum est ab alijs regnis, constans propria regione, quæ dicitur terra Iuda, & Benjamin, proprio rege qui de tribu Iuda. Et sicut domus quælibet proprijs partibus cõstat, id est fundamento, parietibus & tecto, quarum si vna defuerit, domus esse non possit, ita regnum Iuda partibus supradictis. Nam siue patria, siue

populus, siue rex desit, regnum esse non possit. Vbi enim pars deest totum esse non potest, & contra vbi totum est, partes quoq; esse necesse est. Quod si vna parte pereunte nomen totius perit, quanto magis cunctis pereuntibus totum non subsistit? Regnum autem Iuda terrã suam perdidit, quando ipsa in manus extraneas venit, populo caruit, postquam in omnes nationes dispersus est populus. Rege vero legitimo longe ante caruerat, sicque regnum Iuda, omnibus partibus suis amissis, regnum esse desiuit. Manifestum est igitur, & ad extranea regna nihil pertinere sceptrum de Iuda, & de suo iure esse ablatum. Quod si quis stultus putet esse, vel dici regnum Iuda, vbicunque regnat Iudæus super Iudæos, refellitur & re & scriptura. Nam cum regnarent duo reges super gentem Iudæorum, vnus in Hierusalem super duas tribus, & alter in Samaria super decem tribus, ille tantum vocabatur, & erat Rex Iuda qui regnabat in Hierusalem. Ille denique Rex Israël, qui regnabat in Samaria. Sic ergo sceptrum Iuda non pertinet ad

illum, qui decem tribubus Iudæorum præest in Samaria, multo minus pertinebit ad illum, qui mendosè fingitur rex esse aliquot Iud. in India. Dicamus iterum. Rex Iuda est vir oriundus de tribu Iuda electus, & à legitimo sacerdote sacro Chrismate vnctus ad regendum populum, qui habitat in terra Iuda. Omnis autem Rex extraneus ab hac definitione alienus est. Nullus igitur ipsorum Rex Iuda est. Non enim possunt habere cõmunem essentiam quæ non habent communem definitionem. Porro conclusionem hanc altera cõsequitur, hoc modo. Nam si de tribu Iuda legitime Rex esse non poterat, nisi quem sacerdos ipse quoque vnctus atque sacratus, legitima vnctione sacraret. Sacerdos autem in gente Iudæorum non fuit, postquam Chrisma perdiderunt, & exulauerunt de loco, in quo solo eis sacrificare licebat, postquam sacerdotes qui reges vnxerunt non exstiterunt, nec reges quidem existere potuerunt. Vbi enim causæ effectiuæ desunt, effectus earum minime esse possunt. Concluditur itaque non solum de Iuda sceptrũ abla-

tum, ſed ne regem quidem ibi poſtea fieri potuiſſe. Nunc veniamus ad tertium. Nam eſt nobis inquiunt, *tanti* ſigni, quod exules ſumus nunc & *ſine* rege id eſt Principe, vt propterea credamus veniſſe Meſſiam. Fuimus enim ſimiliter in Babilone, non tamen vllo modo venit Meſſias, ſed poſtea reuerſi Hieroſolimam habuimus regnum & ſacerdotium: hæc eſt ergo ſpes noſtra, vt ſimiliter nobis reſtitutis, cum placuerit Deo rurſus hæc aduenianт. Reſpondemus quod nunc exules, & ſine principe vos eſſe dixiſtis & verum eſt, ibi enim collectus erat in vnum populus Hieroſolimis, id eſt tribus Iuda & Benjamin, habens ſecum regem & ſacerdotes, & Prophetas ſuos, & promiſſionem datam à Domino, quod poſt peractam pœnitentiam lxx. annorum redituri eſſent in terram ſuam quam nondum tradiderat Dominus alienigenis ad habitandum, ſed ſicut nunc deſerta remanſerat. Nunc vero non eſt vobis collectus populus, ſicut tunc, neque rex, neque ſacerdotes, neque Prophetæ, neque terra deſerta vobis reſeruata, nec promiſſio data à Do-

mino quod post lxx. annos illuc redeatis, sicut tunc: sed est potius sententia data à Domino, quod perpetua sit hæc desolatio vestra, quod in loco suo satis demonstratur, quæ vobis iam circiter annos mille persoluit, nil fraudatura vos de cæteris, vsque in finem.

DEVS VNVS EST IN TRINITATE.

MOYSES ait. In principio fecit Deus cœlum & terram. Dixitq; Deus. Spiritus Domini ferebatur super aquas. Dauid inquit. Verbo Domini cœli firmati sunt, & Spiritu oris eius omnis virtus eorum. Isaïas ait. Ego primus & ego nouissimus. Manus quoque mea fundauit terram, & dextera mea mensa est cœlos. Et paulo post. Et nunc Dominus Deus misit me, & Spiritus eius. Aggæus. Spiritus meus erit in medio vestri: Post ea. Ecce ego commouebo cœlum & terram, & veniet desideratus cunctis gentibus. Isidorus. Christus ex Patre ita emicuit, velut

ſplendor à lumine. Velut verbum ab ore, velut ſapientia ex corde.

Quod Chriſtus à Deo ſit genitus Dauid inquit. Dominus dixit ad me: filius meus es tu, ego hodie genui te. Salomon in Prouerbijs. Quis aſcendit in cœlum, atque deſcendit? Quis continuit ſpiritum in manibus ſuis? Quis colligauit aquas quaſi veſtimēto? Quis ſucitauit omnes terminos terrę? Quod nomen eſt, & quod nomen filij eius ſi noſti? Iſaïas. Nunquid qui alios parere facio, ipſe non pariam, dicit Dominus? Et qui generationem alijs tribuo, ſterilis ero, ait Dominus? Quod ante ſæcula genitus eſt ineffabiliter. Micheas ait. Egreſſus eius à principio à diebus æternitatis. Dauid. Ante ſolem permanet nomen eius. Salomon in Prouerbijs cap. 22. Nondum erant abyſſi, & ego concepta eram. Nec dum fontes aquarum eruperant, & ego parturiebar, quando præparabat cœlos aderam, cum eo componens omnia. Iſaïas. In humilitate iudicium eius ſublatum eſt. generationem eius quis enarrabit? Iob. Sapientia Dei patris vndè venit? Latet enim ab oculis hominum, & à

volucribus cœli absconsa est.

Quod cum Patre & Dominus est. Dauid inquit. Sedes tua Deus in sæculum sæculi: Virga directionis virga regni tui. Moyses. Creauit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creauit illum. Zacharias. Post gloriam misit me ad gentes & cæt. Item. Lauda & lætare Syon quia ecce venio, & habitabo in medio tui, & scies quia Dominus exercituum misit me.

Quod in humilitate venturus esset. Isayas dixit. Dicite filiæ Syon, ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinum. Ieremias. Tibi peccauimus expectatio Israël, saluator eius. Quare sicut colonus futurus est in terra, & quasi viator declinans ad manendum. Quare futurus es quasi vir vagus, & qui non potest saluari.

Quod occidendus esset. Isayas inquit. Sicut ouis ad occisionem ductus est, & quasi agnus coram tundente se sine voce, sic non aperuit os suum. Daniel. Vir Gabriel. Post hebdomadas septuaginta occidetur Christus.

Quod resurrecturus esset. Dauid ait. Caro mea requiescet in spe & cæt.

Item resurrexi & adhuc sum tecum. Oseas. Viuificabit nos post duos dies, & in die tertia suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius.

De termino aduentus eius Moyses vel Israël.

Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de foemore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Daniel. Adhuc me loquente in oratione, ecce vir Gabriel, quem videram in visione à principio, citò volans tetigit me, in tempore sacrificij vespertini, & docuit me, & locutus est mihi. Dixitque Daniel. Nunc egressus sum vt docerem te & intelligeres. Ab exordio precum tuarum egressus est sermo, ego autem veni vt indicarem tibi, quia vir desideriorum es. Tu ergo animaduerte sermonem & intellige visionem. Septuaginta hebdomades abbreuiatæ sunt super populum tuum, & super vrbem sanctam, vt consumatur preuaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna, & impleatur visio & prophetia, & vngatur sanctus sanctorum. Scito ergò & animaduerte, ab exitu sermonis vt iterum

ædificetur Ierusalem: Vsque ad Christum ducentæ hebdomadæ, & septem hebdomadæ sexaginta duæ erunt. Et rursum. Ædificabitur platea & muri in angustia temporum. Et post hebdomadas septuaginta duas, occidetur Christus, & non erit eius populus qui eum negaturus est. Et ciuitatem & sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo, & finis eius vastitas. Et post finem belli statuta desolatio. Cõfirmabit autem pactum multis hebdomada vna. Et in dimidio hebdomadæ hostis & sacrificium, & in templo erit abominatio desolationis, & vsque ad consummationem & finem perseuerabit desolatio.

Domine quis credidit auditui nostro? & brachium domini cui reuelatum est? & ascendit sicut virgultum coram eo, & sicut radix de terra sitienti. Et non est species ei neque decor. Et vidimus eum, & non erat aspectus. Et desiderauimus eum despectum & nouissimum virorum, virum dolorum & scientem infirmitatem. Et quasi absconditus vultus eius & despectus, vnde nec reputauimus eum. Verè lan-

guores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit, & nos putauimus eum quaſi leproſum, & percuſſum à Deo, & humiliatum. Ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra. Diſciplina pacis noſtrę ſuper eũ, & liuore eius ſanati ſumus. Omnes nos quaſi oues errauimus. Vnuſquiſque in viam ſuam declinauit, & Dominus poſuit in eo iniquitates omnium noſtrûm. Oblatus eſt quia ipſę voluit, & non aperuit os ſuum. Sicut ouis ad occiſionem ductus eſt, & quaſi agnus coram tundente ſe obmuteſcet, & non aperiet os ſuum. De anguſtia & de Iuditio ſublatus eſt. Generationem eius quis enarrabit? Quia abſciſus eſt de terra viuentium. Propter ſcelus populi mei percuſſi eum, & dabit impios pro ſepultura, & diuitem pro morte ſua, eo quod iniquitatem non fecerit, nec dolus fuerit in ore eius. Et Dominus voluit conterere eum in infirmitate. Si poſuerit pro peccato animam ſuam videbit ſemen longæuum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur, pro eo quod tradidit in mortem ani-

mam suam, & cum sceleratis reputatus est. Et ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus orauit, vt non perirent, dicit Dominus omnipotens.

Christus ait. Gaudium est Angelis super vno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitentia. Ioha. Apost. sic ait, inter cætera ad iam baptizatos. Filioli hæc scribo vobis vt non peccetis. Et si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem Iesum iustum: ipse est exoratio pro peccatis nostris. Iacobus ait. Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem vt saluemini. Fulgenti. Quocumque tempore homo egerit pœnitentiam quamlibet annosus, si toto corde renunciauerit peccatis præteritis, & pro eis in conspectu Domini non solum corporis, sed etiam cordis lachrimas fuderit, & malorum operum maculas bonis operibus diluere curauerit, omnium peccatorum indulgentiam habebit. Ezechiel. Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custo-

dierit præcepta mea vniuerſa, & fecerit iuſtitiam, vita viuet & non morietur: omnium iniquitatum eius quas operatus eſt nō recordabor. In iuſtitia ſua quam operatus eſt viuet. Nunquid voluntatis meæ eſt mors impij? dicit Dominus Deus. Et non vt conuertatur à vijs ſuis & viuat? Si autem auerterit ſe iuſtus à iuſtitia ſua, & fecerit iniquitatem ſecundum omnes abominationes quas operari ſolet impius, nunquid viuet? Omnes iuſtitiæ eius quas fecerit non recordabuntur: in præuaricatione qua præuaricatus eſt, & in peccato ſuo quod peccauit, in ipſis morietur.

Vnumquemque iuxta vias ſuas iudicabo domus Iſraël, ait Dominus. Conuertimini & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris, & non erit vobis in ruinā iniquitas: proijcite à vobis omnes prçuaricationes veſtras, in quibus præuaricati eſtis, & facite vobis cor nouum & ſpiritum nouum. Et quare moriemini domus Iſraël? quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, reuertimini & viuite.

Pœnit. Laicorum secundum Fulb. Episc.
Si quis hominem occiderit spontè vij. annis pœniteat. Si immeritum x. ann. pœniteat. Si Diaconum xiiij ann. pœnit. Si Presbyterum xx. & vno anno pœnit. si quis hominem non sponte occiderit iij. ann. pœnit. si publico bello j. anno pœnit. si quis hominem debilitauerit iij. xl. pœnit. si quis membrum principale alicui tulerit iij. an. & dimidio pœn. si quis Sodomiticus vel cum pecude semel vij. annis pœnit. si consueuerit xiiij. an. pœnit. si quis fornicatur inter fœmora semel iiij. quadragenis pœnit. si consueuerit iij. annis, si paruulus oppressus hoc patitur vna quadrag. pœnit. si per se ipsum ij. quadrag. pœniteat. si consueuerit vno anno p. si quis adulterat simpliter v. annis pœnit. si dupliciter x. annis p. si quis raptum fecerit iij. an. vno de his foris Ecclesia pœniteat, si quis Nonnam corruperit vij. ann. pœnit. si quis Cōsanguineam v. annis p. si quis diuinos consulit. iij. an. p. si quis sacrilegus vel periurus exstiterit vij. an. p. si quis iurat contra pacem j. anno p. cum elemosinis & redeat, si quis pertinaciter

odit, excommunicetur.

Mulierum pœnitentia per Fulb. Episc.

Si qua mulier ij. fratrib. nupſerit v. an. pœnit. ſi qua partum necat, aut excitat ſponte ſi iam viuit xij. ann. ſi non viuit adhuc vj. annis poſt pœn. & ſemper ſexta feria ieiunet. Si mater dormiens filium vel filiam oppreſſerit iij. annis pœnit. ſi infans alicubi ceciderit & obierit, parens j. an. p. ſi infans mortuus fuerit per negligentiam ſine baptiſmo iij. annis p. j. ex his foris & ſemper ſexta feria ieiunet. Fidelis bene viuens ſecurus hinc exit. Baptiſatus ad horam. Agens pœnitentiam dum ſanus eſt & reconciliatus. Et poſtea bene viuit ſecurus. Qui poſita in vltima neceſſitate pœnitētiam accipit & exit. Fateor non illi negamus quod petit, ſed non præſumo dicere quia benè exit. Do ergo conſilium, dimitte incertum, & tene certum, vt dum ſanus es agas pœnitentiam, vt mortuus habeas ſecuritatem.

Hoc vero tempore poſtea quam reſurrectio Domini noſtri Ieſu Chriſti, manifeſtiſſimum iudicium noſtræ libertatis illuxit, nec eorum ſignorum

quæ iam intelligimus, operatione graui onerati sumus, sed quædam pauca pro multis, eademque factu facillima, & obseruatione castissima, ipse Dominus, & Apostolica tradidit disciplina. Sicuti & Baptismi sacramentum & celebratio corporis & sanguinis Domini, quæ vnus quisque cum percipit quo referantur imbutus agnoscit, vt ea non carnali seruitute, sed spirituali potius libertate veneremur.

Nisi manducaueritis, inquit, carnem filij hominis & sanguinem biberitis, non habebitis vitam in vobis. Facinus vel flagitium videtur iubere. Figura ergo est, dicet hereticus, præcipiens Passioni Domini esse communicandum tantum, & suauiter atque vtiliter recondendum in memoria, quod pro nobis caro eius crucifixa & vulnerata sit.

Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinē habet vitam æternam. Hunc quandoque per cibum & potum societatem vult intelligi corporis & membrorum suorū, quod est sancta Eccl. in prædestinatis & vocatis & iustific. & glorific. sanctis & fideli-

bus eius. Quorum primum iam factum est, id est prædestinatio, secundum & tertium factum est, & fit & fiet, id est vocatio, & iustificatio. quartum vero nũc in spe, in re autem futurum est, id est glorificatio. Huius rei sacramentum, id est, vnitatis corporis & sanguinis Christi, alicubi quotidie, alicubi certis interuallis dierũ in Dominica mensa præparatur, & de mensa Dominica sumitur: quibusdam ad vitam, quibusdam ad exitium. Res vero ipsa cuius sacramentum est, omni homini ad vitam, nulli ad exitium, quicumque eius particeps fuerit. Ipse Dominus paulo post exponit quid sit manducare corpus eius & sanguinem bibere. *Qui manducat carnem meam & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo.* Hoc est ergo manducare illam escam, & illum potum bibere, in Christo manere, & illum manentem in se habere. Ac per hoc qui non manet in Christo, & in quo non manet Christus, proculdubio non manducat eius carnem, nec bibit eius sanguinẽ, etiam si tantæ rei sacramentum ad iudicium sibi manducet & bibat. Item paulo post

post August. in 26. tract. Signum quia manducauit & bibit, hoc est si manet & manetur, si habitat ac inhabitatur, si hæret, & non deseratur.

Haymo super Epist. ad Corinth.

Caro quam Verbum Dei Patris assumpsit in vtero Virginali in vnitate suæ personæ, & panis qui consecratur in Ecclesia, vnum corpus Christi sunt. Sicut enim illa caro corpus est Christi, ita iste panis transit in corpus Christi, neç sunt duo corpora, sed vnum corpus. Diuinitatis enim plenitudo quæ fuit in illo replet istum panem, & ipsa diuinitas Verbi, quæ implet cœlum & terram, & omnia quæ in eis sunt, ipsa replet corpus Christi, quod à multis sacerdotibus per vniuersum orbem sanctificatur, & facit vnum corpus Christi esse. Et sicut ille panis & sanguis in corpus Christi transeunt, ita omnis qui in Ecclesia dignè comedit illud, vnum corpus Christi est, sicut ipse dixit. Qui manducat carnē meam & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo. Tamen illa caro quam assumpsit, & iste panis, omnisque Ecclesia, non faciunt tria corpora

Christi, sed vnum corpus. Et sicut qui corpori & sanguini Christi communicant, vnum corpus cum eo efficiũtur, sic & qui communicant scienter de idolothitis, vnum cum diabolo corpus existunt.

In Symbolo Ephesini Concilij.

Necessario & hoc addiscimus: annunciantes enim secundum carnem mortem vnigeniti filij Dei, id est Iesu Christi, & resurrectionem eius, & in cœlis Ascensionem, pariter confitentes, incruentam celebramus in Ecclesijs sacrificij seruitutem. Sic etiam ad mysticas benedictiones accedimus, & sanctificamur, participes sancti corporis & pretiosi sanguinis Christi, omnium nostrum redemptoris effecti. Non vt communem carnem percipientes, quod absit, nec vt viri sanctificati & verbo coniuncti secundum dignitatis vnitatem, aut sic diuinam possidentes habitationem, sed verè viuificatricem & ipsius verbi propriam factam. Vita enim naturaliter vt Deus existens, quia propriæ carni vnitus est, viuificatricem eam esse professus est. Et ideo quamuis dicat ad nos, *Amen*

Amen dico vobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non tamen eam vt hominis vnius ex nobis æstimare debemus : quomodo enim iuxta naturam suam viuificatrix esse caro hominis poterit ? sed vt verè propriam eius factam, qui propter nos filius hominis & factus est & vocatus. Syluester Papa. Primus Adam suasu serpentis mortem incurrit, & eiectus de Paradiso delitiarum Dei, in labore & sudore edit panem. Terra autem de qua factus est, virgo erat: Oportuit ergo secundum Adam de virgine nasci, qui serpentem tentantem se vinceret, & hominem de captiuitate eius, quem primum vicerat liberaret. Quoniam qui Adæ victor in Paradiso extiterat, ipse tentator Domini factus est in deserto, vt qui vicerat manducantem, vinceretur à ieiunante. Et sicut mortem non inueniunt nisi qui nati sunt ex carne Adæ, ita vitam non inueniunt nisi qui renati fuerunt ex aqua & Spiritu sancto, & carnem Christi & sanguinem suæ carni & sanguini sociauerunt, qui vicit diabolũ, Paradisum reddidit, & vitæ æternę ianuam patefecit.

ALIAQVÆ SEQVVNTVR, DOMINI FVLBERTI PROSÆ & Verſus ex manuſcripto petuntur.

Hymnus ſeu Proſa de Sancto Pantaleone.

QVANTAS cædes Chriſtiani gregis inhorruerit, ſub Maximiani quondam impia Tyrannide, reuolutæ manifeſtāt ſcripturarum paginæ.

Tunc Euſtorchius ſenator quidam Nicomediæ habitabat, quidam & natus nomine Pantaleon, & decore corporali clarus & ingenio.

Vnde pater, more patrum, lætus ac ſollicitus, fecit eum liberales artes apprehendere, vt non eſſet ſpecioſa lampas ſine lumine.

Tum diſcendæ ſalutaris diſciplinæ gratia, medico Maximiani tradidit

Eufrocino, quo ductore cœpit esse frequens in Palatio.

Imperator autem eius honestate cognita, asserit ac consequenter attestantur alij, digna quod persona talis sit astare Cæsari.

Inter hæc, quidam sacerdos in eodem Oppido nũcupatus Hermolaüs, metu sæui Principis, latebra se recondebat obsoletæ tegetis.

Qua Pantaleonem sæpe transeuntem conspicans, vas electionis esse comperit per Spiritum, & modestè prouocauit intus ad colloquium.

Quærit ergo nomen, genus, studiumque pueri, quærit sectam, ille notans quæsitorum ordinem, diligenter contrapensat responsorum seriem.

Soluit primum ac secundum, tunc exponens cætera, scrutor inquit documenta Hypocratis medici, atque magni præcessoris eius Esculapij.

Hos putamus esse Deos, qui viuaci numine, quę descripta reliquerũt, prosequentes approbant, dum langore fatigatis, sanitatem reparant, miseris.

Ad hæc senex Hermolaus, os maturum reserans, non contendo repli-

care, omnia quæ protulit, sed quæ breuiter dixisse non absurdè potuit.

Care fili, verba mea vigilanter accipe, fortiterque cerebrosa retine memoria: nam magistros credo tuos non docere talia.

Duas esse medicinas Christianis nouimus, vnam quidem de terrenis, de supernis alteram, quarum vt diuersos ortus, sic & efficaciam.

Medici terreni longam per experientiam, surculorum didicerunt vires, & similium quæ permutant qualitates humanorum corporum.

Nullus tamen in hac arte, sic probatus exstitit, cui non essent ad curandum aliæ difficiles, aliæque passionum prorsus incurabiles.

Hoc testatur ille vir Hypocras, qui fuit hoc de cœlo sublimatus vir Esculapius, quibus nemo ventilatur maior esse medicus.

At supernæ medicinæ Christus author emicat, qui curare sola potest iussione morbidos, & ad vitam de sepulchro reuocare mortuos.

Qui dederat cœco nato, post creata lumina, ac de tumba iam fœtente suf-

citatus Lazarus, cæteraque mira gesta, quorum non est numerus.

Sed de Christo quid dicatur, cum nos eius seruuli mira quæque faciamus, in ipsius nomine, tibi quoq; non negando fore sane crederetur.

Tu te ergo, care fili, sapienter collige, argumenta manifestis sumens ab operibus, quis eorum sit habendus Deus atque Dominus.

Cœpit autem ratione tali puer allici, postquam singulis diebus sacerdotem visere, ac de Christi sciscitari, multa plura dicere.

Quadam ergo die solus à magistro rediens, dum de via declinaret, interemptum puerum, atque iuxta vidit eius peremptorem Colubrum.

Quo spectaculo parum pertremefactus abstitit, sed quam primum resipiscens viuidè referbuit, sicque precem Deo vero primitiuam obtulit.

O Iesu, quem posse cuncta Christiani perhibent, si Collegio tuorum me dignaris iungere, præsta quæso quod fidenter iam præsumo poscere.

Precor ergo per virtutem tui magni nominis, vt reuiuat iste puer, cre-

pet iste coluber, quo proberis esse vitæ atque mortis arbiter.

Ad hanc vocem, ô fides, ô mira Dei bonitas! mortuus resurgit infans, & Chelindrus finditur, laus præclara de gentili ore Deo funditur.

Te nunc inquit benedico Iesu potentissime, non te semel benedicam Deus atque Domine, tu sis omni benedictus sæculorum tempore.

Currit ergo lætabundus, tiro Christi nobilis, & ad pedes Hermolai procedit Presbyteri, instans sibi non tardari, sacri fontem lauacri.

De Sancto Piato Hymnus.

IN tellure Beneuenti claris ortus patribus, insignis mundo Piatus sacris fultus moribus.

Mox puer Christum sequendo admirandis nisibus insignis, post adultus vilipendit vanam mundi gloriam, de suis nil reseruans, præter vestem simplicem.

Sed quæcumque possidebat dans fomentis pauperûm, nescius Romam

pergit, iam vir extans, illic & coniungitur Dionysio, suisque sanctis consodalibus.

Sic in cœtum tantorum virorum lumen viget additus Dionysio, his perfectis prædicare Christũ genti Gallicę.

Tornacum versus Piatus se direxit inclytus, cum Parisius iret Beatus Dionysius.

Tornaco ergo diffundendo latè sancti verbi semina, Christo conuertit virorum ter dena millia.

Præter paruos, & secundi sexus turbam maximam Christicolûm, geminis inter hæc coruscans virtutum miraculis.

Edomabat parcitate duras vires corporis, vt frangendo roboratus, hosti non succumberet, & illum fortiter debellaret.

At Cæsar Maximianus vt Piati hausit famam virulentis auribus, comprehendi iussit eum, ad necandum protinus.

Vtque fama est, ille militare promptus, atque vinci nescius, nexus vicit, flagra vicit & omnes impetus.

Decolatur namq; tandem læto cętu

Martyrum, palmam gessit Laureatus ad cœli palatium.

Dumque gleba conderetur gloriosi corpus Martyris, fusus odor est superni circumcirca nectaris.

Ne quid mundus hæsitaret de salute Spiritus, cuius caro tunc probabat regnare cœlitus.

Prosa de Natiuitate Domini.

SOnent regi nato noua Cantica, cuius Pater fecit omnia, mater est virgo sacratissima.

Generans nescit hic fœminam, illa est sine viro grauida.

Verbum corde Patris genitum ante sæcula.

Aluo matris prodit corporatum post tempora.

O mira genitura! ô stupenda natiuitas! ô proles gloriosa!

Humanata diuinitas, sic te nasciturum Filium Dei, vates tuo docti Spiritu prædixerant.

Sic te oriente ex virgine sacra, pacem terris Angeli nunciant.

Elementa vultus exhilarant, omnes sancti clamantes iubilant.

Salue clamando, nosque salua Deitas, in personis trina simplex exousia.

Hymnus de Trinitate.

VErbum Dei Spiritumque legifer in genesi, Rex Dauid secundo Psalmo post tricenum cecinit, sic vterque Trinitatem vnitatis prodidit.

Sapiens cum genitore sancto suo, Salomon, planè verbo declarauit, esse Deo Filium, Verbum scilicet æternum corde eius genitum.

Moysi & Esaïæ testis est Psalmographus, quia filius cum Patre Deus est & Dominus, nil enim Patre Deo gignitur nisi Deus.

Deum hominem futurum esse sicut extitit, post Psalmistam Esaïas liquidò perdocuit, dispensatio salutem illa nobis edidit.

Quodq; Deus nasciturus esset matre Virgine, idem ante Gabrielem iussus est prædicere, talis porrò decet ortus authorem mundiciæ.

Legiſlator Danielque notauerunt terminum, quando Rex vẽturus eſſet expectatus gentium.

Is neglectus perdidit male populum Iudaïcum.

Summum regem affuturum pauperem & humilem, oſtendit Propheta quaſi iam viſibilem, corruit ſuperbus hoſtis ante cuius faciem.

In feſto ſancti Ægidij Abbatis ad Matutinam inuitatorium.

ADoramus regem totius bonitatis auctorem, qui ſanctum Ægidium exornat & gratię donis, & iuſtitiæ pręmijs.

In matutinis Laudibus reſponſoria.

DOminum ſemper & vbiq; regnantem, in ſancto ſuo Ægidio mirificum pręidicemus. Iubilemus Deo gratulantibus animis, qui patronum noſtrum Ægidum decorauit gratia ſanctitatis. Deus vt tandem nos vigilãtes

inuenias, cari tui Ægidij nobis merita suffragentur. Benedictus sit vniuersalis Dominus, quem beatus nobiscum benedicit Ægidius. Laus iocunda resonet Deo viuo & vero in sancti sui Ægidij miraculis gloriosi. Sancte confessor & patrone noster Ægidi, per cuius merita Dominum glorificamus, apud illum pro nobis te intercedere sentiamus. Benedicimus te clementissime Deus, qui diem festum Beati Ægidij, in laudem tuam nobis expendere tribuisti, teque suppliciter exoramus, vt sanctis tuis quibus honorificentiam exhibemus, virtute ac pręmio sociari mereamur.

Prosa & alia resp.

SAnctus Ægidius natione Græcus pręclaris parentibus originem duxit, corpore valens & acer ingenio. Fœliciter adultus est ac liberaliter eruditus. In rerum quoque possessione non tenuis, sed ingentem copiam prouida largitas erogauit. Hinc inter prospera voluptate non est resolutus, nec inter

aſpera à diabolo eſt ſuperatus. Inediam, ſitim, algores, & vigilias, pro Chriſti amore delicias computabat. Affectus iniurijs, & grauiter ſauciatus affligentibus ſe deprecabatur veniam. Credebat quod didicerat à vero magiſtro, in patientia tandem animas poſſideri. Virtute itaque vectus ad ſublimia, Sacerdotali meruit infula decorari. Obtinuit enim illud ſapientis, quod in tempore iræ factus eſt reconciliatio.

Fidelis Chriſti confeſſor Ægidius, genere clarus, ſed ſcientia, virtute & opere longe clarior extitit. Legitur quidem regia ſtirpe fuiſſe progenitus. Sed hic æuo tener, ad liberalia rudimenta diſpoſitus, doctores ſummos breui æquiparauit. Dum potentis ingenij motum, nec leuitas præcipitem ageret, nec deſidia tardum. Docto docili quoque puero gratia Dei non defuit, vitam eius omni morum honeſtate commendans. Iam iamque foris ſcintillabat indicijs, ſuccenſa velut lampas caritatis. Veſtem ægro cuidam mendicanti, qua non ſuperflua tegebatur, quamuis adhuc pedagogi ſen-

tentiam sibi æstimaret formidabilem dedit. Prodijt exemplo quoddam memorabile signum, quo Deum Ægidio cooperari compertum est. Nam vt æger attigit oblatam sibi vestem, simul recepit pristinam sanitatem. Parentibus autem in pace defunctis, patrimonij sui Christum fecit hæredem. Mirabili modo pauperando ditescens, dum temporalium impendijs æterna lucratur. At vbi sancti viri virtus, præ magnitudine sua latere non potuit, confluebant plurimi, corporis animæque beneficia postulantes. Nec vero vbi dator hilaris & quod daretur abunde non aderat, suo munere frustrabantur. Cumque mira gesta laudum præconia sequerentur. Mare transito natalem Græciam sua præsentia viduauit, incautum esse iudicans leuis famæ precio, thesaurum bonæ conscientiæ venditare, inatali permanens. Mirabile quidem est, quanto in eo succreuerit parcimoniæ virtus, cum multo tẽpore ab ipsius quoq; panis abstineret edulio. Vnde facile patet eũ nec pulmentaria, nec quælibet gulæ irritamenta quęrẽtem, ad superna euolasse regna.

Prosa de Diuo Martino.

INter Patres Monachalis vel Clericalis ordinis, virtutis excellentia Martinus notabilis. Non quilibet de pluribus, sed ille solitarius. Primo deinde Turonicæ Præsul paterque patriæ. Diserta quem prudentia fortisq; temperantia, quin vniuersa sanctitas ornauit, hoc est caritas. Is pauperi quam diuidit, se veste Christus induit. Dans signa tantæ gratiæ necdum renato cernere. Mox fonte cœli roscido sancto repletus Spiritu, diuoque fretus numine. Et vt potens Apostolus, confutat ortas hæreses, iussu repellit dæmones, medetur lepræ osculo, & mortuis precario. quid igne rapto cœlitus, cremasse fana funditus, grauesq; moles per fidem, hunc transtulisse prædicem. Dedisse cæcis sydera, sentire surdis organa, mutisque præcinentibus, aptasse claudos saltibus. Quot gesserit huiusmodi miraculorum millia, fugit ligari calculo, velut saburra pontica.

De sancto

De sancto Lamberto.

MAgna vox laude sonora te decet per omnia, quo poli chorea aucta tali compare, terra plaudit & resultat digna tanto Præsule. O Sacer Lamberte martyr, vota nostra suscipe.

Pro Rege.

REgum princeps atque virtus, cuius nutu mundi celum gyrat, terra perstat. Disponuntur sæcula Regi Roberto nato stirpe nobilissima, sic domare des superbos, & subiectis parcere, vt hic regnans gloriosus quõdam viuat in æthere.

VERSICVLI DOMINI FVLBERTI DE BEATA Virgine.

SOLEM iustitiæ regem paritura supremum,
Stella Maria maris hodie processit ad ortum,
Cernere diuinum lumen gaudete fideles.

RESP.

Stirps Iesse virgam produxit, virgaq; florem,
Et super hunc florem requiescit Spiritus almus,
Virgo Dei genitrix virga est, flos filius eius.

RESP.

Ad nutum Domini nostrum ditantis honorem,
Sicut spina rosam genuit Iudæa Mariam,
Vt vitium virtus operiret, gratia culpam.

De sancta Cruce.

Vexillum regis venerabile, cuncta regentis,
O crux sancta micans super omnia sydera cæli,
Mortifero lapsis gustu, quæ sola reportas
Antidotum vitæ, fructum suspensa perennem,
Te colo, te fateor venerans, te pronus adoro.

Christus, principium, finis, surrectio, vita,
Merces, lux, requies, sanctorum doxa, corona,
Pro seruis Dominus redimendis hostia factus,
In te suspendens per lignum toxica ligni
Purgauit, clausa reserando limina vitæ.
Tantæ pars ego sum libertatis bone Pastor,
Sed mala semper agens, nunquam tibi digna rependi,
Heu mihi iam bibulæ numerũ transcendit arenæ
Sarcina multorum mihi quæ creuêre malorum,
Sed quia peccantis potius bona quã mala quæris,
Plusque tibi peccat, spem qui peccando relinquit,
Ad te confugio, tibi supplico confiteorque,
Parce precor, miserere mei, miserere meorum,
Defuncti qui sunt, & in hac qui luce parentûm,
Qui bona fecerunt, his per te centupla redde,
Qui mala conuertẽs peccamina, cuncta remittis
Omnes hoc signo qui te venerantur & orant
Dirige, sustenta, custodi, protege, salua,
Da procul à nobis, elatio sistat vt omnis,
Quo tibi submissi placeamus pectore puro.
Protege nos iugiter, ventosæ laudis ab aura,
Et nobis dignas, confer tibi soluere grates,
Inuidiæ maculam de mentibus ablue nostris,
Infundens nobis ignem cœlestis amoris,
Iræ compescens stimulos, fac nos patientes,
Tristitiamq; fugans, in damnis spem retinentes,
Crimen auaritiæ nobis dona fugiamus,

Vt pietatis opus placitè tibi ferre queamus,
Ingluuiem ventris nos vincere sobrietate
Luxuriæque luem, casto concede pudore,
Vt per te mundi per te quoque viribus aucti,
Constanter vitam studeamus adire supernam.

De timore, spe, & amore.

Primus ab illicitis hominum se continet ordo,
Aut pœnæ metuens, aut prouidus emolumenti,
Aut bene complacitè captus virtutis amore,
Qui spectare licet finem videntur ad vnum,
Vt vitium vitent, velut exitiale venenum,
In paritate tamen meriti, discretius absunt,
Vnde nec vnitæ veniunt ad præmia palmæ,
Primus enim coleret genium si posset inultè,
Sed vehementer ait, Zelantis abhorreo vultum
Iudicis, & diræ flammis ardere gehennæ.
Anne secundus idem faciat, si præmia desint,
Sed vigili ratione sagax, dum gaudia pensat
Vera, voluptatem cautè postponit inertem,
Tertius ingenuè bonus egregiéque decorus
Te contemplatur, te diligit, aurea virtus:
Malit nempe mori, quam viuens te viduari:
Sunt igitur species ex affectu venientes
De quibus effugiant, vt ab ordine discrepet ordo,
Nam quis sollicito dubitet præferre timori
Securam spei requiem? sed ipse decenter
Vt præcellenti venerans assurgit amori.
Interea pater optimus, hæc, speculatus ab alto

Cuius iudicij nihil est quod fallat acumen,
Ille inquit meus est, vernaculus iste satelles.
Haec mea conformis, mea dilectissima proles.
Tunc varijs meritis distantia praemia librans,
Magna quidem primo tribuit, maiora secundo,
In solo totum confert probitatis amico.

De eadem re breuius.

Tres causae faciunt homines peccata cauere,
Horror supplicij, spes mercis, amor probitatis:
Quae quamuis finem videātur tendere ad vnū,
Scilicet vt vitio careant, distant tamen hoc, quod
Seruulus & miles seu regis filius atqui
Principium timidus cupidus habet incremētum,
Virtutis totam summam sincerus amator.
At si proficiat timor in spem, spes in amorem,
De seruo miles venit & de milite proles
Probra cauet, vel flagra pauens, vel praemia captans,
Vel virtutis amans, distant vt calo satelles,
Rex, duo proficiunt, status est tibi, tertie summus.

Fulbertus de seipso.

Mi factor mea vita, salus, fiducia sola
Da mihi consilium & votum viresque sequendi,
Ambiguus quid agam, quo tādem fine quiescam:
Nam vereor temere suscepto Pontificatu
Seruandis ouibus mage quam prodesse nocere,
Atque ideo puto cedendum melioribus esse,
Sed recolens quod nō opibus neq; sanguine fret⁹,

Conscendi cathedram, pauper de sorde leuatus,
Arbitror hoc à te factum sicut tuus est mos,
Nec mutare locum nisi significaueris ausim,
Quamuis illæse moneat mens conscia vitæ,
Tu scis sancte Pater, quid sit tibi gratius horum,
Vtiliusque, mihi precor inde tuam pietatem,
Vt mihi digneris hoc inspirare labenti,
Consilium præsensque iuues ad perficiendum.

Idem de seipso.

Te de pauperibus natum suscepit alendum
Christus; & immeritum sic enutriuit & auxit,
Vt collata tibi miretur munera mundus,
Nam puero faciles prouidit adesse magistros,
Et iuuenem perduxit ad hoc vt Episcopus esses,
Reges, Pontifices, populi, te magnificabant,
Seruum censentes prudentem satque fidelem,
Esse pij Domini, sed proh pudor! ipse nefande
Prudens nec fidus fueras vt res manifestat,
Nam contra memorare pudet quam nequiter ipsum
Læseris, & sanctos eius tua praua tuentes,
Quæ vix vlla satis possunt tormenta piari,
Præstolatur adhuc Dominus tamen ille benignus
Et te viuere perpetitur, si forte reciscens,
Segnitiem zelo perimas meritoque reatum.
Virtus est Domino parendi firma voluntas,
Virtus est medium retinendi accepta voluntas.

De signis, & mensibus & diebus & horis compendium compoti.

Annum sol duodena meãs per signa rotundat,
Cunctaque ter denis percurrit signa diebus,
Atque decem horis, & dimidium faciuntque
Partes hæ duodenario si multiplicentur,
Tercentum sexagenos, & quinque dies, &
Sex horas, quas quadrantem liquet esse diei,
Hoc igitur numero proprium sol perficit annum.
Sed quia planius est toto quam parte diei,
Annum metiri voluit chorus Astrologorum,
Tercentum sexagenis & quinque diebus:
Claudi tres annos, quarto superaddier vnum,
Qui de quatuor annorum quadrantibus exit.
Hunc bisextilem dixerunt propter hoc annum,
His quando sexto Martis notat ante kalendas
Annos præteritos supplens redimensq; futuros,
Per menses anni soles ita distribuerunt:
Ianus & Augustus iaculóque December acutus,
Fert quarto nonas, nono decimoque kalendas:
Post Idus soles triginta scilicet vnum,
Mars, Maius, Iulius libripens October & equus:
Sexto nonas septeno decimoque kalendas:
Post Idus soles triginta, rursus & vnum,
Iunius, Aprilem, post Septembremq; Nouember,
Quarto nonas octauo decimoque kalendas,
Post Idus soles triginta, Februus autem,
Fert quarto nonas, sexto decimoque kalendas,

Post Idus soles viginti pauper & octo,
Sed per bisextum gaudet sibi crescere nonum.
Annumerat proprias mensis sibi quisque Kalendas,
Nullus & octauo Mensis non computet Idus.
Mars v. April. I. *Mensis habet numerum normalem quisque notatum.*
Maius III. *Annus habet concurrentes qui conuenientes*
Iuil. VI. Iul. I. *Donant scire dies, qui menses rite Kalendant,*
Aug. IIII. *Hi sunt normales numeri qui mensibus hærent.*
Sept. VII *Quinque placent Marti, nec displicet vnus*
Oct. II. *Aprili,*
Nou. v. Dec. VII *Maius habet ternos, duplicat sibi Iunius ipsos,*
Iun. III. *Vnus item Iulio, tibi sunt Auguste quaterni*
fol. VI. *September* VII. *binis October mensis agit rem,*
Quinque Nouember abhinc, repetens septemque December,
Nec cupiunt Iano tres nec sex tollere Febro.
B. I. II. *Huic alter numerus concurrit ad inueniendum,*
III. IIII. *Qua sibi quisque die mensis velit esse kalendas*
B. VI. VII I. II. *Septem lineolis ipsum tibi cerne notatum,*
B. IIII. v. *Harum septem lineolarum quælibet vna,*
VI VII. B. II. III. *Spectatur numeri summas gestare quaternas,*
III. v. *Et sic viginti summæ numerantur & octo*
B. VII. I. II. III. *Diuisæ totidem certa ratione per annos,*
B. v. VI. *Hæ quoque summæ solares vocitantur epactæ,*
VII. I. *Hi concurrentes numeri versantur in annis*
B. III. IIII. v. VI. *Vnus bissexto, duo non, neque* III. *neque quadri,*

Sex sunt bissexto, non vos VII. vne gemelli
Quadri ad bissextum, quini sex VII. aliorsum,
Seni ad bissextum, tres quadri, quinq; seorsum,
Septem bissextant IIII. duo tresque recusant
Quini bissextant, sex septem vnusque reiectāt,
Tres bissexte quadris quinis nec iungito senis.

De Philomela.

Aurea personet lyra clara modulamina,
Simplex corda sit extensa voce quindenaria,
Primum sonum nunc reddat lege Hippodorica,
Phylomelæ demus laudes in voce organica,
Dulce melos decantantes sicut docet musica,
Sine cuius arte vera nulla valent cantica,
Cum telluris vere nouo producuntur germina,
Nemorosa circum cira frondescunt & brachia,
Flagrat odor quam suauis florida per gramina
Hilarescit Philomela dulcis sonus conscia,
Et extendens modulando gutturis spiramina,
Reddit veris & æstiui temporis præconia:
Instat nocti & diei voce sub dulcisona,
Soporatis dans quietem cantus per discrimina,
Necnon pulchra viatori laboris solatia,
Vocis eius pulchritudo clarior quam cythara,
Vincitur omnis cantitando volucrum cateruula,
Implet siluas atque cuncta modulis arbustula,
Gloriosa valde facta veris præ lætitia,
Volitando scandit alta arborum cacumina,
Ac festiua satis gliscit sibilare carmina.

Cedit anceps ad frondosa resonans umbracula,
Cedit olor, & suauis ipsius melodia
Cedit tibi timpanistra & sonora tibia:
Quamuis enim videaris corpore permodica,
Tamen cuncti capiuntur tua melodia,
Nemo dedit voci tuæ hæc dulcia carmina,
Nisi solus Rex cœlestis qui gubernat omnia.

De sancto Carauno.

Carus abunde Caraune nites,
Idque vocamine significas,
Lyricos ideo tibi versiculos canimus hylares,
Et amore pio tu pie martyr
Posce nobis veniam,
Roma superba suis titulis hunc genitoribus
Eximium tulit ingenij validi puerum,
Animo facilem, specie nitidum,
Tu quoque Martyr posce nobis veniam.

Prandia lauta modũ turbant plerumq; dietæ;
Indulges stomacho, mẽtem malè crapula vexat:
Si pareas epulis, sequitur detractio vel laus,
Vt medium teneas labor est & valde cauendum,
Ne tibi tristitiam pariat, sicut suus est mos.
Si possis igitur, prorsus hæc prandia vita,
At si non liceat, hilaris cautusque recumbe,
Et liba cuncta parum tua, quæ tibi regula dictat
Nec summam nimiam, coniectant multa minuta.

Hymnus.

Sanctum simpliciter patrem cole pauperum
Quantumque nosti laudibus honora, (caterua,
Ad normam redigit qui subdita secla paruitati,
Potens nouandi, sicut & creandi,
Et gratiæ damnati, longi tibi subuenit laboris,
Opem ferendo pacis & quietis,
Iam proceres legum rationibus ante desuecti
Quæ recte discunt strenuè capessunt,
Prædo manum cohibet, furcæ memor & latrone
Inermis altè præcinit viator, (coram,
Dente saturnali restringitur euagata vitis,
Cultuque tellus senta mansuescit.
Gaudet lãcea falx, gaudet spata deuenire vomer,
Pax ditat imos, pauperat superbos,
Salue summe pater, fer & omnibus integram
salutem,
Quicumque pacis diligunt quietem,
Et qui bella volunt, hos contere dextra potenti,
Trudens gehennæ filios maligni.

Sex gradibus consummatur perfectio casta,
Primum dum vigilas fluxum nescire petulcum,
Quem sequitur, lasciua diu non voluere corde,
Tum ne vel leuiter speciem cernendo cupiscas,
Quartus erit nec simpliciter genitale moueri,
Quintus ob auditum veneris nil mente vagari,
Vltimus in somnis, nullo phantasmate ludi,

Hoc sibi nemo rapit, sed Christi gratia præstat,
Est tamen obseruanda diuturna modela dieta,
Libra cibi solidi, simplex emina falerni
Præterea labor, excubiæ, rogatio crebra
Ne caro languentem necet incrassata pudorem,
Castus agit, quem nulla libido mouet vigilãtem,
Nec violare potest sopitum illusio foeda.

Tu qui de nihilo mundum finxisse probaris,
Nam tibi materies nulla coæua fuit.
Et nutu facili, noto tibi tempore solues
Tam diuturne dehinc, quam prius exstiteras.
Quantulus hic noster modus est, quo sæcula volui
Cum vitiisque iubes, strenua bella geri.
Regem militibus propriis, te semper adesse,
Ad bene certandum, nos vegetando proba.

Preces aliæ.

KYRIE Rex genitor ingenite vera essentia eleyson.
Kyrie luminis fons & rerum conditor eleyson.
Kyrie qui nos tuæ imagini signasti specie eleyson.
Kyrie qui perfecta es sapientia eleyson.
Kyrie lux oriens per quem sunt omnia eleyson.

KyrieDei forma humanę particeps eleison.

Kyrie Spiritus viuificæ vitæ vis eleyson.

Kyrie vtriusque vita, in quo cuncta sunt eleyson.

Kyrie expurgator scelerum, largitor gratiæ, propter nostras offensas noli nos relinquere, ô consolator dolentis animæ eleyson.

HYMNVS.

Nuntium vobis fero de supernis,
Natus est Christus, dominator orbis,
In Bethleem Iudæ, sic enim Propheta
Dixerat ante.

Hunc canit lætus chorus Angelorum,
Stella declarat, veniunt Eoi
Principes dignum celebrare cultum,
Mistica dona,

Thus Deo, mirrham tribuunt sepulchro,
Auream regi speciem decenti,
Dum colunt vnum, meminêre trino
Tres dare terna.

Gloriam trinæ monadi canamus,
Cum Deo diuæ genitore proli,
Flamini nec non ab vtroque fuso
Corde fideli.

In vitis patrum veterum quiddam legi iucundum.

Exemplo tamen habile, quod vobis dico rithmicè
Iohannes Abba paruulus statura non virtutibus,
Ita maiori socio qui cum erat in heremo,
Volo dicebat viuere securè sicut Angelus,
Nec veste nec cibo frui, qui laboretur manibus,
Respondit frater, moneo, ne sis incœpti properus,
Quod tibi postmodum sit non cepisse satius,
At ille qui non dimicat, non cadit neque superat,
Et nudus heremum interiorem penetrat.
Septem dies gramineo nix vbi durat pabulo,
Octaua fames imperat, vt ad sodalem redeat,
Qui sero clausa ianua, tutus sedet in cellula,
Cum minor voce debili, appellat frater aperi,
Ioannes opis indigus, notis assistit foribus:
Ne spernat tua pietas, quem redigit necessitas,
Respondet ille deintus, Ioannes factus est Angelus,
Miratur cœli cardines, vltra non curat homines,
Foris Ioannes excubat, malamq; noctem tolerat,
Et præter voluntariam hanc agit pœnitentiam,
Facto mane recipitur, satisque verbis vritur,
Sic intentus ad crustula fert patienter omnia.
Refocillatus Domino grates agit ac socio,
De hinc rastellum brachijs tentat mouere languidis,

Castigatus angustia de leuitate nimia,
Cum Angelus non potuit vir bonus esse didicit.

HYMNVS.

Organum mentis tibi quæso nostræ,
Temperans plectro moderare linguæ,
Cuius ad laudem, cupidè mouemur,
Spiritus alme.
Tu Dei Patris genitique pura
Caritas, qua se pariter benignè
Confouent, & quæ bona audit auctor,
Esse creata.
Tu fidem spiras; sacra iura dictas,
Gratiæ largus, venia reperta,
Victor errorum, probæ veritatis
Testificator.
Cum venis culpam lachrimæ sequaces,
Diluunt vitæ, recalescit ignis,
Atque compuncti, cremat ara cordis
Thus pietatis.
Gloriam trinæ monadi canamus,
Cum deo diuæ genitore proli
Flamini, nec non ab vtroque fuso,
Corde fideli.

RESP.

Chorus nouæ Hierusalem,
Nouam meli dulcedinem,
Promat colens cum sobrijs,
Paschale festum gaudijs.

Quo Christus inuictus leo,
Dracone surgens obruto,
Dum viua voce personat,
A morte functos excitat.

Quam deuorarat improbus
Prædam refudit tartarus,
Captiuitate libera,
Iesum sequuntur agmina.

Triumphat ille splendida,
Et dignus amplitudine,
Solique polique patriam
Vnam facit rempublicam.

Ipsum canendo supplices,
Regem precemur milites,
Vt in suo clarissimo,
Nos ordinet Palatio:

Per secla metæ nescia,
Patri supremo gloria,
Honorque sit cum Filio,
Et Spiritu paracleto.
Amen.

NOTÆ

NOTÆ SEV CONIECTVRÆ IN D. FVLBERTI EPIST.

Folio 2. Aduerte Lector, hæc verba, *duo vitæ sacramenta, id est Dominici corporis & sanguinis cōtinentur.*] Ne putes reuera duo esse Sacramenta corpus & sanguinem Christi Domini. D. Th. si quidem p. 3. art. 2. quæst. 73. quærens vtrum Sacramentum Eucharistię sit vnum vel plura. Resp. quod materialiter sunt plura signa, sed formaliter, & perfectiuè vnum Sacramentum, in quantùm ex eis perficitur vna refectio.

Fol. 2. *Furtiuis erasionibus recidere.*] Sic solent heretici. D. Hil. ad Const. Aug. sic ait. *At nunc qui Ariana & pestifera contagione inquinati sunt, non cessant ore impio, & sacrilego animo Euangeliorum sinceritatem corrumpere.* Et Synesius Epist. 5. appellat hereticos, τραπεζίτας πονηροὺς τοὺς κατὰ τὸ νόμισμα, δόγμα τὸ θεῖον, παραχαράττοντας, id est, trapezitas malos, qui

velut monetam, ita diuinum dogma peruertunt, & adulterant. Quam rectius tuba illa Romani sermonis, Latinæque eloquentiæ Rhodanus, hoc est D. Hilarius ad Const. Aug. *Catholicus sum*, inquit, *nolo esse hereticus*, *Christianus sum non Arianus. Et mihi melius est, in hoc sæculo mori, quam alicuius priuati potentia dominante, castam veritatis dignitatem corrumpere.*

Fol. 4. vbi habetur. *Alia qua creatus ex Virgine Maria.*] Hîc verbum creare sumitur impropriè, id est formatus, aut natus. Rectè siquidem Beda Ven. lib. 4. in Lucam. Christus, inquit, conceptus ex vtero virginali carnem non de nihilo, non aliundè, sed materna traxit ex carne.

Fol. 6. *Cathecumenos baptisatos.*] Annotaui hic nonnulla deesse, & reuera sensus non cohæret. Habetur in eadem pagina, nostrum baptisma, sic patres olim in neutro vsurpabant, sic sæpius in Constitutionibus Caroli magni reperitur.

Fol. 9. vbi habetur. *Sub ipsa recordatione misterij reuelante.*] Adde Spiritu reuelante.

IN EPIST. II. FVLB.

FOlio 12. fit mentio de hostia quæ reseruabatur, & ijs qui ad sacerdotiũ promouebãtur dabatur de manu Episcopi, vt vsque ad quadragesimam diem, vsu quotidiano consumerent: hæc cõsuetudo obsoleuit, tamen hoc fidem nostram confirmat contra Neotericorum falsam opinionem, qui hostiam sacram reseruari non debere, clamitant. Eodem folio vbi legitur, *Lanicinium*, melior lectio erit, si lanicium legas.

IN EPIST. III.

IN hac Epistola fit mentio Gaufridi Comitis & Odonis. De quodam Gaufrido duce habetur mentio in veteri manuscripto Biblioth. Reg. Nauarræ Collegij hoc modo. [Hoc tempore; nimirum Regis Rob. Gaudefridus Dux Comitatum Montensem depopulatus est.] Puto quantum

coniectura possum assequi, debere legi, Carnotensem. Odonis etiam Comitis fit mentio. Hoc tempore Odo filius Odonis Campaniæ Comes Blesensis, & Carnotensis, duxit Mathildem filiam Richardi primi ducis Normaniæ.

IN EPIST. V.

HIC fit mentio Hilduini. Habetur in veteri Cronico tempore Rob. Regis. Circa hoc temp. millessimo nono fundatum est Cœnobium Bettense ab Hilduino de proprio suo. Hic autem Hilduinus nuper ex grandæuo milite in clerum promotus fuerat. Dictiq; Cœnobij tunc pauperis fuit primus Abbas. Quis autem fuerit, *Stephanus Rex*, vix colligi potest ex historia: vbi legitur, *Intimans excellentiæ vestræ ex nostra parte.*] Adde, verbum, salutes.

IN EPIST. VI.

VBI legitur, *Militum qui de nostro casamento beneficiũ tenent.* casamentũ,

oritur à nomine casa, vnde casates, serui & domestici, casamentum, domus Rustica, Gal. *ferme*] in Const. Caroli magni hæc verba reperiuntur.

In Epist. VII.

FVlbertus scribit ad Leuth. Arch. Seno. & ponitur in tabulis Democharis 62. obijt anno 1031. qui sedem suscepit anno 1000. de ipso sic legitur in veteri manuscrip. Chronic. Anno millesi. decimo quarto Rex Rob. misit exercitum suum cum Leutherico Archiep. Senonensi & Raynaldo Episc. Parisiens. ad obsidendam vrbem Senonensem & capiendum non Benardum tyrannum, sed Regnoldum Filium From. comitis. Et tandem capta est consilio Raynal. Episc. Paris. Fit autem mentio Auisgaudi Epis. Cenomanensis qui in tabulis Democh. vocatur Auisgaudus & est 28.

IN EPIST. VIII.

HIc fit mentio Franconis Decani Parisiensis, (*Est sic legendum, non Pariensis.*) Qui in tabulis Democh. inter Epis. Parisienses annumeratur 6.

IN EPIST. XIII.

HAbet vetus manuscrip. hæc verba. [Henricus & Rob. reges ad Charũ fluuium colloquuntur, anno 1023. & Gaguinus in vita Rob. sic habet.] Hẽricus Imperator & Rob. Rex Franc. super Charum fluuium apud Enosium conuenerunt de statu Ecclesiæ Imperij & regni amicabiliter tractaturi anno 1023.

IN EPIST. XIIII.

HAbetur in manuscr. nostro Cronic. [Anno millesi. tertio decimo obijt Richardus Dux Normaniæ pius,

tertius Norman. Dux, Monachorum auctor, prouisor Clericorum, & personarum Ecclesiasticarum suffragator, orphanorum tutor, & viduarum defensor, in multis bellis victor extitit. Nota interim verbum, *banniendo,*] id est obligando, in Const. Car. mag. [vt nullus ad placitum banniatur, id est ad iurisdictiones, vel iudicia, vel conuentus: sic enim placita sonant. i. obligetur. Videtur autem deductum à nostro, *band,*] Galli. *& arriere band.*]

IN EPIST. XV.

HIc fit mentio, *Regis Cono.*] habetur in nostro veteri Chroni. [Cono Dux valde potens ad imperium aspirans instinctu Albini Arch. Moguntini repudiatus est.

IN EPIST. XXII.

DE Abbone habetur mentio in nostro Chron. anno mil. 12. [florebāt in scientia literarum in Lotharingia

Lerigeus Abbas Lobienſ. Adebold. Epiſc. Vvltraiect. in Francia Fulbert. Carnot. & Abbo ſancti Benedicti Abbas ſupra Ligerim.

IN EPIST. XXXI.

DE Odilone fit in pluribus locis mentio. In noſtro vet. Chron. an. mill. 20. florebat religio per famoſos Abbates ſanctitate præſtantes, in Burgundia per Odilonem Cluniacenſem pietate inſignem, & Guill. Diuionenſem. De eo ſic Petrus Damianus in eius vita. Hic ſanctus Aruerniæ ex equeſtri genere oriundus, dum adhuc infans eſſet, tanto repentè omnium membrorum torpore laborabat, vt vix incederet, ad ianuam Baſilicæ Dei genitricis ſolus relictus, pedibus vix repens, cornua altaris manibus apprehendens, diuinæ virtutis auxilium ſenſit, & omni languore ſanatus Monachus factus & poſt Maiolum Abbas creatus eſt.

IN EPIST. XXXVIII.

IN tabulis Democh, *Ebalus.*] Arch. Remenſ. annumer. 40.

IN EPIST. XLV.

IN tabulis Democh. hic Epiſc. non *Adarus*, ſed Aderbero vocatur, eſt 36. Epiſ. Laud. in duobus M. ſc. inſcribitur hæc Epiſt *Adaro Laud. Epiſc. non præclaro*,] vt habent excuſſæ à D. Maſſ.

IN EPIST. XLVII.

QVIS ſit iſte *Arch. Tur.* & quo nomine ſit inſignitus vix colligi poteſt ex tabulis Democh. requiſiuerat Pallium Archipræſ. à ſummo Pontifice, & ei denegatum fuerat. Deſcribitur autem Pallium à Lothario Card. qui poſtea fuit Innoc. III. in lib. de officio Miſſæ, hoc modo, [Pallium

istud quo maiores Episcopi vtuntur, est de candida lana contextum, desuper habens circulum humeros constringentem,& duas lineas ab vtraque parte pendentes, quatuor cruces purpureas, antè retrò, à dextris à sinistris, sed à sinistris duplex est, & simplex à dextris. Tres etiam acus aureæ infiguntur pallio, ante pectus, super humerum & post tergum, super dextrum humerum non infigitur, hæc quælibet acus pretiosum continet lapidem. Quid autem hæc significent idem Loth. sic interpretatur [Pallium istud significat disciplinam, qua seipsos& subditos regere debent, per hanc acquiritur torques aurea, quam legitimè certantes accipiunt, de qua Salomon in Prouerb. *Audi fili mi disciplinam Patris tui, & legem matris tuæ, & addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo.*] Pallium de lana contextum, habens circulum,&c.[Hæc omnia moralibus sunt imbuta mysterijs, & dictis grauida sacramentis. In lana quippe notatur asperitas, in candore benignitas designatur. Nam Ecclesiastica disciplina, contra rebelles obstinatos, se-

ueritatem exercet, ſed erga pœnitentes & humiles exhibet pietatem. Propterea de lana nõ cuiuſlibet animalis, ſed ouis tantum efficitur. Circulus Pallij per quem humeri conſtringuntur, eſt timor Domini, per quem opera coercentur, ne vel ad illicita defluãt, vel ad ſuperflua relaxentur. Quatuor cruces ſunt virtutes Card.: iuſtitia, fortitudo, prudentia, temper. quæ niſi crucis Chriſti ſanguine purpurentur, falſum ſibi virtutis nomen vſurpant. Pallium duplex in ſiniſtra, ſed ſimplex in dextra, quia vita præſens quę per ſiniſtram ſignificatur multis eſt ſubiecta moleſtijs, ſed vita futura quæ per dextram ſignificatur, in vna ſemper collocata eſt quiete. Tres acus, quæ Pallio inſiguntur ante pectus, ſuper humerum ſiniſtrum, poſt tergum, deſignant compaſſionem proximi, miniſtrationem officij, diſtrictionem iudicij, quarum prima pungit animum, ſecunda per laborem, tertia per terrorem. Super dextrum humerum non inſigitur acus, quoniã in æterna quiete, nullus eſt afflictionis aculeus. Acus eſt aurea, ſed inferius acuta, & ſupe-

rius rotunda, lapidem continens pretiosum, quia nimirum bonus Pastor, propter curam animi, in terris affligitur, sed in cœlis æternaliter coronabitur, vbi pretiosam illam margaritam habebit. Cum Pallio isto confertur Pontificalis officij plenitudo. Nam antequam Metropolitanus Pallio decoretur, non debet Clericos ordinare, Pontifices consecrare, vel Ecclesias dedicare. Huc vsque Loth. Card.

IN EPIST. XLIX.

HIc Episc. Syluaneɛt. vocatur Rolandus à Demochare, & annumeratur 39.

IN EPIST. LI.

ARchipræsul. ille Rothomag. à Demochare vocatur Robertus Richardi Norm. Ducis primi filius.

In Epist. LVII.

Demochares iſtum Epiſcopum appellat Rogerium, & ponitur in ſuis tabulis 6.

In Epist. LIX.

Vcceſſit Roberto Regi Henricus filius, quem ille moriens heredem nuncuparat, vt nonnulli ſcribunt, minorem filium. Huic conſilio Conſtantia Regina obſtabat, & Robertum alterum filium regem ſalutabat. Odoq; Campaniæ & Balduinus Flandriæ Comites, ac non pauci præterea non contemnenda nobilitate in armis aderant, cæteri minore inuidia. Tandem Robertus iuri Regis cedere coactus, Ducatu Burgundiæ nobiliſſimo ac opulentiſſimo contentus. Paul. Æmil. in vita Henrici.

IN EPIST. LXII.

HIc Episc.appellatur Theodoricus à Democh. & annumeratur 49.

IN EPIST. LXVIII.

HAbetur hic textus, *Inter organa vatum, & ardentes cincendelas virginum.*] Sic habetur in nostro M. S. & in M. S. D. Patauij viri Cons. & doctissimi, in Catholico Ianuensi sic interpretatur. Cicendela, à candeo candes, dicitur, insula, genus scrabronum quod volans candeat, cicendulum, ponitur pro candela, nam dicitur à candeo.

IN EPIST. XC.

VBi habetur, *Incendium Ecclesiæ nostræ.*] Ex veteri Annali Abbat. S. Petri in valle Carnot. id est in legenda sancti Aniani. [Anno milles. viges. in

nocte natiuitatis Episc. Fulb. anno 4. fuit ciuitas Carnot. & tota Ecclesia Beatæ Mariæ combusta, quam idem Episcopus gloriosus sua industria & labore & sumptu à fundamento reædificauit.

In Epist. XCV.

Hic vocatur à Demochare Ganglino.

In Epist. XCV.

Vbi habetur hic textus, *Valetudines variæ Melinæ.*] Sic habetur in M.S. sed apud Greg. Turonensem habetur, morbiue.

In Epist. XCVI.

Habetur in nostro veteri Chron. in vita Robert. Quod Mathildis soror ducis Richardi, & vxor Odonis Comitis Carnot. obijt absque liberis,

Poſt cuius obitum dictus Odo terram quam ei Richardus dederat in matrimonium contractu, ſcilicet mediam partem Caſtri Drocoſſoni, noluit Odo Duci Richardo reddere, vnde bellum exarſit inter eos. Poſtea Rex Robertus couuocans eos, pace peracta, amicos reddidit apud Caloras. Fit autẽ mentio *Parium Franciæ.*] Horum Origo. *In Feudorum Longobard. traditione traditur.*] [Fuit enim in primario quoq; Feudo, ſtabilitus certus Vaſſallorum numerus, qui Pares aut liberi Feudales dicebantur, curiam Domini ſui colentes, & de Feudalibus cauſis iudicantes, quibus hoc nomine ingentes prærogatiuæ cum nobilitate attribuebantur. Hi Vaſſali iudicantes dicebantur Pares, quia Pari inter ſe iuriſdictione, auctoritate, dignitate, priuilegioque erant ac munere. Omnes Carolo magno Regi & Imperatori inſtitutionem duodecim Pariûm Galliæ acceptam ferunt, quia fabulis veteribus Gallicè conſcriptis ſic fuit traditum. Verum tamen res non ita ſe habet, cum eo tempore Feudi non fuerint patrimoniales aut hereditarij. Creati enim

ſunt cum iam Ducum aut Comitum dignitatem obtinerent, neque eſt credibile hos ante fuiſſe Pares, quam Duces eſſent aut Comites. Itaque poſtquam Remenſes Arch. & Laonenſes & Lingonenſes Epiſcopi Duces ſunt facti (qui Comitatus fuerant ante) tũc Pares creati ſunt. Regnante autem Roberto Rege, anno 1015. Eudus Campaniæ Comes, Ogerio fratri Epiſcopo & Bellouacenſi Eccleſiæ dedit Bellouacorũ Comitatum, circumſcriptum ſuis finibus. Quo tempore certum eſt creatos fuiſſe Pares. Vide Comment. Ioan. Tillij de rebus Gall. lib. 2. de Paribus Galliæ.

IN EPIST. XCVII.

HÆc Epiſtola inſcribitur in excuſſis Regi Danomarch. Chuclo, ſed melius Cnuto, ſic enim teſtatur Guiller. Malmeſb. de geſtis Angl. lib. 2. cap. 2. an. ab Incar. 1032. Eiuſdem inquit Archipræſ & Helnothi hortatu, Cnuto Rex ad tranſmarinas Eccleſias miſit pecunias, maxime Carnotum, vbi

tunc florebat Fulb. Episcop. in sanctitate & Philosophia nominatissimus.

IN EPIST. CVIII.

HIC *Archangelus Monachorum Odilo.*] Sic enim appellat Fulbertus, testimonium de sanctitate & morum probitate Fulbert. refert amplissimum. Multum est laudari à laudato viro.

IN EPIST. CIX.

FVlbertum Romam cum Roberto Rege petijsse, peregrinationis causa suspicor. Rex etenim Robertus inquit Paulus Æmil. in illius vita, cum Romæ esset ad Diui Apostoli aram scriptum obtulit pridie festiuitatis Apostoli, in quo Antiphona, *Cornelius Centurio*, continebatur, in veteri Manuscript. Chron. [Anno millesi. 26. Rob. Rex Francorum pijssimus Romam causa deuotionis, & peregrinationis proficiscens pridie vigiliæ Ap. Pauli obtulit Antiph. *Cornel. Centu-*

rio. Hic enim erat numinis reuerentissimus, liberalibus studijs, sacrisque disciplinis deditus, priscæ sanctitatis æmulus. Antiphonas, sacraq; responsa quædam edidit, iudicio Ecclesiæ vniuersæ probata, receptaque, eiusmodi sunt. Sancti Spiritus. ô Constantia Martyrum. Quod responsorium composuisse ferunt, cum Constantia illius vxor, Robertum Maritum rogasset vt in illius gratiam aliquod carmen conderet. Cum Auallonem obsideret, nullo oppugnante quassanteuè, sed eo in tabernaculo hymnos concinnante, sua sponte magnam murorum partem corruisse ferunt, velut diuinitus ac superis veneratori suo gratiam præsentem referentibus. Paul. Æmil. in eius vita.

IN EPIST. CX.

CAnonicos Carnotenses aliquando Episc. Lexouiensi de Ecclesijs suis visitationis ius persoluisse apparet, *Nomen autem Circada*, oritur à circumeo, vtitur eo verbo sæpius Hicmarus

NOTAE SEV CONIECTVRAE Archiepiſ. Rem. Epiſt. 1. ad Lud. Balb. Imper. quem hortatur cap. 8. vt Eccl. in iſto regno per occaſionabiles circadas, & per indebitas conſuetudinarias exactiones, ante viginti annos impoſitas non affligantur.

IN EPIST. CXIII.

POtionem iera vocat, ſacram medicinam. Quid ſit autem potio iera ſciunt medici, multiplex eſt genus. Nomen autem ſcirpuli interpretatur ipſe Fulb. ſic, de vncia & partibus.

Vncia viginti ſcirpulos & quatuor ambit
Dimidium ſtater, ac ſemiuncia dicitur eius,
Terna duæ ſeclæ pars eſt eademq; duella,
Quarta ſiclus vel ſicilicus vel denique ſicel.
Sextula ſexta modo ſolet & modo ſecla vocari,
Octauam appellant dragmam.

Et de ſcirpulo & partibus eius:

Vnus item ſcirpulus calcis componitur octo,
Dimidiū ſcirpuli eſt obul. pars quarta cerates,
Hinc ſextam fingi placuit ſiliquamq; vocari.
Vltimus eſt calcus, ciceris duo granula pēsās.

TABVLA RERVM MEMORABILIVM

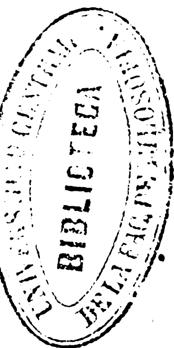
HVIVS OPERIS.

A.

I.

L.

T.

V.

FINIS.

